

Z P R A V O D A J

muzea v Hradci Králové

21

1995

MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH

ENŠŤIMO NÁMÍ 465

HRADEC KRÁLOVÉ

PSČ 500 01

ICO 000382

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

ZPRAVODAJ MUZEA V HRADCI KRÁLOVÉ

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

Číslo 21

1995

**ARCHEOLOGICKÉ PŘÍRŮSTKY MUZEA VÝCHODNÍCH ČECH
V HRADCI KRÁLOVÉ V ROCE 1994**

Jiří Kalferst - Jiří Sigl - Vít Vokolek

Na přehledu přírůstků našeho oddělení se plně odrazila skutečnost, že na sklonku roku 1994 a v roce 1995 došlo k částečnému přestěhování archeologického oddělení (AO) do nových prostor v Opletalově ulici čp. 334 v areálu bývalých Gayerových (později Vrbenského) kasáren. Po mnoha letech tak získalo AO MVČ dostatečný prostor pro svoji činnost. Nicméně se stěhování pracoven a především budování nových a výkliz stávajících depozitárních prostor odrazilo i na činnosti oddělení. Aby bylo možné zajistit základní funkce a povinnosti pracoviště, došlo z účelových důvodů k přechodnému omezení některých aktivit. Mezi ně patří i zapisování drobných přírůstků získaných činnostmi odborných pracovníků a externích spolupracovníků.

Následný soupis nálezů vznikl díky intenzivní prospekční činnosti jednoho z nich, totiž pana Davida Vícha z Horní Sloupnice.

1/ BENÁTKY /okres Svitavy/

KULT.: mezolit; LOK.: 470, 491; OKOL.: sběr D. Vích, 6. 6. 1990;
NÁLEZ: ŠI (štípaná industrie), střepy; ULOŽ.: př. č. 83/94.

2/ BENÁTKY /okres Svitavy/

KULT.: mezolit, středověk; LOK.: parc. č. 549/1 - SZ roh; OKOL.: sběr
D. Vích, 5. 9. 1993; NÁLEZ: ŠI, střepy; ULOŽ.: př. č. 85/94.

3/ BENÁTKY /okres Svitavy/

KULT.: hradištní, středověk; LOK.: parc. č. 623/1 - J okraj; OKOL.: sběr
D. Vích, 3. 2. 1992; NÁLEZ: střepy, přeslen; ULOŽ.: př. č. 84/94.

4/ BĚSTOVICE /okres Ústí nad Orlicí/

KULT.: mezolit, latén; LOK.: naleziště 4 c, parc. č. 426/1 (SZ část),
419/26-28; OKOL.: sběr D. Vích, 3. 5. 1993, 17. 10. 1993; NÁLEZ: ŠI,
střepy, mazanice; ULOŽ.: př. č. 80, 125/94.

5/ BĚSTOVICE /okres Ústí nad Orlicí/

KULT.: slezskoplatěnická, hradištní; LOK.: hradiště nad Darebnicí, parc.
č. 681; OKOL.: sběr arch. kroužek při ZŠ v Sloupnici, 14. 5. 1993;
NÁLEZ: střepy, mazanice; ULOŽ.: př. č. 81/94.

6/ BOŠÍN /okres Ústí nad Orlicí/

KULT.: doba římská; LOK.: parc. č. 238, 239/2; OKOL.: sběr D. Vích,
17. 10. 1993; NÁLEZ: střepy; ULOŽ.: př. č. 127/94.

- 7/ CEREKVICE NAD LOUČNOU /okres Svitavy/
KULT.: vypíchaná, středověk; LOK.: parc. č. 140; OKOL.: sběr D. Vích, 24. 3. 1993; NÁLEZ: střepy, BN, ŠI; ULOŽ.: př. č. 71/94.
- 8/ ČESKÁ TŘEBOVÁ /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: novověk; OKOL.: výkop při S straně sakristie; sběr D. Vích, 16. 7. 1993; NÁLEZ: střepy, zlomky kachlů; ULOŽ.: př. č. 82/94.
- 9/ ČISTÁ /okres Svitavy/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 1, parc. č. 1638/1 - S hranice, střed; OKOL.: sběr D. Vích, 5. 9. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 86/94.
- 10/ ČISTÁ /okres Svitavy/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 2, parc. č. 1517/3; OKOL.: sběr D. Vích, 8. 9. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 87/94.
- 11/ HEMŽE /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: vypíchaná; LOK.: naleziště 4, parc. č. 123, 127, 130 - naoraný objekt; OKOL.: sběr D. Vích, 23. 10. 1993; NÁLEZ: střep, ŠI; ULOŽ.: př. č. 126/94.
- 12/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: mezolit; středověk; LOK.: naleziště 1, parc. č. 210, 211, 252, 254/1, 276; OKOL.: sběr D. Vích, 29. 4., 3. 5. 1993; NÁLEZ: ŠI, střep; ULOŽ.: př. č. 72, 111, 113/94.
- 13/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: doba římská; LOK.: naleziště 1, parc. č. 252 - S okraj; OKOL.: sběr D. Vích, 2. 9. 1993; NÁLEZ: střepy, mazanice; ULOŽ.: př. č. 112/94.
- 14/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: lužická; LOK.: naleziště 1 a, parc. č. 211 - střed; OKOL.: sběr D. Vích, 7. 10. 1993; NÁLEZ: ŠI, střepy; ULOŽ.: př. č. 114/94.
- 15/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: neolit; LOK.: naleziště 2, parc. č. 180, 183/3, 4, 185/1, 2; OKOL.: sběr D. Vích, 13. 5. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 73/94.
- 16/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: vypíchaná; LOK.: naleziště 2 a, parc. č. 169, 177/1, 3; OKOL.: sběr D. Vích, 23. 4. 1993; NÁLEZ: kamenný sekeromlat, ŠI, střepy; ULOŽ.: př. č. 74, 115/94.
- 17/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: vypíchaná; LOK.: naleziště 2 b, parc. č. 177/2, 180 - S část; OKOL.: sběr D. Vích, 2. 9., 29. 10. 1993; NÁLEZ: ŠI, střepy; ULOŽ.: př. č. 116, 117/94.
- 18/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: vypíchaná; LOK.: naleziště 2 c, parc. č. 177/1, 2 - SZ konec;

- OKOL.: sběr D. Vích, 23. 4. 1993; NÁLEZ: BN; ULOŽ.: př. č. 75/94.
- 19/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 2 c, parc. č. 177/1, 2 - J okraj; OKOL.: sběr D. Vích, 29. 10. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 118/94.
- 20/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: neolit; LOK.: naleziště 6 b, parc. č. 215, 249, 250 - naoraný objekt; OKOL.: sběr D. Vích, 2. 9. 1993; NÁLEZ: ŠI, střep; ULOŽ.: př. č. 119/94.
- 21/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 7, parc. č. 74; OKOL.: sběr D. Vích, 9. 5. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 76/94.
- 22/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: mezolit, středověk; LOK.: naleziště 8, parc. č. 187/2 - Lány 369; OKOL.: sběr D. Vích, 9. 2. 1994; NÁLEZ: ŠI, střepy; ULOŽ.: př. č. 77/94.
- 23/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: neolit; LOK.: naleziště 9, parc. č. 99/1; OKOL.: sběr D. Vích, 16. 5. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 78/94.
- 24/ KORNICE /okres Svitavy/
KULT.: mezolit, neolit; LOK.: naleziště 9 a, parc. č. 84/2, 99/1 - SZ konec; OKOL.: sběr D. Vích, 16. 5. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 79/94.
- 25/ MORAŠICE /okres Svitavy/
KULT.: středověk; LOK.: naleziště 2, parc. č. 136, 139/1, 159; OKOL.: sběr D. Vích, 12. 4. 1993; NÁLEZ: střepy; ULOŽ.: př. č. 65/94.
- 26/ MORAŠICE /okres Svitavy/
KULT.: neolit; LOK.: naleziště 3, parc. č. 160, 163; OKOL.: sběr D. Vích, 12. 4. 1993; NÁLEZ: zlomek broušeného nástroje; ULOŽ.: př. č. 66/94.
- 27/ NEDOŠÍN /okres Svitavy/
KULT.: mezolit, středověk; LOK.: naleziště 2, parc. č. 154, 159, 162, 163 - J; OKOL.: sběr D. Vích, 16. 5., 29. 10. 1993; NÁLEZ: střep, ŠI; ULOŽ.: př. č. 59, 109/94.
- 28/ NEDOŠÍN /okres Svitavy/
KULT.: vypíchaná; LOK.: naleziště 3, parc. č. 154, 155/1, 2, 159, 162, 163; OKOL.: sběr D. Vích, 16. 5., 29. 10. 1993; NÁLEZ: střepy, BN, ŠI, zlomky drtidla; ULOŽ.: př. č. 60, 110/94.
- 29/ NEDOŠÍN /okres Svitavy/
KULT.: mezolit, vypíchaná, středověk; LOK.: naleziště 3 a, parc. č. 163, 166 - S; OKOL.: sběr D. Vích, 16. 5. 1993; NÁLEZ: střepy, BN,

- ŠI; ULOŽ.: př. č. 61/94.
30/ NEDOŠÍN /okres Svitavy/
KULT.: vypíchaná; LOK.: naleziště 6, parc. č. 153; OKOL.: sběr D. Vích, 16. 5. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 62/94.
31/ NEDOŠÍN /okres Svitavy/
KULT.: paleolit; LOK.: naleziště 7, parc. č. 242 - SZ část; OKOL.: sběr V. Posel, 7. 4. 1990; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 63/94.
32/ NEDOŠÍN /okres Svitavy/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 8, parc. č. 242/1, 2 - V polovina; OKOL.: sběr D. Vích, 12. 4. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 64/94.
33/ NĚMČICE /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 4, parc. č. 608; OKOL.: sběr D. Vích, 5. 10. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 124/94.
34/ OSÍK /okres Svitavy/
KULT.: mezolit, středověk; LOK.: naleziště 1, parc. č. 1909, 1926/3, 8; OKOL.: sběr žák ZŠ Sloupnice, O. Mikulecký, 15. 10. 1993; NÁLEZ: střepy, ŠI; ULOŽ.: př. č. 105/94.
35/ OSÍK /okres Svitavy/
KULT.: mezolit, středověk; LOK.: naleziště 3 a, parc. č. 1883, 1825/1 - SZ část; OKOL.: sběr žák ZŠ Sloupnice O. Mikulecký, 15. 10. 1993; NÁLEZ: ŠI, střepy, zlomek brousku; ULOŽ.: př. č. 106/94.
36/ OSÍK /okres Svitavy/
KULT.: středověk; LOK.: naleziště 3 b, parc. č. 1849 - SZ okraj; OKOL.: sběr žák ZŠ Sloupnice O. Mikulecký; NÁLEZ: střep; ULOŽ.: př. č. 107/94.
37/ OSÍK /okres Svitavy/
KULT.: středověk; LOK.: naleziště 4, parc. č. 1874, 1850; OKOL.: sběr D. Vích, 15. 10. 1993; NÁLEZ: střepy, mazanice; ULOŽ.: př. č. 108/94.
38/ PEKLA /okres Svitavy/
KULT.: neolit; LOK.: naleziště 3 a, parc. č. 739/17 - 32; OKOL.: sběr D. Vích, Fr. Krupka, 24. 8., 13. 9. 1993; NÁLEZ: střepy, zlomky drtidel, ŠI, BN, otloukač; ULOŽ.: př. č. 128, 129/94.
39/ PEKLA /okres Svitavy/
KULT.: neolit; LOK.: naleziště 3 c, parc. č. 739/29 - 34 - V roh; OKOL.: sběr D. Vích, 13. 9. 1993; NÁLEZ: střep, zlomek drtidla; ULOŽ.: př. č. 130/94.
40/ SEDLIŠTĚ /okres Svitavy/
KULT.: středověk; LOK.: naleziště 4, parc. č. 254/1; OKOL.: sběr D. Vích, 14. 11. 1993; NÁLEZ: střepy; ULOŽ.: př. č. 122/94.
41/ SEDLIŠTĚ /okres Svitavy/

- KULT.: středověk; LOK.: naleziště 4, parc. č. 254/1 - naoraný objekt; OKOL.: sběr D. Vích, 14. 11. 1993; NÁLEZ: střepy, mazanice, zlomek Fe; ULOŽ.: př. č. 123/94.
42/ VLČKOV /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 1, parc. č. 148/1, 154; OKOL.: sběr žáků M. Umberský, Ver. a D. Mallichová, 17. 4. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 57/94.
43/ VLČKOV /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 1 c, parc. č. 154 - střed; OKOL.: sběr Sl. Vencl, D. Vích, 14. 4., 20. 8. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: 58, 120/94.
44/ VLČKOV /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 1 d, parc. č. 155/1 - SZ roh; OKOL.: sběr Sl. Vencl, 14. 4. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 121/94.
45/ VYSOKÉ MÝTO /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: paleolit, lineární, slezskoplatěnická, středověk; LOK.: Bučkův kopec, parc. č. 3114/1; OKOL.: sběr D. Vích, 6. 5. 1993; NÁLEZ: střepy, mazanice, přeslen, zlomky drtidla; ULOŽ.: př. č. 69/94.
46/ VYSOKÉ MÝTO /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: středověk; OKOL.: oprava hradeb nad řekou, sběr D. Vích, 6. 5. 1993; NÁLEZ: střepy; ULOŽ.: př. č. 70/94.
47/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: mezolit, slezskoplatěnická; LOK.: naleziště 2, parc. č. 303; OKOL.: sběr D. Vích, V. Posel, 24. 4., 10., 18., 22. 8. 1993; NÁLEZ: střepy, ŠI, lastura; ULOŽ.: př. č. 67, 68, 89-91/94.
48/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 2, parc. č. 303 - slezskoplatěnické pohřebiště; OKOL.: sběr D. Vích, 10. 3. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 88/94.
49/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: slezskoplatěnická; LOK.: naleziště 2, parc. č. 303, naoraný žárový hrob A; OKOL.: sběr D. Vích, 13. 10. 1993; NÁLEZ: střepy, spálená kůstka; ULOŽ.: př. č. 92/94.
50/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: paleolit, mezolit, slezskoplatěnická; LOK.: naleziště 2, parc. č. 303, naoraný žárový hrob B; OKOL.: sběr D. Vích, 13. 10. 1993; NÁLEZ: střepy, ŠI, spálené kosti; ULOŽ.: př. č. 93/94, 94/94.
51/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 2, parc. č. 281, 287, 301/1; OKOL.: sběr D. Vích, 18. 8. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 95/94.
52/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/

- KULT.: mezolit; LOK.: parc. č. 278, 284/1, 300/2; OKOL.: sběr D. Vích, 13. 11. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 96/94.
- 53/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: paleolit, pravěk; LOK.: naleziště 3 a, parc. č. 272/7, 8; OKOL.: sběr D. Vích, 10. 9. 1993; NÁLEZ: ŠI, střepy; ULOŽ.: př. č. 97, 98/94.
- 54/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: paleolit; LOK.: naleziště 3 b, parc. č. 253/1 - J konec; OKOL.: sběr D. Vích, 15. 12. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 99/94.
- 55/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 3 c, parc. č. 272/4; OKOL.: sběr D. Vích, 10. 9., 15. 12. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 100/94, 101/94.
- 56/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: středověk; LOK.: naleziště 3 d, parc. č. 272/9 - naoraný objekt; OKOL.: sběr D. Vích, 15. 12. 1993; NÁLEZ: střepy; ULOŽ.: př. č. 102/94.
- 57/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 4, parc. č. 200/1 - střed; OKOL.: sběr D. Vích, 11. 9. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 103/94.
- 58/ ZÁŘECKÁ LHOTA /okres Ústí nad Orlicí/
KULT.: mezolit; LOK.: naleziště 5, parc. č. 212 - střed; OKOL.: sběr D. Vích, 11. 9. 1993; NÁLEZ: ŠI; ULOŽ.: př. č. 104/94.

Jiří Kalferst - Jiří Sigl - Vít Vokolek: Archaeological accessions of the Museum of East Bohemia in 1994. The Archaeological-Department accession list of this year fully reflects the fact that the Museum's specialized departments had to move into new premises at No. 334, Opletalova St., in the complex of the one-time Gayer and later Vrbenský barrack precinct at the end of 1994 and in 1995. After many years this allows us finally ample space for our activities. Unfortunately, moving of the work rooms, evacuation of the present storage facilities and building up new ones have consumed most of the Department members' energy. Some activities have been temporarily suspended in order to keep our essential functions and duties alive, including the registration of minor accessions contributed by both specialized members and external cooperators.

The list which follows could have been assembled thanks to intense prospection activities of one of the latter, namely Mr. David Vích of Horní-Sloupnice.

PŘEHLED ARCHEOLOGICKÝCH VÝZKUMŮ TURNOVSKÉHO MUZEA V ROCE 1994

Jan Prostředník

V roce 1994 registrovalo Okresní muzeum Českého ráje (OMČR) v Turnově ve své sběrné oblasti cca 60 dohledů nad zemními pracemi (do následujícího soupisu nebudou zařazeny akce s negativními zjištěními). Podobně jako ve dvou předchozích letech provádělo turnovské muzeum i záchranné výzkumy na okrese Mladá Boleslav. Naše záchranná činnost zde byla ukončena k 1. 6. 1994, neboť bylo v Okresním muzeu opětovně zřízeno místo archeologa. V červenci jsme provedli ve spolupráci s Muzeem východních Čech v Hradci Králové předstihový výzkum dolnoštěpanického hradu. V srpnu až říjnu, pak probíhal předstihový výzkum v areálu johanitské komendy v Českém Dubu.

1/ BĚLÁ POD BEZDĚZEM /okres Mladá Boleslav/

KULT.: pozdní středověk - raný novověk (pol. 16. - 18. stol.). LOK.: historické jádro města - 1. západní část městské památkové zóny, ulice Na Šancích, Střelecká, Soukenická, Ježkova, Berkova, Tutova, Albrechtská a Hrnčířská, Česká, Mírové náměstí. - 2. východní část městské památkové zóny (MPZ), ulice Kostelní, Umlaufova, Farská. - 3. severní část městské památkové zóny, ulice Bezděžská, Valdštyňská. OKOL.: archeologický výzkum formou dohledu při budování nové kanalizační sítě, hloubka do 2,5 m, šířka 1 - 1,5 m, leden - červen 1994. NÁLEZ: 1. V ulicích Tutově, Albrechtské, Hrnčířské, Soukenické, Ježkové a Berkově jsme dokumentovali identickou stratigrafickou situaci jako v průkopech v České ulici a na Mírovém náměstí v roce 1993. V průběhu celého průkopu registrovány 2 kulturní vrstvy s nálezy: spodní - středně tmavá šedo zelená písčitá hlína (80%) s fragmenty ztrouchnivělého dřeva, mazanicí, uhlíky a se zlomky keramiky 16. stol.; svrchní - středně tmavá, šedo zelená písčitá hlína (80%) světlejší odstín od vrstvy předchozí, uhlíky, mazanice, zlomky keramiky 16. stol., 2. v ulici Kostelní a Umlaufově byla zjištěna stejná situace jako ve výše zmíněné západní části MPZ. Ve Farské ul. nasedalo těleso vozovky přímo na navětralou opukovou skálu. 3. v ulicích Bezděžské a Valdštyňské nasedalo těleso vozovky přímo na navětralou opukovou

skálu. ULOŽ.: Provizorně (do vyhotovení nálezové zprávy) v OMČR, nálezy budou po zpracování převedeny OM v Mladé Boleslavi. LIT.: Prostředník 1994, 1995 (v tisku).

2/ ČESKÝ DUB /okres Liberec/

KULT.: pravěk (mezolit?), 12./13. - 17. stol., recent, subrecent. LOK.: areál johanitské komendy, Zámecký okruh, parc. č. 671, ZM 10:03-32-11, 47,5 mm od Z, 353 mm od J s. č. OKOL.: srpen - říjen 1994, předstihový archeologický výzkum v souvislosti s plynofikací městské památkové zóny. NÁLEZ: ŠI, kostel s apsidou (12. stol.), severní trakt johanitského kláštera (13. stol.), kostrový hřbitov (16 hrobů, orientace Z-V, 12. - 13./14. stol.), polozemnice (15./16. stol.), dřevěné vodovodní potrubí (17. - 18. stol.). Keramika, Fe, bronz, architektonické články, kosti, uhlíky, ULOŽ.: Podještědské muzeum Karolíny Světlé Český Dub, přír. č. 3 - 156/94. LIT.: Prostředník 1995 (v tisku).

3/ DOLNÍ ŠTĚPANICE /okres Semily/

KULT.: 13. - 16. stol., recent. LOK.: Dolní Štěpanice - hrad, ZM 10:03-41-14, 114,5 mm od Z a 122,5 mm od J s. č. OKOL.: předstihový archeologický výzkum v areálu dolního hradu, MVČ (PhDr. Jiří Kalferst) a OMČR, červenec 1994. NÁLEZ: keramika, Fe, bronz, kosti, uhlíky. ULOŽ.: OMČR Turnov, přír. č. 1 - 96/95. LIT.: Kalferst - Prostředník 1995 (v tisku).

4/ LOMNICE NAD POPELKOU /okres Semily/

KULT.: středověk - novověk. LOK.: Husovo náměstí - východní polovina, kostel sv. Mikuláše ZM 10:03-43-01, 358 - 350 mm od Z, 364 - 340 mm od J s. č. OKOL.: archeologický výzkum formou dohledu při hloubení průkopu pro kabely na Husově náměstí, květen 1994. NÁLEZ: v celé délce průkopu zachycena identická stratigrafická situace narušovaná recentními vkopy, průběžně byla zjišťována 15 - 20 cm mocná jílovitá vrstva se škvárou, mazanicí, uhlíky a s nálezovým inventářem datovaným do širokého časového intervalu od 15. do 18. století. Při severní straně kostela sv. Mikuláše se v hloubce cca 50-60 cm (šedočervená jílovitá vrstva s drobnými až středními fylity a jedním zlomkem vrcholně středověké keramiky) nacházely kosterní pozůstatky tří jedinců (orientace Z - V, vrcholný středověk/raný novověk). Vzhledem ke složité situaci nebylo možné provést plošný odkryv. Průkop protnul základový vkop pro severní zeď kostela sv. Mikuláše, nebyl však získán žádný datovací materiál. Keramika, kosti. ULOŽ.: OMČR, přír. č. 4 a 5/94.

5/ MLADÁ BOLESLAV

KULT.: lužická, mladohradištní, vrcholný středověk, novověk, recent.

LOK.: Staroměstské náměstí - před čp. 2, ZM 10:03-33-24, 327 mm od Z a 229 mm od J s. č. OKOL.: archeologický výzkum formou dohledu při hloubení průkopu pro svod dešťové vody, leden 1994. NÁLEZ: Pod asfaltovým překryvem a dlažbou z čedičových kamenů se nacházela 0,8 m mocná vrstva tvořená 60% středně hnědé, písčité hlíny s malými až středními fragmenty opuky, cihel, prežtů, malty. Průkopem procházely na třech místech starší inženýrské sítě. V hloubce 0,9 m mezi kótami 0,7 - 1,9 m jižního řezu se nacházel pískovcový blok, který se zahluboval do sytější černé humózní vrstvy s 30 % příměsí písku tvořenou dále fragmenty přepálené opuky, hrudky mazanice a uhlíkové drti. Z této vrstvy pochází keramika datovaná do mladohradištního období. Pískovcový blok byl překryt slabou vrstvičkou střední, žlutohnědé hlíny se štěpinami opuky a malty. Pod vrstvou 3 se nacházela uloženina písčité červenohnědé hlíny (70%) s hrudkami mazanice a uhlíkovou drtí (vrstva je datována keramikou do závěru mladší doby bronzové). Podloží je tvořeno červeno hnědým terasním pískem. V hloubce 1,07 - 1,3 m se na profilu nacházel značně porušený kostrový hrob (z výhozu jsme získali fragmenty lebky). ULOŽ.: nálezy budou uloženy v OM Mladá Boleslav.

6/ MLADÁ BOLESLAV

KULT.: mladohradištní, vrcholný - pozdní středověk, raný novověk, recent. LOK.: Českobratrské nám, parc. č. 261, 262, ZM 10: 03-33-24, 356 - 358 mm od Z a 288 - 289 mm od J s. č. OKOL.: předstihový archeologický výzkum, březen - duben 1994. NÁLEZ: sídlištní jáma (mladohradištní), kúlové jamky (mladohradištní, vrcholný/pozdní středověk), relikv domu kúlové konstrukce (vrcholný/pozdní středověk), keramika, Fe, kosti. ULOŽ.: nálezy budou uloženy v OM Mladá Boleslav. LIT.: Prostředník 1995.

7/ MLADÁ BOLESLAV

KULT.: pozdněhradištní, vrcholný - pozdní středověk, LOK.: Staroměstské nám. čp. 108 - Jihočeská hostěnice, ZM 10:03-33-24, 328 mm od Z, 231 mm od J s. č. OKOL.: archeologický výzkum formou dohledu při hloubení průkopu pro vodovod, červen 1994. NÁLEZ: Celá situace byla poničena subrecentními inženýrskými sítěmi až do hloubky 80 cm, pouze před okny restaurace byla v hl. 80 cm zachycena 3 m široká kulturní vrstva (šedočervená písčité hlína s rezavě hnědými písč. jílov. ččkami, s mazanicovou a uhlíkovou drtí, ze které jsme vedle zvíř. kostí získali i vrcholně-pozdně středověkou keramiku. Z řezů průkopu (sekundární uloženina) pochází několik zlomků pozdněhradištní keramiky. ULOŽ.: nálezy budou uloženy v OM Mladá Boleslav.

8/ MNICHOVO HRADIŠTĚ /okres Mladá Boleslav/
KULT.: středověk/novověk. LOK.: kostel sv. Jakuba, ZM 10:03-33-10,
370 mm od Z a 370 mm od J s. č. OKOL.: archeologický výzkum formou
dohledu při hloubení průkopu pro vodovod při jižní stěně kostela sv.
Jakuba. NÁLEZ: 3 narušené kostrové hroby (orientace Z - V). ULOŽ:
kosterní pozůstatky budou předány antropologickému oddělení NM.

9/ MNICHOVO HRADIŠTĚ /okres Mladá Boleslav/
KULT.: vrcholný a pozdní středověk. LOK.: poloha "pod Horkou", podél
nájezdu na dálnici Praha-Turnov, ZM 10: 03-33-10, 446 - 427 mm od Z a
287 - 207 mm od J s. č. OKOL.: archeologický výzkum formou dohledu
při hloubení průkopu pro vodovod. NÁLEZ: po skrytí ornice zjištěny
zlomky vrcholně a pozdně středověké keramiky a slitky skloviny,
artefakty netvořily žádné výrazné kumulace.

10/ MUŽSKÝ /okres Mladá Boleslav/
KULT.: vypíchaná, KNP (kultura nálevkovitých pohárů), řivnáčská,
popelnicová pole, latén, středověk, novověk, recent, subrecent. LOK.:
skalní dutina "Portál" na Chodové, oblast Mužský - východ. ZM 10:
03-34-02, 28 mm od Z a 37 mm od J s. č. OKOL.: záchranný výzkum
Jenč, Prostředník, červenec 1994. NÁLEZ: keramika, kosti, uhlíky,
bronz. industrie. ULOŽ.: Nálezy jsou provizorně uloženy v OMČR, po
zpracování budou předány OM v Mladé Boleslavi. LIT.: Jenč,
Prostředník 1995.

Literatura:

- Jenč, P. - Prostředník, J. 1995: Speleoarcheologický projekt Chodová, in:
Pojizerský sborník 2, 44 - 54, Turnov.
Kalferst, J. - Prostředník, J. 1995 (v tisku): Výzkum hradu Dolní Štěpanice
(okres Semily), in: Z Českého ráje a Podkrkonoší 8, Bystré nad Jizerou.
Prostředník, J. 1994: Soupis archeologických akcí Okresního muzea Českého
ráje v Turnově za rok 1993, Zpravodaj MVČ 20, 17 - 22, Hradec
Králové.
Prostředník, J. 1995: Předstihový výzkum na Českobratrském náměstí v Mladé
Boleslavi, in: Pojizerský sborník 2, 142 - 154, Turnov.
Prostředník, J. 1995 (v tisku): Archeologické výzkumy turnovského muzea
v roce 1994, in: Z Českého ráje a Podkrkonoší 8, Bystré nad Jizerou.

Jan Prostředník: Review of archaeological excavations of the Turnov
museum in 1994. This report comprises some 60 operations in the districts of
Semily, Mladá-Boleslav and Liberec: Bělá-pod-Bezdězem, municipal core
(layers with 16th-century pottery); Český-Dub, municipal core (excavations in
the area of a commandery of the knightly order of the Hospital of St. John of
Jerusalem, find of a church with apse, an inhumation cemetery of 12th-14th
century); Dolní-Štěpanice, castle (13th - 16th century);
Lomnice-nad-Popelkou, St. Nicholas's church (a medieval-postmedieval
inhumation cemetery and a layer with 15th-18th-century finds); Mladá-
Boleslav, No. 2 (Bronze-Age Lusatian culture to postmedieval including an
early medieval wall and a Late Slavic [11th-13th century] inhumation grave);
Mladá-Boleslav, Českobratrské náměstí (Unity-of-Brethren square - settlement
evidence since the 11th century); Mladá-Boleslav, No. 108 (a layer with
15th-16th-century pottery); Mnichovo-Hradiště, St. James's church (a
medieval- postmedieval inhumation cemetery); Mnichovo-Hradiště, a spot
called "Pod Horkou" (15th-16th-century pottery); Mužský-Chodová, a cave
(Neolithic Stroked-Pottery, Eneolithic Funnel-necked Beaker and Řivnáč
cultures, Bronze-Age Urnfield culture, La Tène, medieval and postmedieval
finds).

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY ZÍSKANÉ MUZEEM
V JIČÍNĚ V ROCE 1994

Eva Ulrychová

- 1/ BUKVICE /okres Jičín/
KULT.: lineární, vypíchaná LOK.: pč. 166/4, východní okraj obce, ZM 10:03-34-25, 304 mm od Z, 236 mm od J, PI (prostorová identifikace) 2, 316 m n. m. OKOL.: Základy pro rodinný domek (neohlášeno) narušily jámu v SV nároží výkopu, sběr v okolí stavby 17. a 19. 8. 1994. NÁLEZ: keramika, kamenné nástroje (BI, ŠI). ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 55-56/94. LIT.: Hlášení pro archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze (dále Hlášení) čj. 595/95, Hájek L.: Jičínsko v době kamenné, Ročenka muz. spolku Jičín, VI/1940, 115-116. POZN.: Místo nálezů leží ve středu rozsáhlého sídliště.
- 2/ BYSTRICE /okres Jičín/
KULT.: hradištní, středověk. LOK.: východní okraj k. ú. ZM 10:03-34-24, od Z 470 mm - od J 55 mm, od Z 470 mm - od J 86 mm, od Z 509 mm - od J 99 mm, od Z 523 mm - od J 105 mm, PI 2, 300 m n. m. OKOL.: stavba vodovodu, sběr v okolí rýhy 27. 4. 1994. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 13/94. LIT.: Hlášení 586/95.
- 3/ CIDLINA /okres Jičín/
KULT.: novověk (16. století). LOK.: 10 m severně od čp. 25, ZM 10:03-43-06, 155 mm od Z - 33 mm od J, PI 2, 366 m n. m. OKOL.: rýha pro el. kabel, v místě křížení s dálkovým kabelem, v hloubce asi 1 m ojedinělý střep. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 51/94. LIT.: Hlášení 592/95.
- 4/ HOLÍN /okres Jičín/
KULT.: hradištní, středověk. LOK.: severně od čp. 57 (zbořená hospoda Hurychovna) ZM 10:03-43-16, 178 mm od Z - 224 mm od J, PI 2, 277 m n. m. OKOL.: sběr v těsném sousedství neohlášené stavební akce 5. 4. 1994. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 9/94. LIT.: Hlášení 584/95. POZN.: Místo nálezů leží v zázemí slovanského hradiště Prachovské skály.
- 5/ HOŘICE /okres Jičín/
KULT.: novověk (17. století). LOK.: Otakarova ul. mezi čp. 109 a 111, ZM 10:13-21-05, 265 mm od Z - 194 mm od J, PI 2, 344 m n. m. OKOL.: sběr na ploše stavby rodinného domku 10. 5. 1994, NÁLEZ:

- keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 18/94. LIT.: Hlášení 588/95.
- 6/ HOŘICE /okres Jičín/
KULT.: novověk (16. - 18. století). LOK.: Havlíčkova ul. a náměstí Jiřího z Poděbrad, ZM 10:13-21-05, 272 mm od Z - 131 mm od J, 275 mm od Z - 129 mm od J, 280 mm od Z - 130 mm od J, 285 mm od Z - 129 mm od J, PI 2, 307 - 310 m n. m. OKOL.: výkop pro kabelovod, vzorkování řezu 24. 8. a 20. 9. 1994. NÁLEZ: keramika, tři dřevěné vodovodní trubky, železný hřebík. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 60/94, 61/94, 66/94. LIT.: Hlášení 598/95. POZN.: V jihozápadním rohu náměstí dvě nad sebou křížící se vodovodní trubky, třetí východně od nich 4,5 m.
- 7/ HOŘICE /okres Jičín/
KULT.: středověk, novověk. LOK.: ulice Komenského a Jungmannova, ZM 10:13-21-05, 290 mm od Z - 125 mm od J, 292 mm od Z - 129 mm od J, PI 2, 308 - 310 m n. m. OKOL.: přípojka plynu pro radnici (MěÚ), vzorkování dvou vrstev s nálezy 5. 10. 1994. NÁLEZ: keramika, skelná struska. ULOŽ.: M Jičín ev. č. 67-68/94. LIT.: Hlášení 601/95.
- 8/ HRADIŠŤKO /okres Jičín/
KULT.: neolit. LOK.: parc. č. 451/2 zahrádka před čp. 12, ZM 10:13-21-07, 267 mm od Z - 359 mm od J, PI 2, 266 m n. m. OKOL.: sběr na ryté ploše 17. 7. 1990. NÁLEZ: kamenné nástroje (BI, ŠI). ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 90/94. LIT.: Hlášení 602/95, 767/91.
- 9/ JIČÍN
KULT.: slezskoplatěnická, hradištní, středověk. LOK.: místní část Sedličky parc. č. 1643/3, ZM 10:03-43-16, 368 mm od Z - 270 mm od J, PI 2, 300 m n. m. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 2/94. LIT.: Hlášení 580/95. POZN.: Rozsáhlá osada, četné předchozí nálezy keramiky.
- 10/ JIČÍN
KULT.: novověk. LOK.: hradby v ulici 17. listopadu, ZM 10:03-43-16, 182 mm od Z - 123 mm od J, 191 mm od Z - 123 mm od J, PI 2, 274 m n. m. OKOL.: ze zásypu při severní straně hradeb při jejich opravě 11. a 12. 5. 1994 (poloha Talmovka). NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 19-27/94. LIT.: Hlášení 589/95. POZN.: Nejmladší keramika pochází z objektů zástavby plošně zbořené v roce 1625 (Albrecht z Valdštejna).
- 11/ JIČÍN
KULT.: středověk, novověk (do půle 17. století). LOK.: Žižkovo náměstí ZM 10:03-43-16, 213 mm od Z - 137 mm od J, 220 mm od Z - 139 mm od J, 222 mm od Z - 136 mm od J, PI 1, 284 m n. m. OKOL.: výstavba pěší zóny 12. 5. - 30. 6. 1994. NÁLEZ: keramika 13. stol. (před

založením města) keramika, kachle (15. - 16. stol.), cesta (15. - 16. stol.) z ní keramika, železná a skelná struska, zlomky dřeva, dřevěný nástroj, zvířecí kosti, podkova, železný hřebík, zlomky kůže, dřevěný vodovod (v pořadí třetí) a část dřevěného vodovodu zjištěného v roce 1992 (první). ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 28 - 46/94, dřevěné vodovodní trubky uloženy zpět v místě původního uložení. LIT.: Hlášení 590/95. POZN.: Nálezy doplňují vývoj tohoto komunikačního prostoru od konce 13. do půle 17. století. Třetí dřevěný vřtákový vodovod položen 1630 - 1634.

12/ JIČÍN

KULT.: novověk. LOK.: ulice Nerudova, Sladkovského a Na příkopěch (okraj nejstarší části města) ZM 10:03-43-16, 200 mm od Z - 159 mm od J, 187 mm od Z - 155 mm od J, 192 mm od Z - 150 mm od J, 192 mm od Z - 144 mm od J, PI 2, 274 - 277 m n. m. OKOL.: rýha pro plynovod 11. - 12. 7. 1994 (ul. Na příkopěch bez nálezů). NÁLEZ: keramika, sklo, kosti velkých zvířat. ULOŽ.: M Jičín ev. č. 47 - 50/94. LIT.: Hlášení 591/95. POZN.: V ulici Nerudově nálezy kostí velkých zvířat (masné krámy). 30. 6. 1866 zde pruská vojska zřídila porážku dobytka (na 2 dny).

13/ JIČÍN

KULT.: středověk (pol. 14. století), novověk (do půle 17. stol.). LOK.: zámecký park, 9 m jižně od jižního křídla zámku, ZM 10:03-43-16, 202 mm od Z - 128 mm od J, PI 1, 276 m n. m. OKOL.: rýha plynovodu Lindnerova - zámek 17. 8. 1994. NÁLEZ: destrukce shořelého dřevěného domu v šíři 15,05 m. NÁLEZ: keramika, sklo, železný hřebík, mazanice kry (půle 14. století), keramika 15. stol. (okolo 1480 - stavba rezidence Trčků z Lípy), keramika 17. stol. (stavba zámku Albrechta z Valdštejna). ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 62/94. LIT.: Hlášení 599/95. POZN.: Zatím nejstarší zjištěný městský dům v Jičíně založen mezi léty 1294 - 1304.

14/ JIČÍN

KULT.: lineární, hradištní, středověk. LOK.: Čelišova ul. čp. 419, ZM 10:03-43-16, 220 mm od Z - 168 mm od J, PI 1, 285 m n. m. OKOL.: při rytí zahrady 1972 - 1979. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 52/94, 53/94. LIT.: Hlášení 593/95 a 773/91. POZN.: Důvodem Hlášení je vrácení materiálu uloženého 1980 - 1994 v ARÚ Praha (Dr. V. Moucha).

15/ JIČÍN

KULT.: lineární. LOK.: jihozápadní okraj areálu Okresní nemocnice, lokální čistička odpadních vod - kanalizační kanál z infekčního oddělení, ZM 10:03-43-16, 222 mm od Z - 183 mm od J, PI 1, 290 m n. m.

OKOL.: záchranná akce P. Kracík, Jičín 3. 9. 1994. NÁLEZ: jáma s keramikou, mazanicí a zlomky zmotěrek. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 63 - 65/94. LIT.: Hlášení 600/95, 1805/81, 926/85, 771/91, 773/91, 2202/94, Výzkumy v Čechách 1980 - 1981, 45, Zpravodaj MVČ XIX, 1993, 37, tamtéž IX, 1982, č. 1. POZN.: Další objekt rozsáhlého sídliště k. lineární.

16/ JIČÍN

KULT.: novověk (2. půle 16. století). LOK.: Tylova ul., před čp. 515, ZM 10:03-43-16, 216 mm od Z - 152 mm od J, PI 1, 284 m n. m. OKOL.: Výkop pro plynové vedení, keramika z objektu 1/90 (z výkopu a z hromad vytěžené hlíny) 30. 6. 1991 Jan Prostředník, materiál předal 1994. NÁLEZ: keramika, sklo, železo ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 92 - 93/94. LIT.: Hlášení 610/95 a 776/91, 237/92.

17/ JIČÍN

KULT.: novověk (16. století). LOK.: dvůr čp. 6 Valdické předměstí, ZM 10:03-43-16, 217 mm od Z - 135 mm od J, PI 2, 284 m n. m. OKOL.: nález předán 11. 4. 1994 majitelem čp. 6, sebrán při stavbě 1993. NÁLEZ: fragment komorového kachle. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 94/94. LIT.: Hlášení 611/95 a 2205/94.

18/ KACÁKOVA LHOTA /okres Jičín/

KULT.: středověk. LOK.: čp. 9 (mlýn) v centru obce, ZM 10:03-43-22, 205 mm od Z - 213 mm od J, PI 2, 266 m n. m. OKOL.: Při opravě mlýna 1992 - 1993. NÁLEZ: střep (šedá tvrdě vypálená keramika s povrchovým leštěním). ULOŽ.: M Jičín ev. č. 96/94. LIT.: Hlášení 613/95. POZN.: Další nálezy (dřevo, keramika a kachle) u majitele p. Jaromíra Gottlieba.

19/ LIBÁŇ /okres Jičín/

KULT.: lineární, vypíchaná, hradištní, středověk. LOK.: parc. č. 613/3, 281/1 západně a severně od areálu závodu Plastimat, ZM 10:13-12-04, 225 mm od Z - 222 mm od J, 235 mm od J - 265 mm od Z, PI 2, 230 - 231 m n. m. OKOL.: sběr na obdělávaných plochách 22. a 23. 3. 1994 (severně od stavby kanalizace). NÁLEZ: keramika, kamenný nástroj (ŠI). ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 6 - 8/94. LIT.: Hlášení 583/95, Zpravodaj KMVČ XI, 1984.

20/ LIBÁŇ /okres Jičín/

KULT.: lineární. LOK.: závod Plastimat (nový provoz), ZM 10:13-12-04, 258 mm od Z - 226 mm od J, PI 2, 231 m n. m. OKOL.: záchranná akce 5. 6. 1990 (Ulrychová). NÁLEZ: keramika, zvířecí kosti. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 54/94. LIT.: Hlášení 594/95 a 763/91. POZN.: Důvodem Hlášení je předání materiálu uloženého 1980 - 1994 v AÚ Praha (Dr. V. Moucha).

- 21/ LIBUŇ /okres Jičín/
KULT.: novověk. LOK.: severně od čp. 70 v centru obce, ZM 10:03-34-10, 288 mm od Z - 82 mm od J, 292 mm od Z - 81 mm od J, 297 mm od Z - 59 mm od J, 304 mm od Z - 54 mm od J, 306 mm od Z - 42 mm od J, 399 mm od Z - 28 mm od J, PI 2, 314 m n. m. OKOL.: silně narušená situace výkopem pro vodovod (neohlášená stavba). NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 4/94. LIT.: Hlášení 582/95.
- 22/ OHAVEČ /okres Jičín/
KULT.: lineární, vypíchaná. LOK.: jižně od silnice Jičín - Sobotka, ZM 10:03-34-20, 391 mm od Z - 286 mm od J, 446 mm od Z - 262 mm od J, 438 mm od Z - 241 mm od J, 420 mm od Z - 243 mm od J, 388 mm od Z - 270 mm od J, PI 2, 284 - 297 m n. m. OKOL.: sběr 22. 2. 1994. NÁLEZ: keramika, kamenné nástroje (BI, ŠI). ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 3/94. LIT.: Hlášení 581/95 a 242 - 243/92, 245 - 246/92, 516/93, Zpravodaj MVC XVIII, 1991 - 1992, 31.
- 23/ PAŘEZSKÁ LHOTA /okres Jičín/
KULT.: novověk. LOK.: hotel Košíček (Skalní Město), ZM 10:03-34-15, 261 mm od Z - 130 mm od J, PI 2, 410 m n. m. OKOL.: výkop pro vodovod k hotelu 19. 4. 1994. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 11/94. LIT.: Hlášení 585/95. POZN.: Již lokalizovaná zaniklá středověká osada Zadní Moravsko. Asi 500 m severně odtud při leteckém snímkování 31. 10. 1993 a 17. 4. 1994 vegetační příznaky objektů - ZSO Přední Moravsko. Obě osady zanikly ve třicetileté válce.
- 24/ POPOVICE /okres Jičín/
KULT.: neolit(?), středověk, novověk. LOK.: severní okraj k. ú. při silničním obchvatu Jičín, ZM 10:03-43-21, 287 mm od Z - 385 mm od J, 297 mm od Z - 365 mm od J, 300 mm od Z - 359 mm od J, 284 mm od Z - 350 mm od J, PI 2, 270 - 274 m n. m. OKOL.: sběr na ploše stavby jižního ramena nájezdu na obchvat před zahájením stavby 5. 4. a 9. 8. 1994. NÁLEZ: kamenný nástroj(?), jádro ŠI(?), keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 10/94. LIT.: Hlášení 596/95.
- 25/ PRACHOV /okres Jičín/
KULT.: vypíchaná, hradištní, středověk, novověk. LOK.: pole západně za 1. valem prachovského hradiště (plocha asi 60 x 80 m), ZM 10:03-34-15, 359 mm od Z - 73 mm od J, PI 2, 388 m n. m. OKOL.: sběry 12. 1., 17. 3. a 1. 4. 1994. NÁLEZ: kamenný nástroj (ŠI), keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 1/94, 5/94, 12/94. LIT.: Hlášení 579/95. POZN.: Keramika 15. - 16. století signalizuje ZSO Valy lokalizovanou do prachovského sedla.
- 26/ SBĚŘ /okres Jičín/

- KULT.: lineární, vypíchaná. LOK.: severní okraj k. ú. (a jižní okraj k. ú. Vysoké Veselí) po obou stranách silnice ze Sběře do Vysokého Veselí, ZM 10:13-21-07, 220 mm od Z - 36 mm od J, 231 mm od Z - 32 mm od J, 224 mm od Z - 13 mm od J, 215 mm od Z - 22 mm od J, PI 2, 250 - 253 m n. m. OKOL.: kabelizace Vysoké Veselí - Sběř - Hrobčičany, vzorkování řezu, sběr na hromadách vytěžené hlíny 11. 10. - 23. 11. 1994. NÁLEZ: keramika z 11ti objektů (8 z nich na k. ú. Vysoké Veselí). ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 69 - 70/94, 74 - 75/94, 78 - 79/94. LIT.: Hlášení 605/95. POZN.: Sídliště na ploše asi 250 x 600 m.
- 27/ SBĚŘ /okres Jičín/
KULT.: středověk (půle 13. století). LOK.: střed obce mezi čp. 40 a 42 a severně od nich, ZM 10:13-21-12, 248 mm od Z - 351 mm od J, 253 mm od Z - 349 mm od J, PI 2, 250 m n. m. OKOL.: rýha pro kabely, vzorkování kulturní vrstvy a dvou objektů 23. 11. 1994. NÁLEZ: keramika ze dvou objektů. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 87 - 89/94. LIT.: Hlášení 604/95. POZN.: nálezy korespondují s nálezy ve Velešicích - severně od kostela 1994.
- 28/ STŘEVAČ /okres Jičín/
KULT.: středověk, novověk. LOK.: čp. 24 v centru obce, ZM 10:03-34-25, 121 mm od Z - 162 mm od J, PI 2, 288 m n. m. OKOL.: úpravy břehu severně od obytného stavení (neohlášená stavba), sběr z vytěžené hlíny 27. 4. a 5. 8. 1994. NÁLEZ: keramika, kachle, železný nůž. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 14 - 17/94. POZN.: Sídlo bohatého měšťana (v 16. století obec městysem). Nejstarší keramika je shodná s nálezy horizontu stavby zámku v nedalekých Starých Hradech (1571 - 1573).
- 29/ TUŽÍN /okres Jičín/
KULT.: vypíchaná. LOK.: potok Užíňka v centru obce, ZM 10:03-43-12, 363 mm od Z - 74 mm od J, 372 mm od Z - 63 mm od J, 377 mm od Z - 48 mm od J, PI 2, 320 - 322 m n. m. OKOL.: sběr Dr. Petr Vácha, Poděbrady, v červenci 1994. NÁLEZ: větší půlka kopytovitého klínu. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 95/94. LIT.: Hlášení 612/95.
- 30/ VELEŠICE /okres Jičín/
KULT.: vypíchaná, slezskoplatěnická, hradištní, středověk (pol. 13. století). OKOL.: východně od kostela, plocha cca 200 x 50 m, ZM 10:13-21-12, 288 mm od Z - 376 mm od J, 308 mm od Z - 377 mm od J, 308 mm od Z - 369 mm od J, 289 mm od Z - 370 mm od J, PI 2, 254 - 263 m n. m. OKOL.: sběr 8. 11. 1994. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 86/94. LIT.: Hlášení 606/95.
- 31/ VELEŠICE /okres Jičín/

- KULT.: hradištní, středověk (2. pol. 13. století). LOK.: severně od kostela, ZM 10:13-21-12, 281 mm od Z - 378 mm od J, 288 mm od Z - 376 mm od J, 282 mm od Z - 373 mm od J, PI 2, 250 - 254 m n. m. OKOL.: sběr (ověření nálezů D. Srpa 1991) 3. 11. 1994. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 84/94. LIT.: Hlášení 607/95 a 247/92.
- 32/ VRŠCE /okres Jičín/
KULT.: lineární, hradištní. LOK.: jižně od kravína, západně od silnice do Slavhostic, ZM 10:13-12-15, 466 mm od Z - 348 mm od J, 475 mm od Z - 347 mm od J, 477 mm od Z - 340 mm od J, 466 mm od Z - 329 mm od J, PI 2, 264 - 266 m n. m. OKOL.: sběr 7. 6. a 16. 10. 1990. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 91/94. LIT.: Hlášení 609/95.
- 33/ VYSOKÉ VESELÍ /okres Jičín/
KULT.: slezskoplatěnická. LOK.: jižně a východně od katolického hřbitova, ZM 10:13-21-07, plocha 355 mm od Z - 79 mm od J, 347 mm od Z - 78 mm od J, 247 mm od Z - 69 mm od J, 337 mm od Z - 68 mm od J, PI 2, 250 - 254 m n. m. OKOL.: sběr po orbě 8. 11. 1994. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 85/94. LIT.: Hlášení 608/95, Píč J. L.: PA XXI, 1905, 343 - 350.
- 34/ VYSOKÉ VESELÍ /okres Jičín/
KULT.: středověk, novověk. LOK.: náměstí Míru, před čp. 6 - 9, ZM 10:13-21-07, 308 mm od Z - 100 mm od J, PI 2, 247 - 250 m n. m. OKOL.: rýha pro kabely, dvě kulturní vrstvy, 11. 10. - 8. 11. 1994. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 76 - 77/94. LIT.: Hlášení 603/95.
- 35/ ZÁMOSTÍ /okres Jičín/
KULT.: středohradištní. LOK.: Nový Hrádek (Prachovské skály), ZM 10:03-34-15, 192 mm od Z - 133 mm od J, PI 2, 427 m n. m. OKOL.: sběr Dr. L. Šoltysová (M Jičín) 20. 4. 1994. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 97/94. LIT.: Hlášení 614/95.
- 36/ ŽELEZNICE /okres Jičín/
KULT.: novověk. LOK.: Dvůr čp. 82, ZM 10:03-43-11, 423 mm od Z - 171 mm od J, PI 1, 320 m n. m. OKOL.: rýha pro el. kabely s kulturní vrstvou (neohlášená akce) 23. 8. 1994. NÁLEZ: keramika z kulturní vrstvy. ULOŽ.: M Jičín, ev. č. 51/94. LIT.: Hlášení 597/95.
- Eva Ulrychová: Archaeological finds obtained by the Jičín museum in 1994. The Jičín museum specialists carried out 36 operations at 23 townships (cadastres) of the relevant district in 1994. Most of them were watching briefs on building- and other soil-transfer sites and they enlarged the museum's archaeological collections.

SOUČASNÉ ÚKOLY CASTELLOLOGIE V SEVEROVÝCHODNÍCH ČECHÁCH

Jiří Slavík

Nedávno vydaná publikace Encyklopedie českých hradů z pera předního českého badatele v oboru hradních objektů ukazuje problémy, před nimiž stojí tato mezní disciplína (castellologie - nauka o feudálních sídlech) nejenom na území východních Čech. Množství již existujících, případně zveřejněných informací v oboru dějin, archeologie i stavební historie je větší, než je schopen jediný badatel pojmout, zároveň ale dosavadní znalosti o mnoha důležitých sídlech nepřekročily počáteční fázi (lokalizace, historie, určení rozlohy, povšechný popis reliktů).

V případě severovýchodních Čech, které zde zhruba vymezujeme na západě a jihu spojnicí měst Trutnov, Pardubice a Ústí n. O., se jedná především o prohloubení a zhodnocení znalostí o přelomovém 13. století, kdy zde došlo v souvislosti s kolonizací ke stavbě vysokého množství opevněných sídel.

Konkrétně se jedná o tzv. kolonizační provizoria (oblast Trutnovska a miletínského újezdu, lokality typu Radvanice, Bystrý, Veselice).

Dalším závažným úkolem je nové zhodnocení stavebního vývoje jednotlivých lokalit (Jaroměř, Náchod, Potštejn, Litice, Lanšperk), základní zdokumentování a zhodnocení úlohy a vývoje lokalit dosud opomíjených (Adršpach, Skály-Katzenstein, Vlčinec, Božanov, Broumov, Trutnov, Choustníkovo Hradiště, Brandýs n. O.) a dokončení, případně publikaci již ukončených akcí (archeologické výzkumy Litic a Kunětické hory, stavebně historické výzkumy Žacléře, Vizmburka, Pardubic a Frymburka). Vzhledem k tomu, že archeologie se dnes omezuje na provádění nezbytně nutných záchranných výzkumů, je velmi potřebné vyhodnotit i starší, často velmi závažné výzkumy (Vizmburk). Zejména v oblasti stavebněhistorických průzkumů je možné očekávat nečekané objevy, z nejnovějších lze uvést např. přehodnocení vývoje hradu - zámku v Novém Městě nad Metují, určení pozdně gotického opevnění hradu Náchoda či přehodnocení perněstějnské fortifikace na Potštejně, kde tzv. vnější hradební okruh je ve skutečnosti jen spojením kontreskarp příkopu a ohradní zdi areálu s drobnými úkryty pro strážce a tíha obrany spočívala pouze na dělových baštách středního okruhu hraděb.

Samostatnou oblastí je bádání o sídlech nižší šlechty - tvrzích, kde je nut-

né zpracovat katalog všech sídel a zjistit o mnohých ta nejzákladnější data, již z toho důvodu, že se jejich existence neodrazila v historických pramenech. Zde je široké pole pro archeologickou práci, zvláště když mnohá z tvrzišť jsou postupně devastována či likvidována (např. Holohlavy). Rovněž o stojících objektech nejsou naše znalosti konečné a kromě zpracovávání stavebně historických průzkumů je nutné i sledování každé stavební činnosti, která se objektů tvrzi dotýká.

Jiří Slavík: Present tasks of castellology in NE Bohemia. In spite of a number of successful operations on such feudal residences as castles or fortified manors, a number of major themes like 13th-century feudal residences or the role of the so-called temporary colonization sites have still not received a satisfactory treatment. The same goes for modern assessment of singular sites as well as for archaeological or architectural-history investigations of a number of them, frequently of key importance for the study of feudal residences (the towns of Jaroměř and Pardubice and the castles of Vizmburk, Adršpach, Kunětická-Hora and Pardubice). The need to compile a catalogue of minor country-gentry residences including a basic documentation is imperative as a number of such sites are being encroached upon and even obliterated.

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY ZE SBÍREK KRKONOŠSKÉHO MUZEA V JILEMNICI (OKR. SEMILY)

Jan Prostředník

V červenci 1994 byla provedena v souvislosti s výzkumem hradu na katastru Dolních Štěpanic katalogizace archeologické sbírky Krkonošského muzea v Jilemnicích. Sbírkou byla neorganicky vytvářena zhruba od dvacátých let našeho století; poslední nález byl do muzea předán v roce 1985. Pouze třetina souborů měla přidělena přírůstková čísla. Ve druhé polovině 50. let působil na Jilemnicku J. Kaván, který publikoval několik nálezů z okolí (Kaván 1959). V muzeu je uložena část nálezů z jeho záchranného výzkumu sídliště 13. století v Martinicích (1957). Tato osada byla zřejmě spjata s výrobou dehtu. Druhá část je deponována v archeologické sbírce Severočeského muzea v Liberci. V jilemnickém muzeu se nacházejí soubory z 11 lokalit. V deseti případech se jedná o lokality z bezprostředního okolí. Největší množství nálezů pochází z okolních hradů (Dolní Štěpanice, Nistějka, zámek v Horní Branné), jsou zde však zastoupeny i artefakty z neolitu, eneolitu a mladší doby bronzové.

Katalog:

1/ HORNÍ BRANNÁ /okres Semily/, zámek.

Soubor patnácti středověkých kachlů, čelní vyhlávací stěny (dále jen ČVS): 1) ženská postava s korunou, centrální motiv; 2) hlava krále (muž s korunou); 3) noha s drápy (gryf?); 4) plastická kružba dělená 3 úhlopříčkami, ohraničená plastickým víceúhelníkem; 5) motiv sv. Jiří; 6) snad pařát s drápy; 7) městský znak, brána se 3 věžemi a cimbuřím; 8) motiv sv. Jiří; 9) postava rytíře s mečem, napravo od něj sloup, (levá část ČVS); 10) v levém horním rohu ČVS hlava andílka v pravé polovině ČVS postava muže s biskupskou mitrou, berlou v pravé ruce a žehnající levou rukou; 12) motiv sv. Jiří; 13) ozbrojenec bodající pod sebe kopím (není to motiv sv. Jiří); 14) klečící postava (muž?) v levé části ČVS; 15) král s říšským jablkem (u hlavy), nad hlavou písmena MI (HI?) - neukončený nápis, pravou rukou přísahá, levá ruka na prsou. Datace: 14. - 15./16. století. Pozn.: foto-dokumentace. Uložení: expozice, přír. č. N 604/80/1-15.

- 2/ VYSOKÉ NAD JIZEROU /okres Semily/, Níštějka - hrad.
Předměty: 4 zlomky kachlů, 3 zlomky komorových kachlů, červenohnědá barva, 1 zlomek ČVS s malým schematizovaným jelínkem. Datace: 14. - 15. století. Uložení: expozice, přír. č. N 605/80/1-3.
- 3/ DOLNÍ ŠTĚPANICE /okres Semily/, hrad.
Předměty: 2 zlomky komorových kachlů (miskovitě), červenohnědá barva. Datace: 15. století. Uložení: expozice, přír. č. N 606/80/1-2.
- 4/ DOLNÍ ŠTĚPANICE /okres Semily/, hrad.
Předměty: zlomek okraje (okruží), na počínající výduti žlábek, oxidační výpal, stopy žáru. Datace: 14. století. Uložení: expozice, přír. č. N 607/80, tab.: 2: 607/80.
- 5/ VYSOKÉ NAD JIZEROU /okres Semily/, Níštějka - hrad.
Předměty: 4 zlomky středověké keramiky, 1 zl. komory kachle; 1) zlomek hrdla a okraje s červenou malbou, tmavě červená barva povrchu, oxidační výpal; 2) zlomek hrdla s červenou malbou, tmavě červená barva povrchu, oxidační výpal; 3) zlomek z těla, bílá keramika s červenou malbou (dále jen ČMK), kvalitní těsto i výpal,- značný rozdíl oproti položkám 1 a 2. Datace: 14. - 15. století. Uložení: expozice, přír. č. N 608/80/1-4, tab.: 4: 608/80/1, 2, 3.
- 6/ HORNÍ BRANNÁ /okres Semily/, zámek.
Předměty: 2 středověké/raně novověké železné klíče. Datace: ?. Pozn.: fotodokumentace. Uložení: expozice, přír. č. N 1393, 1394/80.
- 7/ DOLNÍ ŠTĚPANICE /okres Semily/, hrad.
Předměty: 3 středověké železné ostruhy (2x ozubené kolečko, 1x trn). Datace: 14. - 16. století. Pozn.: fotodokumentace. Uložení: expozice, přír. č. N 1395 - 1397/80.
- 8/ DOLNÍ ŠTĚPANICE /okres Semily/, hrad.
Předměty: železná podkova. Datace: středověk. Pozn.: fotodokumentace. Uložení: expozice, přír. č. N 1398/80.
- 9/ DOLNÍ ŠTĚPANICE /okres Semily/, hrad.
Předměty: 2 středověká železná kopí. Datace: středověk. Uložení: expozice, přír. č. N 1399 - 1400/80, tab.: 2: 1399, 1400/80.
- 10/ DOLNÍ ŠTĚPANICE /okres Semily/, hrad.
Předměty: 4 železné šipky. Datace: středověk. Uložení: expozice, přír. č. N 1401 - 1404/80, tab.: 2: 1401, 1402, 1403, 1404/80.
- 11/ lokalita: ?
Předměty: železná podkova. Datace: středověk/novověk. Okol.: "při kopání základů zámku". Uložení: přír. č. N 1405/80. Pozn.: při katalogizaci nedohledána.

- 12/ lokalita: ?
Předměty: 6 železných podkov. Datace: středověk/novověk. Uložení: přír. č. N 1406 - 1409, 1411, 1412/80. Pozn.: při katalogizaci nedohledána.
- 13/ ROZTOKY /okres Semily/
Předměty: 2 železné podkovy. Datace: středověk/novověk. Okol.: p. Kopal, Roztoky. Uložení: přír. č. N 1410, 1413/80. Pozn.: při katalogizaci nedohledána.
- 14/ lokalita: ?
Předměty: železná sekera. Uložení: přír. č. N 1414/80. Pozn.: při katalogizaci nedohledána.
- 15/ lokalita: ?
Předměty: železné kopí. Datace: středověk?. Uložení: přír. č. N 1415/80. Pozn.: při katalogizaci nedohledána.
- 16/ lokalita: ?
Předměty: 2 železné šipky. Datace: středověk. Uložení: přír. č. N 1416 - 1417/80. Pozn.: při katalogizaci nedohledána.
- 17/ STUDENEC /okres Semily/
Předměty: kamenný sekeromlat, černá lesklá hornina. Datace: eneolit. Pozn.: předmět zapsán pod číslem 1167 ve staré přírůstkové knize. ztracené při stěhování v roce 1926. Uložení: expozice, přír. č. N 74/94, tab.: 1: 74/94.
- 18/ DOHALIČKY /okres Hradec Králové/
Předměty: zlomek 1/2 sekery ze zeleného fylitu. Okol.: nalezen při bourání starého kostela v roce 1892. Datace: eneolit. Pozn.: starší inv. číslo 33/1. Uložení: depozitář, přír. č. N 75/94, tab: 1: 75/94.
- 19/ HORNÍ DUŠNICE /okres Semily/
Předměty: kamenný sekeromlat ze šedo zeleného fylitu s částečně poškozeným povrchem. Okol.: nalezen v r. 1921 p. Fr. Šimůnkem z Bratrouchova při sázení smrčků na SZ svahu "Kobyly" (mezi hornodušnickou kapličkou a Rezkem). Nalezly se zde i keramické nádoby, které však lesní dělníci ponechali na pařezech. Sekeromlat objevil při revizi školní sbírky v Horní Dušnici v lednu 1955 p. Jaromír Horáček. Datace: neolit - kult. s vypíchanou keramikou. Pozn.: starší inv. číslo 7212, 33/5. Uložení: expozice, přír. č. N 76/94, tab.: 1: 76/94.
- 20/ JILEMNICE /okres Semily/
Předměty: sekeromlat s vějířovitě rozšířeným ostřím a se žeběrky na bocích (průřez: šestihran), kropenatý zelený fylit. Okol.: v únoru 1957 nalezen p. Benešem a Francem v lese "Žlábků" (k.ú. Jilemnice). Datace: eneolit - kult. se šňurovou keramikou. Pozn.: starší inv. číslo 7854, 33/6.

- Uložení: expozice, přír. č. N 77/94, tab.: 1: 7/94.
- 21/ JABLONEC NAD JIZEROU /okres Semily/
Předměty: 1) kamenný sekeromlat z tmavozeleného fylitu; 2) zlomek sekeromlatu z tmavozeleného fylitu; 3) široká trapezovitá sekerka s nesouměrně zbroušeným ostřím, tmavozelený fylit. Datace: neolit - eneolit. Lit.: Knor 1935. Starší inv. č. 1) 7855, 33/7, 2) 7856, 33/8, 3) 7857, 33/9. Uložení: expozice, přír. č. N 78/94/1-3, tab.: 1: 78/94/ 1, 2, 3.
- 22/ PEŘIMOV /okres Semily/
Předměty: bronzový hrot listovitého kopí s žebérkem na lícové straně, povrch částečně narušen korozí, tulejka odlomena. Okol.: Fr. Koudelka, Peřimov, r. 1960. Datace: mladší doba bronzová, kult. lužická. Pozn.: starší inv. č. 8464, 110/194. J. Kaván uvádí u tohoto nálezu jako lokalitu obec Mříčnou (okres Semily); nálezové okolnosti jsou totožné. Lit.: Kaván 1959. Kom.: nález byl učiněn s největší pravděpodobností na severozápadním svahu vrchu Strážník, k. ú. Mříčná (okres Semily). Uložení: expozice, přír. č. N 79/94, tab.: 1: 79/94.
- 23/ JILEMNICE /okres Semily/
Předměty: 1) zlomek nádoby s ulomeným uchem, na lici šroubovice, uvnitř žlutohnědá olovnatá glazura; 2) zlomek násady pánvičky, oxid. výpal, červenohnědá barva; 3 - 5) 3 zlomky výdutí nádoby (bílý střep), oboustranná zelená glazura, povrch zdoben rovnoběžnými pásy spojených půlkruhových, vnitřně členěných kolků. 6 - 8) atyp. keramika. Okol.: nalezeno r. 1940 při opravě jilemnické radnice. Datace: 16.- 17. století. Pozn.: keramika nese stopy silného žáru. Uložení: expozice, přír. č. N 80/94/1 - 8, tab.: 4: 80/94.
- 24/ MARTINICE V PODKRKONOŠÍ /okres Semily/
Soubor středověké keramiky z výzkumu J. Kavána v r. 1957. Datace: 2. pol. 13. století, 2x - 15./16. stol. Charakteristika souboru: atypická keramika: 192 zlomků, typická keramika: 63 zlomků, mazanice: 2 hrudky, dehet: 2 hrudky, sílex: 3 úštěpy (lokální surovina). Popis keramiky: keramické těsto se skládá ze značného množství středně hrubého písku, povrch je vzhledem ke kvalitě těsta a výpalu značně narušen, pouze v pěti případech zjištěna kvalitnější úprava těsta (stolní keramika), 90 % souboru tvoří užitková silnostěnná keramika spojená s výrobou dehtu. Keramika nese stopy žáru, na 10 % keramiky byly zjištěny dehtové příškvary. Užitková i stolní keramika tvářena z téměř shodného těsta. Okraje: vzhůru vytažené, přecházející až v ploché (případně mírně prožlabené) okruží, (5x). 1x okraj zvonovité misky. Výzdoba: šroubovice - 28 x, šroubovice + vlnice: 4 x, ostrá vlnice: 11 x, měkká vlnice: 8 x, plastická páska se šikmými nehtovými vrypy: 4 x.
- Kom.: výzdoba může být na atypické keramice setřena vzhledem ke špatné kvalitě keramické hmoty a nízkému stupni výpalu. Interpretace: dle J. Kavána se jedná o sídlištní jednotku úzce specializovanou na výrobu smolného dehtu. Uložení: expozice, depozitář, přír. č. N 81/94. Pozn.: druhá polovina nálezů z výzkumu je uložena v Severočeském muzeu v Liberci. Lit.: Kaván 1958, tab.: 3: 81/94.
- 25/ MARTINICE V PODKRKONOŠÍ ? /okres Semily/
Předměty: zlomek hrotu bronzového srpů s okrajovou lištou. Okol.: "Bílá Hora". Datace: mladší doba bronzová. Pozn.: starší inv. č. 4084, nejasné nálezové okolnosti, může se jednat Bílou Horu v Praze. Uložení: depozitář, přír. č. N 82/94, tab.: 1: 82/94.
- 26/ VYSOKÉ NAD JIZEROU /okres Semily/, Nistějka - hrad
Okol.: 4. 8. 1958, Pavel Novák, Kyjevská 4, Praha 6. Nález: 33 zlomků středověké keramiky, 31 zl. stěn kachlů (nezdobených), 2 zl. okrajů. Datace: 13./14. století. Uložení: depozitář, přír. č. N 83/94, tab.: 4: 83/94.
- 27/ VYSOKÉ NAD JIZEROU /okres Semily/, Nistějka - hrad
Nález: 40 zlomků středověké a raně novověké keramiky, 22 zlomků typické keramiky (1 x ČMK), 8 zlomků atypické keramiky (14. - 15. stol., oxid. výpal), 16 fragmentů červeně malované omítky. Datace: 14. - 17. století. Uložení: depozitář, přír. č. N 84/94, tab.: 4: 84/94.
- 28/ DOLNÍ ŠTĚPANICE /okres Semily/, hrad
Předměty: 22 zlomků vrcholně středověké keramiky, 17 zlomků typické keramiky, 5 zlomků atypické keramiky, 2 x struska (barevný kov?); 1) zlomek okraje hrnce s vnitřní dráží na pokličku, oxidační výpal, červená barva, ostřívo - vápenný písek; 2) zlomek okraje hrnce, na počínající výdutí žlábek, oxidační výpal, cihlově červená barva, porušený povrch; 3) zlomek okraje s červenou malbou, cihlově červená barva; 4) okraj, ČMK, středně jemný povrch, červenohnědá barva; 5) okraj, ČMK, jemný, cihlově červený střep; 6) okraj zásobnice, hrubý písčité povrch, 7) páskové ucho, středně jemný, cihlově červený střep; 9) okraj kachle, vápencové čočky v keramickém těstu; 10) okraj poháru, vodorovné pásy trojúhelníkových kolků, šedohnědá barva; 11) zvonovitá poklička, sandwich efekt, středně hrubý písčité povrch; 12) zlomek z výdutí, červenohnědá barva; 13) okraj hrnce se žlábkem na počínající výdutí, středně jemné ostřívo; 14) okraj se žlábkem pro pokličku, středně jemný, cihlově červený střep; 15) okraj, středně jemný, cihlově červený střep; 16) okraj se žlábkem pro pokličku, jemné keramické těsto, červenohnědá barva; 17) pohárek (hmiček), bílá engoba, jemné keramické těsto, cihlový střep, na výdutí snad kapka červené malby; 5 zlomků atypické

keramiky, oxidační výpal, sandwich efekt (1x). Okol.: 1958. Datace: 13./14. - 15. století. Uložení: depozitář, přír. č. N 85/94, tab.: 2: 85/94.

29/ DOLNÍ ŠTĚPANICE /okres Semily/, hrad

Předměty: 76 zlomků vrcholně středověké keramiky, 11 zlomků typické keramiky, 65 zlomků atypické keramiky, 1 Fe koule; 1) hrnec s dráží pro pokličku, na počínající výduti pás kolku (rybí kost), středně jemný, cihlově červený střep; 2) hrnec s páskovým uchem (dttto 1, stejná nádoba); 3) hrnec s páskovým uchem, na počínající výduti 2 rýhy, naprosto shodný střep s položkou 1 a 2 - jedna vsádka; 4) okraj hrnce s dráží pro pokličku, středně jemný, cihlově červený střep, kolek (rybí kost) na počínající výduti; 5) okraj hrnce s masivnějším páskovým uchem, ostřívo - hrubý písek, šedohnědá barva; 6) okraj vzhůru vytažený, v podhrdlí 2 vodorovné rýhy, šedohnědá barva; 7) okraj vzhůru vytažený, v podhrdlí 2 vodorovné rýhy, šedohnědá barva; 8) páskové ucho, jemný, cihlově červený střep; 9) zlomek ČVS, lidská postava s ohnutou levou rukou, cihlově červený střep; 10) profilovaný okraj ČVS kachle, cihlově červený střep; 11) profilovaný ČVS kachle, tordovaná lišta, cihlově červený střep; 12) Fe koule (průměr 27 mm), pravděpodobně do hákovnice, 65 zlomků atypické vrcholně středověké keramiky (15. stol.). Datace: 13. - 15. století. Uložení: depozitář, přír. č. N 86/94, tab.: 2: 86/94.

30/ DOLNÍ ŠTĚPANICE /okres Semily/, hrad

Okol.: 25. 8. 1985. Předměty: 37 zlomků vrcholně středověké keramiky, 3 zlomky typické keramiky, 34 zlomky atypické keramiky, 2 zvířecí kosti; 1) okružní, středně hrubý písek, mírně slídy, hnědočervená barva; 2) zlomek okraje okružní?, mírně slídy; 3) zlomek okraje, hrubší cihlově červený střep. Datace: 14. - 15. století. Uložení: depozitář, přír. č. N 87/94, tab.: 2: 87/94.

31/ HORNÍ BRANNÁ /okres Semily/, zámek

Soubor středověkých kachlů (81 zlomků), keramiky (8 zlomků), železný hřeb (1). Datace: 14./15. - 16. století. Předměty: 1) ČVS, horní okraj, hlava vlasatého muže s vousy, 16. stol., světlý, cihlově červený střep, 90x80 mm; 2) ČVS, geometrický motiv: kosočtverec profatý lištou (do kříže), 65x43 mm. Pozn.: dttto Dolní Štěpanice, výzkum OMČR Turnov a MVČ Hradec Králové, červenec 1994, sonda 4, vrstva 2 a sonda 5, vrstva 2; 3) ČVS, torzo postavy s pravou rukou v bok a "tyčí" (kopí?) přes břicho, 55x27 mm; 4) levá strana ČVS, postava krále s berlou a knihou, snad Klanění tří králů, 60x50 mm; 5) dttto 4, 60x37 mm; 6) střed ČVS, ženská postava požírána od nohou 2 rybami, motiv "Meluzíny", 90x70 mm; 7) pravá strana ČVS, ryba s otevřenou zubatou tlamou, stejný

kadlub jako 6, motiv "Meluzíny", 100x75 mm; 8) snad torzo rybiho těla, motiv "Meluzíny"?, 65x56 mm; 9) snad torzo rybiho těla, motiv "Meluzíny"?, 95x38 mm; 10) levá část ČVS, postava muže v narášené sukničce (z boku v kleče) 70x70 mm; 11) motiv sv. Jiří, hlava draka šlehající oheň, 55x35 mm; 12) motiv sv. Jiří?, zadek koně se sedlovým řemením, 60x37 mm; 13) motiv sv. Jiří?, zadek koně se sedlovým řemením, 80x56 mm; 14) motiv sv. Jiří?, levá část ČVS, muž ve zbroji na koni, 55x50 mm; 15) motiv sv. Jiří?, levá část ČVS, muž ve zbroji na koni, 100x50x67 mm; 16) pravá část ČVS, postava světce (svatozář) s praporcem v levé ruce, 16. stol. 100x80 mm; 17) "Křižování", mučednické nástroje Krista, 90x73 mm; 18) dolní pravá část ČVS, postava muže se zkříženými nohama a s "tyčí" (kopí?), 95x52x50 mm; 19) část praporce, 50x40 mm; 20) hlava muže s biskupskou mitrou, 76x42 mm; 21) horní okraj ČVS, část královské koruny, 65x37 mm; 22) hlava vousatého muže (16. stol.), 80x37 mm; 23) vinný hrozen, (16. stol.), 55x50 mm; 24) vinný hrozen, (16. stol.), 50x48 mm; 25) rozeta v kruhovém pásku, který je zdoben menšími čočkovými nálepy, 58x37 mm; 26) rozeta v kruhovém pásku, který je zdoben menšími čočkovými nálepy, 62x57 mm; 27 - 32) okraj ČVS, v plastickém rámečku kruhový pásek s menšími čočkovými nálepy, 72x53 mm, 80x50 mm, 63x45 mm, 60x22 mm, 50x70x24 mm, 113x47x57 mm; 33) hlava muže v turbanu, 52x30 mm; 34) část gotického architektonického prvku (2 překříž. žebra ?) 60x40 mm; 35) lidská ruka skrčená v lokti, 40x25 mm; 36) část ruky v brnění, nad ní neukončený nápis: H I (?), 97x70 mm; 37) tordovaný pilíř, vedle něj jednoduchý křížek, 85x52 mm; 38) dvojité lilie, 45x33 mm; 39) rozeta v kruhovém pásku, vedle lišta, 60x42 mm; 40) levý okraj římsy s písmenem "K" otočeným o 90°, 78x68x38 mm; 41 - 47) okraj kachle (ČVS) s vícenásobnou lištou 80x70 mm, 70x50 mm, 80x28 mm, 100x60x46 mm, 50x26 mm, 95x48x46 mm; 48 - 55) zvířecí noha (příp. pařát) - lev - gryf, 70x50 mm, 60x47 mm, 44x30 mm, 60 x 50 mm, 120x57x23 mm, 73x35x22 mm, 35x22x40 mm, 53x48x47 mm; 56) prvky architektury, pilíř, vedle lišta s krokve, 90x50 mm; 57) prvky architektury, pilíř, vedle lišta s krokve, 95x55 mm; 58) prvky architektury, tordovaný pilíř, vedle krokve, 58x32 mm; 59) prvky architektury, tordovaný pilíř s dalším blíže neurčeným stavebním prvkem, 73x55 mm; 60) znak, blíže neurčitelný městský znak (cimbuří s bránou a mříží?) 65x40 mm; 61) znak, blíže neurčitelný městský znak (cimbuří s bránou a mříží?) 65x40 mm; 62) rastrovaný pás, vedle 2 kruhy s ondřejským křížem, 55x50 mm; 63 - 81) blíže neurčitelné motivy, 113x56x50 mm, 35x32 mm, 30x26 mm, 40x26 mm, 56x52x20 mm,

75x58 mm, 50x45 mm, 56x45 mm, 34x25 mm, 62x26 mm, 30x48x50 mm, 62x30 mm, 62x46 mm, 47x37mm, 76x34x50 mm, 38x35 mm, 60x35 mm, 35x35 mm, 95x60 mm.

Další nálezy ze zámku v Horní Branné: 82 - 83) dna nádob, cihlově hnědá barva, 92x88 mm, 130x108 mm; 84) nožka pánvičky, cihlově červená barva; 85) poklička, žlutohnědá barva, tab.: 4: 88/94; 86 - 88) atypická keramika, 15. - 16. stol.; 89) cizí původ (Itálie), hrdlo lahve, tvrdý výpal, červenohnědá barva, hladký povrch, světlý střep, nápis tuší: "Columbarium Vita Pamfile"(?); 90) Fe hřeb, tab.: 4: 88/94. Uložení: depozitář, přír. č. N 88/94/1-89.

Rejstřík lokalit

Dohaličky (okr. Hradec Králové): 18; Dolní Štěpanice (okr. Semily) hrad: 3, 4, 7, 8, 9, 10, 28, 29, 30; Horní Branná (okr. Semily) zámek: 1, 6, 31; Horní Dušnice (okr. Semily): 19; Jablonec nad Jizerou (okr. Semily): 21; Jilemnice (okr. Semily): 20, 23; Martinice v Podkrkonoší (okr. Semily): 24, 25; Peřimov (okr. Semily): 22; Roztoky (okr. Semily): 13; Studenec (okr. Semily): 17; Vysoké nad Jizerou (okr. Semily); Nístejka - hrad : 2, 5, 26, 27; neznámá lokalita: 11, 12, 14, 15, 16.

Rejstřík kultur

neolit: 21; vypíchaná: 19; eneolit: 17, 18, 20, 21; doba bronzová; lužická: 22, 25; středověk : 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31; středověk/novověk: 11, 12, 14, 15, 16, 20.

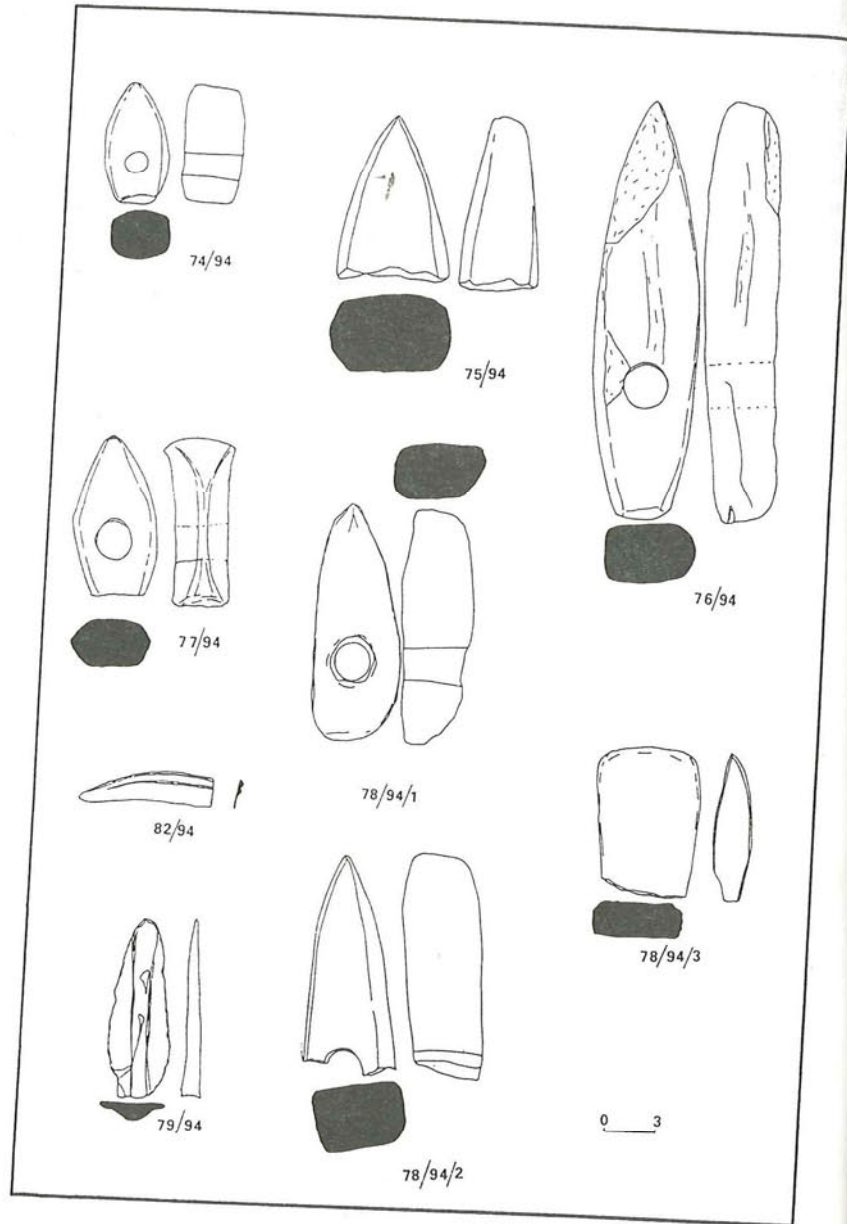
Literatura:

- Knor, A., 1935: Jablonec nad Jizerou, hlášení o nálezu č. j. 38/35. Archiv NZ ARÚ AV ČR Praha.
- Kaván, J., 1958: Nález středověké keramiky v Martinicích u Jilemnice, AR X, 49-55. Praha.
- Kaván, J., 1959: Náhodné nálezy na Liberecku, in: Sborník Severočeského muzea II., 208 - 212. Liberec.

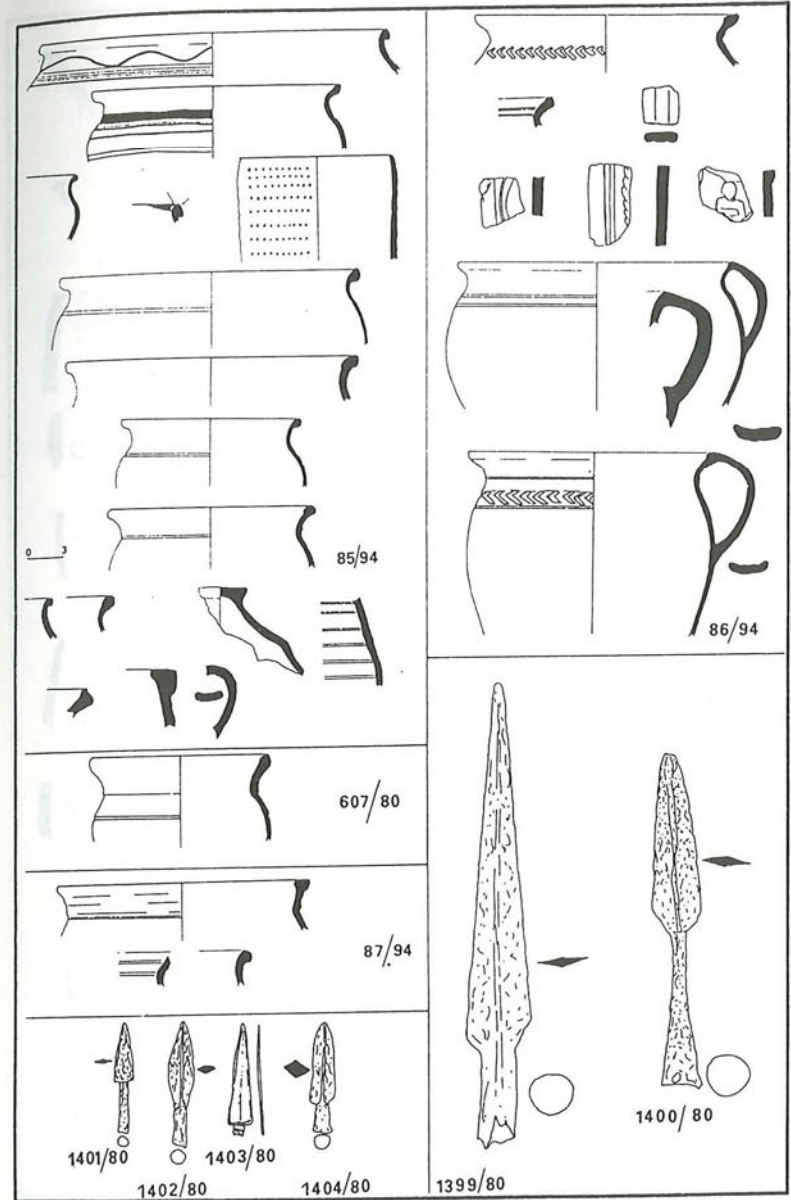
Jan Prostředník: Archaeological finds from the collections of the Krkonošské museum at Jilemnice, district of Semily. The archaeological collections of the Krkonošské museum (Museum of the mountains of Krkonoše-Riesengebirge) at Jilemnice have been catalogued in July of 1994. This

collection has been gathered since the 20's of this century, the last find having been added in 1985. Only a third of the groups had accession numbers. The Jilemnice museum houses collections from eleven sites, ten of these coming from the borough's closest proximity. Most of the items have been contributed by the adjacent castles (Dolní-Štěpanice, Nístejka, a Horní-Braná manor) but artifacts dating to the Neolithic, Eneolithic and Late Bronze Age are also present. The museum keeps part of the finds from a rescue excavation by J. Kaván who excavated a part of a settlement dating roughly between 1250 and 1300 at Martinice (1957). The other part of this collection now constitutes part of the archaeological collection of the Severočeské museum (Museum of N Bohemia) at Liberec/Reichenberg.

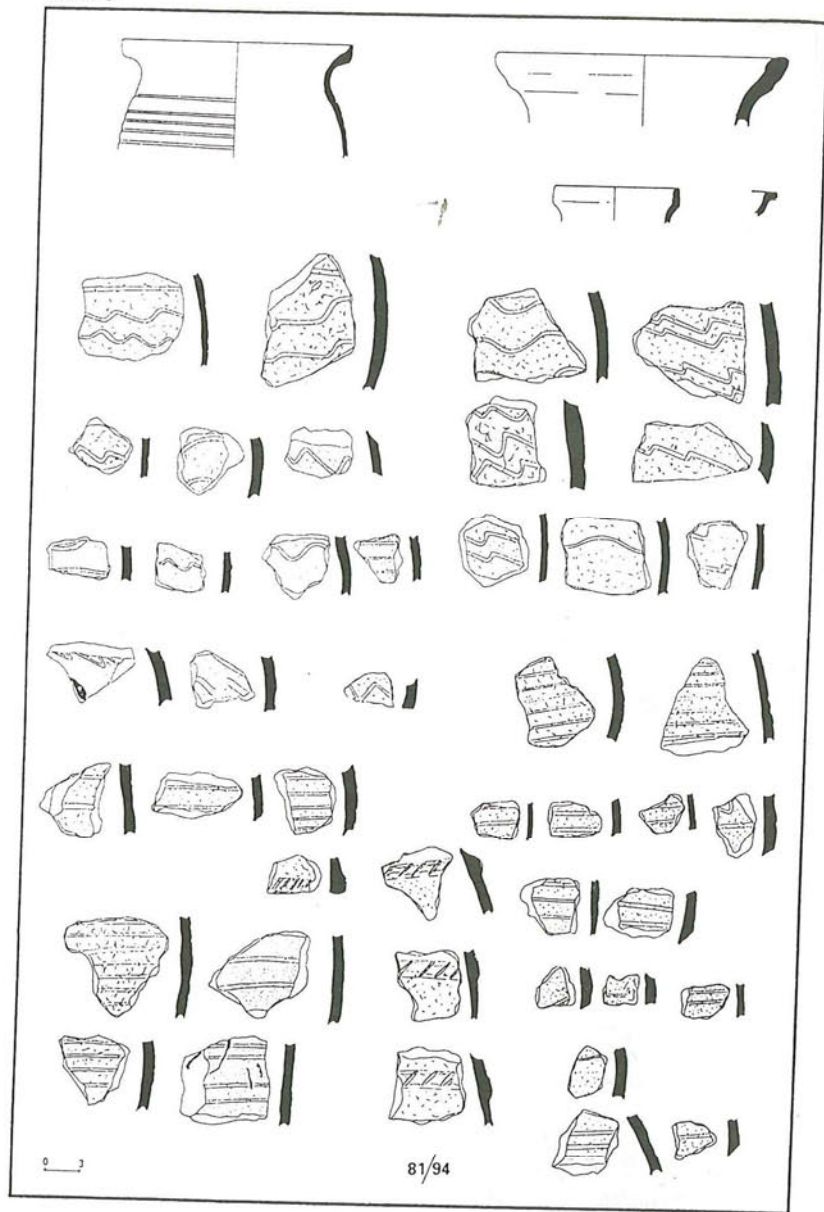
Tab. 1

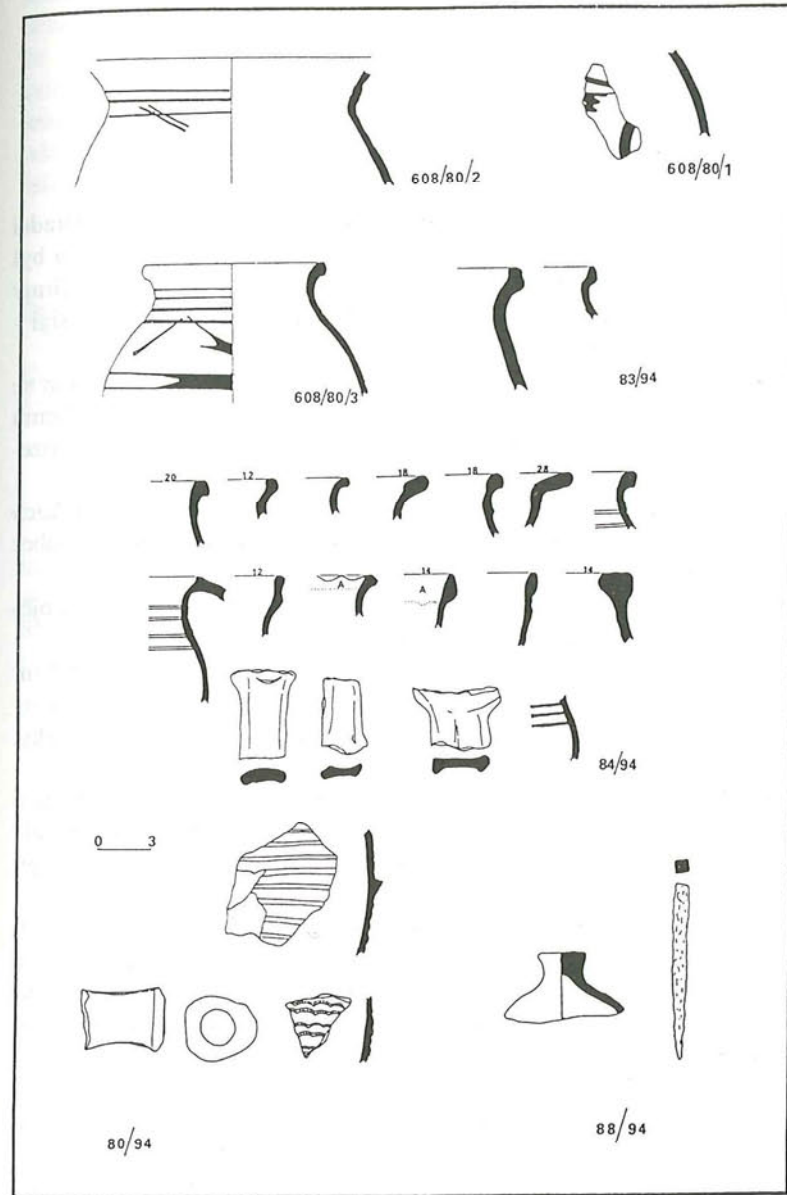
Tab. 2

Tab. 3

Tab. 4

VÝZKUM NA STAVENIŠTI AUTOBAZARU V JAROMĚŘI - DOLNÍCH DOLCÍCH

Jiří Kalferst

Ve dnech 28. července až 2. srpna 1994 provedlo AO MVČ v Hradci Králové záchranný výzkum na parcele č. 2247/1 (k. ú. Jaroměř). Výzkum byl vyvolán dočasným zábohem části pozemku pro stavbu autobazaru firmy "Auto-profi" v těsném sousedství plochy staršího výzkumu z roku 1981 (Sigl - Vokolek 1982, 10 - pol. 43).

Po skrývce až na sprašové podloží, přibližně do hloubky 35 - 45 cm se vyrýsovaly obrysy 5 objektů. Vzhledem k metodice výzkumu a dlouhodobému extrémně teplému počasí nelze vyloučit, že méně zřetelné objekty nebyly rozpoznány. Tomu by nasvědčovala i absence kulových jamek.

Objekt A byla spodní část mělkého vanovitěho útvaru o maximálních rozměrech cca 3,5 x 1,5 metru. Obsahovala kromě kamení i menší soubor keramických zlomků. Lze ji datovat do doby hradištní.

Objekt B byla rovněž mělká vanovitá jáma s rozměry 3 x 1,4 metru a ojedinělým výskytem keramických zlomků. Datována do doby hradištní.

Objekt C je rozsáhlý hlubší oválný útvar s rozměry přibližně 4,5 x 1,5 m. Ve výplni mimo větší množství keramických zlomků byl nápadný i značný počet kamenů. Surovina kamenných nálezů je různorodá, převažují oblázky. Objekt je datován do období kultury slezskoplatěnické.

Objekt D je přibližně kruhová jáma o průměru cca 1,2 metru. Ploché dno je proti zachovanému okraji objektu asi o 20 cm sníženo. Jáma obsahovala četné zlomky keramiky kultury lineární. Mimo ně byly z výplně získány i ojedinělé uštěpky silicitových štípaných nástrojů.

Objekt E představuje reliktní dna sídlištního objektu dnes nepravidelného, původně snad oválného tvaru, do jehož boku byla zahloubena pec. Ta se dochovala v podobě mazanice (0,6 x 0,5 m) v severozápadní části objektu. Zachované rozměry jámy jsou 1,7 x 1,5 metrů. Objekt s minimálním množstvím keramiky je předběžně datován jako pravěký.

Nálezy na parcele č. 2247/1 jsou západním pokračováním známého naleziště odkrytého na sousední parcele při stavbě přeložky státní silnice v roce 1981 (Kalferst 1984, 131/a), a souvisí s osídlením terasy Dolského potoka, jenž teče asi 200 metrů jižněji. Neolitická osada je jednou z řetězu osad táhnoucích se po pravém břehu Labe a navazuje na podobné osady známé ze

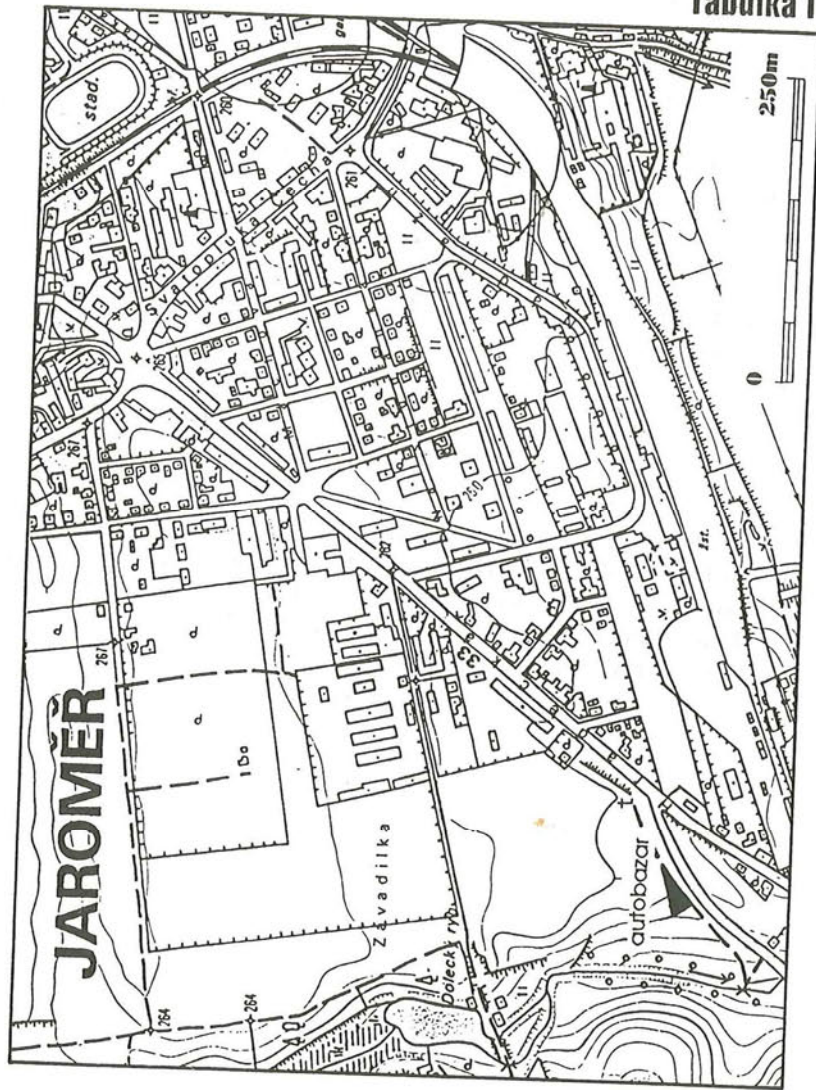
starších nálezů jak z vlastního katastru Jaroměře (polohy Na špici, Zavadilka) nebo na sousedním katastru Semonic. Slezskoplatěnická osada byla zachycena již při výzkumu v roce 1981. Mladohradištní nálezy byly rovněž zaregistrovány již v roce 1981, pro nedostatek času byly tehdy zničeny stavbou ještě před výzkumem. Patří k osídlení zázemí jaroměřského hradiště obdobně jako kostrové pohřebiště zjištěné v minulém století při stavbě prachárny na blízkých Libínách (Duška 1898, 38).

Literatura:

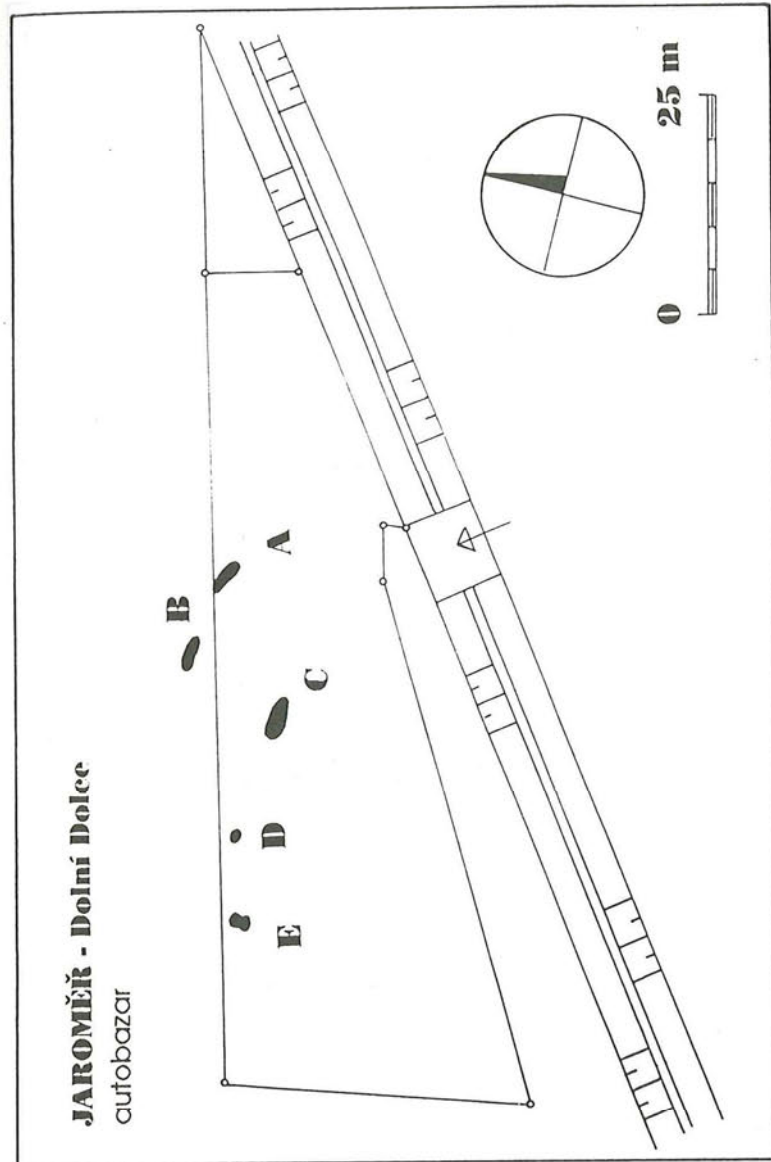
- Duška, J. 1898: Nálezy předhistorické v kraji Královéhradeckém. Hradec Králové.
Kalferst, J. 1984: BZO 1980-1981. Praha.
Sigl, J. - Vokolek, V. 1982: Archeologické nálezy v letech 1980 - 1981, Zpravodaj KMVČ IX/1, 5 - 14. Hradec Králové.

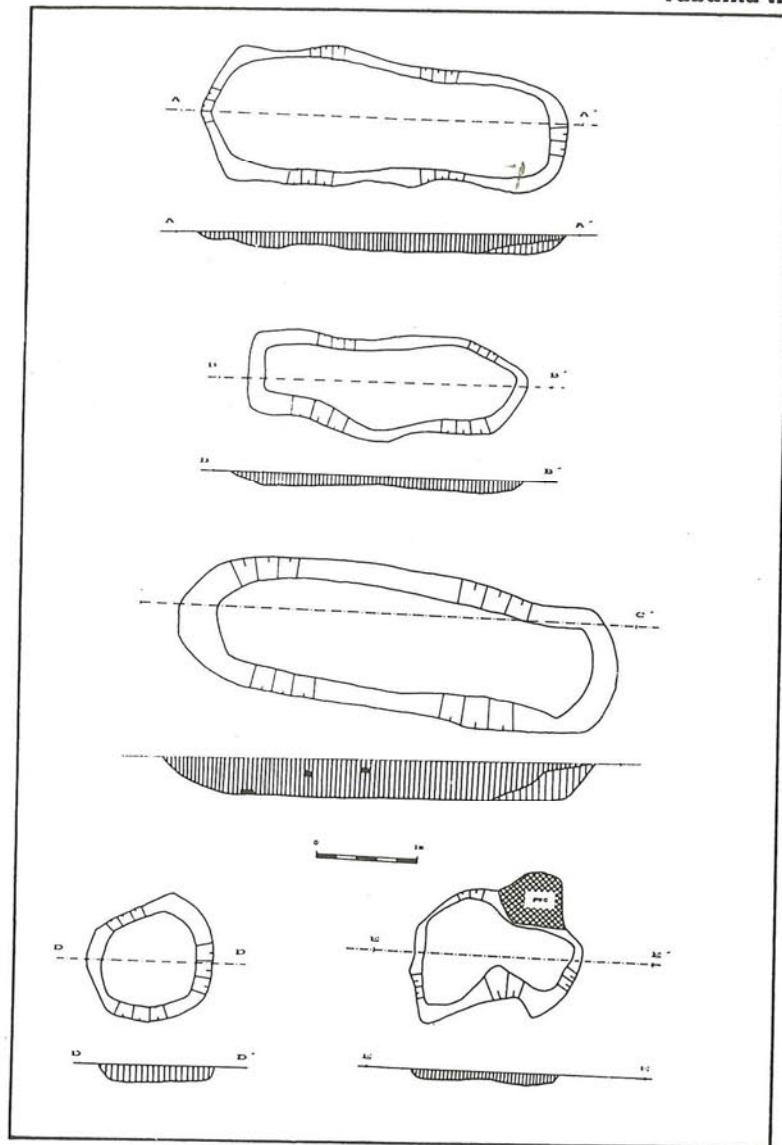
Jiří Kalferst: Excavations on a used-car purchase-area building site at Jaroměř - Dolní Dolce. We have documented the continuation of a polycultural site known from an 1981 excavation. Five settlement features date to the Neolithic Linear-Pottery culture, Bronze- to Iron-Age Silesia- Platěnice culture and Late Slavic (11th-13th century) periods.

Tabulka I

Tabulka II

VÝZKUM NA STAVBĚ PLYNOVODU VE STĚŽERÁCH

Jiří Kalferst

Ve dnech 29. a 30. března 1994 provedlo AO MVČ záchranný archeologický výzkum na průkopu plynovodu ve Stěžerách na parc. č. 193/2 situované mezi obcí a místní částí Cihelny. Naleziště leží na levém břehu Plačického potoka na temeni sprašové návěje sklánějící se zde mírně k jihozápadu.

Průkop zde protnul polykulturní sídliště, respektive kulturní vrstvu (patrnou v délce 69 metrů), několik kúlových jamek a čtyři pravěké objekty.

Objekt č. 1/94 byl vzdálen 178 m od ohybu průkopu na jižním konci parcely a projevil se pouze na západním profilu rýhy. Po rozšíření průkopu o jeden metr bylo konstatováno, že se jedná o východní zakončení rozsáhlého hliníku, jenž byl proto jen ovzorkován. Z výplně získána keramika a kamenné nástroje. Objekt je datován do mladšího neolitu, do kultury s vypíchanou keramikou.

Objekt č. 2/94 byl ve vzdálenosti 134 metrů od ohybu. Průkop zde protnul a z větší části zničil kruhovou kónický se zužující zásobní jámu. Ve výplni se nade dnem rýsovala požářištní vrstva z uhlíků a mazanícových hrudek. Byla zkoumána pouze část patrná v západním profilu, protože z východní části se dochoval jen terénní příznak. Ve výplni byly ojedinelé keramické zlomky. Datováno do starší doby železné, kultura slezskoplatěnická.

Objekt č. 3/94 byl v těsném sousedství objektu č. 2 na 135 metru průkopu. V obou profilech patrný sídlištní objekt nevýrazné šedočerné barvy. Z výhozu nad západním profilem získána povrchovými sběry slezskoplatěnická keramika.

Objekt 4/94 byl patrný jen na západním profilu ve vzdálenosti 121 metrů od ohybu. Z drobného sídlištního objektu (možná velké kúlové jamky) nebyl při začistění získán žádný materiál.

Kúlová jamka 1/94 byla patrná na západním profilu ve vzdálenosti 104 metrů od ohybu. Při začistění bez nálezů.

Kúlová jamka 2/94 byla patrná na západním profilu ve vzdálenosti 99,35 metrů od ohybu. Při začistění bez nálezů.

Kúlová jamka 3/94 byla patrná na západním profilu ve vzdálenosti 80,4 metrů od ohybu. Při začistění bez nálezů.

V úseku mezi ohybem a 69. metrem průkopu protнула trasa pohřbený tmavý horizont. Byl zachycen pod úrovní orby, tj. v hloubce cca 0,45 m a dosahoval síly 0,15 - 0,2 metru. Vzhledem ke svažitosti terénu a typu půdy je

nepravděpodobné, že by se jednalo o překrytou vrstvu ornice. Pravděpodobnějším důvodem vzniku horizontu je antropogenní aktivita, jedná se nejspíše o tzv. sídlištní vrstvu. Tuto domněnku podporuje i skutečnost, že vrstva byla zachycena v té partii průkopu, která se nejvíce blíží hraně sprašové terasy nad potokem.

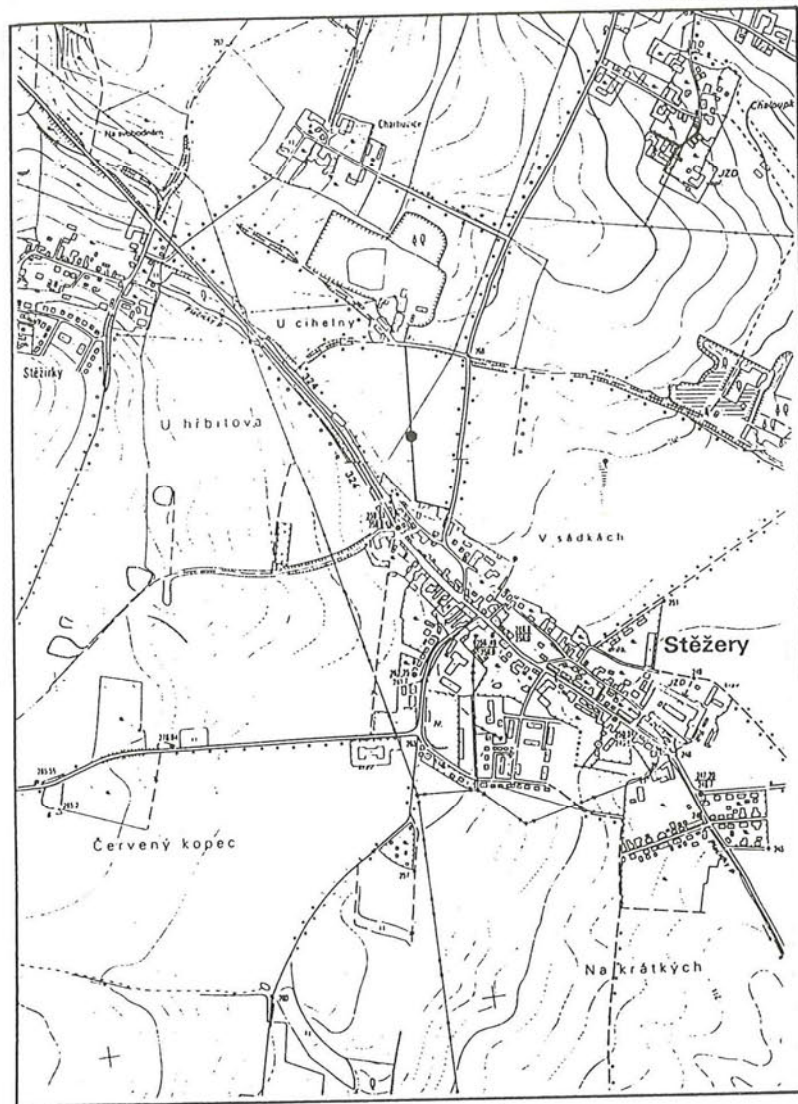
Osídlení z katastru obce Stěžery je zaznamenáno z víceroch poloh, nejblíže od nového místa nálezů je to v prostoru bývalé cihelny (Justová 1968, 255). Z parcely č. 193/2 však dosud nálezů (mimo ojedinělý pravěký střep - (Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 18 - položka 130)) dosud hlášeny nebyly. Důvodem je patrně vysoká vrstva nadloží, která chrání objekty před narušováním při orbě a možná i menší sídlištní aktivita na dané parcele.

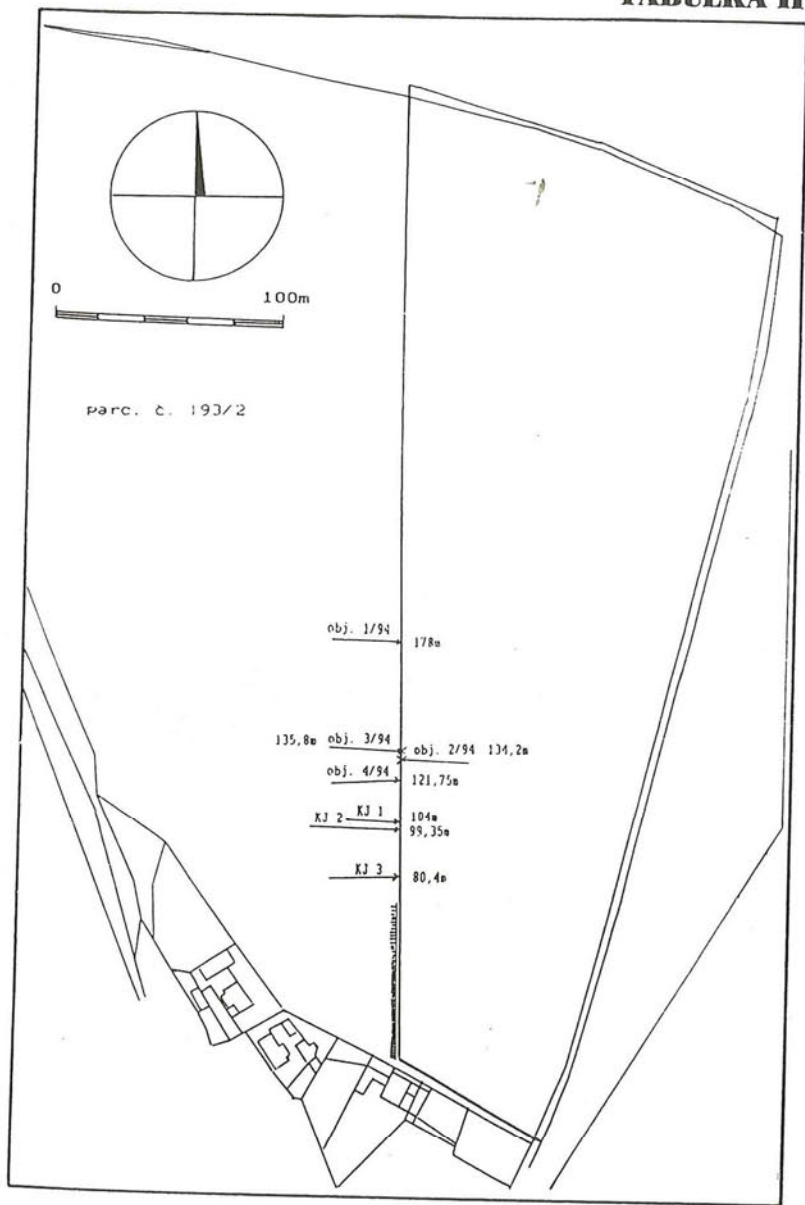
Literatura:

- Justová, J. 1968: Nálezové zprávy Archeologického ústavu ČSAV 1955 - 1964, ASM 6. Praha.
 Kalferst, J. - Sigl, J. - Vokolek, V. 1989: Archeologické nálezů získané v letech 1987 - 1988, Zpravodaj KMVČ XVI/1, 3 - 19. Hradec Králové.

Jiří Kalferst: Excavations on a gas-pipeline building site at Stěžery. This was a rescue excavation at a polycultural site of the Hradec-Králové district. Neolithic Stroked-Pottery and Bronze- to Iron-Age Silesia-Platěnice culture features have come to light.

TABULKA I

ZPRÁVA O PRŮZKUMU TRASY DÁLKOVÉHO KABELU PARDUBICE - KOLÍN (ÚSEK PARDUBICE - HRANICE BÝV. VČ. KRAJE)

Jiří Sigl - Vít Vokolek

V průběhu celého roku 1994 byl prováděn průzkum průkopu pro dálkový kabel podél železniční tratě Pardubice - Kolín. Pracovníci archeologického oddělení Muzea východních Čech v Hradci Králové sledovali úsek mezi Pardubicemi a Týncem n. L. (tab. 1 - 3). Výkopy na různých místech postupně propojované, dále nevhodné klimatické podmínky v zimních měsících - to byly nepříznivé okolnosti, vyžadující si opakované a časté návštěvy. Všechny nepříznivé okolnosti však byly vyváženy získanými poznatky.

Průkop mezi nádražím v Pardubicích, viaduktem a v zastavěné části u sv. Trojice probíhal v porušených terénech, takže vlastní průzkum prakticky začal až v prostoru proti závodu Paramo. Průkop zde procházel po S straně železniční tratě. Dnešní prostor je snížený při vybírání zeminy pro stavbu tratě a v době zimních měsíců byl zaplaven spodní i povrchovou vodou. Právě v těchto místech jsme předpokládali, že budou objeveny poslední zbytky lužického sídliště zničeného při výstavbě rafinerie. Teprve těsně před Bylankou, na hranici kat. ú. Pardubic a Svítkova průkop zachytil neporušený terén, jehož podloží tvořila žlutavá hlína charakteru spraše. S největší pravděpodobností se jedná o ostrůvek přeplavené hlíny. Ve zkoumaném úseku nebyly zachyceny stopy osídlení.

Po překonání Bylanky, již na kat. ú. Svítkov procházel průkop podél železničního náspu až k žel. zastávce Svítkov. Byly zde překopané vrstvy, místo u Bylanky dokonce sloužilo za skládku odpadků. Dále Z směrem za žel. zastávkou průkop již procházel polem, jehož podloží pod slabou vrstvou písčité ornice tvořily naváté písky, pod kterými místy vystupoval slín nepropouštějící povrchovou vodu, která v těchto místech zůstávala dlouho do jarních měsíců.

Dále západním směrem ve výběžku kat. ú. Srnojed, před potokem ve vzdálenosti zhruba 200 m průkop protnul 100 cm dl. a 30 cm hluboký objekt (lok. 1) s černou výplní, patrně na parc. č. 163/1 (tab. 1), který byl zahlouben do štěrkopísku. Z profilu nebyl získán žádný datovací materiál. Těsně před potokem byla písková duna s dalším neprůkazným a proto nejasným zahloubením, patrně na téže parcele.

Za potokem průkop probíhal v písčitém podloží v terénu výškově poněkud stoupajícím Z směrem. Zde opět průkop přecházel na kat. ú. Svítkov. Asi

80 m od vodoteče byly na parc. č. 550 a 563/5 (tab. 1) protnuty objekty (lok. 2), z nichž jeden byla jáma dlouhá 200 cm, hl. 50 cm s černou pískovou výplní, z nichž byly získány zlomky keramiky náležející středověku (14. stol.) (tab. 6). Středověké střepy jsme získali již dříve při povrchovém průzkumu asi 100 m S, opět na okraji zvýšeného terénu.

Na jeho nejvyšším místě stojí strážní domek. Ještě před ním byla 15 m dl. vrstva tmavěšedé bahnitě hlíny, vrchol tvořila rozsáhlá písková duna. Před strážním domkem byly průkopem zachyceny četné objekty (lok. 3) tvořící zhruba 2 skupiny. Východní skupina vzdálená zhruba 100 m od strážního domku, na parc. č. 565/2 byla tvořena 4 objekty, z nichž jeden byl dl. 200 cm a hluboký 50 cm, s tmavě šedou výplní. Druhá skupina byla v těsné blízkosti strážního domku, na parc. č. 565/2 a 569/1. Bylo zde protnuto nejméně 6 objektů, od drobných jamek, 30 cm širokých a 40 cm hlubokých (patrně kulevých jamek) až po 50 cm dl. a 50 cm hluboké jámy, vyplněné tmavěšedým pískem. Z těchto objektů se nepodařilo získat datovací materiál, s největší pravděpodobností však souvisí s výše uvedeným středověkým sídlištěm (tab. 1).

Za strážním domkem směrem k potoku se opět terén snižoval. Na svahu byla zachycena do červena zbarvená vrstva písku dl. 5 m (parc. č. 576), patrně od vysráženého železa. Před potokem průkop opět přecházel na kat. ú. Srnojedy. Zde asi 5 m od vodoteče, na parc. č. 136/1 (tab. 1) byl znatelný osamocený objekt (lok. 4), zahloubený do písku, dl. 100 cm, hl. 30 cm, šedé výplně, opět bez nálezů. Za potokem byl poměrně nízko položený terén, kde vystupovalo těžké slínové podloží.

Dále k Z byla šedohnědá povodňová hlína zbarvená organickými usazeninami, pod ní vystupovalo šterkopískové podloží. Asi uprostřed pole, mezi vodotečí a polní cestou, byla na hranici kat. ú. mezi Srnojedy a Lány na Důlku písková duna o průměru cca 25 m, za ní před cestou se opět objevoval slín, se slabou vrstvou šterkopísku nad ním.

Za polní cestou (tab. 1) průkop zachytil skupinu 3 drobných objektů (lok. 5), situovaných na parc. č. 338/1. Objekty byly zahloubeny do žlutavého písku, jeden byl téměř 300 cm dlouhý, hl. 30 cm, se šedou výplní. Objekty se rozkládaly na ploše dlouhé 15 m. V době průzkumu byly profily natolik promrzlé, že je nebylo možno začistit a získat tak datovací materiál.

Pokračování průkopu západním směrem probíhalo k další vodoteči poměrně nízkým prostředím, tvořeným šterkopísky a dále mezi zahradami a tratí vystupoval bahnitý terén, často přecházející ve slínové podloží až k Podolskému potoku. Hned za ním, na jeho západním břehu vystupovala písečná duna s jemným pískem, která byla celá prohlédnutá, ale s negativním výsledkem. Dále k Z až po polní cestu u strážního domku se objevoval žlutý šterkopísek s

podložím slínu. Strážní domek opět stojí na další písečné duně, z níž se dochoval pouze S zbytek, na jejím Z svahu se opět objevovala šterkopísková terasa. V následující trase na poli bylo možno pozorovat toto zvrstvení: pod ornici silnou 30 - 35 cm byla 40 cm mocná černohnědá vrstva hlíny nasedající na slínaté podloží. Dále k další vodoteči vystupoval hned pod ornici slín s tmavými skvrnami, které však nebyly způsobeny lidskou činností. Podobné skvrny byly i za potokem, kde se ve větším podílu objevoval šterkopísek vyplňující terénní nerovnosti na povrchu podloží ze slínu. Dále až k silnici a železniční zastávce Opočinek probíhal průkop v terénu, kde pod ornici bylo jílovité podloží, bez stop osídlení. Pouze proti nástupišti zastávky, na parc. č. 705 (tab. 1) byl zachycen menší osamocený objekt (lok. 6), který byl bez nálezů a nemusí souviset s pravěkým nebo středověkým osídlením (přírodní útvar?).

Průkop železniční zastávku obcházel na S straně v místech cesty, kde terén byl zcela prokopán. Na Z okraji zastávky potom přecházel železniční trať na pole jižně od ní. Nejprve procházel silně zamokřeným prostředím, kde povrchová voda stála velmi dlouho, což bylo způsobeno jednak slínatým nepropustným podložím, jednak potokem procházejícím remízem. Za remízem, na parc. č. 996 a 951 (tab. 1) vystupoval nepatrně zvednutý terén, na kterém byly v průkopu protnuty mělké objekty zahloubené do písku, který zde vytvářel zcela denundovanou dunu. Objekty nepřesahovaly délku 200 cm a hl. 30 cm pod ornici a byly vyplněny šedou výplní. Přesto, že některé byly prozkoumány, nepodařilo se získat žádný archeologický materiál, který by toto sídliště datoval. Drobné bročky mazanice však jasně dokládají jejich pravěké stáří. Celkově zde bylo zaregistrováno 7 sídlištních objektů (lok. 7).

Před rozvodnou opět průkop přecházel železniční trať na S stranu. Ještě před přechodem probíhal úpatím terénní vlny, kde pod ornici byl písek a místy vystupovala šterkopísková terasa, bez stop osídlení.

Proti rozvodně až k silnici III. třídy do Opočínku byl průkop veden rovněž na úpatí nízkých dun a drobných vyvýšenin. Zde sílil podíl jílovitého podloží a humózní nadložní vrstvy, blíže silnice se objevily navážky. Za silnicí až k potoku vybíhala šterkopísková terasa, před potokem průkop procházel remízem a dále Z směrem těsně pod tratí vedenou zde zářezem v prudkém svahu tvořícím levý břeh Labe, v nízko položeném mokřím území říční inundace. V profilu vystupovala jen náplavová hlína šedohnědé barvy, místy s náznakem šterkopískového podloží teras. Poblíže hranic kat. ú. Mělice směřoval průkop podél břehu upravovaného regulací. Totéž platí dále na kat. ú. Valy. Také zde nejprve procházel průkop podél zvýšeného náspu železniční trati. Před Valy vystupuje nad tok Labe jazykovitá plošina, na které stojí strážní domek. Plošina na S straně příkře se snižuje k řece, na Z straně je obtékána potokem. Podloží je zde tvořeno světle zeleným jílem, místy jsou

kapsy vyplněny pískem nebo štěrkopískem, zvláště ve východní polovině. Na parc. č. 117/1 (tab. 2) byla průkopem protnuta jáma (lok. 8), 200 cm dlouhá, zasahující do dna průkopu (100 cm), černošedé výplně. Z profilu byl vyzvednut pouze zlomek zvířecí kosti.

Za potokem směrem ke vsi, kde je opět další vodoteč, průkop nejprve procházel na okraji velké pískové duny, která se táhne až ke břehu Labe. Podloží zde tvoří slín s tenkou vrstvičkou nadložního písku. Ani v průkopu, ani sběrem na duně jsme nezachytili stopy osídlení. Před vodotečí, na okraji Valů nasedala na podloží silnější vrstva písku.

Od počátku Valů průkop směřoval podél železniční trati, mezi ní a středovkou tvrzí. Procházel však pouze navážkami, bez archeologických nálezů. Až po železniční zastávku stále průkop lemoval zvýšené těleso železniční tratě, kde protínal pouze navážky. Před zastávkou přecházel na J stranu tratě. Po odbočku trati do Heřmanova Městce byl prostor kolem zastávky již při stavbě vybrán a poškozen, pouze před ohybem železnice, na parc. č. 416/2 byl znatelný zásah 4 m dlouhý, vyplněný černou hlínou, s největší pravděpodobností recentní.

Terén za odbočkou železniční tratě se strmě zvedá nad břeh Labe. Průkop procházel hranou srázu, mezi ní a zástavbou obce byl silně poškozen zářezem železnice, podloží zde tvořila štěrkopísková terasa. Na Z okraji Valů vybíhá ještě zbytek zvýšeného terénu, na kterém stojí obec, potom následuje svah Z směrem, kde na úpatí terénu je stará vodoteč. Průkop protnul pouze vrstvy písku na temeni a štěrkopísku s četnými oblázky na svahu. Je pozoruhodné, že tato výrazná poloha nebyla osídlena.

Za potokem až k prvním domkům Přelouče je poměrně nízké prostředí, kde však vystupují nevýrazné pískové duny, dnes značně snížené zemědělskou činností. Hned na první duně, vystupující asi 100 m od potoka, na parc. č. 412, průkop protnul 6 dobře znatelných objektů (tab. 2, 4). První byl dlouhý 400 cm a 50 cm hluboký, šedé výplně, silně promíšené pískem. Dalších 5 objektů bylo menších, 2 z nich byly začištěny a zaměřeny (lok. 9).

Objekt 1 - Pod ornici šedoohnědé barvy silné 40 cm se zahlubovala jáma 134 cm dlouhá se dnem v hl. 35 cm pod ornici, vybíhající ve 2 výběžky až do hl. 100 cm od povrchu. Horní část výplně byla šedá nebo hnědá, silně písčitá, spodní partii tvořil bílý písek. Objekt byl zahlouben do žlutavého písku a dno zasahovalo do rezavě červenohnědé vrstvy písku s velkými železitými konkrécemi o průměru až 15 - 20 cm (tab. 4).

Objekt 2 - Objekt byl na povrchu 180 cm dlouhý a 32 cm hl. pod 45 cm mocnou vrstvou ornice. Vyplněn byl šedým pískem, na spodku vystupoval opět bílý písek. Dno zasahovalo až k vrstvě se želežitými konkrécemi (tab. 4).

Z výplně objektů nebyl získán datovací materiál. S největší pravděpodob-

ností se jedná o těžní jámy, které byly kopány k získání železitých konkréci. V úvahu by přicházely kultury od doby římské až po středověk. Bližší zařazení tohoto důležitého a zajímavého naleziště si vyžádá podrobný povrchový průzkum.

Dále k Z na pískové duně, vzdálené asi 200 m od strážního domku průkop protnul v délce 20 m další 4 objekty na parc. č. 409 (tab. 2). Pod 40 cm silnou vrstvou ornice se zahlubovaly kotlovité jamky 50 - 60 cm hluboké šedočerné výplně, zahloubené do žlutavého písku až k vrstvě se želežitými konkrécemi (lok. 10). Od strážního domku až k začátku Přelouče průkop procházel pískovou vrstvou zaplavovanou spodní vodou, beze stop osídlení.

Následující úsek v prostoru nádraží v Přelouči průkop procházel porušeným terénem. Podrobněji jsme ho sledovali až od silnice k mostu přes Labe. Zde nejprve probíhal podél zahrad, potom opět na polích nebo loukách na levém břehu Labe. Nejprve protínal písčitou, jakoby sprašovou hlínu a po překonání zvýšeného prahu následoval zahlíněný písek. Na parc. č. 316/2 bylo znatelné staré říční koryto v šířce 40 m vyplněné šedoohnědou hlínou. Na jeho Z straně byla drobná písková duna. Před dalším potokem byl opět hlinitý hnědý náplav, představující náplav starého řečiště. Potom průkop zachytil kamennou destrukci starší stavby vyplněnou hlínou a pískem. Za domkem a zahradou dále k Z podloží tvořila sprašová rezavá hlína (prostor Slavíkových ostrovů), následovalo opět staré koryto řeky, vyplněné šedou hlínou. Na jeho Z břehu byl zahlíněný písek a před polní cestou pak okraj pískové duny o průměru 20 m s jemným pískem a téměř před cestou úzké koryto (staré) potoka o šířce 7 m.

Za cestou, před domkem v zahrádce vystupovala hnědá hlína s pískovým podložím, pak následovala rezavá povodňová hlína více zahlíněná a pod svahem na V konci Přelouče písková duna o průměru 20 m s jemným žlutým pískem. Další průběh průkopu zaznamenal šedoohnědý hlinitý náplav a další výraznou pískovou dunu o průměru 45 m. Za ní vystupovalo slínovité podloží a před cestou a strážním domkem zachycen následující profil: pod ornici 30 cm silnou byla šedočerná hlína hluboká až 90 cm (na V straně, kde se později vytrácela) až dosahující dna průkopu v hl. 125 cm. Vrstva nasedala na štěrkopískové podloží. Šedočerná vrstva budící dojem vrstvy kulturní však patrně představuje pouze přírodní náplav.

Za strážním domkem, který stojí jako obvykle na pískové duně o průměru 30 m vystupuje v nivě Labe nízká asi 1 m zvýšená plocha, kde podloží tvoří písčitá okrová hlína, asi uprostřed pod ornici byla 50 cm silná tmavě šedá hlína nasedající na hrubší písek a před koncem zvýšeného terénu mazlavá jílovitá okrová hlína.

Průkop potom přecházel na kat. ú. Lhota pod Přeloučí. Zde se v nízkou

položeném prostředí v průkopu objevovala světle hnědá náplavová hlína, silně písčité. Za železniční zastávkou bylo znatelné staré řečiště potoka (u podchodu pod železnici), dále stejná náplavová hlína, jen více písčité. Před polní cestou a dalším potokem opět protnuto staré řečiště buď potoka nebo spíše podle šířky staré řečiště Labe. Vyznačovalo se pod 20 cm silnou ornici šedou vrstvou jdoucí až do dna průkopu. Za potokem vystupovalo znovu písčité podloží, na kterém stojí strážní domek, nyní již bouraný a za ním silně zahliněné písčité podloží.

V úseku mezi strážním domkem a místní komunikací se nachází terén o něco níže, podloží je písčité, místy jílovito - "sprašovitě". Ornice je zde značně silná a pod ní leží ještě podorničí. Asi v polovině tohoto úseku se nachází menší duna s jemným pískem.

Západněji od výše popisovaného úseku vytvářely podloží žluté jílovité hlíny, které jsou v těsném sousedství cesty poměrně silně zahliněné.

V průkopu zhruba nacházejícím se proti odbočce silnice směrem ku Praze byla zjištěna výplň 30 m dlouhá šedočerné barvy, charakteru hlinité vrstvy sahající až do dna průkopu a zaplněná spodní vodou ve spodních partiích. Jedná se zřejmě o staré labské řečiště. V dalším průběhu průkopu, který se nachází východně od silnice odbočující k Labětínu na parc. č. 115/2 (tab. 2) byly zdokumentovány 2 objekty (lok. 12).

Objekt 1 byl 30 cm hluboký a 100 cm dlouhý a měl šedou výplň. Patnáct metrů západněji ležel objekt 2, který byl 150 cm dlouhý, hl. více než průkop, t. j. přes 110 cm. Výplň byla šedá a objekty byly zahlobeny do písčitého podloží.

Západně silnice do Labětína průkop protnul zamokřelé prostředí potoka a potom vystoupil na výše položené pozemky. Krátký úsek k zahradám byl hlouben dodatečně a proto jsme jej jako jediný zastihli již zaházený. Sledovali jsme ho až v zahradách kat. ú. Labětína. podloží zde tvořil písek se šterkem, při potoku na V straně jílovitější, na Z straně jemnější. Spodní voda vystupovala již v hl. 15 cm pod povrchem.

V úseku mezi nadjezdem a strážním domkem u Labětína se nacházel pod ornici jemný písek a vystupovala zde vysoko spodní voda. V tomto úseku byl na parc. č. 396/1 zjištěn osamocený objekt (tab. 2), který měl černou výplň a byl 30 cm dlouhý a 30 cm hluboký. Ve výplni nebyl nalezen datovací materiál (lok. 13).

Od viaduktu v Řečanech nad Labem až k nádraží průkop procházel terénem s četnými navážkami, jen místy se ukazoval jemný podložní písek. Písek tvořil rovněž základ prostředí přímo proti nádraží a jeho přilehlých budov byly místy navážky ležící na jemném písku četných písčitých dun, které kdysi pokrývaly celý katastr Řečan n. L.

Za nádražím průkop přecházel průkop na kat. ú. Zdechovice, do nízkého prostředí inundace, kde v místech schodu byla žlutavá hlína a dále k Z opět jemný písek. Přímo na hranici katastru bylo zamokřené místo, zřejmě doklad staré vodoteče. Za ní bylo toto složení půdy: 30 cm ornice, podloží tvoří písek okrové barvy, zahliněný. Blíže k hranicím Trnávky průkop protínal rozsáhlou dunu s jemným pískem, která měla na bázi vrstvu železitých kongrecí v délce 20 m. Na jejím Z konci bylo znatelné porušení, snad jáma, dl. 120 cm, jdoucí až ke dnu průkopu, tmavohnědé výplně bez nálezů. Nelze jednoznačně určit, zda šlo o přírodní útvar či objekt.

Průkop přecházel potokem k hranici obce Trnávka, kde na začátku v písčitém prostředí byla jílovitá přírodní deprese. Průkop směrem k Trnávce sledoval chodniček mezi tratí a zahradami, kde byly jen navážky, nasedající na písčitou hnědou hlínu. Po překonání potoka, na začátku obce průkop sledoval těsně násep železniční tratě a proto prořezával pouze navážky, jen ojediněle bylo zachycováno písčité podloží. Částečně procházel obcí podél komunikace obcházející zahrady. Tam vystupoval červenohnědý písek, někdy zahliněný v důsledku dlouhodobého osídlení.

Další trasa průkopu vedla podél tratě na kat. ú. Trnávky, Chvaletic a Telčic. Po opuštění Trnávky průkop procházel mezi dnešní chvaletickou elektrárnou a starými kalovými nádržemi, v prostředí mezi různými kanály či dopravníky. Celý prostor byl zcela zničen a z našeho hlediska je definitivně ztracený. Tento dlouhý úsek nebyl nikdy archeologicky sledován, ani při výstavbě dolů, ani při stavbě elektrárny. Poblíže současného říčního přístavu Chvaletice probíhala trasa průkopu prakticky po břehu Labe, které zde bylo regulováno a až po hranice kat. ú. Kojic nebylo podchyceno žádné pozitivní pozorování.

V Kojicích, přímo proti železniční zastávce, mezi ní a Labem je rozsáhlá písková duna a průkop protnul její J okraj. V malé, dnes zrušené pískovně probíhal před lety záchranný archeologický výzkum, který zjistil pravěké, ale především slovanské osídlení (Smetánka 1963). Průkop protnul celou dunu ve směru Z - V v její J části na parc. č. 952/3 (tab. 3). Na V okraji duny směrem do nivy Labe byly splachové vrstvy dosahující mocnosti 50 - 60 cm. V západní části průkop narušil 2 objekty, patrně zbytky polozemnic, Z konec byl beze stop po osídlení. Pod 45 cm silnou ornici byl jen čistý žlutý jemný písek duny (lok. 11).

Objekt 1 - Mělká dvoudílná jáma, dl. 540 cm, hl. 60 - 70 cm s téměř rovným dnem přecházejícím ve V polovině v hlubokou zásobní jámu, 90 cm širokou, zabíhající do dna průkopu, tedy do hl. 100 cm. Výplň v horní části byla šedočerná, ve spodní části šedoohnědá, z ní byly získány zlomky keramiky (tab. 5, 6).

Objekt 2 - Zachycen na S i J straně průkopu. Objekt opět sestával ze dvou částí. Západní část představovala mělká část 200 cm dlouhá s plochým dnem v hloubce 70 cm, východní byla hlubší, dlouhá 300 cm, se dnem zabiha-jícím do polozasypaného dna průkopu (do hl. 80 cm). V této části v hl. 40 cm (těsně pod ornici) byl znatelný souvislý blok mazanice. Výplň objektu byla še-dočerná, z profilu rovněž získány střepy a rozpadající se zlomky zvířecích kostí (tab. 5, 6).

Další střepy jsme získali sběry z vyhozené zeminy. Objekty náleží ještě střední době hradištní (poč. 10. stol.) a představují J okraj naleziště (Smetánka 1963).

Západně od železniční zastávky přecházela trasa průkopu na J stranu tra-ti, byla vedena v náspu trati a v úzkém koridoru vymezeném tratí a rybníkem. V průkopu se nacházely zcela recentní vrstvy a nebylo dosaženo podloží. U viaduktu na SZ konci obce průkop opustil násep trati a byl sveden k jeho úpatí. V době naší návštěvy byl teprve hlouben a nebyly v něm zjištěny žádné archeologické situace. Po opuštění intravilánu obce přecházel průkop na skalní bloky, mezi kterými se hluboko zařezává železniční trať. Těsně pod povrchem většinou vystupovala již rozdrobená skála. Na její západní straně byly nafoukané jemné písky, zvláště v sedle mezi dalším skalním sukem. Dále smě-rem k Týnci nad Labem se geologická situace opakovala. Na vrcholu skalního suku průkop pro kabel nebyl příliš zahlubován. Na plošině směřují-cí k hranici kat. ú. Týnec nad Labem byly vysoké vrstvy jemného písku, v horních partiích přecházející v mělkou ornici. Ve sledovaném úseku, až k hra-nicím katastrů, nebyl zaznamenán žádný archeologický objekt. Dále průkop opustil zvýšenou terasu a opět byl veden v bezprostřední blízkosti trati. Vzhle-dem k tomuto nevhodnému umístění trasy průkopu a z důvodu, že jsme se přiblížili již k bezprostřední hranici katastru a tím i pardubického okresu, jsme naše sledování ukončili.

Výsledky průzkumu trasy dálkového optického kabelu jsou z několika hledisek velmi zajímavé. Především dobře vynikla okolnost, že v době stavby železniční tratě v minulém století zde nebyl žádný nadšenec typu P. Krolmuse či P. Rohoznického, kteří zaznamenali nálezy při stavbě železnice z Hradce Králové do Liberce v 50. letech minulého století. V té době bylo jistě mnoho archeologických památek zničeno.

Z hlediska hustoty osídlení vystupuje zcela evidentně úsek mezi Pardubi-cemi a Přeloučí, kde byla průkopem zachycena řada nalezišť (lok. 1 - 10). Následující trasa Přelouč - Kojice je téměř bez nálezů. Je to dáno nejen vede-ním průkopu - první etapa byla více vzdálena od Labe, ale zřejmě i jistými sídlištními okrsky s okolní pro tehdejší osídlení nevhodnou plochou. První okr-sek navazuje také na bohaté osídlení lidu popelnicových polí v okolí Pardubic

a středověké kolem Lánů na Důlku. Další bohatší okrsek začíná až od Kojic a přechází na území okresu Kolín. Dvě lokality dokládající osídlení u Labětína tvoří samostatný sídlištní okrsek, případně mohly být součástí osídlení zasahu-jícího od Kolína. To však nebude možné prokázat z důvodu devastace krajiny v okolí Chvaletic. Osídlení pravěké i středověké z geomorfologického hlediska je vázáno na vyvýšené pískové duny, vystupující tehdy daleko výrazněji než dnes z nivy Labe, protkané hustě labskými meandry, starými koryty i častými potoky, směřujícími od J k Labi.

Za nejdůležitější považujeme objev těžních jam na železité konkrce na katastru obce Valy. Zatím se nepodařilo určit jejich stáří, to bude úkolem dalšího povrchového průzkumu. Dalším přínosem je protnutí duny se slovan-ským osídlením v Kojicích a zachycení celkové stratigrafie naleziště.

Sledování průkopu dálkového kabelu ukázalo na důležitost podobných akcí nejen k poznání hustoty osídlení k přírodním podmínkám jednotlivých malých regionů. Na tyto poznatky potom může dále navázat podrobný povr-chový průzkum, který upřesní a doplní kulturní zařazení jednotlivých lokalit a rozsah osídlení sídlištních okrsků od pravěku po středověk.

Literatura:

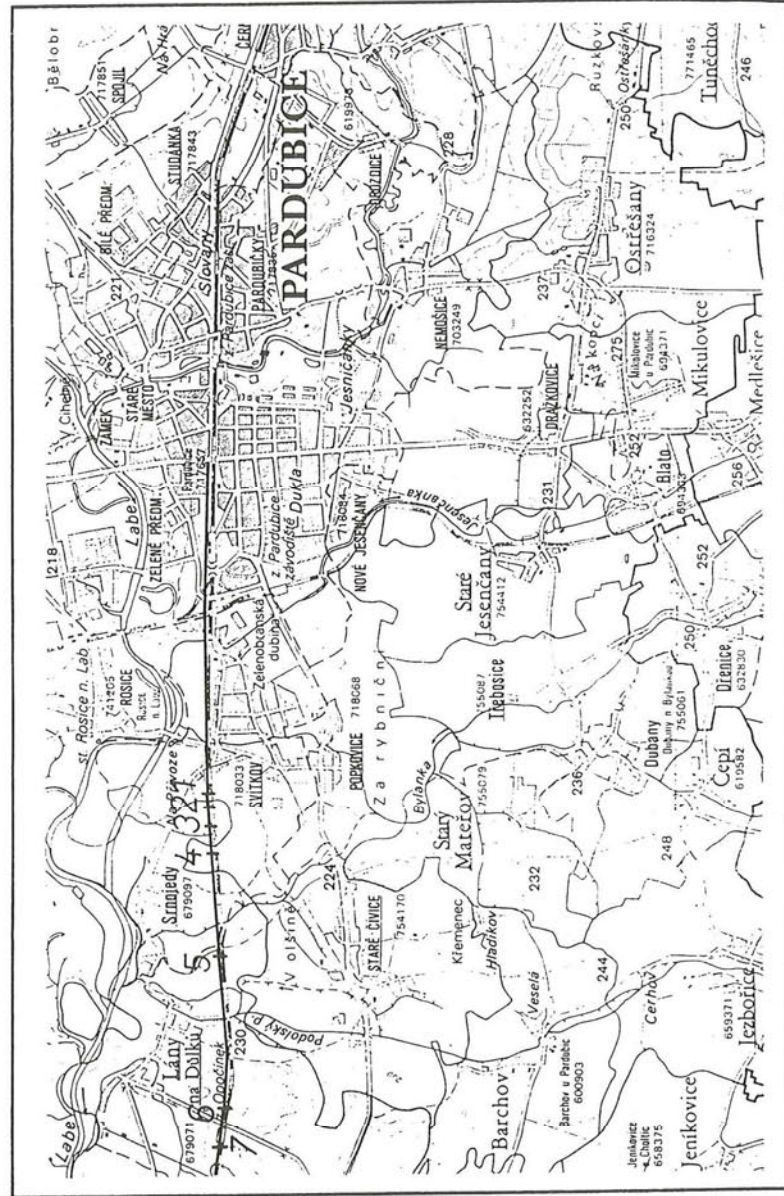
Smetánka, Zd. 1963: Osada z doby hradištní u Kojic ve východních Čechách, Archeologické rozhledy XV, 29 - 32, 37, 41 - 44, Praha.

Jiří Sigl - Vít Vokolek: A report on investigations along the route of a long-distance cable from Pardubice to Kolín (from Pardubice to the frontier of the one-time Východočeský kraj = East Bohemian Region). We have monitored a trench for laying a long-distance cable along the Pardubice-Kolín railway line, especially between Pardubice and Týnec-nad-Labem (Pls. 1 - 3).

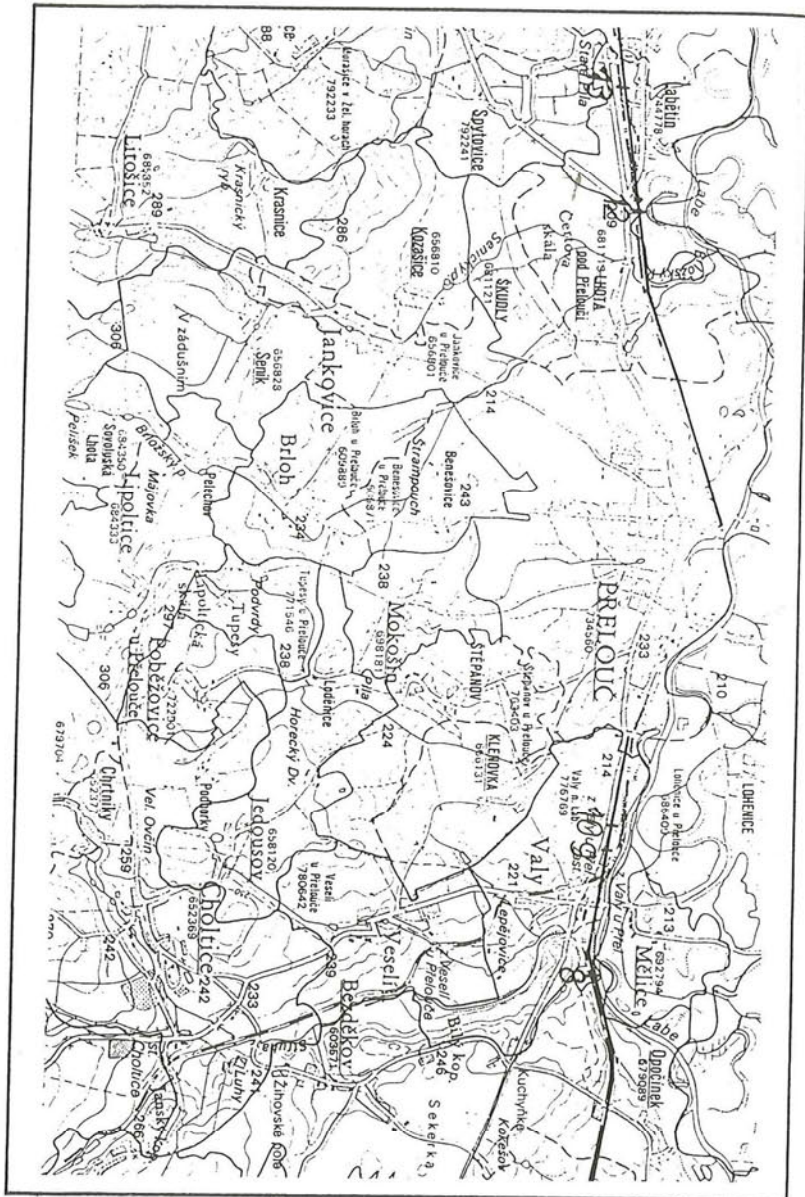
Virtually none of the 13 archaeological sites identified have been known previously. Srnojedy township (cadastre): Site 1 - no datable material, Site 4 - the same. Svítkov township: Site 2 - Middle Ages (14th-century pottery), Site 3 - two groups of settlement features, no datable materials, perhaps medieval. Lány-na-Důlku township: Site 5 - features with no datable materials. Opočíněk township: Site 6 - a feature with no datable material, Site 7 - seven prehistoric settlement features. Valy township: Site 8 - a settlement pit with a find of an animal bone. Přelouč township?: Site 9 - six well-discernible features, most probably pits for mining of iron concretions. Přelouč township: Site 10 - four features. Labětín township: Site 12 - two features, Site 13: a feature without

datable material. Kojice township: Site 11 - two features, perhaps vestiges of sunken- floored houses with incipient 10th-century Slavic pottery.

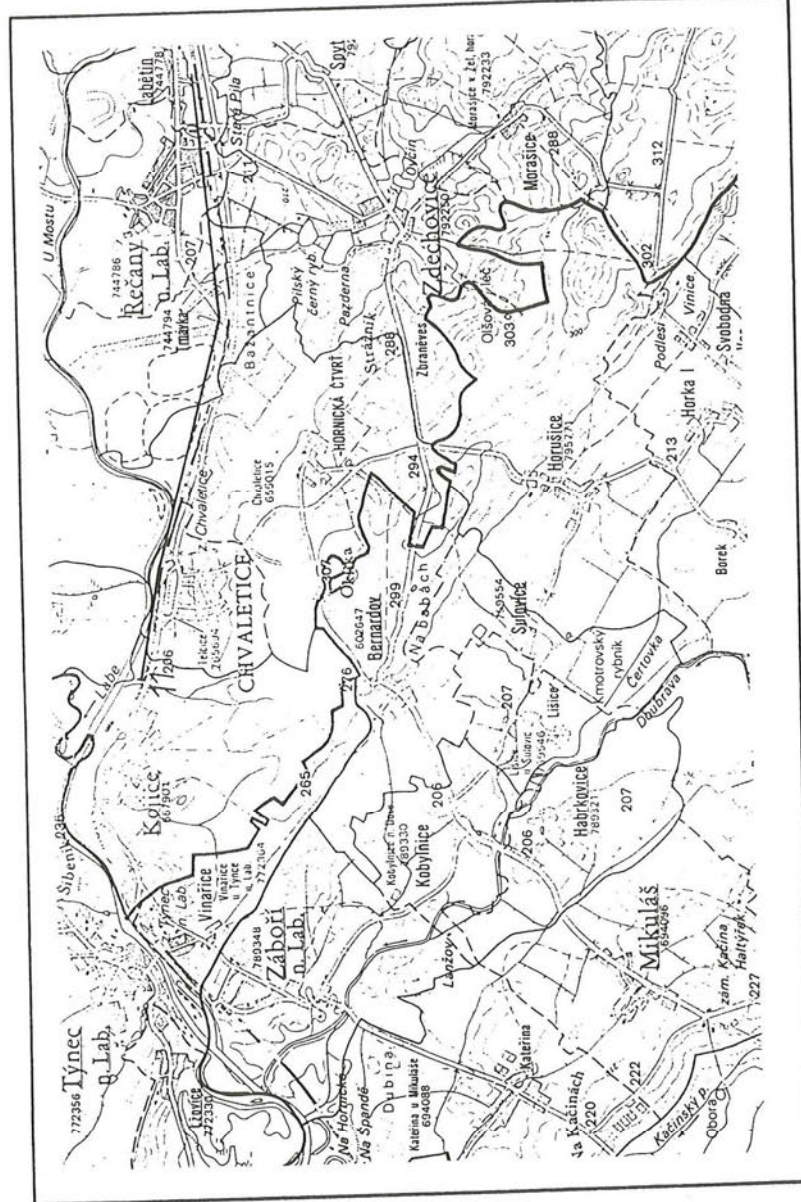
Tab. 1

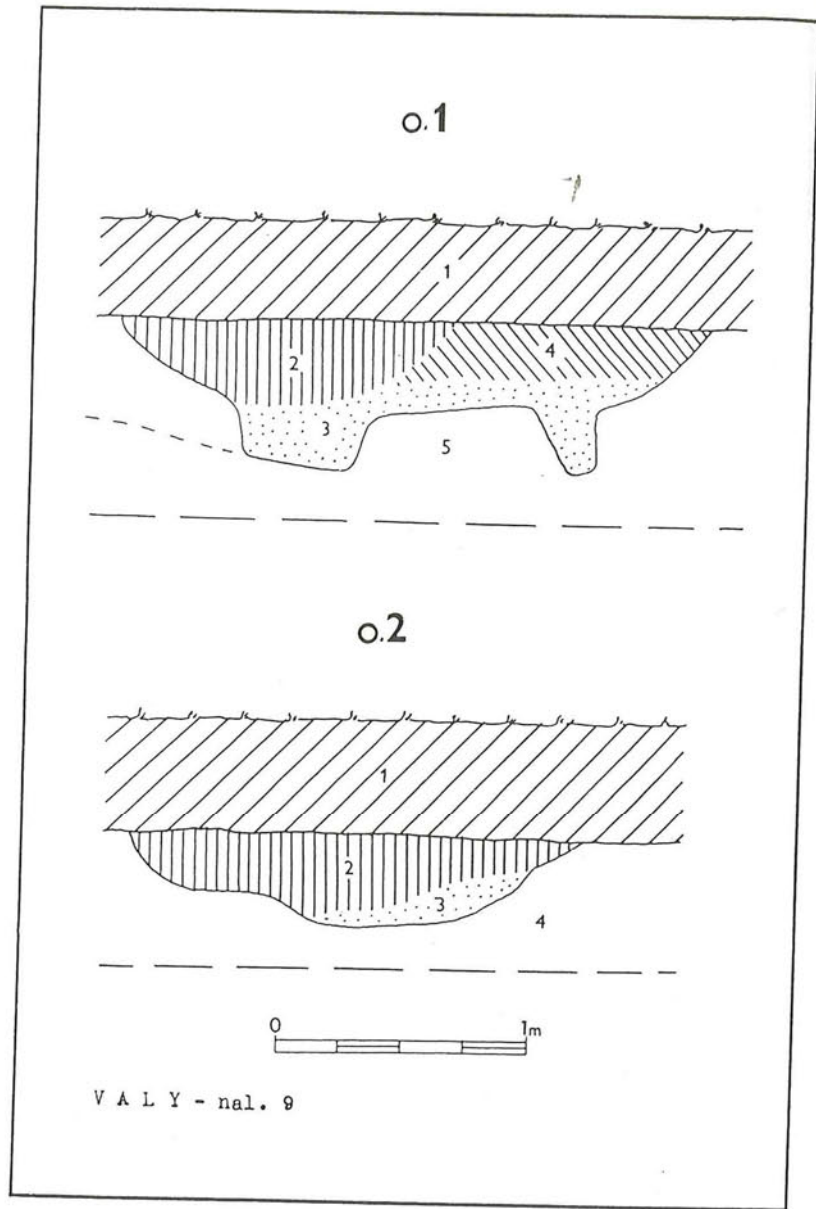
Tab. 2

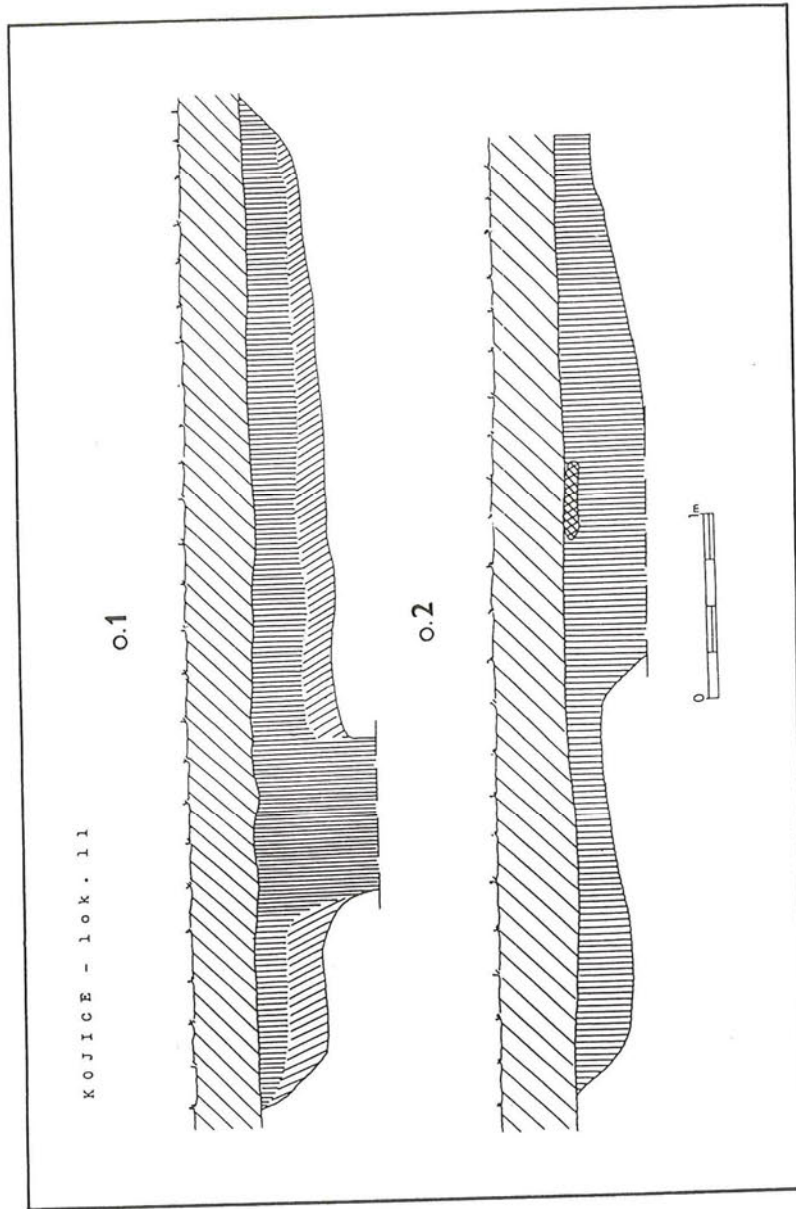
Tab. 3

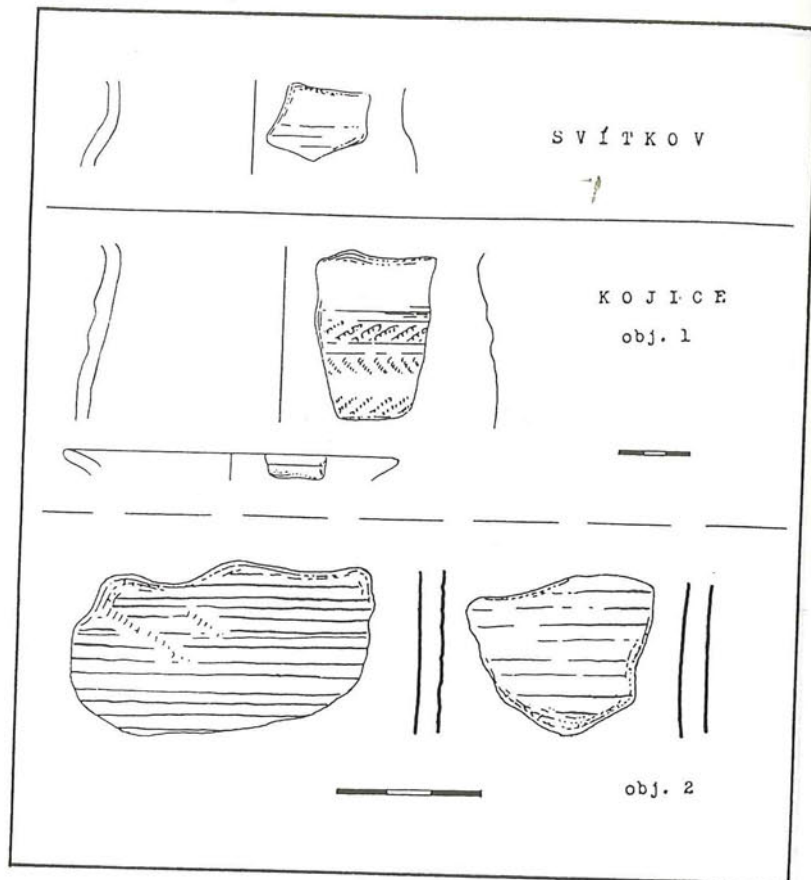

Tab. 4

Tab. 5

PŘEDSTIHOVÝ VÝZKUM V HRADEBNÍ ULICI ČP. 14 V CHRUDIMI V R. 1994

Jiří Sigl

Předstihový výzkum u čp. 14 v Hradební ulici v Chrudimi byl vyvolán skutečností, že na parcele tohoto domu připravuje Česká pojišťovna výstavbu budovy pro svou pobočku v Chrudimi. Parcela je situována v SV části městské památkové zóny, na nároží Žižkova nám. a Hradební ulice (tab. 1) v místech, které jsou z hlediska osídlení Chrudimi velmi důležité. Jedná se o prostor situovaný severně od centrálního městského kostela, který patří v Chrudimi k nejvýše nivelačně položeným. Jen pro ilustraci v okrsku okolí kostela se předpokládá existence městského hradu. Již tato fakta byla pro naše rozhodnutí zde provést archeologický výzkum zcela dostačující. Zejména z toho důvodu, že Chrudim patří vedle Hradce Králové k nejvýznamnějším lokalitám východočeského pravěku a raného i vrcholného středověku.

Před zahájením archeologického výzkumu bylo rozhodnuto o postupu jeho provádění a celkové strategii. Vzhledem ke stávající situaci se přistoupilo k příčnému průtoku parcely za čp. 14, která má zhruba tvar písmene L. Při tom byl zcela pominut prostor, o němž mohlo být s jistotou předpokládáno, že je zničen zástavbou. Z tohoto důvodu byly sondy položeny ve směru V-Z a sonda I, která je umístěna jižněji, byla situována z bezpečnostních a provozních důvodů cca 4 m severně od severního průčelí domu čp. 15. Sonda II byla umístěna až při severní hranici parcely. Horní vrstvy, o kterých se předpokládalo, že budou z větší části recentní, byly odebrány pomocí mechanizace. Již v této fázi se uvažovalo o tom, pokud výsledky archeologického výzkumu budou přínosné, že se prostor mezi sondami I a II (široký cca 450 cm) prozkoumá v následné další etapě.

1. Etapa archeologického výzkumu

Na základě uzavřené smlouvy mezi Českou pojišťovnou a. s. v Pardubicích a Muzeem východních Čech v Hradci Králové se uskutečnila ve dnech od 10. srpna do 9. září 1994 zjišťovací fáze předstihového archeologického výzkumu. V průběhu této fáze výzkumu byly na parcele položeny sonda I a II. Důvody, které nás vedly k umístění sond jsou uvedeny výše (tab. 2).

Sonda I

Sonda I měla rozměry 9,5 m a 2 m. Ve východní části při jižním profilu

byla odkryta jímka s kamenným obložením, jejíž výplň začínala již zcela pod recentními vrstvami. V její výplni byly zjištěny zbytky dřevěných artefaktů, které mohou být dokladem vnitřní konstrukce jímky, případně objektů s dřevěnou konstrukcí, které zanikaly v době, kdy jímka přestala plnit svou funkci a vytvářela se její výplň. Další jímka byla sledována v prostoru západně od výše popisované jímky (tuto jímku můžeme považovat za zcela recentní) a další při severním profilu, která obsahovala materiál z 15. až 16. století.

Ve východní části této sondy se zachovala sekvence 16 vrstev, které jsou důležitým dokladem vývoje osídlení od pravěku až po současnost. Za významné zjištění považujeme objev štětování, které je dokladem úpravy povrchu terénu. Pod tímto štětováním pocházejícím přinejmenším již ze 14. století se nacházejí z hlediska archeologického výzkumu nejzajímavější vrstvy, z nichž vybíhaly do hlubších vrstev kúlové jamky, které vytvářely 3 horizonty, jež můžeme snad interpretovat jako doklad plotových konstrukcí. Zhruba v hloubce 200 cm byla zjištěna pravěká vrstva, jež dokládá aktivitu v době existence slezskoplatěnické kultury, t.j. cca v 7. a 6. století př. n. l. Ve východní části sondy, ale při jejím západním konci bylo zjištěno výrazně propálené místo s uhlíky a mazanicí, které bylo miskovitě prohnuto. Jedná se zcela jistě o zbytky pece či ohniště. Toto otopné zařízení se hlásí do 13. století.

Ve východním profilu sondy byla v jeho horních partiích tj. až do hloubky 100 cm zachycena opuková zeď spojována hlinou. Zeď byla vybudována tak, že při lící byly větší nepravidelné kvádry opuky a uvnitř zdi se nacházely drobné opukové kameny bez stop opracování.

Střední část sondy I, zhruba v úseku 4,5 m - 8 m, měřeno od východního okraje sondy, byla zničena sklepem, který vybíhal z domu čp. 14 ve směru S-J a dotýkal se téměř J profilu sondy II. Sklep, včetně valené klenby, byl vybudován z cihel. Zeď domu byla postavena z větších pískovcových kvádrů spojovaných maltou, které byly kombinovány s cihlami.

V západní části sondy pod vrstvami, které náleží k základům domu (t.j. cca do hloubky 140 cm od povrchu) byly zjištěny vrstvy související s úpravami terénu. Tyto vrstvy byly vodorovně ukládány a měly průměrně mocnost kolem 10 cm. Jednalo se např. o štět z opukových úlomků, tmavěšedou hlinitou vrstvu s cihlovinou a žlutou jílovitou vrstvu. Pod těmito vrstvami se nacházela vrstvička silná až 2 cm, která měla tmavě hnědé zbarvení a dokládá, že zde byla položena prkna vytvářející podlahu. Níže se nacházely sídlištní vrstvy ze 13. století a z pravěku. V této části sondy bylo dosaženo hloubky 250 cm.

Sonda II

Sonda II o rozměrech 8 x 2 m zjistila důležitou situaci na severním okraji

parcely. V sondě byly odkryty ve vzdálenosti 400 cm od sebe 2 téměř souběžné zdi, které byly postaveny z opukových kamenů spojovaných hlinou (tab. 3, 5). V západní zdi byl zjištěn pravidelný výklenek pro umístění světla. Prostor mezi zdmi, kterou můžeme nejspíše interpretovat jako suterénní část kamenného domu obsahovala keramiku ze 14. století. Od vnitřní lince západní zdi se nacházelo cca 20-30 cm široké odsazení, od kterého se téměř svisle zahluhovala spodní část objektu. Do podlahy této spodní části byly zapuštěny při S (tab. 3, 5) a J profilu sondy další jámy. Sprašového podloží zde bylo dosaženo v hloubce 380 cm. Již z tohoto údaje vyplývá, že všechny starší situace zde byly zničeny při hloubení popisovaného objektu. Je velmi pravděpodobné, že se nám zde podařilo zjistit doklad starší zástavby, pravděpodobně suterénního prostoru, který byl dodatečně obezděn z vnější strany po obvodu kamenným zdívkem. Jednalo by se tak o důležitý doklad výstavby, který by byl unikátní a důležitý. V západní části sondy II byla pod mladšími situacemi, z nichž některé souvisely s úpravou terénu dvorku, jako např. valounová dlažba, ve spodnějších partiích zjištěna mohutná vrstva (120 - 130 cm) datovaná do 13. století. V nejspodnějších vrstvách, které měly charakter hnědé promíšené vrstvy se spraší a zahliněné spraše, se nacházely pravěké střepy.

Ve východní části sondy byla zjištěna odlišná situace. Nebyla zde odkryta tak mohutná vrstva ze 13. století (pouze 60 cm silná). Pod touto vrstvou se nacházela vrstva zahliněné spraše. Do této vrstvy byl zahluhožen sídlištní objekt 5, který obsahoval větší množství slezskoplatěnické keramiky. V této části sondy bylo dosaženo hloubky 350 cm, v níž se nacházela čistá spraš (tab. 4, 5).

2. Etapa archeologického výzkumu

Na základě výsledků 1. etapy zjišťovacího výzkumu a stanoviska komise konané dne 22. září 1994 bylo doporučeno pokračovat ve výzkumu s cílem vyřešit problémy, které vyvstaly během 1. etapy, tj. především otázku půdorysu stavby s kamennou zdí a s tím související problematikou případně starší stavby, po jejíž obvodu byla zeď postavena. Rovněž bylo záměrem výzkumu prokázat, zda tyto objekty pocházejí ze starší fáze města z konce 13. či počátku 14. století. V následující etapě vývoje města totiž dochází ke kompletnímu přebudování jeho osnovy, která odpovídá přibližně současnému stavu. Rovněž další sledování vrstev a objektů zjištěných během této fáze výzkumu bylo považováno za důležité. Archeologický výzkum byl realizován od 12. října do 15. listopadu 1994. Před vlastním výzkumem byla provedena mechanická skrývka zeminy zhruba do hloubky 1 m, prostory sklepů a západní konec sondy I byly využity v další etapě výzkumu jako úložiště výkopného materiálu.

Prostor zkoumaný v průběhu 2. etapy výzkumu byl vymezen na S a J straně archeologickými sondami I a II, na straně východní hranicí parcely směrem do Hradební ulice a na straně západní v maximalistickém pojetí hranicemi parcely, reálně však ze statických důvodů, aby nedošlo k destrukci stávajících zdí situovaných na sousedních parcelách na prostoru menší, která byla vymezena sklepem běžícím z domu čp. 14 zhruba v S - J směru až k jižnímu profilu sondy II. Tento prostor byl překročen v SZ části výzkumu v místech, jenž je situován jižně od západního konce sondy II a který byl pro řešení problematiky osídlení v prostoru parcely velmi důležitý. Mimo tuto část byla zkoumána část východní nacházející se ve východní části výzkumu směrem k uliční čáře a na J straně, jež byla vymezena jámkou B1, na straně západní kamennou zídou č. 8 a další kamennou zídou č. 9, která již náležela k východní zdi jámky A. Další část výzkumu se nacházela v JZ části, která byla ohraničena na V jámkou B1, respektive jámkou B, na jihu průběhem sondy I a na straně západní sklepem běžícím z čp. 14 a na straně severní jámkou A. Centrální část zkoumané plochy 2. etapy výzkumu tvořila jámka A a kamenná zídka č. 7 - pilíř (tab. 5).

Východní část

Zjištěná situace je nejlépe patrna na střední části V profilu. Poměrně vysoká (240 cm) sekvence vrstev (tab. 4), která těsně pod povrchem má vrstvu charakteru navážky světle hnědé barvy, jež obsahuje fragmenty cihel a kamenů (2). Pod ní byla zjištěna vrstva černě zbarvená obsahující četné uhlíky (3). Od této vrstvy je zahloubena jámka B1 (18). Pod vrstvou 3 se nacházela šedočerná vrstva se silnou příměsí mazanice (4). Na bázi této vrstvy jsou kameny, které zpevňovaly povrch terénu. Hluběji byla zjištěna šedá hlinitojílovitá vrstva (5) a žlutohnědá obsahující příměs mazanice (6). Pod předchozími vrstvami byla uložena tmavěhnědá s mazanicí (7) a slabá černá vrstva s uhlíky (8). Žlutá jílovitopísčitá vrstva (9) se nacházela již nad vrstvami s větší příměsí organogenních látek. Jednalo se o šedočernou jílovitou vrstvu s příměsí zelenavého jílu a zejména četnými uhlíky (10). Na bázi této vrstvy, do níž byla vklíněna vrstva promíšené spraše (11), ležela vrstva kamenů dokazující, že se bahnitý povrch terénu musel zpevňovat a upravovat. Nejspodnější vrstvy na profilu byly: šedočerná s uhlíky (12) a světle žlutohnědá promíšená s uhlíky a mazanicí (13). Nad sprašovým podložím je černá vrstva obsahující bročky mazanice (14), která je zapuštěna do podloží. Do spraše jsou zahloubeny ve V části 2 objekty. Severněji je situován objekt 2, mající tmavěšedou výplň. Ve výplni tohoto objektu bylo nalezeno větší množství keramických artefaktů, které dovolují tento sídlištní objekt datovat do slezskoplatěnické kultury. V těsném sousedství tohoto objektu, ve východní části sondy II byl sledován

další slezskoplatěnický objekt č. 5. Jižněji od objektu 2 byl ve východní části prozkoumán a zdokumentován mělký objekt 1 (tab. 5) kruhového půdorysu, který náleží ranému středověku. Objekt má černou výplň a obsahuje bročky mazanice (4). Jižněji od objektu, v těsném sousedství jámky B1 byla zaregistrována a zdokumentována kúlová jamka. Prostor mezi V částí a sondou I v nejuvýchodnější části výzkumu vyplňuje jámka B1, která měla téměř čtvercový půdorys (tab. 5), a její výplň byla zaregistrována (tab. 4) již od velmi vysoko umístěných vrstev (3). Její zdi jsou vytvořeny z opukových kamenů a sahají do hloubky cca 140 cm od povrchu. Jámka obsahovala velmi rozsáhlý soubor keramiky, zvířecích kostí a v menší míře dalšího materiálu, jako např. kachle, sklo, železo a drobné bronzové předměty.

Severozápadní část

Tato část byla situována jižně od sondy II, Z od kamenného objektu a severně od zdi sklepa. V této části byla zjištěna a částečně prozkoumána jámka C (tab. 5), která obsahovala velmi četný keramický materiál (kachle, velká torza nádob) ze 16. - 17. století. Jámka C měla stěny omazané šedočernou jílovitou hlinou, která tvořila izolaci, jež měla zabránit pronikání nečistot z jámky. Tato jámka byla porušena při výstavbě sklepa. Silná černá vrstva nacházející se v Z konci sondy II ukázala, že náleží výplni objektu 3, který byl cca 25 cm jižněji ukončen hranou objektu. Ta běžela ve směru V - Z a na její stěně bylo svisle položeno prkno, které dosahovalo až ke kúlové jamce umístěné v těsném sousedství JZ nároží kamenné stavby. Jamka byla v terénu dobře znatelná, protože dřevo jež tvořilo její přirozenou výplň, vyhnulo a jamka byla dutá. O něco výše byla umístěna skupina kamenů, která sledovala okraj tohoto objektu a evidentně činila náznak zidky. Objekt 3 měl ploché dno a lze jej interpretovat nejspíše jako polozahloubené obydlí - polozemnici. Mezi jámkou C a objektem 3 zasahujícím ze sondy II byl zaregistrován v této části další sídlištní objekt 4 náležející 13. století. K tomuto chronologickému úseku se hlásí i objekt 3. Upřesnění chronologického vztahu mezi objekty 3 a 4 bude možno až při podrobnějším zpracování keramického materiálu.

Severní část

Zde se výzkum soustředil zejména na zjištění ukončení kamenného objektu na J straně (tab. 5). Kamenná zeď č. 5, která tvořila jižní stěnu objektu vymezeného kamennými zdmi, byla zjištěna v horní části zhruba 40 cm jižněji, než ležela jižní hranice sondy II a ve spodní části pouze několik centimetrů od jižní hrany sondy. Ve východní části sondy byla v jižním profilu již částečně patrná na závěr 1. etapy. Opukové zdivo, zde bylo spojováno hlinou, bylo značně vychýlené a nepravidelné. Ve dně objektu byly prozkoumány zahlou-

beniny, které v jeho západní části byly zkoumány již v 1. etapě. Objekt s kamenným zdívem zjištěný v sondě II a v přilehlé části zkoumané ve 2. etapě náleží svým původem do 14. století s tím, že byl pokračovatelem objektu 3 situovaného západněji od něho a jež můžeme časově zařadit do 13. století. Ukázalo se, že zahloubeniny nacházející se ve dně kamenného objektu jsou rozdílného stáří (tab. 5). Nejmladší zahloubenina, která byla zkoumaná v JZ části a měla oválný půdorys náleží podle keramického materiálu až 16. - 17. století. Ostatní části jsou podstatně starší, jak dokládá červeně malovaná keramika a další keramické zlomky. Tyto části jsou datovány do 13. a 14. století. V nejspodnějších částech zahloubených objektů jsou patrné doklady po intenzivním požáru.

Jihozápadní část

V této části se nachází nejnižší sekvence vrstev a tyto vrstvy jsou doklady úpravy terénu a životní špíny, která je produktem městského osídlení. Pod černou vrstvou, která obsahovala keramické zlomky ze 13. století byly ve správném podloží zjištěny 3 zahloubené sídlištní objekty oválného či kruhového půdorysu (obj. 6 - 8), které neobsahovaly žádný datovací materiál. Jímka A čtvercového půdorysu, měla stěny obložené opukovými kameny. Zídka na V straně neměla pevnou konzistenci (tab. 5) a zcela viditelně se kameny "propadaly" do nekompaktních vrstev. Zejména z tohoto důvodu se po dosažení hl. 190 cm, měřeno od hladiny výzkumu, jež byla dosažena mechanickou skrývkou, již níže nepokračovalo ve vybírání jímků. Pedologická tyč ukázala, že vrstvy tvořící výplň jímků pokračovaly minimálně ještě o 100 cm hlouběji. Na východní straně byla tato jímka zpevněna širší kamennou zídkou 9. Zhruba ve středové části plochy byl při výzkumu sledován kamenný pilíř (tab. 5) téměř čtvercového půdorysu (kam. zídka 7), který byl spojován nekvalitní žlutavou písčitou maltou a jehož koruna začínala zhruba v hloubce 100 - 120 cm pod povrchem. Funkce tohoto kamenného zdíva není v této fázi zpracování výsledků výzkumu jednoznačná.

Závěr

Archeologický výzkum probíhal z hlediska osídlení ve velmi významné oblasti přiléhající k areálu bývalého městského hradu, který byl situován v místech dnešního kostela. Již tato výjimečnost, ale i zjištěné výsledky jsou faktory, které vyvolávají potřebu realizovat archeologický výzkum i v prostoru, kde má dojít k vyrovnání uliční čáry t.j. jižně od domů čp. 14 a 15 a dále dokumentovat veškeré zemní práce související s inženýrskými sítěmi v průběhu stavby.

Výzkum obou etap přinesl významné doklady osídlení patřící slezskopla-

těnické kultuře. Vzhledem ke strategické poloze této ostrožny a ke stoupající intenzitě osídlení lze předpokládat, že v areálu chrudimské ostrožny se nacházelo slezskoplatěnické hradiště.

Nejstarší osídlení z období středověku lze rámcově datovat do počátku 13. století, případně na přelom 12. a 13. století. Bližší charakteristika tohoto osídlení bude možná až po podrobnějším zpracování střepového materiálu a dalších nálezů. Významný je objekt s kamenným zdívem, jehož počátky můžeme podle materiálu zařadit na přelom 13. a 14. století. Zajímavý je tím, že nebyl podchycen v žádných starších mapových podkladech i když jeho zánik podle nejmladšího střepového materiálu předpokládáme v 16. - 17. století. Zahloubené jámy, které vznikly pod podlahou tohoto objektu pocházejí jednak z období tomuto objektu předcházejícímu a jednak z období jeho funkce. Velmi významné bylo zjištění polozahloubeného obydlí západně od objektu s kamenným zdívem. Tento objekt přinesl zajímavé technické detaily výdřevy stěn a doplňuje tak naše znalosti o tomto období v Chrudimi.

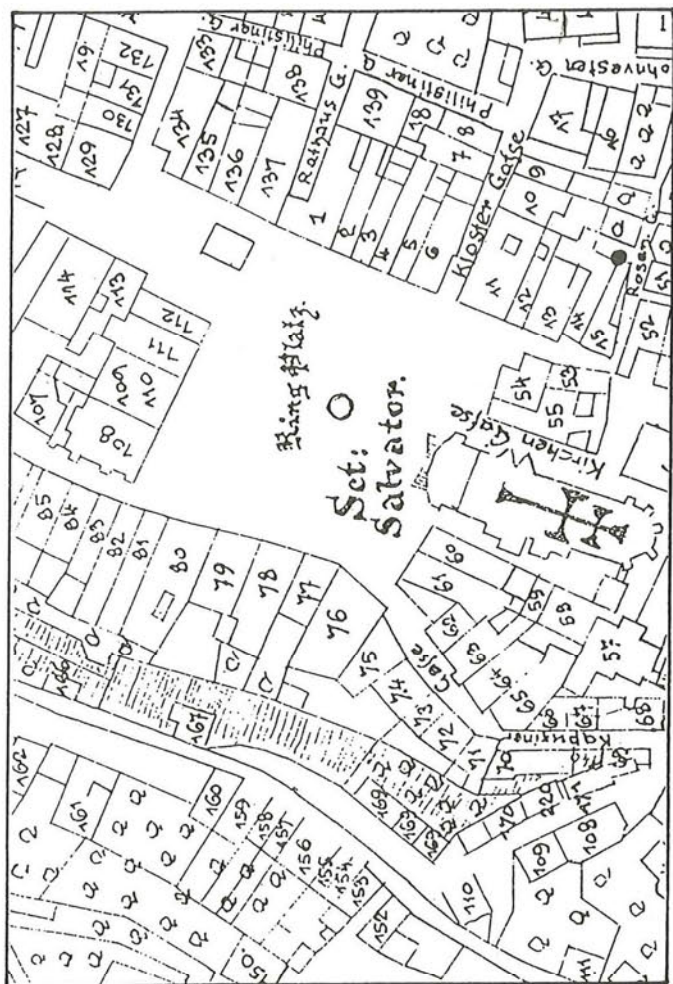
Rovněž výzkum jednotlivých jímek (A, B, Bl, C) přinesl zejména množství nálezů, které rozšiřují naše znalosti všedního života obyvatel Chrudimi. Jedná se zejména o poměrně rozsáhlý soubor skla, drobných bronzových předmětů a dalších předmětů (např. hrací kameny atd.).

V průběhu obou etap archeologického výzkumu bylo nalezeno 754 nálezových čísel (tj. sáčků). Jedná se o několik desítek tisíc kusů zejména střepového materiálu, zl. kachlů, drobných kovových předmětů, uhlíků, zvířecích kostí atd.

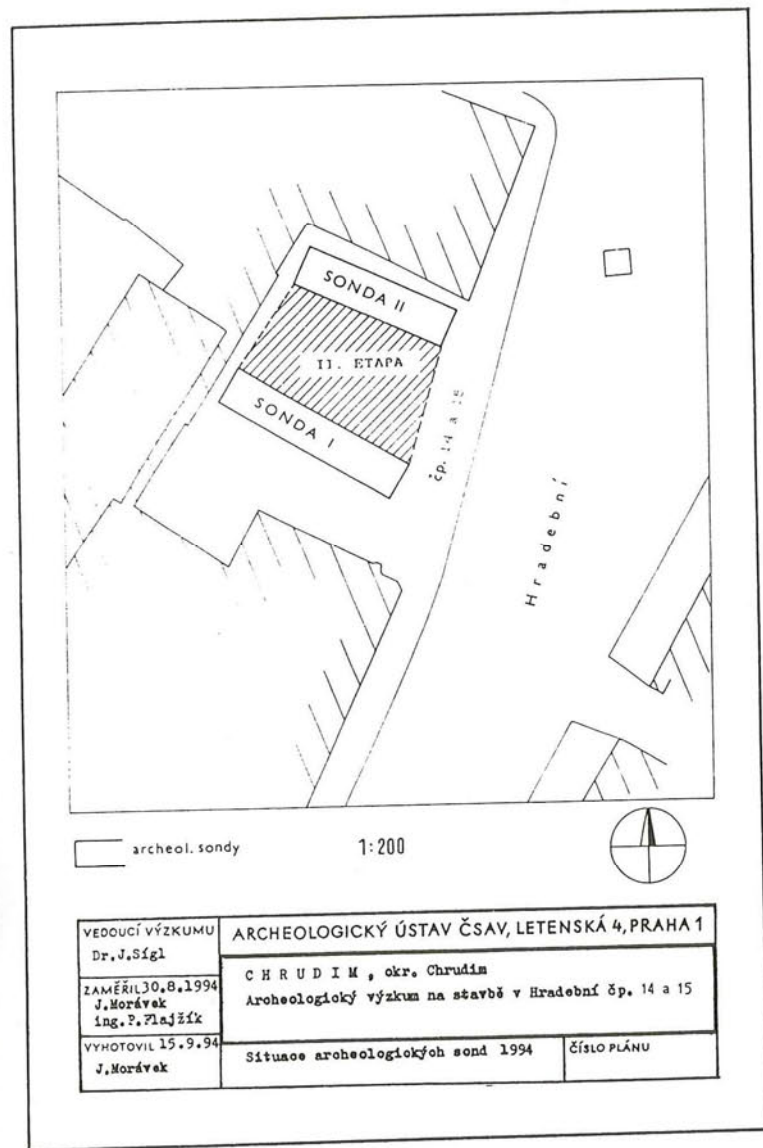
Jiří Sigl: Precedence excavations at No. 14, Hradební St., Chrudim, in 1994. This excavation brought forth settlement evidence of the Bronze- to Iron-Age Silesia-Platěnice culture. Both the site's situation on a spur-shaped hill and increasing settlement density indicate that a Silesia-Platěnice-culture hillfort was once situated at this focal point of the Chrudim settlement.

The earliest traces of medieval settlement discernible here may date to early 13th or the turn of 12th and 13th centuries. A feature with stone masonry the beginnings of which may, on pottery evidence, go back to the period around 1300 is of interest. It is not known from any map evidence though it must have been deserted in the 16th-17th century, as the latest pottery finds indicate. Pits found below this feature's floor date both from the period preceding its existence and from its "lifetime". A half-sunken dwelling was found W of the stone- masonry feature. This latter feature, exhibiting interesting details of wooden wall revetment, contributes to our knowledge of this time period at Chrudim.

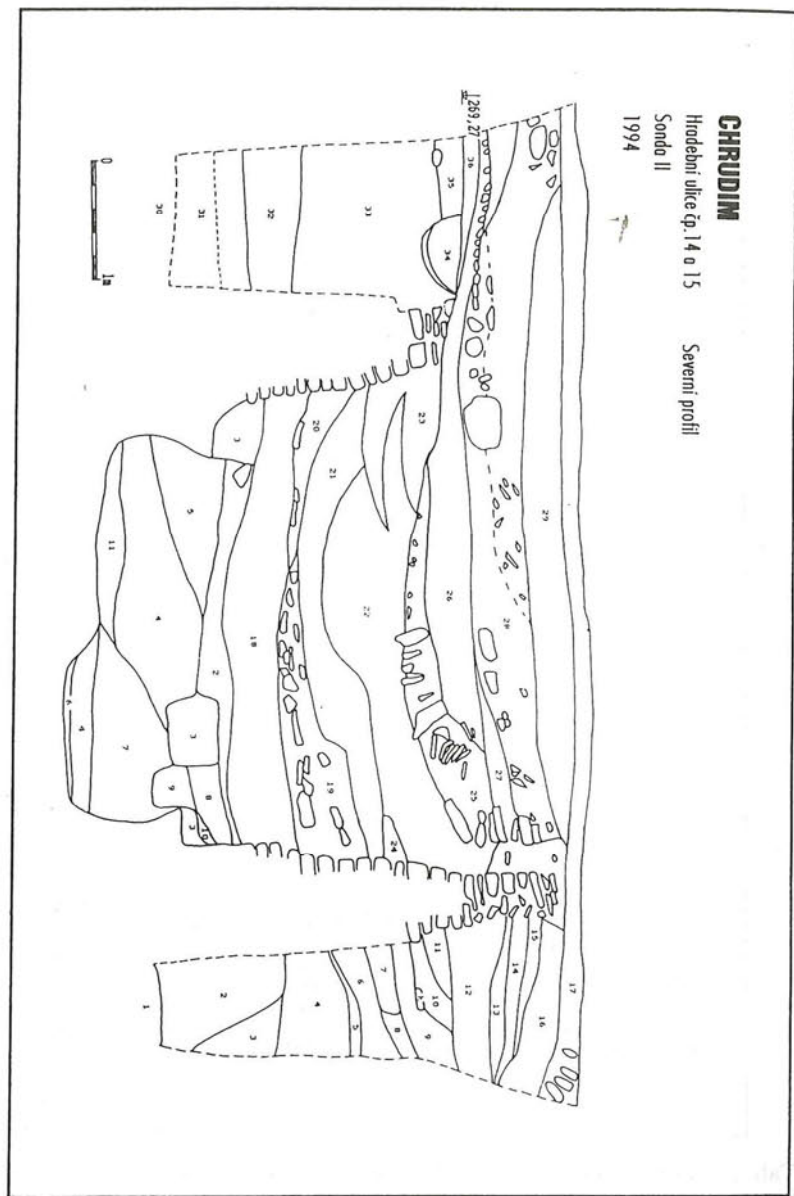
Excavations of individual pits (A, B, B1, C) have brought in a number of finds shedding light on the everyday life of Chrudim inhabitants, such as a numerous group of glass fragments, minor bronze objects and other items such as gaming pieces, etc.

Tab. 1. Chrudim, centrum města s polohou archeologického výzkumu.
Pl. 1. Chrudim, centre of town with the excavation site.

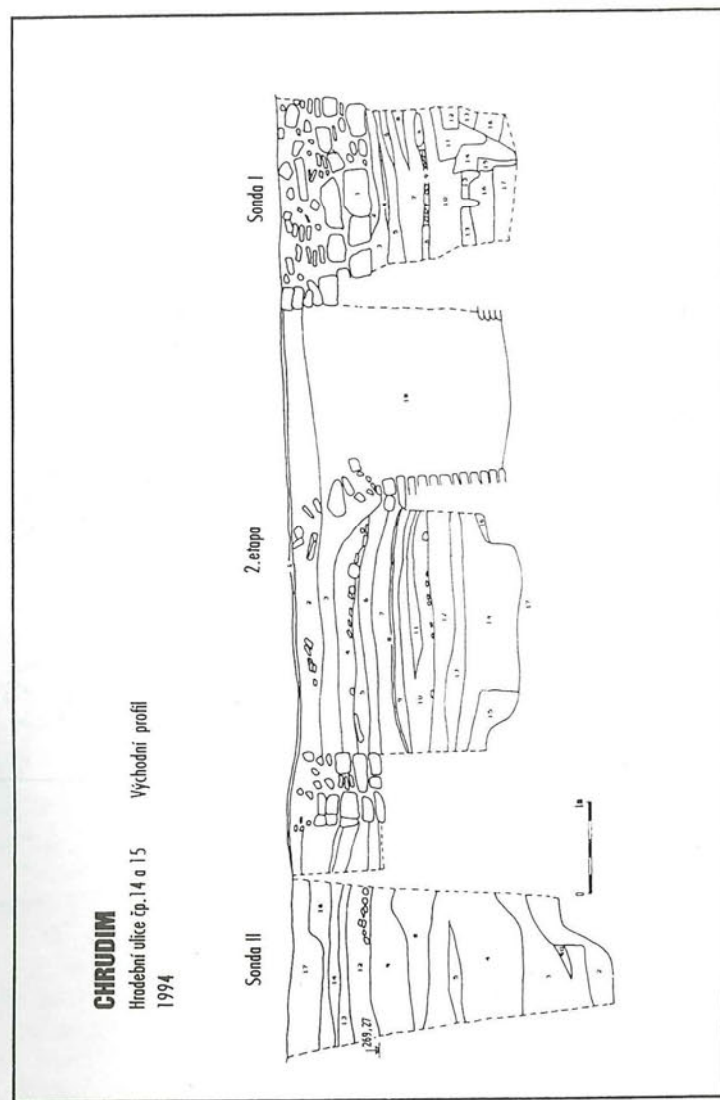

Tab. 2. Chrudim čp. 14, sonda I a sonda II, vyšrafovaná 2. etapa výzkumu.
Pl. 2. Chrudim, No. 14, trenches I and II, oblique lines: second excavation campaign.

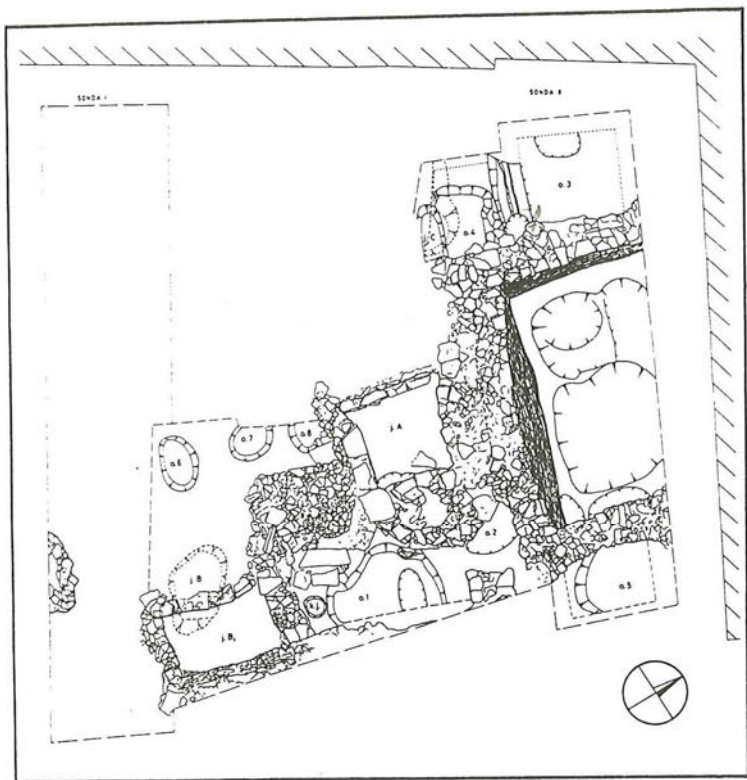
Tab. 3. Chrudim, čp. 14, sonda II, severní profil.

Pl. 3. Chrudim No. 14, trench II, N section.

Tab. 4. Chrudim čp. 14, sonda I, prostor mezi sondou I a II, sonda II, východní profil.

Pl. 4. Chrudim No. 14, trench I, area between trenches I and II, trench II, E section.

Tab. 5. Chrudim, archeologický výzkum čp. 14.
Pl. 5. Chrudim, excavation of No. 14.

**PŘEDBĚŽNÁ ZPRÁVA O ZÁCHRANNÉM ARCHEOLOGICKÉM VÝ-
ZKUMU V KOMENSKÉHO ULICI ČP. 59 V CHRUDIMI
(STAVBA TRAFOSTANICE)**

Jan Frolík

Úvod

Chrudim sehrála v raném a vrcholném středověku významnou úlohu regionálního centra, a to nejprve jako jeden z bodů přemyslovské hradské správní soustavy, posléze jako královské (přesněji věnné) město. Důležitá role připadla ostrohu, na němž se nalézá městské jádro také v pravěku. Počínaje rokem 1981 začalo poměrně intenzivní archeologické sledování všech důležitějších zásahů do terénů ve městě s důrazem na historické jádro. Z tohoto důvodu byl uplatněn požadavek na záchranný archeologický výzkum v místě budované trafostanice na parcele č. 175 (areál zaniklého čp. 59).

Budovaná trafostanice měla zaujmout místo v zadní části parcely u zdi sousedního čp. 63. Hloubka zásahů do terénu podle projektu představovala cca 1 m na většině plochy stavby s výjimkou jámy v západní části, kde ležela základová spára ve dvou metrech od současné úrovně terénu. Do přibližně stejné hloubky měly být zakládány obvodové zdi objektu. S ohledem na kapacitní a časové možnosti byla volena pouze úsporná varianta výzkumu, a to sonda v místě nejhlubšího zásahu, tj. jámy. Ta měla poskytnout dostatečný vzorek materiálu pro dataci a dostatečnou představu o terénní situaci v těchto místech. Zkoumaná plocha měla rozměry 5 x 1,5 m. Výzkum proběhl ve spolupráci Archeologického ústavu AV ČR Praha (J. Frolík, M. Křemen) a Muzea východních Čech v Hradci Králové (J. Sigl) v červnu 1994.

Z hlediska topografického se sonda nacházela na malém dvorku za zaniklým čp. 59. Do prostoru domu čp. 59 byl rekonstruován příkop městského hradu, který existoval v období lokace vrcholně středověkého města (tj. před 1276) až počátek 14. století. V roce 1349 je v jeho areálu již doložen kostel P. Marie. Sonda byla situována na vnějším okraji předpokládaného příkopu kolem hradu s nadějí na zachycení jeho hrany. V ještě starší epoše je rekonstruován do plochy městského hradu 2. pol. 13. stol. - poč. 14. stol. a bloku domu na severní straně Břetislavovy ulice hrad ze závěru hradské správní soustavy, snad vzniklý ve 12. století. O jeho podobě nevíme zatím nic bližšího. Lze jen uvést, že jde nejspíše o onu "starou Chrudim", zmíněnou v zakládací listině města (před rokem 1276). Bylo možno předpokládat, že vznik objektu

tohoto druhu by se měl nějak projevit ve využití plochy či v narůstající stratigrafii.

Popis nálezové situace

Podloží je ve zkoumaném místě zjílovatělá spraš, zjištěná v hloubce cca 3 metry (kontext - uložení 152). Na ni nasedá asi 60 cm silná vrstva, která byla pouze mechanicky rozdělena na dvě části, z nichž spodní (150B) obsahovala pouze pravěkou keramiku, datovanou předběžně do období slezskoplatěnické kultury, a vrchní (150A) smíšené nálezy pravěké a raněstředověké, datované předběžně do 9.-10. století. Keramika tohoto období však není příliš výrazná. V období 11.-12. století zde narostlo souvrství o síle cca 30-40 cm, v kterém jsme zaregistrovali fragmenty dřevěných, pravděpodobně srubových konstrukcí (154). Jejich přesnější interpretace není bohužel pro malý rozsah možná. Zde je nutno poznamenat, že tato část souvrství a níže položené partie nebyly zkoumány v celé ploše sondy, ale pouze ve vzorku. Do období 12.-13. století datujeme další část souvrství o síle 40 - 80 cm (záleží na místě sondy), kdy pokračuje nárůst typických sídlištních uložení s několika úrovněmi fragmentárně zachycených objektů (prostých jam a kúlových jamek), které se soustřeďovaly v severní části sondy. Zajímavý je nález velkého opukového kamene se stopami opracování o rozměrech cca 40 x 40 cm, který snad pochází z nějaké soudobé (ale neznámé) architektury v okolí sondované plochy.

Pro zbytek 13. a 14. století (tedy zhruba pro období po založení vrcholně středověkého města) neregistrujeme v narůstajícím souvrství o síle cca 50 cm žádné objekty, i když smetištní charakter vrstev se v zásadě nemění. Ve 14. století byl do povrchu těchto vrstev zapuštěn (cca 40 cm) základ zděné stavby (z kamenů spojovaných jílem) o dokumentovaných rozměrech 3 x 1 m. Ze stavby (503 + 905), jejíž účel není zcela zřejmý, známe severovýchodní nároží, stavba pokračovala na parcely současných čp. 63 a 61. Stavba posléze zanikla, vyplněna je odpadovým souvrstvím s nálezy 14.-15. století, do nichž se zahlubuje jáma s propálenou výplní, snad pozůstatek ohniště či pece (504).

Zbytek souvrství o síle cca 1,2 m je již novověký (16.-18. století). Do tohoto, opět smetištního souvrství, byla zahloubena kvalitně provedená jímka (500 + 901) z velkých pískovcových kvádrů s přívodem z jižní strany a odpadem směrem na sever. Vztah této svého druhu kanalizace ke zdi (900) zaniklého čp. 59 není jasný, byl porušen zesílením této zdi (902), po němž funkce jímky zanikla. Do novověkého souvrství byla zahloubena také ohradní zídka (904), dělící dvorek zaniklého čp. 59 od dvorku sousedního čp. 63. Z míry zahloubení této zdi do souvrství a úrovně nadzemního zdiva vyplývá, že niveleta dosažená na dvorku čp. 59 musela existovat v čp. 63, kde je dnes sní-

žena o cca 1,5 m. Vývoj na lokalitě se uzavírá asi 40 cm vrstvou stavební sutě, vzniklou nejspíše při demolici domu čp. 59. Datování připojené k jednotlivým jejím částem je nutno chápat jako předběžné, zpracování nálezů není zatím skončeno. Zásadně by se však lišit nemělo.

Interpretace:

Zjištěná terénní situace je jen malým výsekem z většího celku, v němž je některá zjištění obtížné interpretovat. Výzkum v čp. 59 je dalším místem, kde bylo v chrudimském historickém jádru registrováno pravěké souvrství slezskoplatěnické kultury. Pouze nedostatek výzkumu v okrajových polohách brání potvrzení předpokladu, že zde existovalo již v pravěku hradiště.

Osídlení 11. století zřejmě ničím nevybočovalo z charakteru známého také odjinud (nejlépe z čp. 85 ve Štěpánkově ulici). Intensita osídlení, provázená značným nárůstem stratigrafie, se mění ve 12. století a je velmi vysoká po celé 13. století. Do jaké míry může být tento fakt ve vztahu k předpokládané existenci hradu ("staré Chrudim"), nelze jednoznačně posoudit.

Nepodařilo se zachytit žádnou stopu předpokládaného příkopu obkružujícího hrad 2. pol. 13. a 1. pol. 14. století. Naopak lze se značnou jistotou prohlásit, že se minimálně na této straně hradu příkop nenacházel. Registrujeme zde běžný terénní nárůst.

Od 14. století byla zkoumaná plocha zřejmě součástí městské parcely, a to její zadní části, jak tomu je až dosud. Parcelní hranice však byly vedeny jinak, situování stavby ze 14. století dokládá, že minimálně hranice s čp. 63 měla jiný průběh. Podobně tomu bylo zřejmě také s hranicí k čp. 61, pokud nešlo o stavbu extrémně malou. Intenzivní terénní nárůst v novověku je pak dokladem stísněné plochy, z které nebyl odpad nikam odvážen.

Pokud promítneme zjištěné skutečnosti, zejména zjištění, že dvorek sousedního čp. 63 musel prodělat v novověku radikální snížení terénu, do souvislosti s atypickým průběhem blízké Břetislavovy ulice, zdá se, že tvar bloku domů na severní straně této ulice vychází z průběhu terénní hrany, která zde existovala (snad až do novověku?). Touto hranou vymezený areál mohl být využit pro vybudování nejstaršího hradu ve 12. století. Dnešní Břetislavova ulice by jej pak obcházela po úpatí zmíněného terénního bloku.

Potvrdit tuto hypotézu by mohl pouze výzkum na některém ze dvorků domů čp. 63, 64 či 65, kde se musí nacházet velmi staré terény (12. století a starší) prakticky pod současným povrchem. Plyne z toho také zájem na zvýšené památkové ochraně této plochy (a také plochy zaniklého čp. 58) před poškozením stavebními či výkopovými pracemi, které by v každém případě měly být doprovázeny archeologickým výzkumem. Pod vybudovanou trafostanicí pak zůstaly nejstarší terény (od úrovně -2 m) zachovány pro bu-

doucí výzkum. Za zničené je pak nutno považovat všechny situace do hloubky cca 1,5 m, tj. převahou novověké. Z nich však byl získán dostatečný vzorek.

Závěr

Výzkum každého živého historického města, kterým Chrudim bezesporu je, může být pouze trpělivým skládáním mosaiky poznatků. Je to ovšem s vědomím, že mnoho kamínek mosaiky je nenávratně ztraceno. Je proto naším úkolem zabránit zbytečné ztrátě dalších nenahraditelných poznatků. Provedený výzkum na parcele č. 175 - staveništi trafostanice je příkladem takového postupu. Jeho výsledky nejsou nálezově efektní, zachycen byl "pouze" typický výsek terénní situace. Umožňuje však při bedlivém posouzení významné závěry doplňující historii Chrudimi o významné detaily.

Jan Frolík: Preliminary report on salvage excavations at No. 59, Komen-
ský St., Chrudim (electricity transformation plant building site). This
small-scale excavation laid bare a stratigraphy of Bronze- to Iron-Age Silesia-
-Platěnice culture contaminated, in its upper part, by pottery dating to the
9th-10th century AD. Layers datable to the 11th-13th centuries show a consi-
derable growth in thickness. No traces of the ditch of the municipal castle,
dating roughly between 1250 and 1350, which is assumed to have been run-
ning through this area, have been found.

The excavated area seems to have constituted a component of a municipi-
al property plot, more precisely, of its rear part, much as it is now, since the
14th century. This included a stone- basement building a fragment of which
has been excavated. The postmedieval age displays a considerable growth in
thickness of the deposits as a consequence of accumulation within a circum-
scribed area from which the refuse could not have been evacuated.

Obr. 1. Chrudim - čp. 59. Situace sondy v areálu historického městského jádra na parcele č. 175, vkreslená do výseku mapy Chrudimi z roku 1842, odrážející původní členění areálu v místě zbořeného čp. 59. Obr. 1-4 kreslil autor.

Fig. 1. Chrudim, No. 59. Situation of our trench in the historical municipal core area on property plot No. 175 in a section of a Chrudim map dating to 1842 and showing the original articulation of the area surrounding the demolished house No. 59. Figures 1-4 drawn by the author.

Obr. 2. Chrudim - čp. 59. Základ zděné stavby ze 14. století (kontext 905). V jihovýchodním rohu část mladšího jámového objektu (kontext 504). Čárkovane vyznačen dochovaný rozsah tohoto horizontu v rámci sondy.

Fig. 2. Chrudim, No. 59. Foundation of a 14th-century masonry building (Context 905). Part of a later pit-shaped feature in the SE corner (Context 504). Dashed line: surviving extent of this horizon within our trench.

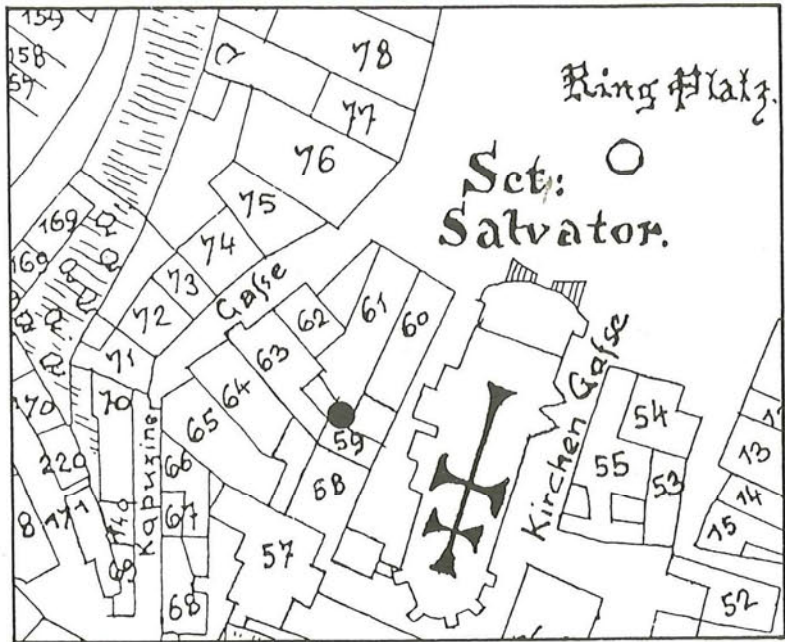
Obr. 3. Chrudim - čp. 59. Řez zkoumaným souvrstvím v západní stěně sondy.

Fig. 3. Chrudim, No. 59. Section through the investigated sequence of layers in the W side of the trench.

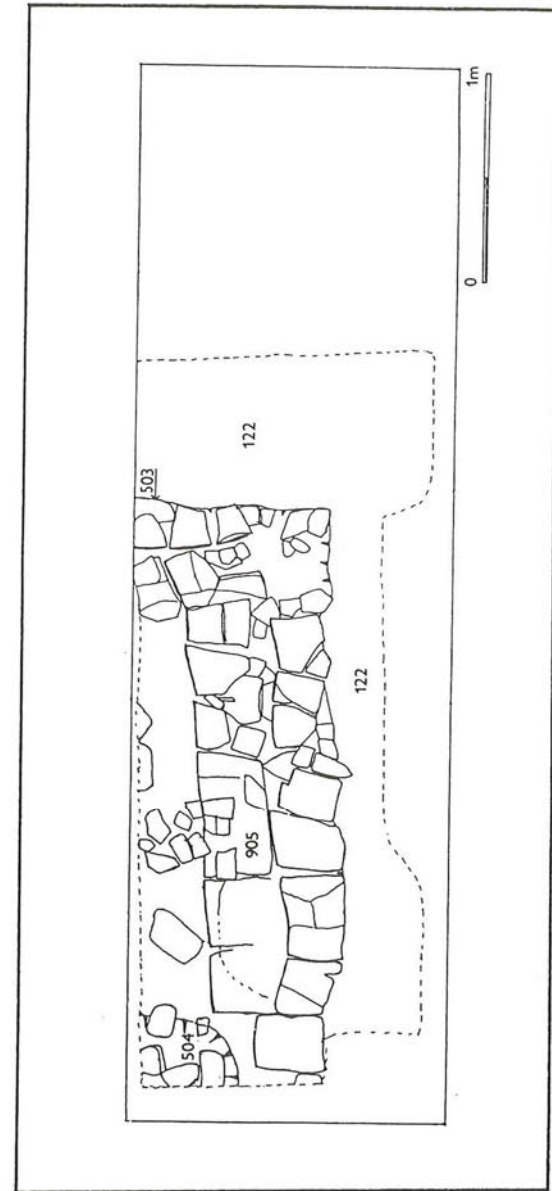
Obr. 4. Chrudim - čp. 59. Výběr keramických nálezů z nejstarší části stratigrafie. Vyznačeny měřitelné průměry okrajů, velké číslo je označením vrstvy (kontextu). Z kontextu 140 zobrazen pouze okraj nádoby moravské proveniencce, který je prvním stratifikovaným případem podobného importu v Chrudimi.

Fig. 4. Chrudim, No. 59. A sample of pottery finds from the earliest section of the stratigraphy. Measurable rim diameters are given. Majuscule numbers: denotation of layer (context). From among the Context-140 finds, only a rim fragment from a Moravia-made pot, the first stratified instance of a similar import at Chrudim, has been depicted.

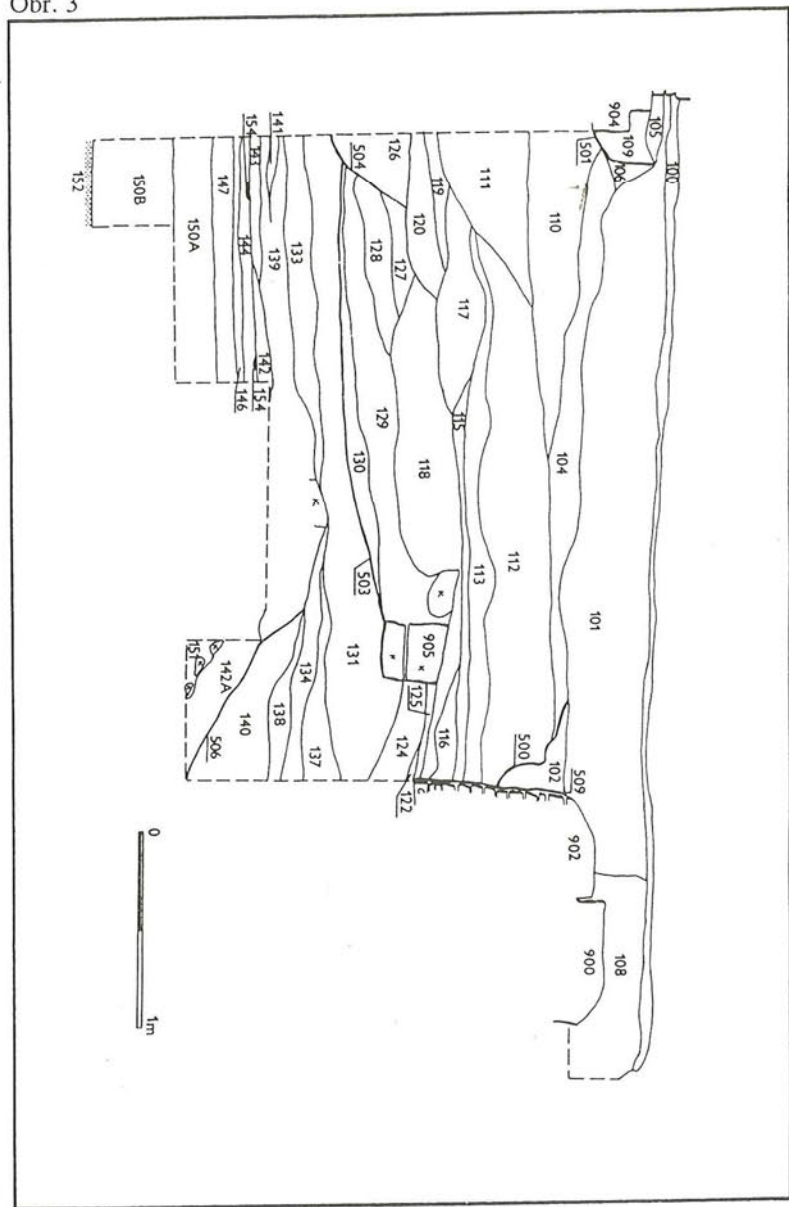
Obr. 1

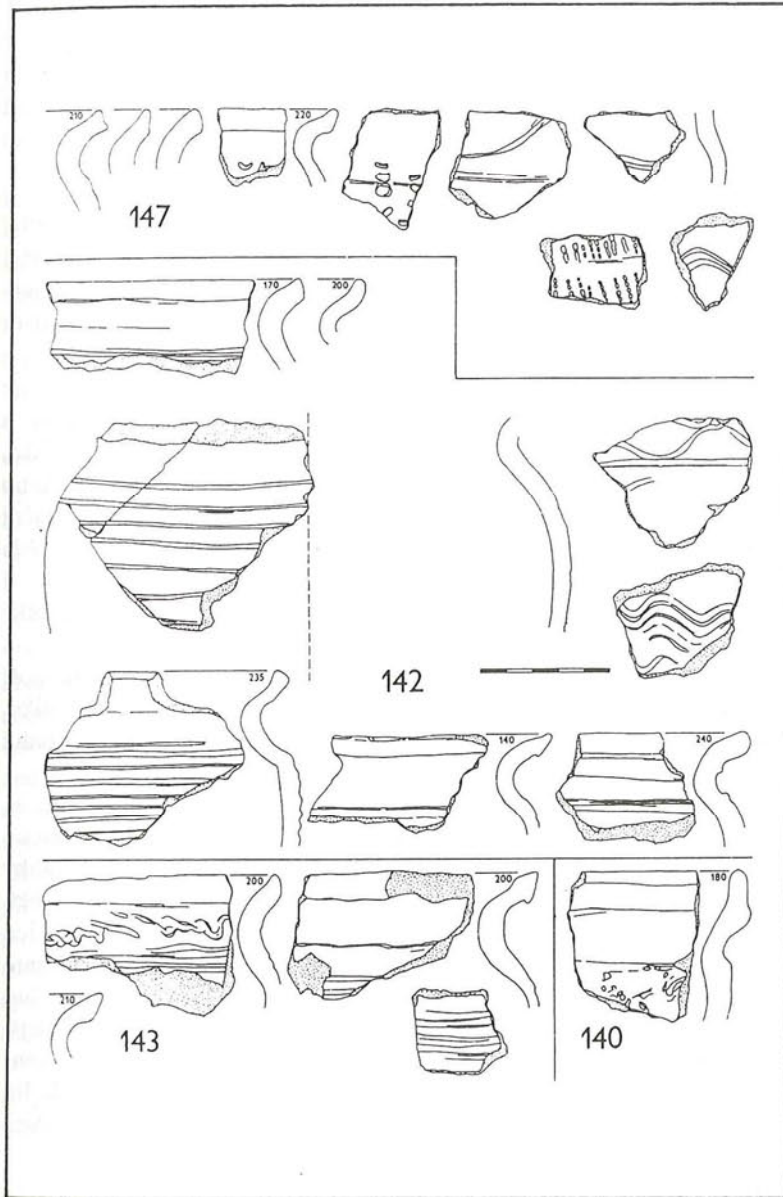
Obr. 2.

Obr. 3

Obr. 4

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUMU STŘEDOVĚKÝCH HRADEB V TRUTNOVĚ

Jiří Sigl - Vladimír Wolf

Na základě objednávky Městského úřadu v Trutnově se uskutečnil v ulici Na struze za čp. 36 - 38 u torza městských hradeb archeologický výzkum. Byl realizován ve dnech 6. 6. - 11. 6. 1994 a měl charakter výzkumu předstihového, protože předcházela rekonstrukci městské hradby. Jeho účelem bylo zjistit terénní situaci, která byla ohrožena připravovanými zemními pracemi.

Před provedením vlastního archeologického výzkumu byly vyhodnoceny dostupné písemné prameny a to ikonografický materiál zejména mapy a veduty. Pokud se týče map bylo využito první vojenské mapování - josefské, pocházející z let 1764 - 1781 na kterém je dobře patrné místo archeologického výzkumu (tab. 1). Další mapa, která zachycuje zkoumanou situaci, je indikační skica. Cenné prameny k poznání středověkého města přináší pomocná věda historická - ikonografie a její součást vedutologie. Trutnovské veduty přinášejí informaci, jak vypadala dnešní ulice Na struze a průběh jižní části městské fortifikace v 19. století.

Veduta - rytina Františka Gutsche z roku 1839 (Muzeum Podkrkonoší Trutnov, přír. č. 1340/70) - zobrazuje pohled na Trutnov zřejmě ze Šibeníku. Prostor, v němž byl proveden výzkum, však již zobrazen není, pouze zadní průčelí domů čp. 32 - 38.

Zřejmě podle předlohy trutnovského malíře Petra Russe byla zhotovena Knirschova litografie Trutnova po požáru 1861 (MPT) pořízená z jednoho výběžku Janského vrchu. Na ní je dobře patrný průběh hradební zdi, branky v hradbě, za domem čp. 38 vidíme patrně hospodářský či obslužný objekt, který je zachycen v prvním přesném katastrálním mapování - indikační skice z r. 1842 (Archiv Země české v Praze, fond IS, 6, č. 499) nese čp. 39. Tento objekt je předsazen před hradbu, přesahuje za ní do dvora, přičemž hřeben budovy dosahuje nad hradbu. Zdá se tedy, že několik otvorů, které byly z vnější strany na hradbě zjištěny ve výši kolem 3 m, patřilo stropové trámové konstrukci. Připomínáme, že by veduta zobrazuje situaci po požáru 1861, několik domů při hradbách právě v této části města neshořelo a dochována je tady stará situace.

Ta je ještě lépe zobrazena na podrobnější vedutě města, pořízené z východnější polohy než veduta předchozí, rovněž ze svahu Janského vrchu. Tato

veduta byla objevena v r. 1978 ve fondu Libečská přádelna lnu (PA Texlen Trutnov, fond Libečská přádelna lnu, i. č. 4) na akciovém listu téže přádelny. Veduta zobrazuje dokonce dva objekty vedle sebe, za čp. 38 a 40, jeden z nich je výše uvedený za čp. 38, tedy čp. 39. Autorem této veduty je patrně rytec G. Lütz, vytištěna byla v tiskárně J. H. Stiepela v Liberci, pochází z let 1864 - 65 (Wolf 1978).

Archeologický výzkum, který zkoumal situaci v místech připravované rekonstrukce městských hradeb, byl limitován zejména časově. Z tohoto důvodu byl zvolen výzkum formou sond. Obě sondy I a II byly položeny na vnější straně městské hradby. Sonda I byla umístěna západněji než sonda II. Neprozkoumaná plocha mezi sondami byla 130 cm široká (tab. 2).

Sonda I byla široká 1,5 m a dlouhá 3 m. Sekvenci vrstev si ukážeme nejlépe na Z profilu (tab. 4). Nejdříve byla provedena skrývka hnědé povrchové vrstvy humusovitého charakteru (1). Na ní navazovala v jižní části hnědá vrstva s kameny (2), jež dosahovala v jižní části až hl. 40 cm. Pod předchozí vrstvou ležela vrstva z térových papírů (3), jež začínala asi 80 cm od líce hradby a postupně k J sílila a v nejjihnější části se její spodní úroveň nacházela v hl. 66 cm od povrchu. V severní části sondy - u hradby - byla pod humusovitou vrstvou (1) hlinitá vrstva obsahující větší kusy cihel a kameny (4B) a pod ní ležela světle šedá písčité vrstva (4C). O tyto 2 vrstvy se ve střední části profilu opírala šedá vrstva sypké konsistence s kameny (4). Celou situaci uzavírala vrstva probíhající celou sondou a mající hlinitý charakter a černohnědé zbarvení (5). Po jejím odstranění byla situace začistěna a v dosažené úrovni sondy se rýsoval kamenný základ (13). Objevená zeď byla postavena z pískovcových kamenů spojených maltou. V sondě bylo zjištěno JV nároží (tab. 3), zeď J byla široká 50 cm a V zeď 25 - 60 cm s tím, že tato zeď byla v S části zeslabena, ale dosahovala až městské hradby, od níž byla oddělena spárou. Zjištěné vnitřní rozměry stavby byly ve směru S - J 190 cm a ve směru V - Z 70 cm s tím, že stavba pokračovala dále západním směrem mimo zkoumanou plochu. Z technických důvodů se výzkum mohl v následující fázi soustředit pouze na vnitřní prostor vymezený kamenným základem. Nejdříve byla rozebrána hlinitá vrstva asi 40 cm mocná a měla hnědé zbarvení a obsahovala drobtý mazanice (6). Pod ní ležely v jedné úrovni červenavá vypálená vrstva mazanice (7) a v severní části vrstva uhlíkatá (8), dokládající zde mohutný požár. Pod vrstvou 7 ležela ve větší části sondy rezavě hnědá mazanice (9), která pravděpodobně také souvisela s požárem. V této vrstvě byla nalezena mince, která je datována do r. 1849. Nižle přes celý profil běžela tmavěšedá hlinitá vrstva s příměsí omítky (10), vytvářející v nejsevernější části asi 10 cm vysoký schůdek. Tato vrstva ležela na předzákladu městské hradby. V úrovni předzákladu ležela 10 cm silná vrstva světle hnědého zbarvení (11). Základová

spára se nacházela v hloubce 160 cm od povrchu současného terénu. Zeď byla postavena na žluté písčité vrstvě. Do této vrstvy byly zahloubeny 2 žlaby (12), z nichž severnější byl široký 50 cm a hluboký 37 cm a jižní byl hluboký 42 cm, jeho zjištěná šířka byla 36 cm, protože J část byla nepřístupná z důvodu kamenného základu. Mezera mezi oběma žlaby, které mají červenavou písčitou výplň, byla zhruba 50 cm (tab. 3, 4). Ve žlabech bylo nalezeno pouze velmi málo datovacího materiálu. Střípek ze stěny nádoby můžeme pouze rámcově datovat do středověkého období (23/94) a střepy z vnitřního žlabu do poč. 14. století (25/94). Tyto artefakty se mohly dostat do výplně žlabů až po zániku jejich funkce.

Žlaby můžeme interpretovat jako pozůstatek nejstarší městské fortifikace. Vyšší vrstvy, které byly v partii stavby snižovány, dokládají silný požár, který můžeme spojit s konkrétním požárem v roce 1861. Vrstva 10 tvoří podlahu v kamenném objektu. Vrstvy 1 - 4B, 4C jsou zcela recentní a vznikly v posledních desetiletích, když byl prostor přiléhající k hradbě ponechán k úplné devastaci.

Zejména z rozboru veduty objevené v r. 1978 je tedy zřejmé, že zdvo, zjištěné v sondě I, jižně od hradební zdi, přísluší objektu, patrnému na indikační skice z roku 1842. Protože k městské fortifikaci nejsou do té doby přilepeny žádné další objekty, lze usuzovat, že objekt nebude starší jak počátek 19. století.

Sonda II, která měla rozměry 150 cm x 300 cm, byla rovněž orientovaná zhruba ve směru S - J. Na západním profilu je tato stratigrafie. Pod humusovitou vrstvou (1) byla vrstva charakteru bouračky (2), obsahující cihly a kameny. Pod touto bouračkou ležela v jižní polovině čoca červenavé písčité mazanicovité vrstvy (3), kterou podbíhala v S části silná a k J se zeslabující černošedá hlinitá vrstva (4). Níže byla umístěna světlešedohnědá hlinitá vrstva (5) a červenavěhnědá mazanicová vrstva (6). V severní části sondy se pod předchozí vrstvou objevovala černá až černošedá kamenitá vrstva (10), jejíž povrch začínal v úrovni základové spáry hradby. Tato spára se nacházela 178 cm pod povrchem. Pod hradbou se nalézala vrstva žlutavého písku (11). Vrstvy 5 a 6 byly přibližně v polovině sondy porušeny vkopem, v jehož horní partii se nacházela červenavěhnědá sypká písčité vrstva (7). Ve spodní části byla černá škvárovitá vrstva (8). Tento objekt vytvářel kruhovitý půdorys a zasahoval 25 cm od Z profilu. Dosažená úroveň se nacházela v sondě II v hl. 190 cm od povrchu. Do dna byla vyhloubena pedologickým vrtákem sonda, která ukázala tuto stratigrafii: 0 - 47 cm černošedá, 47 - 52 cm žlutý písek s uhlíky, 52 - 65 cm žlutý jílovitý písek, 65 - 70 cm červenavá rozmáčená cihlovina. Vzhledem k situaci zjištěné a zdokumentované na V profilu bylo zřejmé, že prostor sondy II je zničen mladšími zásahy a proto výzkum do větší hloubky nepokračoval.

Archeologickým výzkumem v letech 1980 - 81 (Sigl - Wolf 1983) bylo zjištěno, že městské hradby byly zbudovány někdy v polovině 14. století. Protože sídliště městského typu zde existovalo již v 2. polovině 13. století, lze právem předpokládat, že bylo původně ohrazeno jednoduchou fortifikací, nejspíše dřevěnou, jak to máme doloženo i u jiných měst. Ve východních Čechách byla obdobná situace zjištěna např. v Poličce (Frolík - Sigl 1992). Tomu by odpovídal průběh žlabu rovnoběžného s hradbou a před tuto hradbu předsaženého (nové kamenné hradby byly stavěny v blízkosti uvnitř prozatímně ohrazeného areálu).

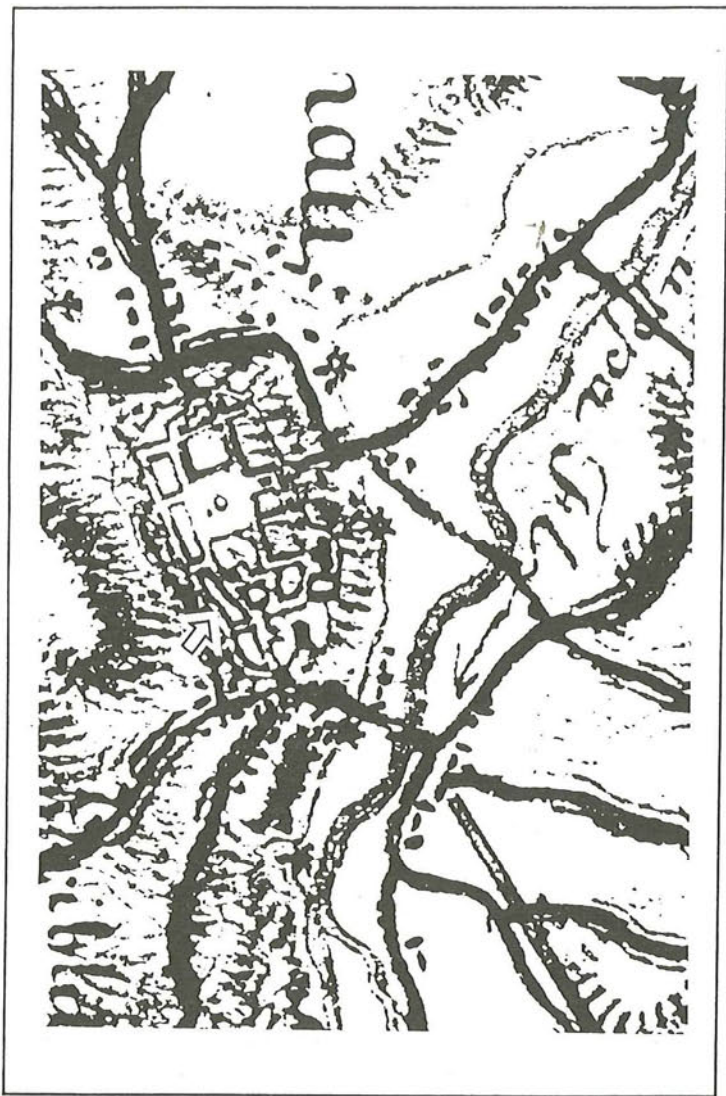
Prameny:

- Archiv Země české, fond První vojenské mapování (josefské), sekce 46 (1764 - 81).
Archiv Země české, fond Indikační skica (IS), 6 - Hradecko, inv. č. 499.

Literatura:

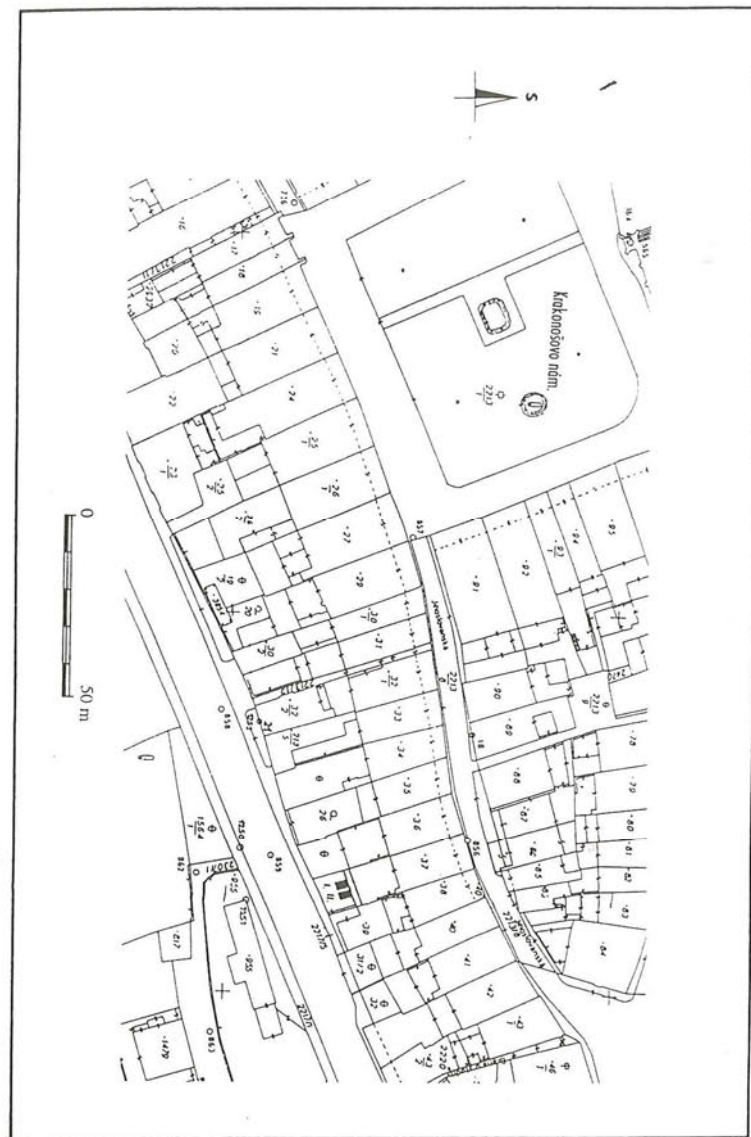
- Frolík, J. - Sigl, J. 1992: Nové poznatky o počátcích Poličky na základě archeologických nálezů, Sborník společnosti starožitností 3, 67 - 76. Praha.
Sigl, J. - Wolf, V. 1983: Archeologický výzkum v Trutnově 1980 - 1981, Krkonoše - Podkrkonoší 7, 267 - 301, Trutnov.
Wolf, V. (VW), 1978: Neznámé vyobrazení Trutnova, Pochodeň 27. a 28. 5. 1978.

Jiří Sigl, Vladimír Wolf: Archaeological excavations of medieval ramparts of Trutnov. A minor archaeological operation took place in 1994 in connection with reconstruction of a remnant of the municipal fortification wall in the Na struze St. at Turnov. Two trenches 150 cm wide and 300 cm long have been sunk along the rampart's outer side. Most of the layers and situations observed (stone foundations of a modest building) could be dated into 19th and 20th century. The wall was built on a yellow sandy layer into which two trenches 37 and 42 cm deep and 50 and more than 36 cm wide were excavated. The inner trench has yielded pottery fragments datable to the incipient 14th century. The situation observed provides perhaps the most ancient evidence for municipal fortification prior to the erection of a stone-masonry rampart.

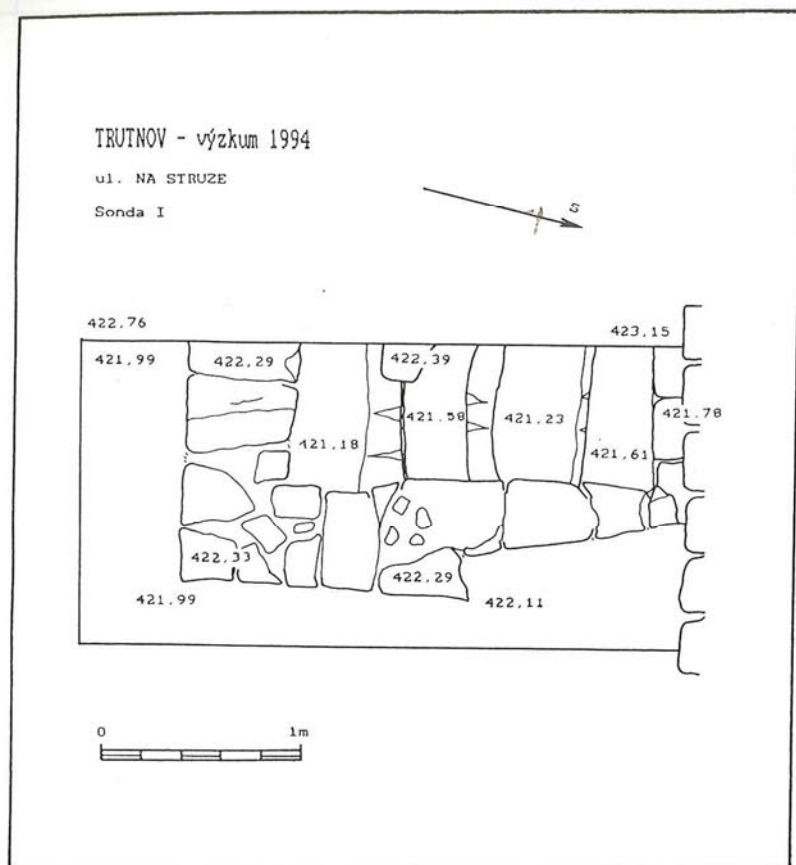
Tab. 1. Archiv Země české, fond První vojenské mapování (josefské), sekce 46 (1764 - 81).

Pl. 1. Archiv Země české (Archive of the Land of Bohemia), fund První vojenské mapování (josefské) (First ordnance survey - Josephinian), section No. 46 (1764-81).

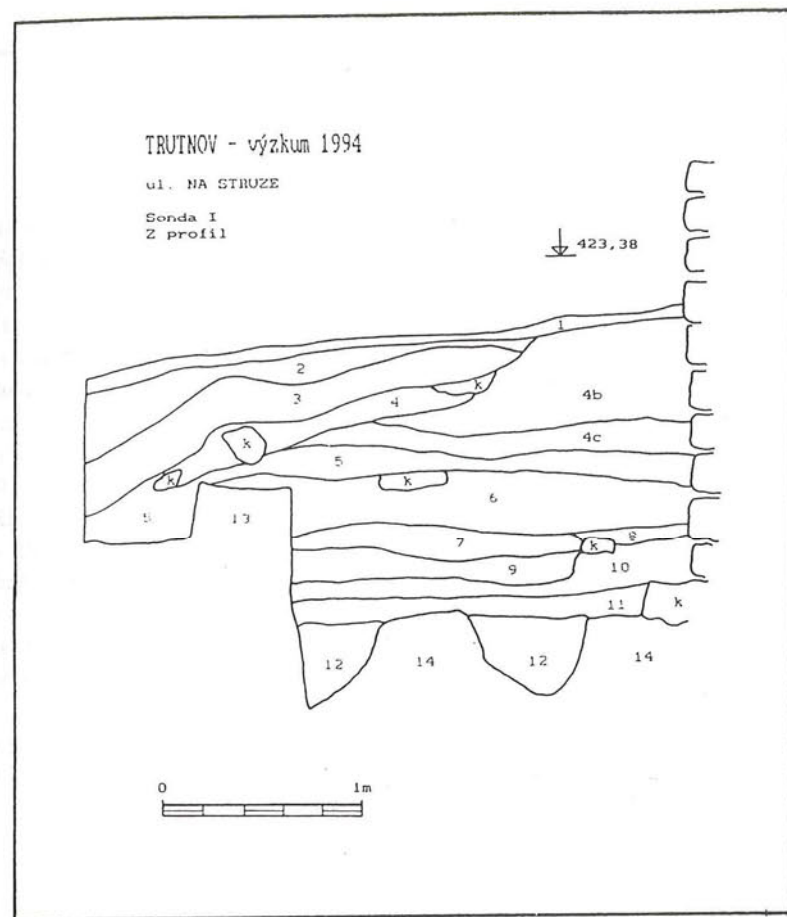

Tab. 2. Trutnov. Zaměření sond I a II.

Pl. 2. Trutnov. Survey of trenches I and II.

Tab. 3. Sonda I, půdorys.
Pl. 3. Trench I, plan.

Tab. 4. Sonda I, Z profil.
Pl. 4. Trench I, W section.

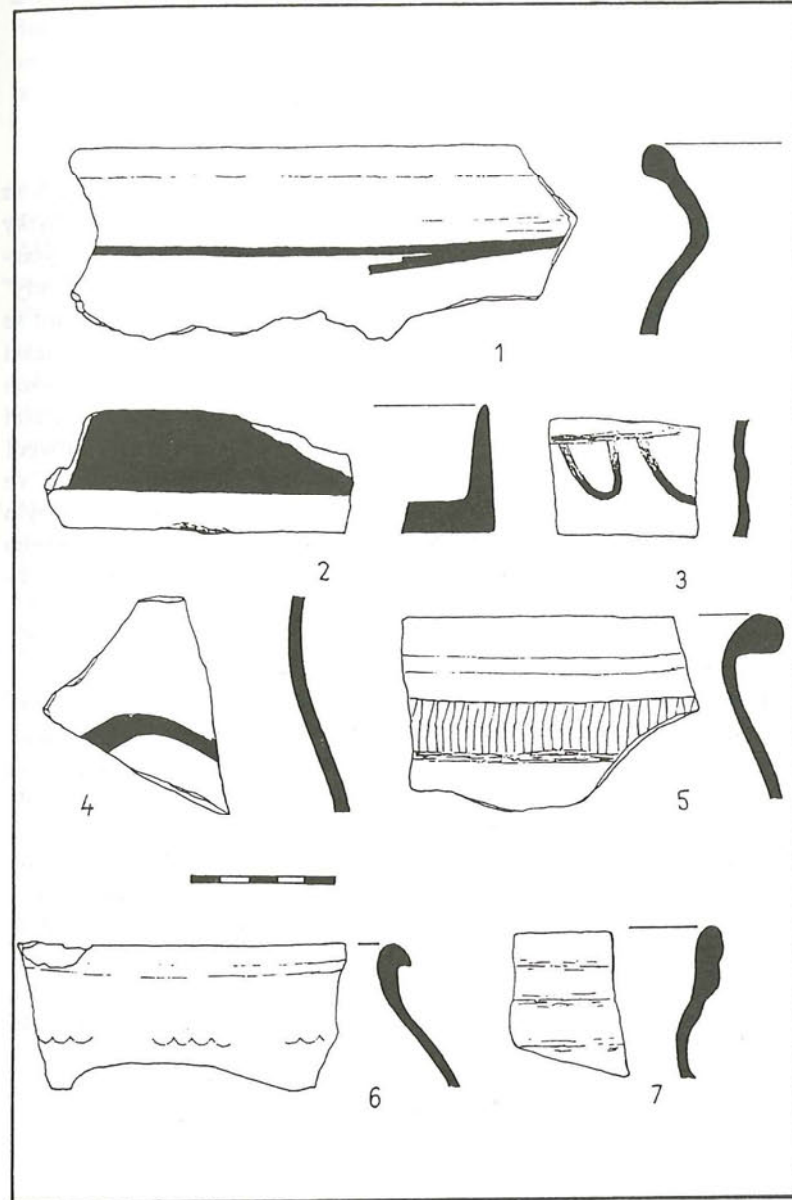
NEJSTARŠÍ MĚSTSKÝ DŮM V JIČÍNĚ

Eva Ulrychová

V srpnu 1994 byla realizována stavba plynovodní přípojky pro jičínský zámek. Výkop vedl podél části východního a jižního křídla zámku zámeckým parkem. Dne 17. 8. byly ve výkopu zachyceny první nálezy. Čtyři metry východně od zdi parku byla pod dnem asi 10 cm mocná vrstva s nálezy 17. - 18. století (stavba zámku Albrechtem z Valdštejna a další jičínskou vrchností) a níže další vrstva s keramikou 15. - 16. století (stavba nejstarší rezidence pánů Trčků z Lípy a Smiřických po roce 1487). Poté následovala až 75 cm mocná destrukční vrstva tvořená mazanicovými krami s nálezy. Z důvodu značné časové tísně byl výkop jen nepatrně rozšířen a úsilí směřovalo k získání materiálu z celé plochy destrukce patrné v profilu v šíři 15,05 m. Byl získán velký soubor keramiky datující alespoň přibližně zánik tohoto domu. Asi třetinu tohoto souboru tvoří keramika šedých odstínů, tvrdě vypálená a zdobená kolkem (tab. 1:5-7). Chronologicky citlivější je několik střepů světlé, červeně malované keramiky (tab. 1:1-4). Dále z destrukce domu pocházejí zlomky hnědých hrnců, džbánů, konvice s výlevkou a misek. Zcela ojedinělý je železný hřebík a zlomek čirého, nezdobeného skla beze stop tvarování.

K přesnější dataci zániku domu písemné prameny neposkytují žádnou oporu, dle nálezů keramiky jej lze položit přibližně do půle 14. století ev. následujících desetiletí.

Eva Ulrychová: The earliest municipal house at Jičín. In August of 1994, a trench excavated for a gas supply line of the Jičín manor building passed through later strata and laid bare a destruction layer of daub fragments some 75 cm thick, interpreted as house debris. This house is likely to have perished between 1350 and the following decades.

VÝZKUM V PARDUBICKÉM CHRÁMU SV. BARTOLOMĚJE

Martin Ježek

Chrám sv. Bartoloměje vždy poutal pozornost historiků zabývajících se středověkými i novověkými dějinami Pardubic. Jedni zde hledali zbytky křížovnické kanonie, spjaté s počátky města, druzí v něm právem viděli výrazný projev stavební aktivity pánů z Pernštejna. Mnohé přitahovaly "poklady" ukryté v kletbou stíženém hrobce Vojtěcha z Pernštejna. Chrámové podzemí se tak stalo tématem seriózních prací i námětem četných pověstí. Realizaci archeologického výzkumu Pardubice přišly o tajemství, které perštejnskou hrobku obklopovalo. Nerovnocennou náhradou je příspěvek k poznání sídelních procesů, které vedly ke vzniku města ve 14. století. Výzkum provedl roku 1995 při celkové rekonstrukci chrámu Archeologický ústav AV ČR ve spolupráci s královéhradeckým Muzeem východních Čech. Cílem prací bylo zjistit stav ohrožení chrámového podzemí po opětovném napuštění sousedního vodního kanálu a v rámci záchranné akce přispět k objasnění stavebního vývoje chrámu.

Dosavadní poznatky a názory

Trojloďní chrám sv. Bartoloměje nechal budovat Vilém z Pernštejna "ku pohřbu rodu svému", jak stojí na desce nad severním vchodem kostela. Podle nápisu na poprsní empory dokončil výstavbu Vilémův syn Jan koncem 30. let 16. století. Vilém z Pernštejna patrně pomýšlel na zřízení nekropole české větve perštejnského rodu (Šebek 1990a, s. 190, pozn. 124). Hrobky v podzemí chrámu slouží jako místo posledního odpočinku členům rodiny Vilémova syna Vojtěcha a spřízněným osobám. Opatrováním rodového pohřebiště byl podle zprávy z roku 1519 pověřen minoritský konvent (AČ XVII. 1899, s. 264-265, č. 1057), povolán před polovinou roku 1514 z Krakova (Šebek 1990a, s. 190, pozn. 126). Podle dosavadních názorů (Pavel 1956, s. 115; Šebek 1990a, s. 106) probíhalo budování chrámu mezi lety 1507, kdy započala důkladná obnova města po ničivém požáru (Šebek 1990a, s. 189, pozn. 100), a 1514-1515, kdy minorité v Pardubicích již sídlili. Až o pět let později byl zhotoven raně renesanční portál opatřený letopočtem, osazený při severním bočním vchodu. Badatelé se s touto nesrovnalostí vyrovnali prodloužením doby drobných úprav a odsunutím termínu úplného dokončení stavby k roku 1519. Také závěr o zahájení stavby před rokem 1515 však při pohledu do

dobových pramenů vzbuzuje pochybnost. Nesouhlasí se sdělením písaře Buriana, který v oslavné básni z roku 1515 budování bartolomějského chrámu mezi zásluhami Viléma z Pernštejna o zvelebení města nejmenuje, zatímco zpravuje např. o úpravách druhého pardubického kostela (Hrubý - Vorel 1991, s. 188).

Existence chrámu sv. Bartoloměje v Pardubicích je prvně doložena papežskou confirmací z roku 1295. Text potvrzující majetek řádu křížovníků s červeným srdcem mj. uvádí "...ecclesiam sancti Bartolomei in Pordobic..." (MP III. 1876, s. 147 - 150). Křížovníci se "in Pordobic" usadili ve druhé polovině 13. století, kanonie zanikla v roce 1421 (Sommer 1977, s. 113). Shodné patrocinium obou kostelů vedlo k domněnce o jejich polohové návaznosti. Křížovnický kostel tak býval v literatuře situován do polohy perštejnského chrámu (souhrnně Šebek 1990a, s. 37 - 38). Tento předpoklad ovlivnil interpretaci všech dalších nálezů. Jejich původ, jakkoli neprůkazný, badatelé nekriticky kladli do druhé poloviny 13. století. Při stavebních úpravách chrámu v roce 1912 byl vyzvednut kamenný fragment, zazděný dnes pod sakristií ve stěně městské strouhy. Jeho archaický vzhled vzbuzoval dojem, že fragment pochází "asi z nějakého portálu" z 50. - 60. let 13. století (Šebek 1990a, s. 37). V souladu s tímto pojetím bylo zdivo, odkryté v roce 1984 pod východním polem presbytáře, označeno za zbytek románské apsidy (Šebek 1985). S hledanou křížovnickou kanonií spojuje naposled F. Šebek (1990a, s. 167, pozn. 54) také sklepní prostory budovy děkanství a zasypané okno v jedné z nich. Tyto výklady ve svém souhrnu podporovaly lokalizaci cyriacké kanonie do míst perštejnského chrámu. Logickým důsledkem takové lokalizace byla domněnka o sídelní formaci, která ve druhé polovině 13. století ležela v místech pozdějšího městského jádra a stala se zárodkem budoucího města Pardubic.

Proti takovému pojetí vzniku Pardubic však hovořila absence archeologických dokladů osídlení ve 13. století z území městského jádra. Pochybnosti vzbuzovala interpretace výsledků zmíněného výzkumu z roku 1984, zpochybněna byla i příslušnost zazděného fragmentu k raně gotickým dílům (Ježek 1995). Sklepní místnosti v budově děkanského úřadu nenesou žádné chronologicky určující prvky, z jejich dispozice naopak vysvítá souvislost s pozdně gotickým jádrem budovy. Při stavebních úpravách zjistil P. K. Moravec, že obvodové zdivo budovy je provázáno se zdmi sklepů. Před zahájením výkopových prací tedy neexistoval žádný jednoznačný doklad existence předhusitského kostela v místech pozdně gotického chrámu.

Hroby a hrobky

V souladu s cílem výzkumu jsme se zaměřili na presbytář a východní

část trojlodí kostela. Presbytář byl plošně skryt, v trojlodí jsme vytyčili sondu ve směru S-J. Celou zkoumanou plochu pokrývaly písčité navážky. V některých místech byly navážkami vyplněny jámy, vykopané patrně při hledání a vyjímání hrobů (nesporně hrob č. 12). Zlomky porcelánové objímky roztroušené v navážkách usvědčují z této činnosti dělníky pracující na pokyn architekta B. Dvořáka při stavebních úpravách v roce 1912. Některé hroby byly tehdy zcela nebo zčásti vyjmuty.

Navážky spočívaly na rubech klenb cihlových hrobek ze 16. století a překrývaly četné hrobové jámy (celkem jsme odkryli 27 hrobů). Kromě dvou výjimek leželi nebožtíci v hrobech hlavou k západu, v anatomické poloze. Pouze zesnulý, uložený v opačně orientovaném hrobě č. 23, měl paže složené na prsou. Také kostra v hrobě č. 24 ležela hlavou k východu. Podle pohřební výbavy a nápisu na kovové desce zazděné v boku pilíře vítězného oblouku se jedná o pohřby duchovních. Kosterní pozůstatky i oděvy zemřelých a dřevu z rakví byly většinou zetlelé, často vedlo jejich vyzvednutí k nevyhnutelnému zániku. V pěti hrobech se dochovaly zbytky barokních devocionálií: křížků, přívěšků, růženců, modlitebních knížek (v hrobech obou kněží). Oděni ve strohý pohřební šat občas lemovaný krajkou nebo měděnou nití, byli zemřelí ukládáni do nezdobených dřevěných rakví.

Od naprosté většiny hrobů se výrazně odlišovaly velmi dobře dochované ostatky tří osob, pohřbených v presbytáři. Jejich těla byla uložena bez výbavy, bez rakví, nezachovaly se žádné zbytky pohřebních oděvů. Tyto hroby č. 3, 10 a 11 se od ostatních lišily i svým stářím. Zatímco většinou pohřby v presbytáři respektovaly prostorové vztahy mezi hrobkami a základovými zdmi, kostry v hrobech č. 3 a 11 byly porušeny při stavbě nejstarších pernštejnských hrobek. Hrob č. 10 byl porušen již při hloubení severního základového vkopu presbytáře. Z kostry se dochovaly pouze obě pravé končetiny. Hrobové jámy všech tří uvedených pohřbů byly vykopány do vrstev se zlomky keramiky z první poloviny 16. století.

Architekt B. Dvořák nechal v roce 1912 odstranit klenební zasypy všech hrobek, provalené klenby nově zaklenout a vybudovat příčné sanační zdi. Zásahy probíhaly zřejmě bez jakékoliv dokumentace, výkopy byly opět zasypany. Ač měl nesporně odkrytou i klenbu hrobky Vojtěcha z Pernštejna, napsal později, že "...by pod náhrobkem Viléma z Pernštýna byla hrobka je nemyslitelno." (Pardubicko III., s. 454). Aby náhrobky ošlapávané v podlaze chrámu netrpěly, dal je vsadit do stěn. Dnes můžeme jen stěží určit jejich původní umístění. V nákresu půdorysu hrobek (Pardubicko III., s. 453) zaměnil skutečný stav za své představy. Přece jen však připojený text obsahuje důležité údaje o obsahu některých hrobek. Zavádějící plánec B. Dvořák se stal podkladem pro interpretaci poznatků získaných fyzikálními metodami, použí-

tými při pokusu o lokalizaci pernštejnské hrobky. Elektrické, elektromagnetické a magnetické metody byly doplněny sledováním šíření elastických vln. Závěry vyplývající z fyzikálních měření (Hrdlička 1986) jsou varováním pro seriózní badatele.

Archeologickým výzkumem v presbytáři a východní části trojlodí bylo zjištěno sedm hrobek. Jsou to cihlové stavby zbudované do výkopu, završené valenou klenbou. Jedna z nich, hrobka bratří ze Schellemberka, měla odstraněnou část klenby. Její obsah (druhotně uložené pohřby č. 24 a 25) jsme vyjmuli, ostatní hrobky zůstaly v dochovaném stavu a jejich klenby byly po dokončení výzkumu opět zasypany. Interiéry hrobek, vesměs narušené, jsme poznali prostřednictvím optické techniky. Kromě hrobky, na níž spočívá náhrobek Vojtěcha z Pernštejna, obsahují zbytky jednoho pohřbu. Do ústřední Vojtěchovy hrobky (č. I) byly uloženy ostatky patrně tří osob. Počtu osob odpovídají rozměry hrobky, které přesahují jinak poměrně jednotné míry. Ústřední hrobka (č. I) je původním vchodem v západní stěně propojena s dalším prostorem (č. III), který ukrývá ostatky jedné osoby. Původně hrobky nebyly přístupné, teprve později kdosi prorazil otvor v západní stěně hrobky č. III a po "prohlídce" interiéru hrobky č. I jej opět zazdil. Ostatky Pernštejnů se kupí na podlaze v severní části hrobky, zbytky rakví leží v jižní části hrobky (podrobněji Ježek 1996).

Stratigrafie v presbytáři

Odebráním novověkých navážek a výplní hrobových jam se obnažily zbytky terénu, který se v první polovině 16. století stal staveništem. Většina jižní poloviny presbytáře byla nadobro vytěžena při budování hrobek. Původní souvrství se dochovalo v severní polovině a v jihovýchodní části presbytáře. K severnímu základu presbytáře je přizděn blok z lomového kamene, vložený do vkopu. Jsou v něm druhotně použity kusy rozbitého renesančního náhrobku a opracované kvádry. V době zbudování bloku presbytář již nějaký čas plnil svoji funkci (blokem byl porušen hrob č. 2). Termínem ante quem pro vznik bloku je doba uložení hrobů s barokní výbavou (č. 4, 6 a 8), které jeho existenci respektují. Kamenný blok mohl sloužit jako sokl mohutného pastoforia. Blok přizdřený na spáru k základu částečně porušil stopy základového vkopu. Z větší části byl vkop ale dochován. Mezera mezi okrajem vkopu a základovým zdívkem, při jižním základu a při vyšších partiích severního základu široká až 35 cm, byla vyplněna písčítým zasypem. Vnitřní líce nižších partií zdíva severního základu přiléhaly těsně k okraji vkopu. V místech, kde se severní základ stáčí do ohybu závěru, nebyl základ kladen do vkopu, nýbrž budován jako nadzemní zdivo v širším výkopu. Zdivo severního základu s vyhřezlou maltou je šikmou stavební spárou odděleno od zdiva spárovaného,

kteře ohybem pokračuje dále k východu. Začínající ohyb jižního základu byl vložen do vkopu. Stavitelé se proto neubránili nepravdělností, ač je jeho výška ve srovnání s výškou severního základu přibližně poloviční.

Na neporušených místech v jižní části presbytáře dosahuje úrovně pod-
podlažní vrstvy cementu povrch jílovitého půdního typu, který se svažuje
severním směrem. Pod jímlem, pod úrovní 218,96 m n. m., se rozkládají písčité
a štěrkopískové podložní vrstvy. V místech budoucí severní poloviny
presbytáře byly podložní horizonty někdy před koncem 15. století odkopány.
Dno výkopu leží ve výšce 217,10 m n. m. Část dna vytěžené jámy byla polita
vápem. Jeho zaschlou kru později porušil severní základ presbytáře. Stěna te-
rasy, která vznikla vytěžením podložního písku, byla vzepřena kamennou
zídka. Na sucho kladená zídka byla založena ve směru V-Z přímo do podlož-
ního písku tak, aby její severní líc byl odhalen a jižní líc vložen do písčitého
podloží. Zídka, dosahující výšky kolem 90 cm (koruna je z větší části docho-
vána) a šířky kolem 45 cm, se tak tyčila nad odtěženým prostorem. Západní
konec zidky, která důsledně lemuje terasu, leží v místě, kde se okraj vytěže-
né jámy stáčí k severu. Na východě je porušena základem závěru presbytáře,
ve středu je částečně rozebrána a na její bázi spočívá cihlové zdivo hrob-
ky Vojtěcha z Pernštejna.

Dno vytěžené jámy pokryly písčité vrstvy bez datovacího materiálu. Na
tomto souvrství spočívá písčitá navážka, obsahující keramické zlomky ze
druhé poloviny 15. až počátku 16. století. V této vrstvě byly v řadě (S-J) vy-
hloubeny čtyři kúlové jamky hluboké až 50 cm, s ústím o průměru až 20 cm.
Na severu byla řada kúlových jamek porušena základovým zdívem, na jihu
končila u západního okraje zidky. V severozápadním rohu presbytáře ve výšce
kolem 218,08 m n. m. (bezmála 2 m pod podlahou) je do vrstev z konce 15. až
počátku 16. století těsně při řadě kúlových jamek zahloubena jáma vyplněná
vrstvou č. 3. Část východního okraje jámy přesahuje řadu kúlových jamek me-
zerou mezi dvěma z nich, severní a západní okraj jámy byl odebrán při kladení
základů kostela. Povrch výplně jámy byl překryt horizonty z první poloviny
16. století. Vrstva č. 3 (výplň jámy) obsahovala odřezky kůží, kousky ztřelého
dřeva, zvířecí kosti, zlomky komorových kachlů a nádob a fragment bílého pe-
níze Vladislava Jagellonského. Čelní vyhřívací stěna jednoho z kachlů je
zdobena vyobrazením starozákonního proroka s nápisovou blankou, další ne-
sou heraldické motivy, minsterberský a těšínský erb. Podle sdělení doc. Z.
Smetánky byly kachle vyrobeny nejdříve ve druhém desetiletí 16. století. Dr. Z.
Hablbauer shodně datoval jejich vznik do druhého či třetího desetiletí 16.
století. Očázené vnitřní stěny dokládají, že kachle nějaký čas sloužily svému
účelu.

Koruna zidky a horizonty ze druhé poloviny 15. až počátku 16. století,

uložené severně od ní, byly překryty vrstvou kamenů, která jižně od zidky
stoupala s povrchem jílovitého půdního typu. Na kamenité vrstvě spočívaly
písčité a hlinité navážky z konce 15. až první poloviny 16. století o mocnosti
větší než 1,5 m. Z povrchu navážek byly hloubeny všechny zjištěné hroby.
Uložení tří pohřbů předcházelo stavbě chrámu a pernštejnské hrobky. Navážky
dosahovaly až k úrovni korun základových ústupků, zahlouben do nich byl
ovšem pouze vkop severního základu. Při jižním základu dosahuje téměř
k úrovni podlahy kostela povrch původního jílovitého půdního typu. V interié-
ru presbytáře se v 16. - 18. století konaly pohřby, při kterých byly navážky i
původní jíl zčásti vytěženy. Původní podlaha z keramických dlaždic, jejichž
zbytky se dochovaly na klenbách cihlových hrobek, byla v roce 1912
nahrazena podlahou typu teracco s cementovým podsypem.

Stratigrafie ve východní části trojlodi

Původní terén pod vítězným obloukem a ve východní části hlavní lodi
byl zničen při stavbě cihlových hrobek. Dochovaná souvrství jsme mohli
sledovat pod východními poli jižní a severní lodi.

Sondou v jižní lodi jsme odkryli šest hrobů. Při jejich uložení do vrstev
z první poloviny 16. století byla respektována existence jedné z pernštejnských
hrobek a podesty bočního oltáře. Obrisy jednotlivých hrobových jam nebyly
čitelné. Jejich dna zasahovala pod povrch bezmála dva metry mocné vrstvy
hlinitého písku, která obsahovala několik keramických zlomků z druhé polovi-
ny 15. až počátku 16. století. Sondou při jižním základu trojlodi jsme pronikli
k písčitému podloží, jehož povrch leží ve výšce 216,33 m n. m.

Ve východní části severní lodi jsme zcela nebo zčásti odkryli dvanáct
hrobových jam, respektujících svým umístěním podestu bočního oltáře. Aní
zde nebylo možné rozlišit obrisy jednotlivých hrobů. Byly zahloubeny do pís-
čitých navážek z první poloviny 16. století. Pod navážkami ležely horizonty z
druhé poloviny 15. až počátku 16. století. Charakter nejnižších odhalených vr-
stev nedovoloval rozhodnout, zda se jedná o původní či druhotné uložení
podložních písků. Vrstva maltoviny, ležící při vnitřním líci základu ve výšce
217,55 - 217,62 m n. m., odděluje dvě fáze budování základového zdiva,
projevující se i ve způsobu zdění. Zároveň označuje úroveň terénu, který slou-
žil jako staveniště. Do současné úrovně podlahy byl povrch terénu zvýšen
navážkami po dokončení základového zdiva. Keramický materiál dovolu-
je datovat vznik stavebního horizontu pouze rámcově do první poloviny 16. století.

Základové zdivo chrámu

Základy presbytáře jsme nemohli odhalit v úplnosti. Odkrytí základu východního pole závěru bránil betonový blok mensy, k jižní základové zdi jsou

prizděny cihlové hrobky. Známe tedy severní a část jižního základu presbytáře, v bočních lodích jsme odkryli jen úseky vymezené rozsahem sond.

Severní základ presbytáře byl vložen do vkopu, hloubeného z původní úrovně terénu (dochována kolem 219,30 m n. m.) Základová spára severní stěny leží ve východní části presbytáře ve výšce 216,61 m n. m., tedy 3,33 m pod úrovní podlahy kostela, v západní části o 3-11 cm níže. Základ sahá kolem 0,49 m pod povrch podloží. V celé výšce severního základového zdiva vyhrzela ze spár do vkopu malta. V místech, kde se severní zeď stáčí do ohybu závěru, probíhá šikmo stavební spára. Spára odděluje zdivo vložené do vkopu od zdiva hrubě spárovaného, budovaného nad povrchem terénu. Základový vkop je v tomto místě rozšířen v plošný výkop, který byl po dokončení základu zasypan navážkami. Ve sledování průběhu základu můžeme na předchozí poznatky navázat teprve v místě napojení jižní části obloukovitého závěru na rovný průběh jižní základové zdi presbytáře. Obě části byly vloženy do vkopu. Základ je zde několikrát odstupňován, nejsou však patrné spáry, které by svědčily o různých fázích vzniku zdiva. Nesourodá stavební situace je důsledkem spojení obloukovité a rovné partie základu. Úroveň základové spáry leží v celém sledovaném průběhu jižního zdiva ve shodné výšce 218,23 m n. m., 1,71 m pod úrovní podlahy. Povrch původního terénu při jižní zdi presbytáře sahá 12 cm pod úroveň podlahy kostela.

Základy obvodových stěn trojlodí jsme mohli sledovat pouze ve zkoumané východní části obou bočních lodí. Zdivo základu jižní boční lodi bylo jednotně vloženo do vkopu. Sahá do hloubky 1,64 m od úrovně recentní podlahy kostela (1,26 m od koruny základového ústupku). Základová spára zdiva, založeného do mocné kulturní vrstvy z konce 15. až první poloviny 16. století, leží ve výšce 218,39 m n. m.

Severní základ obvodové stěny trojlodí byl zapuštěn navážkovými vrstvami z druhé poloviny 15. až první čtvrtiny 16. století do podložního písku. Sahá do hloubky 3,93 - 4,00 m od recentní podlahy kostela (kolem 3,20 m od koruny základového ústupku). Základová spára leží ve výšce 216,09 - 216,16 m n. m., je zahlobena nejméně 25 cm do podloží. Spodní partie základu byla zděna do vkopu, jak dokládá malta vyhrzela ze spár. Ve výšce kolem 1,5 m od základové spáry (kolem 217,60 m n. m.) probíhá šikmá stavební spára, nad kterou je zdivo hrubě spárováno. Dvojí způsob budování základu severní boční lodi se promítl i do přilehlé stratigrafické situace vrstvou maltoviny, která překrývá úroveň stavebního horizontu. Zbývající zemina byla nasypána dodatečně po dokončení základového zdiva.

Jižní, východní a severní stěna základu severního pilíře vítězného oblouku jsou svislé. Spodní část západního líce výrazně předstupuje horní partii. Vkop pro základ pilíře byl vyhlouben od západu jako samostatná jáma, blok

základu byl zděn od západu do tohoto vkopu. Na východním lici je ve zbytku vápna otištěno prkno, které zpevňovalo stěnu základového vkopu do doby, než byl základ vyzděn. Obdobným způsobem byly patrně položeny i základy dalších pilířů (ani pro pilíře mezilodních arkád nebyla zřízena základová zeď).

Jedním z důvodů realizace výzkumu byly obavy z ohrožení statiky kostela a obsahu hrobek v důsledku opětovného naplnění sousedního kanálu vodou. Archeologickým výzkumem jsme nezjistili žádné projevy vlhkosti, které by základy chrámu a interiéry hrobek mohly narušit. Zdá se, že s takovým nebezpečím nepočítali ani stavitelé chrámu, přestože v době jeho výstavby již "městská strouha" fungovala. Byla zprovozněna před rokem 1501 (Šebek 1990a, s.100). Základová zdiva, alespoň jejich vnitřní líce a základové spáry, nejsou nijak zabezpečena proti vlhnutí.

Výklad nálezové situace

Zjištěná stratigrafická situace svědčí o využití zkoumané polohy až v období pozdního středověku. Původní terén se prudce svažoval k severu. V místech, kdy byly podložní písky přístupnější (nebyly kryty jílovitým půdním typem), byl terén zčásti odtěžen. Nad takto vzniklou terasou, jejíž dno bylo zpevněno maltovou polevou, byla zbudována nízká zídka. Její poloha a rozměry umožňují označit ji za tarasní zeď. Jižně od zídky spočívá na vrstvách podložního písku neporušený půdní typ, jehož povrch k jihu poměrně příkře stoupá. Pouze hypoteticky lze jako příčinu terénních zásahů uvést zřízení "městské strouhy" nebo jejího předchůdce. Nejstarší datovatelné vrstvy, které se do vytěžené jámy uložily, lze datovat do druhé poloviny 15. století. Během závěru 15. století až počátku století 16. byl terén vyrovnán navážkami do výše koruny zídky. Do navážek byla založena kúlová konstrukce nám neznámého účelu. Řada kúlů pokračovala k severu, na jihu mohla konstrukčně navázat na korunu zídky. Ještě v době existence dřevěné konstrukce byla těsně vedle ní vyhloubena odpadní jáma, jejíž obsah začal po přeplnění přepadávat mezerami mezi jednotlivými kúly. Podle přerušení řady kúlových jam základovým vkopem chrámu lze soudit, že navýšený terén se rozkládal i severně od pozdějšího presbytáře, v místech pozdější sakristie. Nedlouho před zahájením výstavby chrámu byl terén opět zvýšen mohutnými navážkami. Akce byla patrně jednorázová a souvisela s úpravou terénu v rámci pernštejnského urbanizačního díla. Porušení hrobů č. 3, 10 a 11 indikuje možnost existence hřbitova na počátku 16. století. Hrob č. 10 byl nesporně uložen před zahájením výstavby kostela. U hrobů č. 3 a 11 však nedokážeme určit, zda byly uloženy do interiéru kostela nebo na prostranství, které se později stalo staveništěm. Protože ale byla hrobka Vojtěcha z Pernštejna budována souběžně s výstavbou chrámu nejspíše ve dvacátých letech 16. století, lze předpokládat, že uložení

obou pohřbů, které těleso hrobky porušilo, předcházelo výstavbě chrámové stavby. Hrob č. 10 byl vyhlouben z úrovně terénu, které bylo navážkami dosaženo v prvních desetiletích 16. století. Pokud se tedy v těchto místech rozkládal hřbitov, byl zřízen krátce před položením základů perňštejnského chrámu.

Při pokusu o určení přibližného data zahájení stavby chrámu nutno brát v úvahu byl jen minimální dobu užívání keramických výrobků z jámy č. 3, které byly vyrobeny nejdříve kolem roku 1510. Dále třeba uvážit průběh uložení bezmála dvoumetrových navážek a dobu existence hřbitova. Termínem ante quem je rok 1519, kdy byl zmíněn úkol minoritů pečovat o rodovou hrobku (AČ XVII. 1899, s. 264-265, č. 1057). Kladení základů presbytáře tedy proběhlo ve druhém desetiletí 16. století, spíše v pokročilejším období dekády. K jižnímu základu presbytáře a k jižní stěně klenby hrobky Vojtěcha z Pernštejna byla přizděna hrobka Vojtěchovy dcery Veroniky, která zemřela v roce 1529. Vojtěchova hrobka byla zbudována dříve, nejpozději ve dvacátých letech 16. století, tedy souběžně s výstavbou chrámu.

Kromě zbytků zidky a dřevěné konstrukce nebyly zjištěny žádné doklady někdejších stavebních zásahů předcházejících budování chrámu. Jeho základové zdivo je provázáno se zdivem nadzemním. Stavba obvodových zdí presbytáře a trojlodí probíhala kontinuálně, bez výrazných předělů. Při kladení základového zdiva museli stavitelé řešit problémy vyvolané charakterem staveniště. Terén, který se zde původně prudce svažoval k severu, byl nedlouho před zahájením stavby vyrovnán nestabilními navážkami. Proto byl severní základ založen mnohem hlouběji, zatímco stabilitou mělčeji založené jižní stěny si byli stavitelé jisti. Základová spára severní stěny presbytáře leží o 1,62 m níže než spára jižní stěny. Také severní základ trojlodí sahá o dva metry hlouběji než základ jižní.

Při výzkumu provedeném pardubickým muzeem v roce 1984 bylo vnější stranou východního pole presbytáře zjištěno zdivo excentricky předstupující základ presbytáře (Šebek 1985). V roce 1995 jsme nemohli odhalit vnitřní lic základu východního pole, zjištěná situace základů presbytáře však nesoouměrnost základu vysvětluje. Vzhledem k pečlivě promyšlenému a důsledně provedenému stavebnímu dílu můžeme vyloučit změny projektu během stavby. S ohledem na vlastnosti staveniště musel být severní základ oproti jižnímu mohutnější. Potřeba vyrovnat se se svažitém povrchem původního terénu vedla k zesílení a zvýšení základové zdi severní stěny presbytáře. Základ severní stěny, spočívající v nestabilních navážkách, je založen o 1,62 m hlouběji než základ jižní stěny, vložený do původního půdního typu. Zesílení základového zdiva se projevilo excentritou zjištěnou v roce 1984. Ke zvýšení stability mohl přispět i posun nadzemního obvodového zdiva presbytáře z osy základu k

jihu, aby základ pevněji vzpíral tíhu klenby v místech původního severního svahu. Způsob založení presbytáře pardubického chrámu tak přibližuje vyspělost praktik gotických stavitelů.

Diskuse

Výsledky archeologického výzkumu vedou ke zpochybnění názoru o průběhu výstavby bartolomějského chrámu mezi lety 1507 - 1515. Základ presbytáře byl podle hmotných dokladů položen v pokročilém druhém desetiletí 16. století. Závěrům vyplývajícím ze stratigrafické situace plně odpovídá sdělení básně písaře Buriana z roku 1515. Zatímco pečlivě vypočítává větší stavební akce Viléma z Pernštejna, bartolomějský chrám mezi novostavbami neuvádí (Hrubý - Vorel 1991, s. 185 - 188). Také údaje pardubického urbáře (Vorel 1990, s. 14, 16 - 17) vedou k pochybám o konsolidaci půdorysu severozápadní části města v letech 1506 - 1516. Domy, které nejsou zmíněny v tomto desetiletí, byly dostavěny až během 20. let 16. století. Pernštejnský chrám sv. Bartoloměje stojí na samé výspě městského půdorysu, kde zřejmě po rozvržení parcel zbývala jediná volná plocha, rozšířená ještě navážkami. I kdybychom nebrali v potaz absenci bartolomějského chrámu v Burianově výčtu Vilémových zásluh, svědectví hmotných pramenů a naše znalosti tempa výstavby náročných chrámových budov vylučují dokončení stavby k roku 1514 či 1515. Lze uvažovat o extrémním řešení, totiž že v době příchodu minoritů bylo možno sloužit bohoslužby pouze v provizorně uzavřeném presbytáři a celá stavba byla dokončena až v následujících desetiletích. I tak by však bylo jen stěží možno předpokládat každodenní liturgický provoz. Výsledky archeologického výzkumu jsou ale v souladu s mlčením písaře Buriana, podle kterého do roku 1515 stavba chrámu sv. Bartoloměje ještě nebyla zahájena.

Poznatek o zahájení stavby ve spojení s následující písemnou zmínkou budí pochybnosti o oprávněnosti lokalizace prvotního sídla minoritů k chrámu sv. Bartoloměje a otevírá otázku, kde se vlastně pardubičtí minorité po svém příchodu před polovinou roku 1514 usadili. Ve své závěti Vilém z Pernštejna píše, že "...klášter nad řekou...udělal...ke cti a chvále pánu Bohu všemohoucímu a panně Marii..." (AČ XVII. 1899, s. 238, č. 1025). V době příchodu minoritů stál v Pardubicích jediný kostel: chrám zasvěcený Panně Marii. Ke zodpovězení otázky prvotního sídla minoritů je nutno využít výpovědi dalších písemných pramenů, především smlouvy Vojtěcha z Pernštejna s představenými konventu z roku 1532 (AČ XX. 1902, s. 367 - 368, č. 290). Totožná výzdoba portálu v budově děkanství a špalet oken kostela svědčí o souběžném vzniku obou staveb.

V nejstarším pardubickém urbáři je uveden dům "proti německému kostelu na zdi" (Vorel 1990, s. 40) (za upozornění i za další cenné připomínky

děkuji P. Vorlovi). Editor klade tento zápis po rozboru dvou rukopisů, které na stránkách urbáře rozlišil, do roku 1507, do doby před katastrofálním požárem města. Podle výsledků archeologického výzkumu nemůže být řeč o bartolomějském kostelu zbudovaném Vilémem z Pernštejna a jeho syny. Bez ohledu na naše časové vymezení výstavby chrámu musíme odmítnout úvahu o jeho zprovoznění před rokem 1507. V úvahu připadají pouze dvě řešení této disproporce. Pokud je datace zápisu, kterou na podkladě opodstatněné hypotézy vyslovil P. Vorel, správná, pak je v něm zmíněn katolický kostel, který předcházal perštejnskému chrámu. Tímto logickým vývodem by se v dějepisů Pardubic objevila nová, dosud neznámá katolická svatyně. Nemáme však žádné jiné doklady existence takového, kolem přelomu 15. a 16. století funkčního kostela, což je, jedná-li se o období pozdního středověku, vážným důvodem ke zdrženlivosti. Jediným náznakem jeho možné existence jsou hroby porušené při výstavbě perštejnského chrámu. Proto nelze pominout druhou možnost, kterou je důkladné přezkoumání oprávněnosti datace uvedeného zápisu do roku 1507.

Závěr

Podle výsledků archeologického výzkumu bylo budování pozdně gotického chrámu sv. Bartoloměje zahájeno ve druhém desetiletí 16. století. Zdá se, že jeho výstavba započala v době vymezené lety 1515 a 1519, pokračovala ve třetí dekádě a uzavřena byla zbudováním empory v závěru 30. let 16. století. Výzkum nezachytil žádné doklady raně či vrcholně středověkého osídlení. Svažité středověké terén neposkytoval příznivé podmínky pro středověkou zástavbu, natož pro stavbu tak náročnou jako je řeholní dům s chrámem. Pod svahem leželo zátopové území, jehož vlastnosti možnost existence křížovnické kanonie s bartolomějským chrámem vylučují. Raně gotický kostel by byl nesporně obklopen hřbitovem, žádné doklady pohřbívání ve středověku jsme však nezachytili. Ani při výkopech u jižní stěny kostela nebyly zjištěny stopy středověké zástavby či pohřbů (Šebesta 1972). Domněnka o shodné poloze předhusitského kostela a perštejnského chrámu byla archeologickým výzkumem vyvrácena.

Vyloučení předpokladu o někdejší existenci křížovnické kanonie v místech pozdně gotického chrámu má podstatné důsledky pro poznání sídelního vývoje regionu a vzniku města Pardubice. Vzhledem k absenci dokladů osídlení 13. století z jádra města Pardubic nelze než zpochybnit snahu o lokalizaci křížovnické kanonie do blízkosti perštejnského kostela. Jejich jediným odůvodněním bylo shodné patrocínium křížovnického a perštejnského kostela, které by bylo přeneseno při zachování principu "stabilitas loci" ze starší sakrální stavby na mladší. Protože však předhusitský chrám v místech

perštejnského kostela nestál, nemohl být tento princip uplatněn a hledání souvislosti mezi oběma svatyněmi pozbývá smyslu. Město Pardubice, označované zprvu jako "nova civitas", vzniklo z iniciativy Arnošta z Hostýně krátce před rokem 1340 (Šebek 1990a, s. 49). Bylo patrně založeno bez polohové návaznosti na starší sídliště. Nejstarší archeologické nálezy z jádra města pocházejí ze 14. století.

Archeologické nálezy svědčí o existenci sídliště v první polovině 13. století v místech někdejší vsi Pardubičky (Sommer 1977). Tato obec, vzdálená 1700 m od pozdějšího centra města Pardubic, byla roku 1332 označena jako "Pordowicz" (Šebek 1990b, s. 5). Z formulace donační listiny Arnošta z Hostýně vyplývá, že v roce 1332 existovala jediná ves zvaná "Pordowicz". Konfrontace výpovědí písemných a hmotných pramenů vede k vyslovení hypotézy o poloze této sídlištní formace, nazvané v roce 1295 "Pordobic", v místech pozdějších Pardubiček (Ježek 1995). Zdá se, že zde lze hledat i zbytky křížovnické kanonie. Při archeologickém výzkumu v Pardubičkách byly odkryty zbytky církevního komplexu ze 13. - 14. století (Čurda 1994). Příští archeologické výzkumy jistě objasní, zda se jedná o zbytky kanonie s kostelem sv. Bartoloměje ze druhé poloviny 13. století.

Prameny a literatura:

AČ: Archiv český.

- XVII. 1899, ed. J. Kalousek, Praha.

- XX. 1902, ed. F. Dvorský et J. Kalousek, Praha.

Čurda, T. 1994: Archeologický výzkum v Pardubičkách, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 20, s. 96-100. Hradec Králové.

Hrdlička, L. (RNDr.) 1986: Výsledky fyzikálního nedestruktivního výzkumu v kostele sv. Bartoloměje v Pardubicích. Expertní posudek. Uložen mj. na Arciděkanském úřadu v Pardubicích a v ArÚ AV ČR.

Hrubý, V. - Vorel, P. 1991: "Burianova báseň" a pozdně gotické Pardubice, in: Pocta Josefu Petráňovi. Sborník prací z českých dějin k 60. narozeninám prof. dr. Josefa Petráně. Uspoř. Z. Beneš, E. Maur, J. Pánek. Praha.

Ježek, M. 1995: K poloze vsi "Pordobic", Východočeský sborník historický 5, v tisku.

- 1996: Hroby a hrobky v pardubickém chrámu sv. Bartoloměje, Východočeský sborník historický 6, v přípravě.

MP III. 1876: Monumenta mediæ ævi historia res gestas Poloniae illustrantia. Kodeks dyplomatyczny malopolski (1178 - 1386), ed. F. Piekosiński, Krakow.

- Pardubicko... III.: Pardubicko, Holicko, Přeloučsko. Díl III., Místopis, 1909-1926, red. F. K. Rosůlek, Pardubice.
- Pavel, J. 1956: Kostel sv. Bartoloměje v Pardubicích, Umění IV., s. 106 - 118.
- Sommer, P. 1977: Výsledky archeologického výzkumu v Pardubičkách, in: Středověká archeologie a studium počátků měst, Praha, s. 113 - 117.
- Šebek, F. 1985: První etapa výzkumu u presbytáře kostela sv. Bartoloměje v Pardubicích, Zpravodaj KMVČ - společenské vědy XII/1, s. 113-119.
- 1990a: Dějiny Pardubic. I. díl, Pardubice.
- 1990b: Listina Arnošta z Hostýně z r. 1332 pro pardubické cyriaky, Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea a Historického klubu - pobočka Pardubice 1-3, s.1-5.
- Šebesta, P. 1972: Pardubice, o. Pardubice, Výzkumy v Čechách 1969, s. 104, č. 154c, Praha.
- Vorel P. 1990: Nejstarší urbář pardubického panství a jeho vypovídací hodnota o vývoji města Pardubic v letech 1506 až 1516, Informační zpravodaj KPPM, Příloha.

Martin Ježek: Excavations in the St. Bartholomew's church at Pardubice. A salvage excavation of the Pardubice St. Bartholomew's by the Archaeological Institute of the Czech Republic's Academy of Sciences was carried out in 1995. The earliest traces of human presence on the site come from the 15th century. Between 1510 and 1520, the church's team of architects chose an unstable piece of ground, originally sloping but made even by levelling layers in the course of 15th century. Problems appearing during laying the foundations were coped with by making the church's N part more massive. In spite of the most demanding conditions the building was rendered stable by excentricity of surface masonry vis-à-vis the foundations. The church was erected in the course of the second to fourth decade of the 16th century. It had been enshrining the mortal remains of members of the Bohemian branch of the Pernštejn noble family even during its building. The aristocrats are interred in masonry tomb chambers within the church's chancel. The tomb contents remained in situ and we have limited ourselves to their optical documentation.

Specialists in history frequently assumed that this church had once belonged to a commandery of a crusader-knight convent, attested to by written sources in the second half of 13th century. The results of our excavations bore out the futility of such hypotheses and cast doubt on the existence of a 13th-century settlement underneath the present Pardubice municipal core. On the other hand, written sources and archaeological evidence converge to

indicate intense settlement at the site of the later Pardubičky village ("Pordowicz" in 14th-century texts). Recent excavations at this site have unearthed remains of an extensive ecclesiastical complex dominated by a church of the second half of 13th century. The dovetailing of written and archaeological sources favours a hypothesis locating the first establishment of the crusader-knight convent at the site of the later Pardubičky village. The present town of Pardubice, referred to at first as "nova civitas", appears to have been founded in a then vacant area in the 30's of the 14th century.

Obr. 1. Půdorys chrámu sv. Bartoloměje se zakreslením zkoumané plochy. Plnou čarou původní zdiva z první poloviny 16. století, tečkovaně pozdější přístavby. Vyznačeny profily A (viz obr. 3) a B (viz obr. 4).

Fig. 1. Plan of St. Bartholomew's church with outline of the excavated area. Full line: original masonry course of c. 1500-1550. Dotted line: later additions. Sections A (cf. Fig. 3) and B (cf. Fig. 4) are indicated.

Obr. 2. Půdorys presbytáře a východní části trojlodí chrámu sv. Bartoloměje (situace v úrovni vrstvy č. 3, s odhalenou korunou zídky) s vyznačením objektů: a - zídka, b - jižní okraj terasovité úpravy, c - vrstva č. 3, d - řada kulových jamek, e - kamenný blok (podstavec pastoforia), f - pokus o lokalizaci zdiva odkrytého v roce 1984, g - koruna základu chrámu, h - jílovitý půdní typ, i - navážky z druhé poloviny 15. a počátku 16. století (pod nimi písčité podloží), j - písčité podloží. Šedě vyznačena tělesa cihlových hrobek. V metrech uvedeny nadmořské výšky vybraných bodů.

Fig. 2. Plan of the chancel and E part of the three naves of St. Bartholomew (level of layer 3 with crest of the masonry laid bare) with features: a - a screen wall, b - S edge of a terrace-like configuration, c - layer No. 3, d - a series of post-holes, e - a stone cluster (pedestal of a pastophorium), f - suggested location of masonry unearthed in 1984, g - crest of the church foundations, h - loamy soil, i - levelling layers of the second half of 15th and incipient 16th century (with sandy subsoil underneath), j - sandy subsoil. Brick tomb chamber blocks indicated in grey. Elevations of selected points above sea level are given in metres.

Obr. 3. Západní profil A (S-J) ve východní části presbytáře kostela sv. Bartoloměje. a - písek, b - štěrkopísek, c - hlína, d - maltovina, e - stavební rum, f - recentní navážky, g - jíl.

Fig. 3. Western section A (N-S) in the E part of the St. Bartholomew's chancel. a - sand, b - sandy gravel, c - clay, d - mortar, e - building debris, f - recent levelling layers, g - loam.

Obr. 4. Západní profil B (S-J) ve východní části trojlodí kostela sv. Bartoloměje. a - stavební spára, b - základ pilíře vítězného oblouku. Obr. 1 - 4 kreslil M. J.

Fig. 4. Western section B (N-S) in the E part of the three naves of St. Bartholomew. a - a building joint, b - foundation of a triumphal-arch pillar. Figs. 1-4 drawn by M. J.

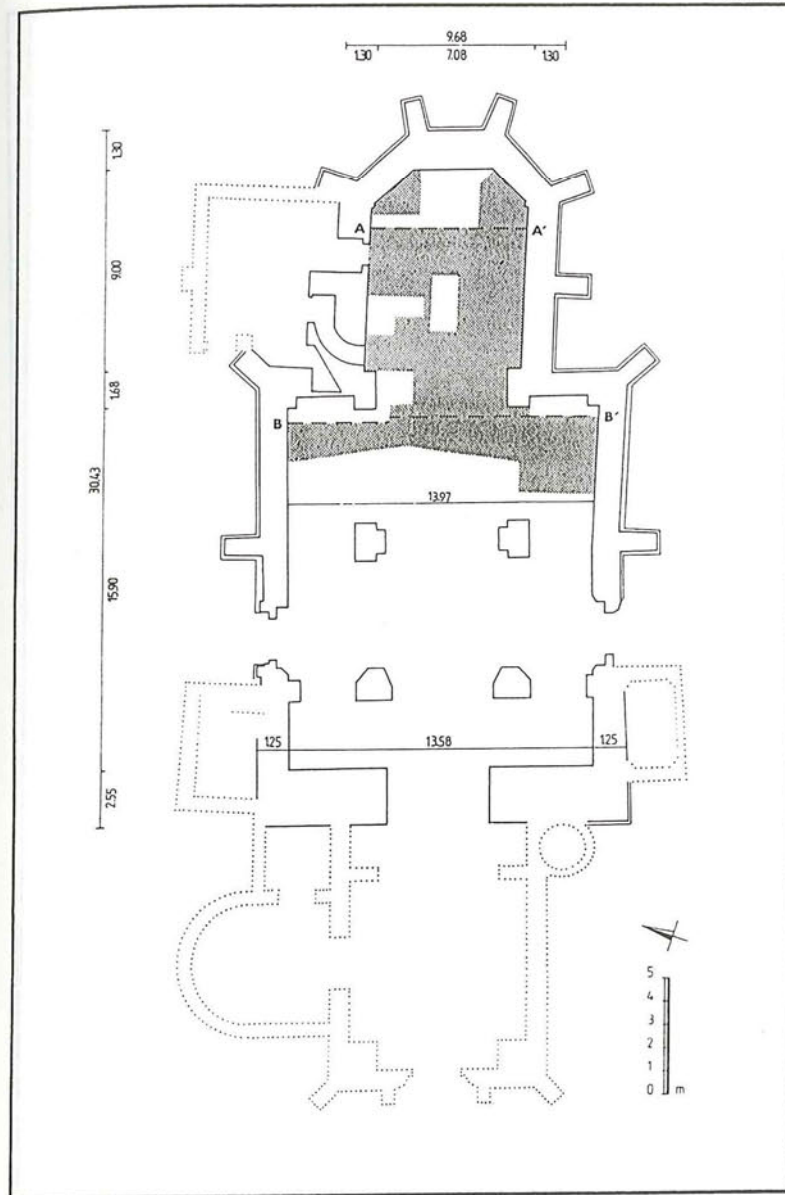
Obr. 5. Západní terénní profil (S-J) polohy chrámu sv. Bartoloměje a budovy Arciděkanství v Pardubicích. a - budova Arciděkanství, b - zasypané okno ve sklepě budovy, c - Kostelní ulice, d - městská strouha, e - sakristie chrámu sv. Bartoloměje. Kreslili P. Flajžík a M. J.

Fig. 5. Western field section (N-S) of the Pardubice St. Bartholomew and the Archdeaconry building. a - the Archdeaconry, b - a levelled window in the cave of the building, c - Kostelní St. (Church St.), d - town drain, e - St. Bartholomew's sacristy. Drawn by P. Flajžík and M. J.

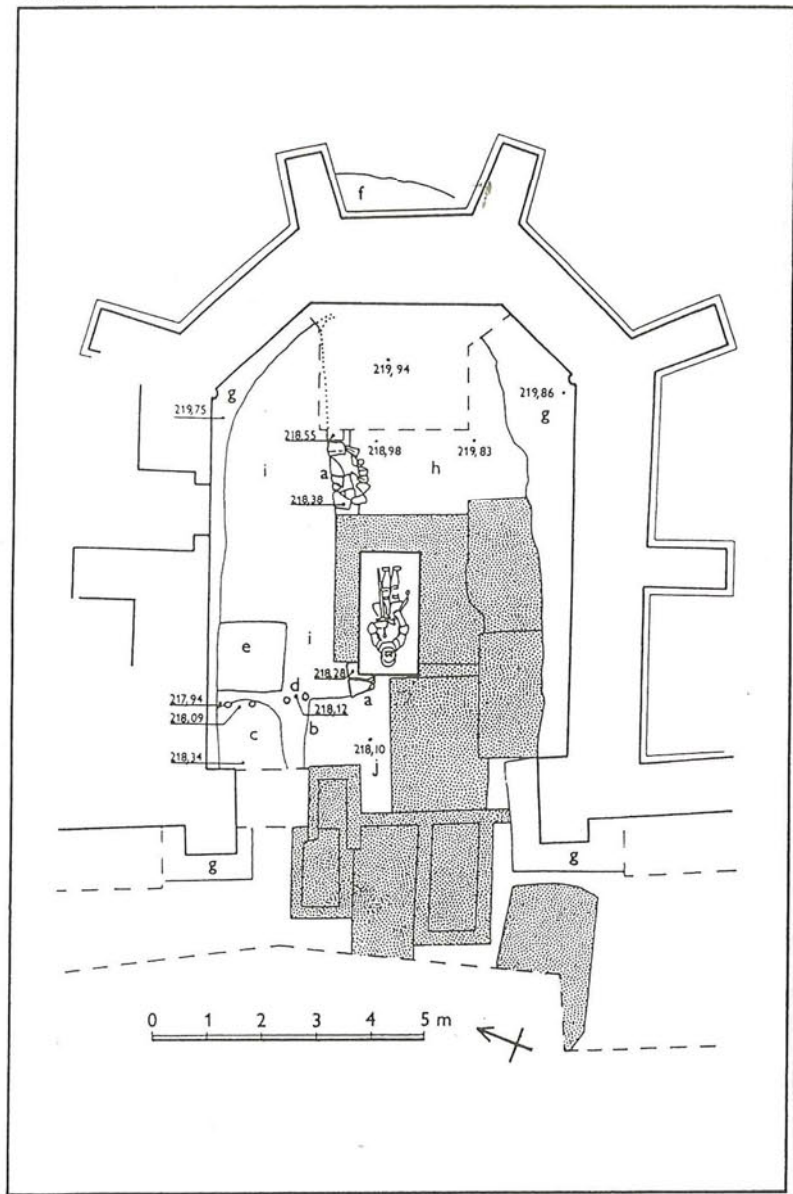
Obr. 6. Část čelní vyhřívací stěny komorového kachle z vrstvy č. 3 v presbytáři chrámu sv. Bartoloměje. Kreslila I. Skřivanová.

Fig. 6. Part of the frontal heating wall of a chamber-shaped stove tile from layer No. 3 in St. Bartholomew's chancel. Drawn by I. Skřivanová.

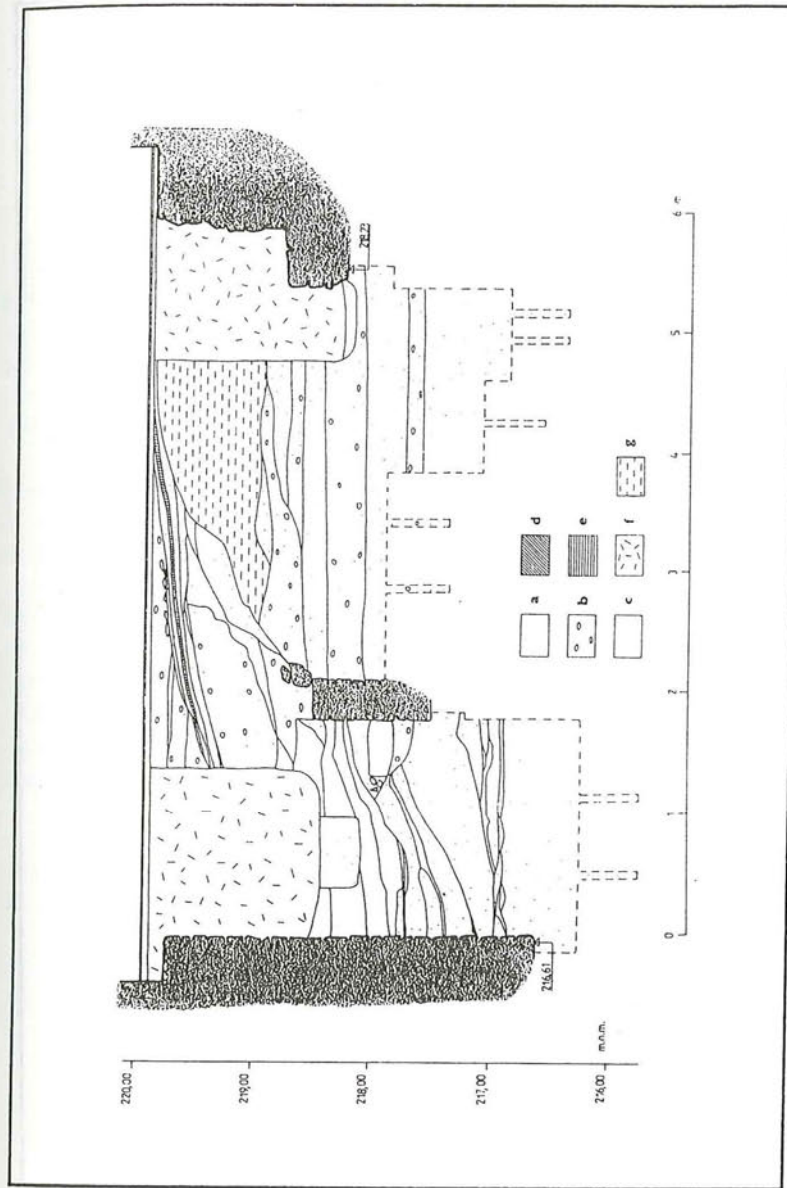
Obr. 1

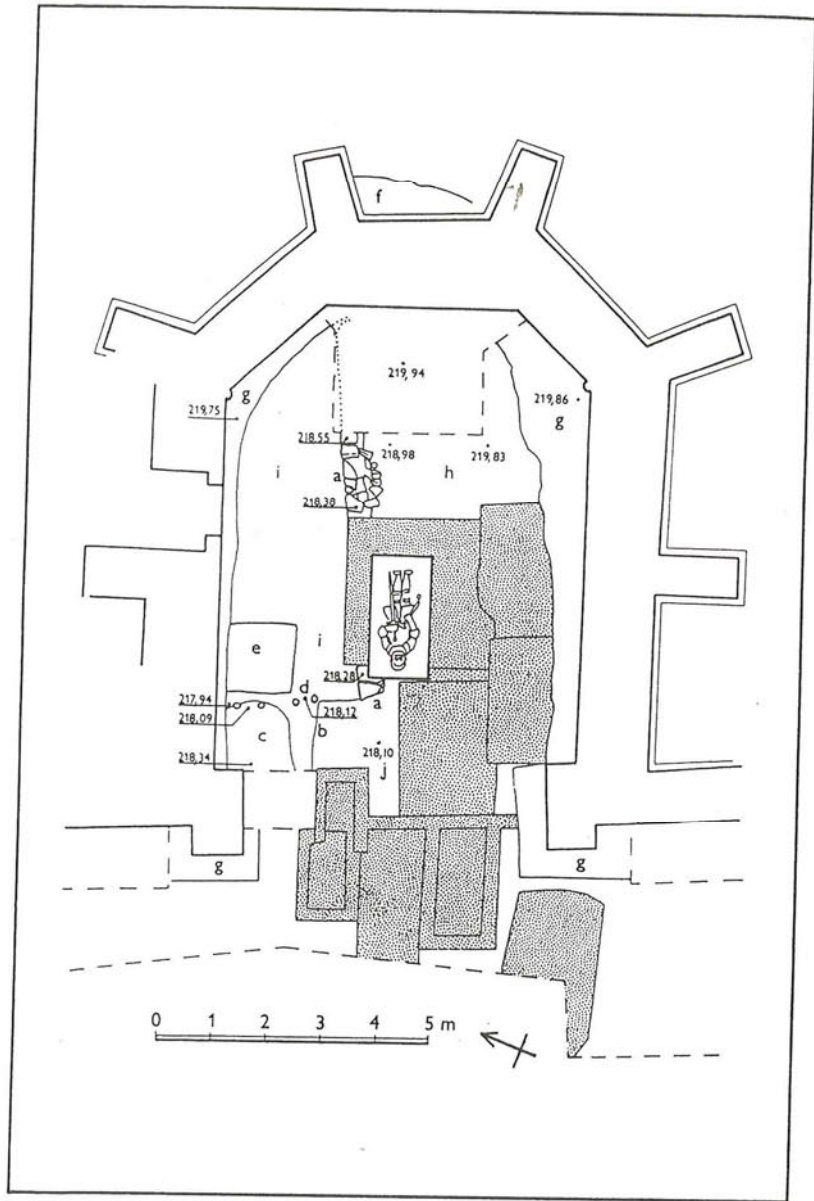
Obr. 2.

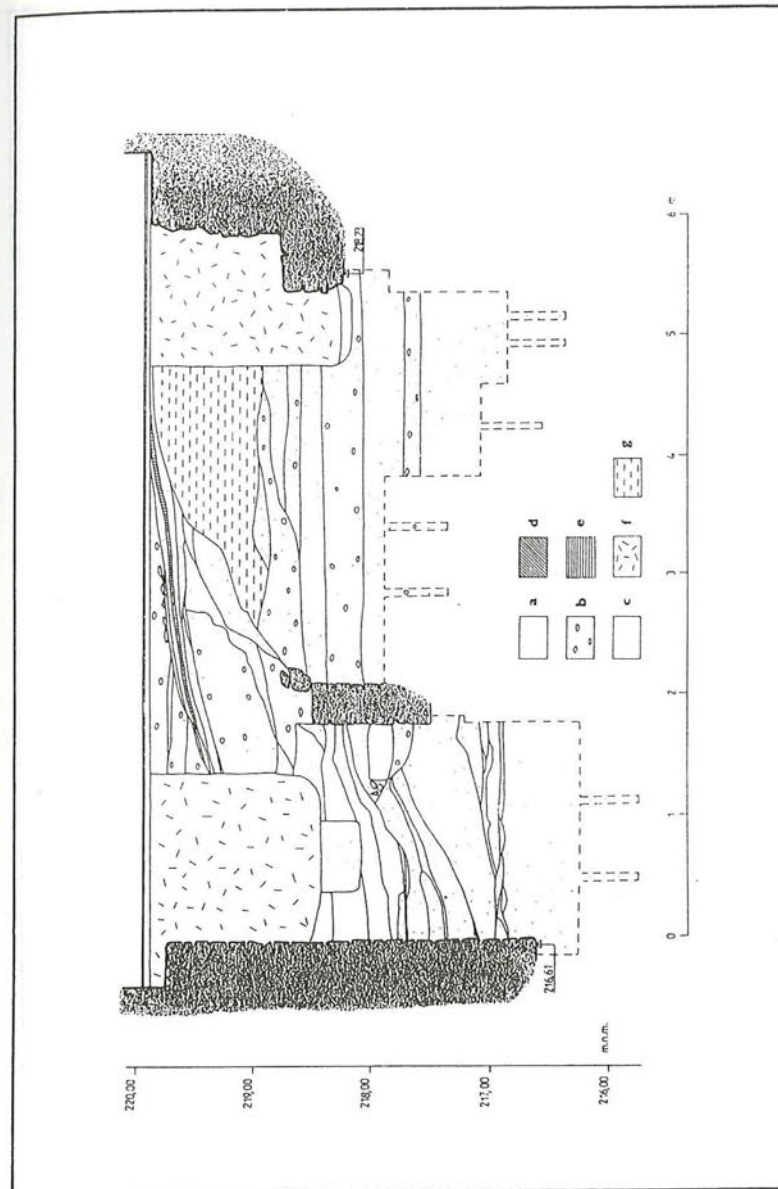
Obr. 3.

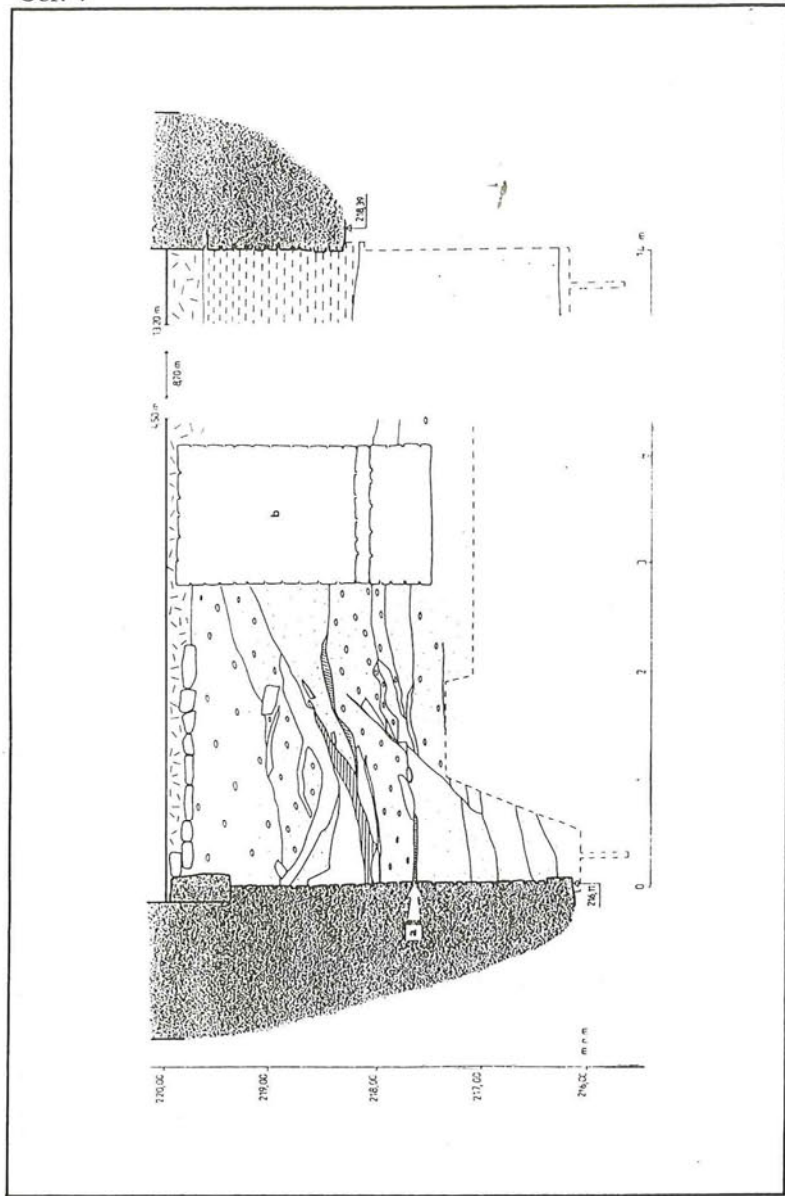
Obr. 2.

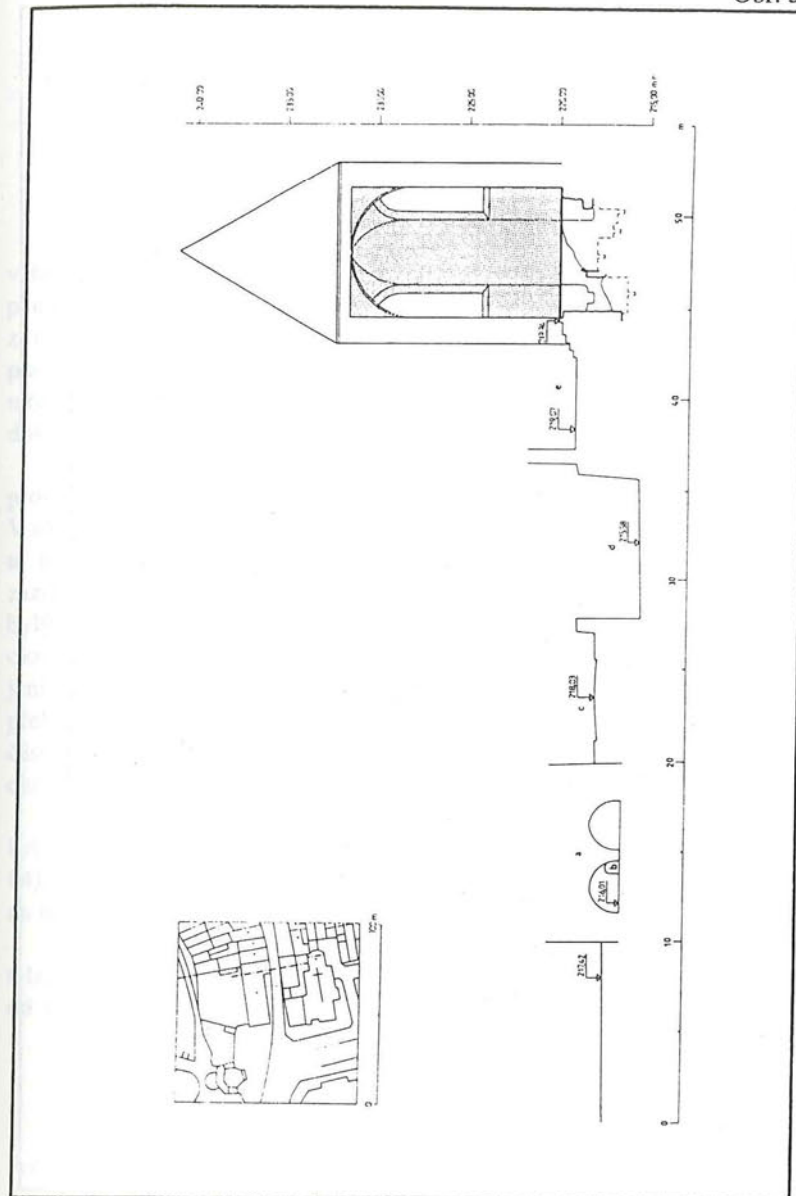
Obr. 3

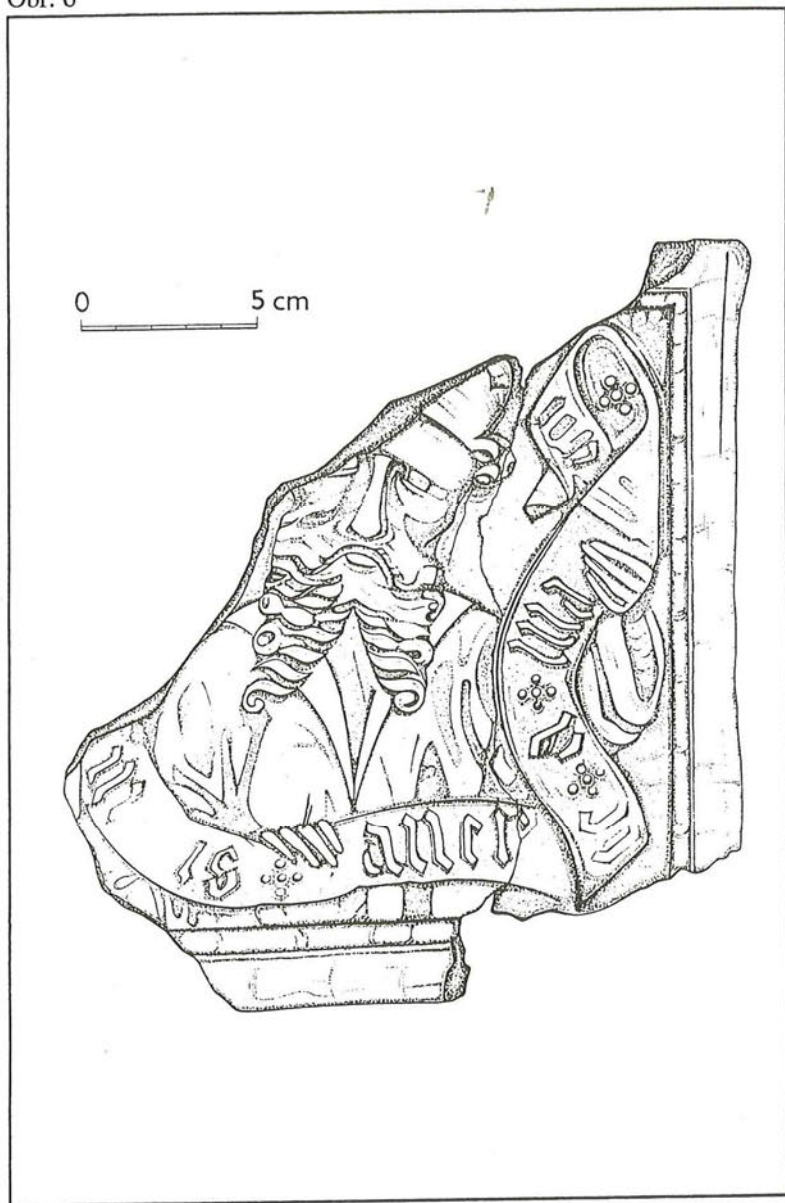

Obr. 4

Obr. 5

GOTICKÁ PODOBA KOSTELA SVATÉHO MIKULÁŠE V CHOTČI (OKR. JIČÍN)

Jiří Slavík

V r. 1992 byla prováděna obnova omítek architektonicky nepříliš zajímavého kostela sv. Mikuláše v Chotči, přestavovaného v r. 1749 s novopackými paulány. První zprávu o kostele nalezneme v seznamu papežských desátků z r. 1369 (Profous, 1949, 36). Plochostropý kostel má obdélnou loď s pravouhlym presbytářem a západním rizalitem s vížkou, v prodloužení presbytáře je nízká sakristie. Vzhledem k postupu stavebních prací bylo možno dokumentovat pouze jižní stěny lodi a presbytáře.

Zdivo lodi a presbytáře nad prostě zkoseným deskovým soklem je provedeno po vrstvách z lomového pískovce s nárožní kvádrovou armaturou. V okolí armatur se nalézají zbytky hladké bílé omítky s úlomky vápna, překryté hladkou barokní omítkou sytě okrové barvy. Mezi okny lodi se nachází zazděné, ve vrcholu mírně lomené okno, v blízkosti východnějšího okna lodi byly odhaleny fragmenty pravé špalety druhého okna. Šikmo dole pod tímto oknem byl odhalen segmentový záklenek neznámého účelu. V koutech v napojení presbytáře na východní stěnu lodi byly odhaleny zazděné segmentem překlenuté nevysoké otvory, pravděpodobně montážního charakteru. Západní část kostela - rizalit s vížkou - je barokní přístavbou ze smíšeného zdiva, stejný charakter má i zdivo sakristie. Paulány byla změněna okna a hlavní římsa.

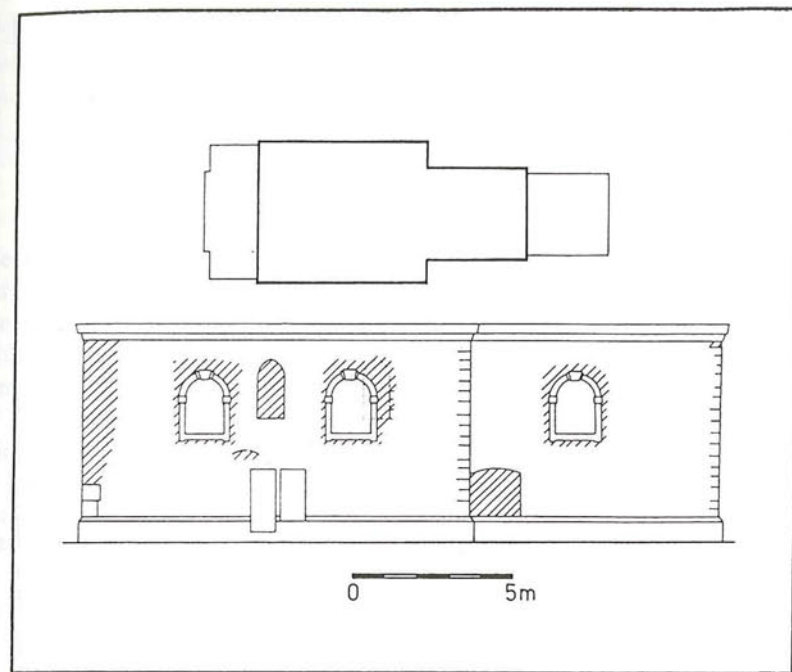
Vzhledem k tomu, že oba náhrobky, druhotně osazené v jižní stěně lodi byly dostatečně popsány v příslušném díle Soupisu památek (Cechner, 1909, 64), doplňuji vyobrazení kamenické značky, umístěné heraldicky vpravo dole na náhrobníku z r. 1549.

V kostele sv. Mikuláše je zachována podstatná část zdiva gotického kostela, jehož výstavbu lze pro nedostatek detailů ohraničit jen rámcově do doby od 14. po 1. polovinu 16. století.

Literatura:

- Profous, A. 1949: Místní jména v Čechách II. Praha.
Cechner, A. 1909: Soupis památek historických a uměleckých XXXI, pol. okres Nová Paka. Praha.

Jiří Slavík: The Gothic form of St. Nicholas's church at Choteč, district of Jičín. Repairs of this church gave us the chance to document its S wall. The masonry, cornerstones and remains of original windows of this wall indicate the presence of a hitherto unidentified Gothic form of a single-nave church with a rectangular chancel. A tombstone dated 1549 bears a stonemason's mark.

Obr. 1. Choteč, okr. Jičín. Schema půdorysu kostela, silně vyznačen rozsah gotické stavby. Jižní průčelí se zakreslením nálezů, šrafovaně zdivo barokní a zazdívky gotických montážních otvorů.

Fig. 1. Choteč, district of Jičín. Sketch plan of the church, black line: extent of the Gothic structure. Southern facade with the relevant finds plotted on, oblique lines: Baroque-period masonry and masonry fillings of Gothic mounting apertures.

JEŠTĚ O TVRZI V BATŇOVICÍCH (OKR. TRUTNOV)

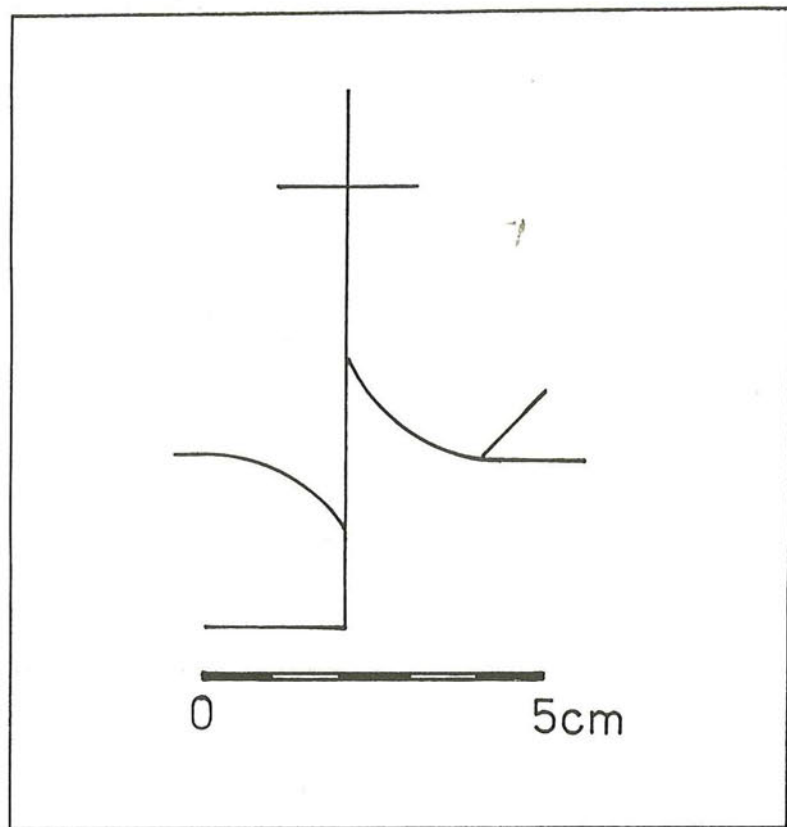
Vladimír Wolf

Když před lety publikoval Zdeněk Lochman stať o archeologických nálezech z batňovické tvrze v okrese Trutnov (Lochman 1989), což se stalo u příležitosti 100. výročí nálezů, vycházel nejen z dochovalých torz nálezového celku, ale i z článku J. K. Hrašeho (1890 - 1892). Lochman připomíná popis lokality včetně vyobrazení, jak je přináší obsáhlá práce Sedláčkova (1887), stav a nálezy však přejímá z článku J. K. Hrašeho.

Teprve nedávno byl do Státního okresního archivu v Trutnově předán zatím vůbec netežený pramen, pamětní kniha batňovické filiální školy z let 1818 - 1892. Za upozornění na tento pramen vděčím řediteli SOkA v Trutnově Romanu Reilovi, který knihu převzal dne 7. 6. 1995 do archivu od kronikáře obce Batňovice p. Hetfleíše.

Autorem zápisů, pořízených v 80. letech 19. století, byl zatímni podučitel František Rozum. V zápisu z července 1889 je zvláštní pasáž, nazvaná Tvrziště v Batňovicích. Rozum v ní píše (přepis je proveden v souladu s dnešní jazykovou normou):

"Přiložený výkres podává pohled na tvrziště, jak většinou vypadaly. Jedno takové se nacházelo hned od školy za mostem na levé straně silnice k Batňovicům vedoucí, (Pozn. autora: Tuto tvrz nedovedu přesně lokalizovat. Nevidím ji ani na tzv. prvním vojenském mapování z let 1764 - 1781 /Státní ústřední archiv Praha, fond První vojenské mapování, 63. sekce /. Jako tvrz je tu zakreslena pouze ta, o níž je řeč v tomto článku.) jedno na kopci nad č. 4. v Zálesí patří k čís. 35 v Batňovicích, prvnější patří k čís. 1 v Batňovicích, potom jedno na "Valech" ve Velko Svatoňovicích čís. 3, a které se nejdéle zachovalo, jest vedle vykresleno, jenž patří k čís. 6 v Batňovicích. Od nepamětných dob toto číslo 6 patřovalo rolníku Součkovi. Co pisatel toho pamatuje, byl Kliment Souček, po něm jeho syn Jan, potom téhož syn Čeněk, který ale špatně hospodařil, neboť byl nucen živnost tu odprodati svému tchánu Saidlovi z Rače. Manželka Čenka Součka zemřela ještě v živnosti, ale sám zemřel již v podruží. Saidl z Rače dlouho na té živnosti nehospodařil a prodal ji Josefu Kábrtovi, rolníku z Bystré u Stárkova, který ale jest rodem z Petrovic. Všichni hospodářové nechali tvrziště na pokoji, neboť každý milovník starožitností rád pohlížel na tuto slovanskou starožitnost, pohřžující se v mysl na doby zalidňování zdejších osad. Jak se asi zdejší krajina zalidňovala, podává slovnitý pán

Obr. 2. Choteč, okr. Jičín. Kamenická značka na náhrobku z r. 1549.
Fig. 2. Choteč, district of Jičín. A stonemason's mark on a tombstone of 1549.

Jan K. Hraše, c. k. školní inspektor v Novém Městě nad Metují, jenž jest v časopise týdeníku vychovatelském "Komenský" ročník VI, čís. I na stránce 6 atd. vytištěno pod nápisem "Kolonisace Čech"! (Tam se o těchto tvrzištích pojednává). Taktéž opisuje slovně pán August Sedláček, c.k. konservátor a gymnasiální profesor ve knize "Hrady, zámky a tvrze Království Českého", díl V., strana 53 a 54 tvrziště jak v Batňovicích a též ve Velko Svatoňovicích jakož i znak ve zdejším chrámu Páně proti kazatelně se nalézající, a přitom též vyobrazení jak vše vypadá. Za mladých let podepsaného byly všechny ty tvrze v původním postavení, ale během času a ne tuze dávno byly zkopané a v půdu ornou proměněné. Nejdéle se zachovalo tvrziště v Batňovicích, až nynější majitel Josef Kábrt čís. 6 jej v roce 1888 v měsíci květnu rozkopávat počal, vymlouvaje se, že mu ten pozemek malého užitku přináší, ačkoliv dvakrát na něm ročně trávu kosil. Jak to nyní vypadá, tak to docela žádného užitku nepřinese. Rozkorejnil tuto starobylost a nyní to tak rozházené se od měsíce září 1888 nachází, a nic se nedělá na tom. Při rozhazování prostředního čtverce vykopaly se následující věci: Kostí zvířecí, malý hrneček hliněný, klíčů 6, jeden ještě primitivního tvaru, krojidlo od pluhu, srp jak nyní ještě se užívá, pouta na ruce dle starého způsobu, několik třmenů a podkov, jeden starý zámek, též ještě z prvních dob. P. T. pan c. k. okresní školní inspektor dával mu za ty věci 2 zl., ale nechtěl je za to odprodat, mysle, že za to mnoho peněz utrží, ale když viděl, že mu to naposledy zůstane, tak je za 3 zl. ještě rád panu c. k. inspektorovi prodal. Škoda té památky!"

Popis tvrze je doprovázen 4 kresbami již vzpomenutého F. Rozuma z r. 1888. Jsou to jednak dva celkové pohledy, od strany východní a od strany jihozápadní. Ty dosvědčují, že na vnějším svahu valu byla postavena dvě venkovská patrně obytná stavení, vně valu pak stodola. To potvrzuje i půdorysný plán, podobně dokládající umístění staveb, na oválném pahorku pak půdorys čtvercového objektu. Na pahorku rostl strom, podobně i na západní straně valu k příkopu. Čtvrtým náčrtem je příčný průřez lokalitou, který dokládá průměr lokality 42 m (od jednoho vrchu valu k druhému) a vzdálenost od dna příkopu po vrcholu valu (9 a 11 m).

Pozornosti archeologů a historiků ušla také zpráva jaroměřského Ratiboru (Anonym 1889) o likvidaci tvrziště a nálezech, které podle ní byly Hrašem deponovány v náchodském muzeu. Skladbou zpráva připomíná obsáhlejší Hrašeho stať v Památkách archeologických.

Batňovický případ dokládá, jak cenným pramenem pro historiky i archeology jsou obecní, farní i školní kroniky, jakož i soudobý regionální tisk, leckdy dnes těžko dostupný. Jejich systematický průzkum pro tyto účely by byl nesporně velmi potřebný a užitečný.

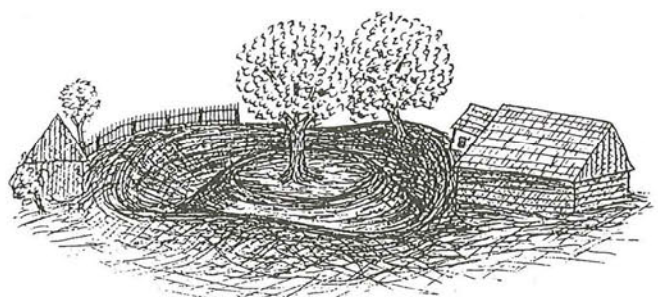
Prameny:

Fond První vojenské mapování. Sekce 63. Státní ústřední archiv Praha.
Pamětní kniha, nepag. Fond Filiální škola Batňovice 1818 - 1892. Státní okresní archiv Trutnov.

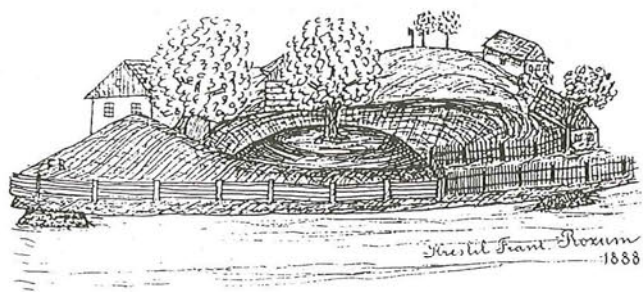
Literatura:

Anonym 1889: Ratibor, roč. VI, 26. 10. 1889.
Hraše, J. K. 1890 - 1892: Nálezy na tvrzcce Batňovické u Úpice. Památky archeologické XV, 287 - 292. Praha.
Lochman, Z. A. 1989: Archeologické nálezy ze zaniklé tvrze v Batňovicích, okr. Trutnov (K 100. výročí nálezů). Krkonoše - Podkrkonoší 8, 103 - 119. Trutnov.
Sedláček, A. 1887: Hrady, zámky a tvrze ..., V, 53 - 54, Praha.

Vladimír Wolf: More on the fortified manor at Batňovice, district of Trutnov. Local chronicles written in the 19th century at schools, vicarages and in the communities supply evidence valuable for archaeological research. In 1889, Second-grade teacher František Rozum entered in the school chronicle of the Batňovice-by-Úpice community interesting data on the destruction of the Batňovice fortified-manor site reported on by J. K. Hraše in "Památky Archeologické" of 1892. Mr. Rozum gives length and height measures, elucidates property relations, describes the site and provides two drawings and two plans.

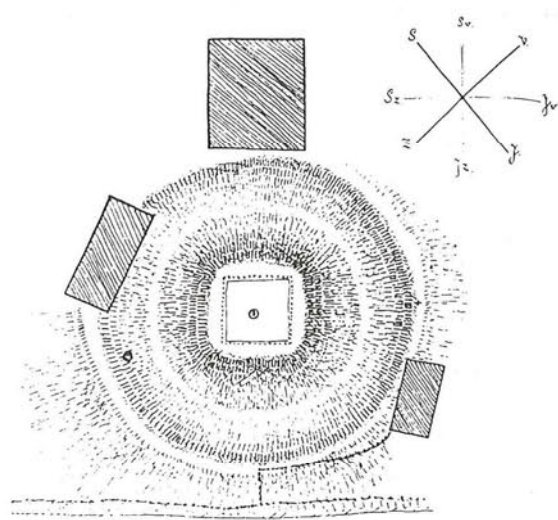

Pohled od strany východní.

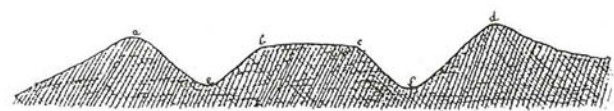

Pohled od strany jiho-západní.

Fortiště v Batnovicích.

Podvrys.

$ab = 14\text{ m}$ $ae = 9\text{ m}$ $cf = 7\text{ m}$
 $bc = 12\text{ m}$ $eb = 7\text{ m}$ $fd = 11\text{ m}$
 $cd = 16\text{ m}$

Průřez příčím od severo-západu k jiho-východu

NÁHROBNÍK Z VELKÉ JESENICE (OKR. NÁCHOD)

Jiří Slavík

Středověký kostel ve Velké Jesenici nedaleko České Skalice byl do dnešní podoby upraven velkou přestavbou v roce 1827. Tehdy byly do ohradní zdi hřbitova osazeny 3 náhrobní desky z 2. poloviny 16. a 1. čtvrtiny 17. století (Wirth 1910, 50). Dosud nepovšimnuta zůstala čtvrtá náhrobní deska, použitá jako stupeň před jižním vstupem do chrámu. Všechny náhrobníky pocházejí z hrobů šlechticů, majitelů drobných majetků v místě a nejbližším okolí.

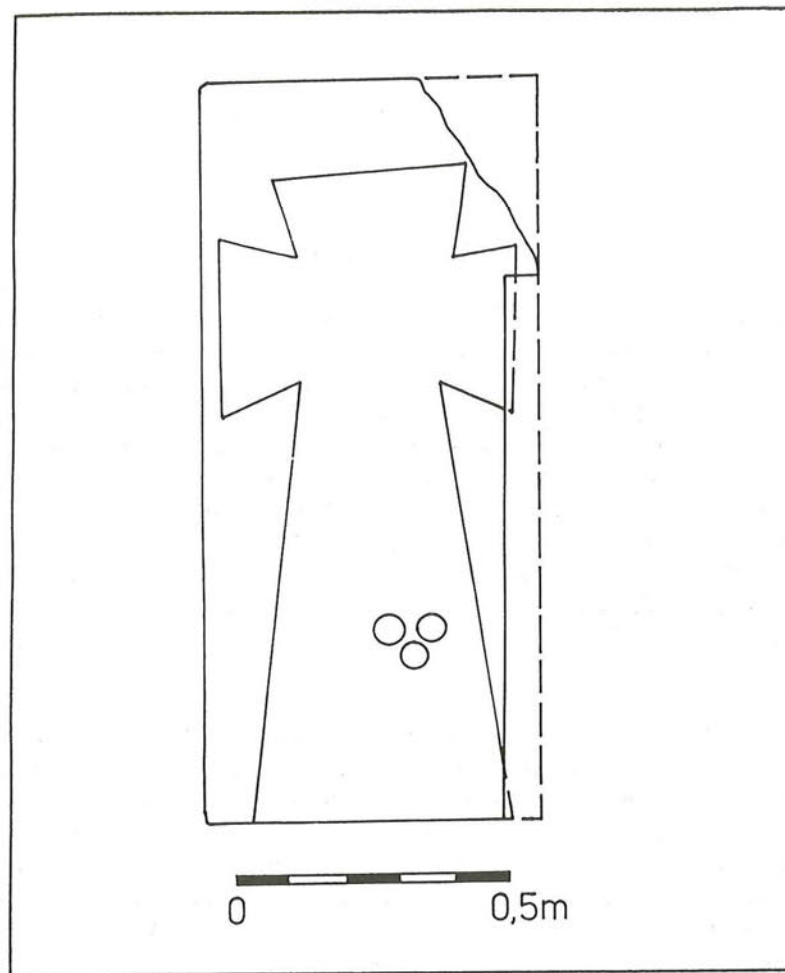
Do horní plochy šedé pískovcové desky (138x62x15 cm) je vytesán tlapatý latinský kříž, v jehož dolním rameni jsou 3 kruhové důlky. Pravý horní roh je uražen, pravá strana desky je kryta horním stupněm podesty.

Ačkoliv lapidární znamení na náhrobní desce nemá žádné charakteristické detaily, které by umožnily její spolehlivé datování, lze ji rámcově zařadit do 15. století, vzhledem k jednoduchému provedení nelze vyloučit ani její starší původ.

Literatura:

Wirth, Z. 1910: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Náchodském /XXXIV/. Praha.

Jiří Slavík: A tombstone from Velká-Jesenice, district of Náchod. A tombstone with a carved lobed Latin cross has found secondary use in the stairway of the S church entrance. The tombstone may date from 15th century.

Obr.1. Velká Jesenice, o. Náchod. Náhrobek s tesaným křížem.

Fig. 1. Velká-Jesenice, district of Náchod. A tombstone with a carved cross.

NÁLEZ STŘEDOVĚKÉ KERAMIKY U OSADY OVČÍN U HAVLÍČKOVA BRODU

Pavel Rous

Čtyři km J od centra Havlíčkova Brodu na k. ú. Suchá u osady Ovčín objevil na jaře 1988 na trase průkopu pro vodovodní řad a zčásti zdokumentoval p. Jiří Berky, spolupracovník okresního muzea v Havlíčkově Brodě, celkem 9 míst s nálezy (dále jen MN) převážně fragmentů středověké keramiky. Dokumentaci a náleзовý soubor nálezce předal do uvedeného muzea r. 1993. Vzhledem k poměrně jednotnému rázu získané keramiky ze všech MN (což se týká 2096 zlomků; zbývající 4 případy jsou intruzí ze 17. - 18. stol.) a vzhledem k těsnému sousedství objeveného naleziště s výrazným polem středověkých hornických stařin (na lesních parcelách č. 1034, 1035, 1036 a 1009) si získané údaje a nálezy zasluhují pozornost.

MN se nacházela mezi úrovněmi (povrchu dnešního terénu) 465 až 473 m n. m. na zhruba 350 metrovém otevřeném úseku trasy průkopu (max. š. 70 cm, max. hl. 130 cm), vedeného mírně se k severu svažujícím lučním údolím Stříbrného potoka (tab. 7).

MN 1: v Z stěně průkopu profil zahloubeného objektu tvaru osově souměrné mísy s rovným dnem (hl. 0,7 - 0,75 m, d. 5 m, v. 50 - 55 cm). Výplň: tmavá vrstva (s keramikou a uhlíky) o síle 30 cm, překrytá hlinitokamenitou vrstvou (o síle 25 cm) obsahující ojediněle keramiku. Objekt se nacházel pod orníkovou vrstvou, v písčitém podloží s jíly a šterkopískovými vrstvičkami a kumulacemi kamenů. Ve výhozu zeminy, souvisejícím s objektem a jeho bezprostředním okolím, bylo nalezeno 552 zlomků keramiky, 21 železných zkorodovaných předmětů (z toho 6 zlomků hřebíků a 1 obdélníková přezka) a 5 úlomků strusky.

MN 2: v Z stěně průkopu částečně odkrytý profil zahloubeného objektu s šikmými stěnami a patrně rovným dnem (hl. 1,3 m, d. 5 až 6 m, neúplná v. 110 cm). Ve výplni objektu vynikala asi 10 - 15 cm silná černá "spálená" vrstva (s keramikou a uhlíky), která (z hl. 1,2 m v prostoru zahloubení) vybíhala přes J okraj objektu (do hl. 0,8 m). Zahloubení bylo překryto hlinito-písčitou vrstvou (80 cm silnou) s výskytem keramiky. Nejspodnější, jen zčásti odkrytá výplňová vrstva, nebyla dokumentována. Objekt se nacházel pod orní-

covou vrstvou v písčitém, pod J okrajem objektu zjílovatělem podloží. V souvisejícím výhozu zeminy a z menší části z výplně objektu bylo získáno 227 zlomků keramiky, 5 železných fragmentů (z toho 1 hřebík), 1 kamenný (z mastku?) přeslen (T6: 3) a 4 úlomky strusky.

MN 3: v Z stěně průkopu profil vrstvy (hl. 0,65 m, d. 1,5 - 2,0 m, síla 5 až 10 cm). Její černá výplň obsahovala keramiku, uhlíky, "přepálené" kameny, hrudky měkké červené hlíny a strusku. V souvisejícím a bezprostředně okolním výhozu hlinité zeminy registrováno značné množství neopracovaných kamenů různé velikosti. Z příslušného výhozu zeminy a v menší míře z vrstvy bylo získáno 331 zlomků keramiky.

MN 4: ve stěnách průkopu profil černé vrstvy (hl. 0,9 m, d. 2,0 - 2,5 m, síla 10 cm), obsahující keramiku a strusku. Z vrstvy a převážně z příslušného výhozu zeminy bylo získáno 704 zl. keramiky, 11 železných zkorodovaných fragmentů (z toho 3 hřebíky) a 14 úlomků strusky.

MN 5: ve V stěně průkopu, kterým v tomto místě protékala voda, zjištěna v úrovni vodní hladiny (hl. 0,7 - 0,8 m) kumulace zlomků keramiky (bez patrné vrstvy nebo objektu). Z ní bylo získáno 77 zlomků keramiky.

MN 6: z V stěny průkopu (stejná situace jako v MN 5) bylo vyjmuto 45 zl. keramiky.

MN 7: ve vyhozené zemině u průkopu bylo nalezeno 27 zlomků keramiky bez patrné vrstvy nebo objektu.

MN 8: tmavá nálezová plocha vzhledu "spáleniště" nebo "žároviště", o d. 15 - 20 m a š. cca 5 m. Nejvýraznější (jako vrstva?) se tato plocha jevila ve V břehu čerstvě regulovaného potoka. Nálezová plocha vznikla zřejmě při hloubení nového potočního koryta event. i okolní skrývce. Poblíž se vyskytovalo poměrně značné množství strusky, jejíž nálezové pole leželo v prostoru mezi MN 3 a MN 4 podél V okraje průkopu, a s uvedenou nálezovou plochou se částečně překrývalo. Sběrem bylo získáno 121 zl. keramiky a 3 vzorky strusky.

MN 9: nálezová plocha o průměru cca 20 m vzniklá při terénních úpravách v místě projektované studny Š 3. Sběrem získáno 19 zlomků keramiky, 2 zlomky kamenných brousků (novověká intruze?) a 1 zlomek dřevěných hrábí (T6: 4; pro jeho zařazení do středověkého nálezového kontextu možná hovoří povrch tmavohnědého dřeva částečně pokrytý šedobílým a rzivým povlakem -

stopa po uložení v jílovitém prostředí?; otvory pro zuby mají průřez čtverce se zaoblenými rohy).

Svémi téměř zcela převažujícími vlastnostmi keramické hmoty a technologickými stopami (šedý, šedočerný až černý jemně drsný (uhlazený) rezný povrch, místy s okrovými, hnědými až načervenalými zónami, zvrstvení patrné na lomu (převažuje černé jádro), středně tvrdý oxidační výpal, stopy obtáčení a podsýpký) se celkový soubor 2096 fragmentů neliší od známého horizontu kolonizační keramiky 2. poloviny 13. století. Časově do něj patří i 5 zlomků světlé (světle okrové) keramiky, fragment konvičky(?) z tvrdě vypálené světle šedomodré hmoty, s oboustrannou žlutozelenou glazurou (T3:6), část hrnečku s výlevkou - druhý a poslední glazovaný fragment v souboru (T4:25; světlá načervenalé okrová hmota, na šedé povrchové vrstvičce nažloutle hnědá glazura přetažená přes okraj) a řídce se vyskytující zlomky s různě silnou příměsí tuhy. Případně jemnější třídění souboru patrně vyčlení jisté, spíše sporadické zastoupení keramiky se známkami částečně redukčního výpalu (zvýšená tvrdost, zbarvení lomené do šedomodravých a nafialovělých tónů), event. i další náznaky vývojových změn v hrnčířské technologii.

Zlomky keramiky z MN 1 - 9 v převážně většině přísluší bezuchým hrnkům, jejichž okraje ústí jsou nejpočetněji zastoupeny. Ucha od 11 džbánů mají okrouhle až ploše oválný průřez. Mezi okraji bylo rozlišeno 6 džbánů. Na 1 zlomku výdutě džbánu zůstala stopa spodního nasazení páskového ucha. Z konvic s třmenovým uchem se dochovalo 1 ucho a 1 okraj (T6:1, T5:4). Z nádob s výlevkou zbyly 3 kónické výlevky a část glazovaného hrnečku (T4:25). Asi konvičce náležel glazovaný střep s okrajem (T3:6). Dále byly rozeznány 1 konvice (láhev?) s hubičkou (T3:4) a 2 možná 3 láhve (T2:32), 7 mís (z toho 3 s hubičkou), 6 misek, 1 kahánek (s očazením; T3:36). Z 50 zlomků většinou kónických pokliček (v některých případech není vyloučena funkce misek) 8 patřilo terčovitým držadlům, v jednom případě jde asi o pokličku láhve (T3:35).

Na 236 zdobených zlomech stěn nádob převažují vývalky (175 zlomků) různého druhu (ojediněle sporné), vícenásobné žlábký - rýhy (29), vlnovka (většinou v kombinaci se žlábký) (11), kapkovité a oválné vpichy až vseky (8), izolovaný žlábek - rýha (7), plasticky zdůrazněná hrana na rozhraní hrdla a těla (3), červené malování v kombinaci s vývalky (1 zlomek, T5: 6), otisky kolku (1 zlomek, T1:38), vlnovka v kombinaci s vpichy (1). Na dochované vnější ploše 11 uch džbánů a konvice je výzdoba vseky (4), důlkovitými vpichy (1), překříženými zářezy - vseky (1). V jednom případě byla zdobena vnější plocha okraje hrnku (T2:34). 4 reliéfně vystupující značky na dnech představují kruh, kříž, dvojici koncentrických kruhů, mříž (4x4 pole). 1 značka je sporná.

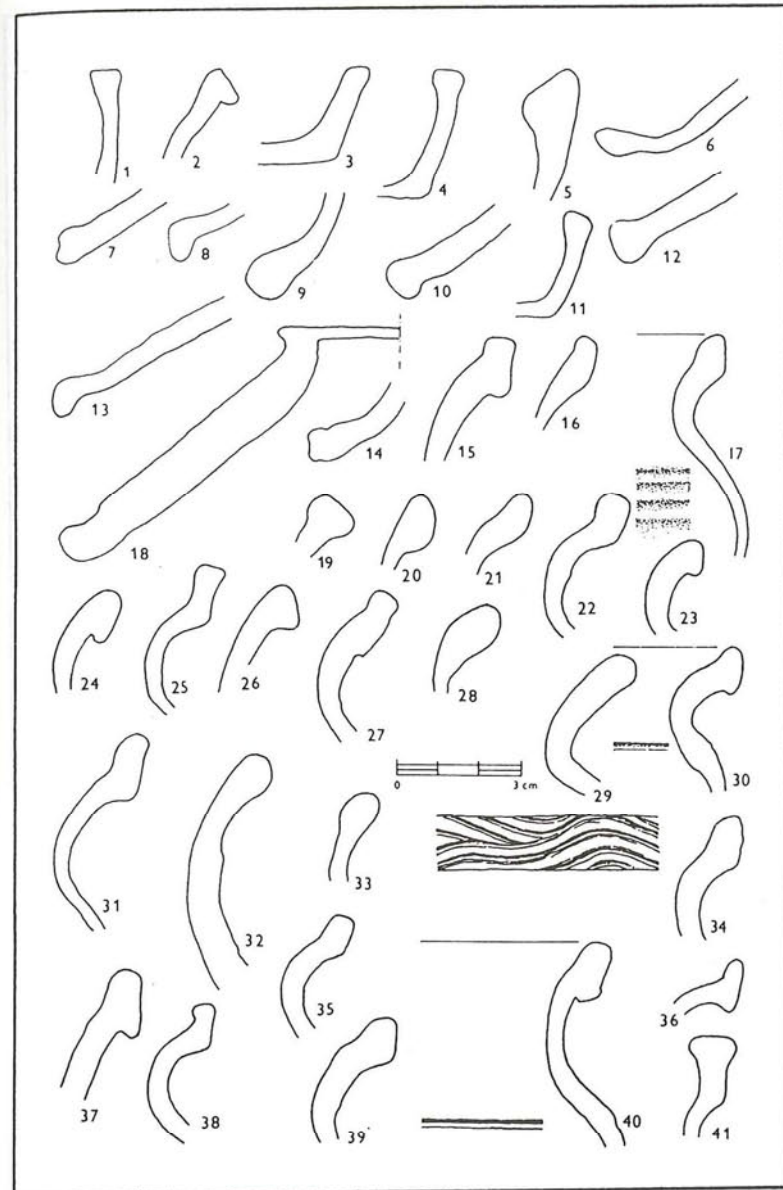
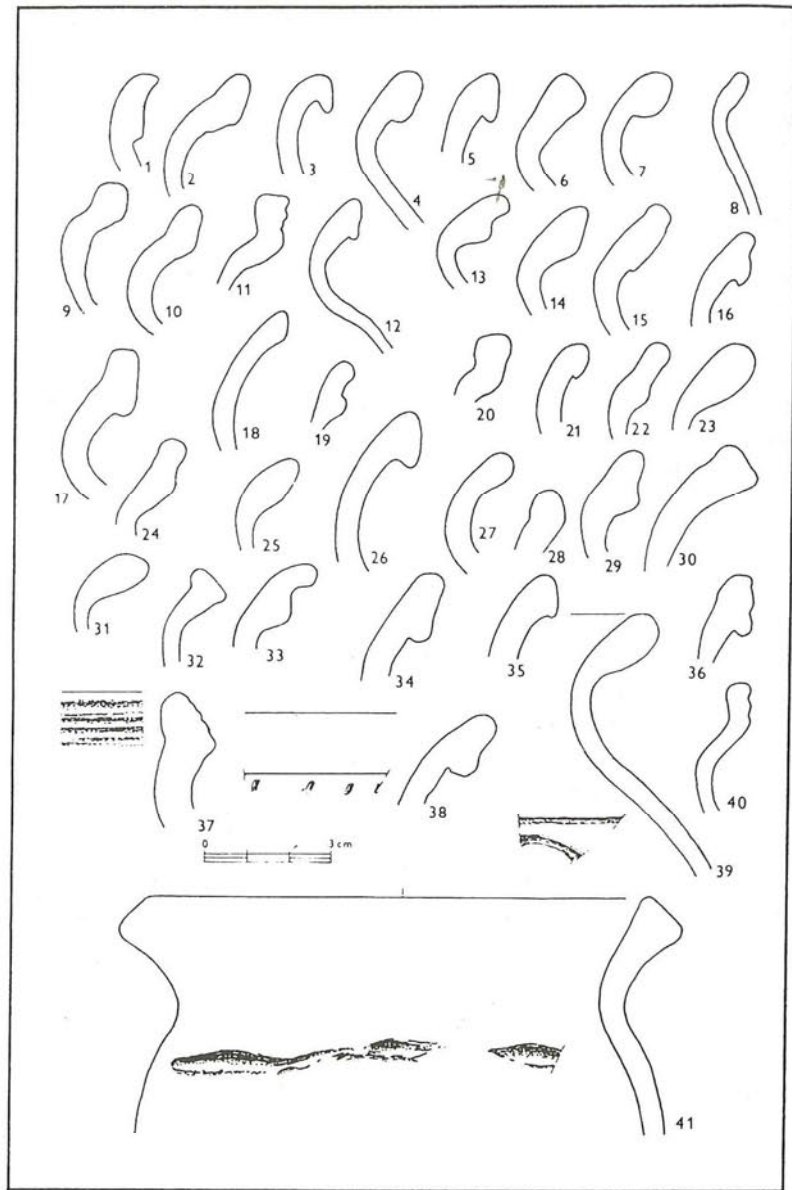
Mezi 337 okraji (bez okrajů pokliček) výrazně převažují dvě základní ši-

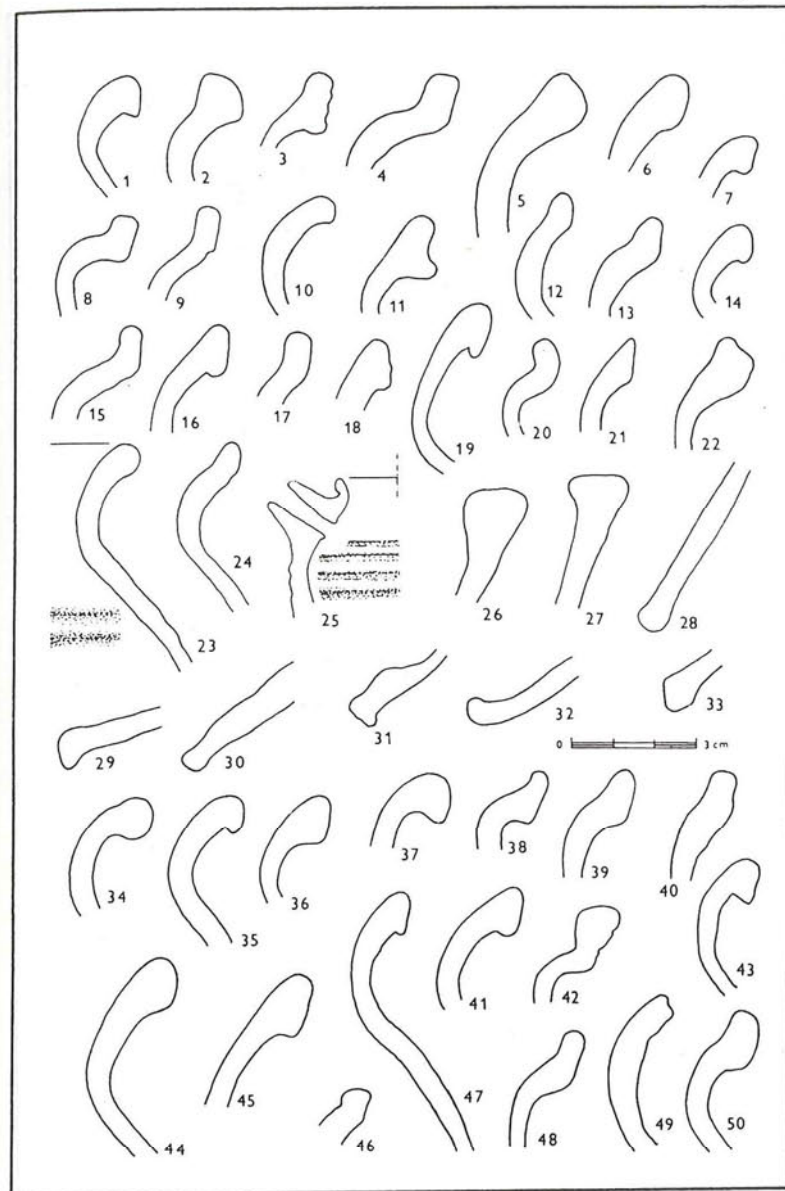
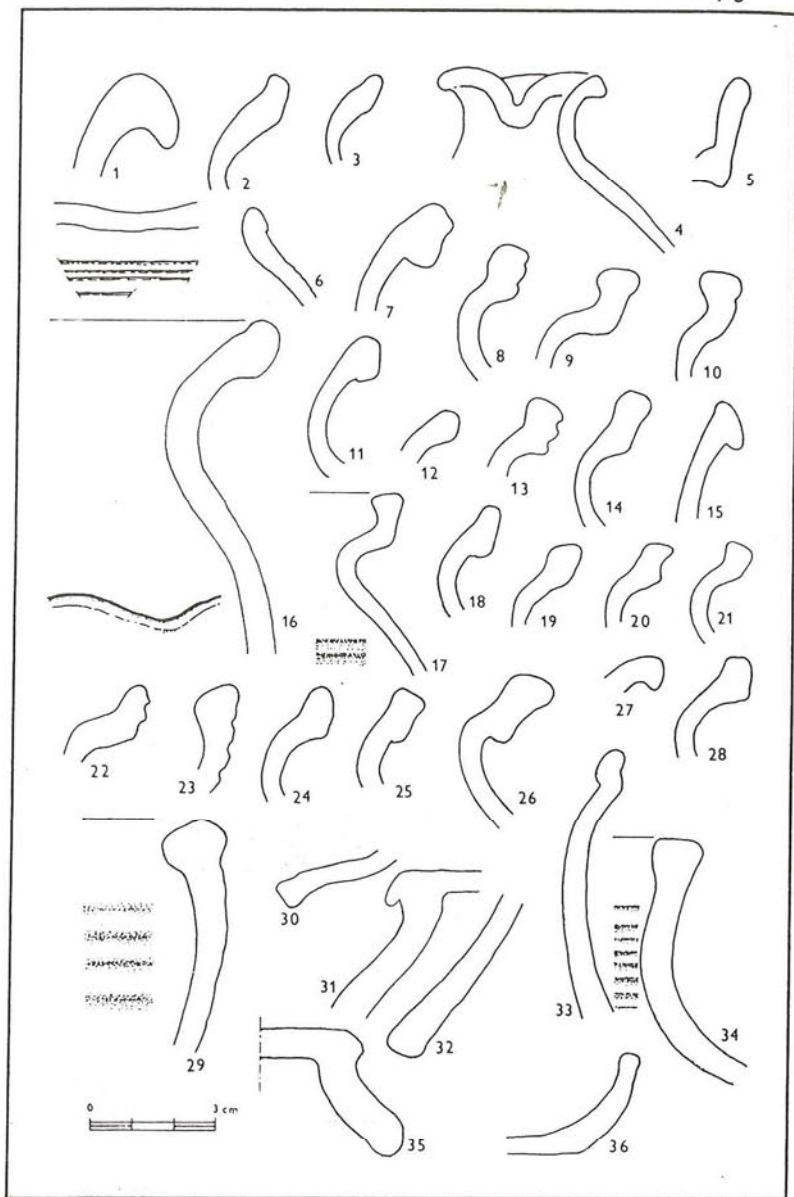
roce vymezené skupiny, každá zastoupená přibližně 40 procenty. Jsou to za prvé okraje vzhůru vytažené (od klasických po okraje, u nichž je různě členěno vytažení a vnější okružní plocha). Počítám k nim i nečetné okraje snad s ozvěnou zduření nebo kalichovitého prohnutí (T1:15, T2:27, T4:20). Jeden okraj již náleží jednomu z vyhraněných tvarů okružní s vnitřním prožlabením (T3:26). Druhá skupina zahrnuje ven vyhnuté, nahoře oblé nebo oble zahrocené a na vnější straně zesílené okraje. Okružní plocha zesílení je nejčastěji jednoduše svíslá, šikmá nebo ovalená, ve zbývajících případech různě formovaná (vodorovné žlábký, rýžky, žeběrka, vytažené lišty, nízká okružní). Zesílení je někdy podřízno či podžlabeno. Plynule přehnuté tvary jsou zastoupeny jen čtyřmi kusy (T3:1, T4:37). Do druhé skupiny okrajů zahrnují i tři kusy vyhnutých osově souměrných kapkovitě zesílených okrajů (T1:23,31, T2:28).

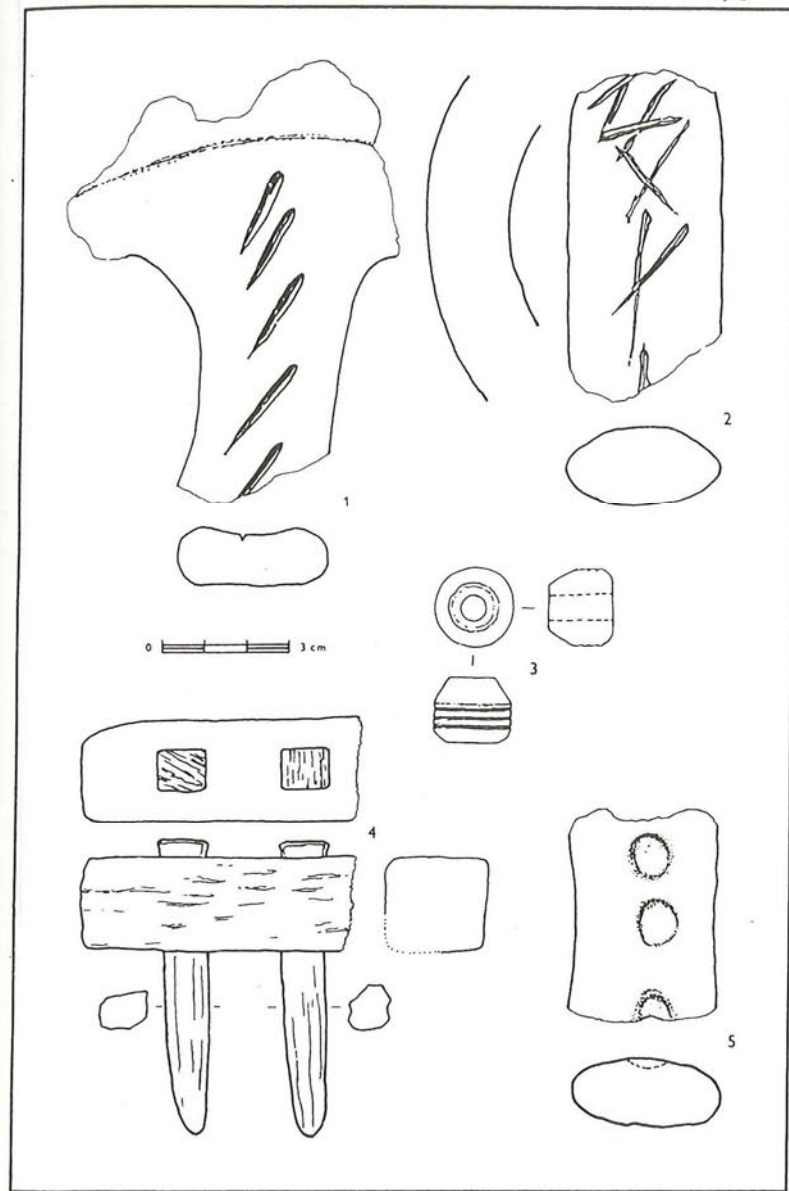
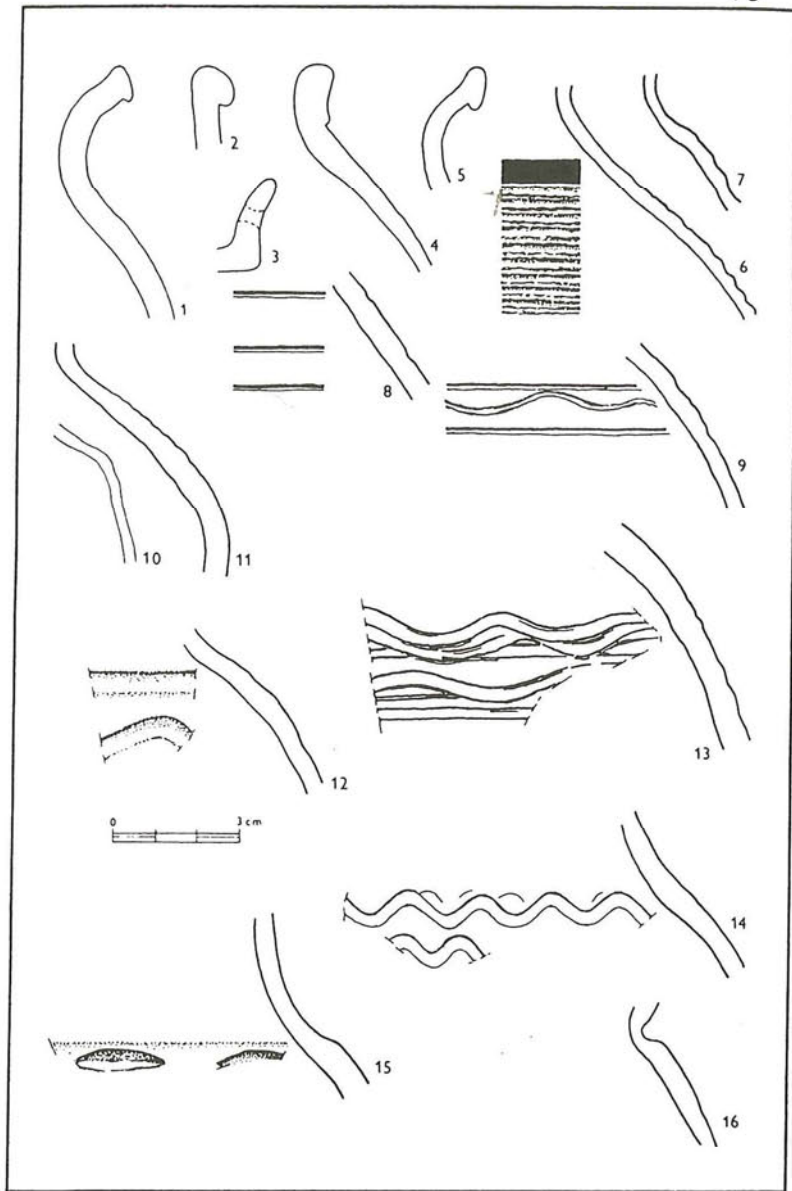
Závěrem možno konstatovat, že uvedené nálezy u osady Ovčín signalizují zde dosud neznámé osídlení z období vrcholného středověku, podle výskytu strusky pravděpodobně doprovázené kovářstvím nebo hutnictvím. Nalezenou keramiku lze předběžně datovat zejména podle sortimentu nádob a jejich okrajů zhruba od poslední čtvrtiny 13. do první poloviny 14. století.

Pavel Rous: A find of medieval pottery by the hamlet of Ovčín, district of Havlíčkův Brod. A salvage excavation in a water pipeline trench by the hamlet of Ovčín, township (cadastral territory) od Suchá, district of Havlíčkův-Brod, was carried out by an external cooperator of the museum in the spring of 1988 eight feature yielded a group of medieval pottery and iron objects datable roughly between 1275 and 1350. This is a new medieval settlement site with evidence for iron-making or blacksmith's activities.

Kresby: J. Berky (T1:1-23, 27, 28, 30-41, T2:1-13, 15-21, 24-34, T3:5, 7-10, 13-16, 22-26, 29-36, T4:1-5, 20-24, 26-50, T5 a T6) a P. Rous

ARCHEOLOGICKÁ SBÍRKA FRANTIŠKA MATUŠKY

Jiří Kalferst

Archeologické oddělení MVČ v Hradci Králové získalo v roce 1994 z pozůstalosti po panu Františku Matuškově z Žiželevsi (okr. Hradec Králové) sbírku archeologických artefaktů, které výše jmenovaný nashromáždil mnohaletými povrchovými sběry v okolí svého bydliště.

Pan František Matuška se narodil roku 1925 v Žiželevsi. Patřil k oně vzácné, ale stále ještě existující skupině rolníků s písmáckým darem a rozhledem, kteří svoje mnohostranné a často až překvapivě hluboké znalosti získávají samostudiem a doplňují vlastním pozorováním. Měl celý život hluboký zájem o kulturu a historii, vedl žiželevskou obecní kroniku, působil jako knihovník v místní knihovně a rovněž, mimo jiné, sbíral archeologické předměty. K tomuto koníčku měl dostatečnou příležitost, ať již jako soukromý hospodář, a nebo později i jako předseda zemědělského družstva. Po jeho sloučení do většího celku pracoval až do odchodu na odpočinek jako technik rostlinné výroby. Zemřel po těžké nemoci v roce 1991.

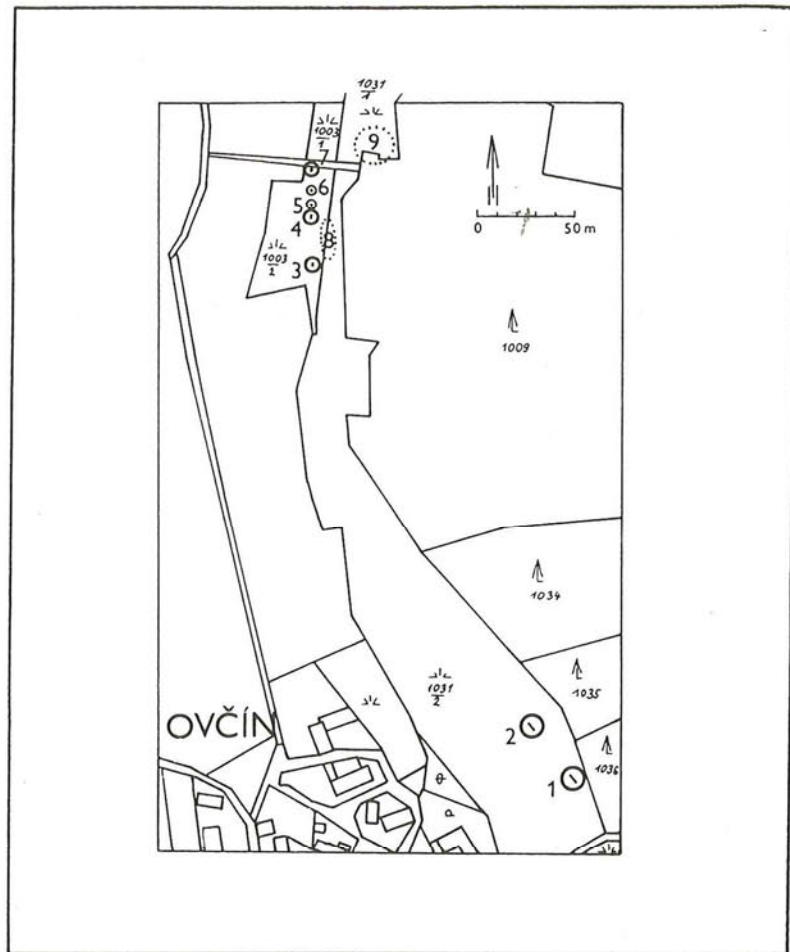
I když byl význam částí předmětů snížen absencí podrobnějších nálezových okolností, zhruba třetina sbírky čítající původně 820 položek byla lokalizována ať již na základě popisů sběratele nebo (dodatečně) dotazy u ostatních členů rodiny. Soubor tak představuje nejen ucelenou sondu do pravěkého vývoje v povodí Bystřice a Trotiny, ale může být i východiskem dalšího nyní již cíleného průzkumu tohoto regionu, který je připomínán svými nálezy již od Bienenberga (1785, 9).

Soupis nálezů:

BENÁTKY (okr. Hradec Králové)

A/ Poloha "Jezera", parc. č. 302 (Tab. XXII:A)

1) Polotovar broušeného nástroje (sekerka ?), s částečně dochovaným původním povrchem valounu. Rozměry: 13,1 x 4,9 cm x 3,5 cm. Datace: neolit. (Tab. II:2) 2) Otloukač z diskovitěho valounu břidlice. Rozměry: 5,6 x 5,1 x 2,3 cm. Datace: neolit. (Tab. II:3) 3) Střep z výduti nádoby z plaveného materiálu, zdobený na povrchu tenkými rytými liniemi. Povrch hnědookrový, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 5,3 x 4,3 cm. Datace: k. lineární. (Tab. I:2) 4) Střep z výduti nádoby z plaveného materiálu,

Tab. 7: Nálezová místa č. 1 - 9 v r. 1988 u osady Ovčín.
Pl. 7: Findspots 1 - 9 by the Ovčín hamlet 1988.

zdobený na povrchu širší rytou linií. Povrch šedý, hlazený, středně tvrdý. Rozměry: 3,6 x 2,2 cm. Datace: k. lineární. (Tab. I:1) 5) Kruhový hrotitý pupek z těla nádoby z plaveného materiálu zdobené na povrchu tenkými rytými liniemi. Povrch hnědookrový, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 2,3 x 2,3 cm (pupek \varnothing 1,7, výška 1,6 cm). Datace: k. lineární. (Tab. I:3) 6) Otloukač z břitu sekery, v horní podstavě zachovány stopy vývrtnu. Rozměry: 8,9 x 5,0 x 3,8 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. II:1) 7) Kónický vývrtek, horní plocha zabroušená, spodní odlomená. Rozměry: výška: 2,9 cm, \varnothing 1,9-2,3 cm. Datace: k. vypíchaná Poznámka: Nekresleno.

B/ Hon "Šachta", u remízku (Tab. XXII:B)

8) Zlomek válcovitého pískovcového brousku. Rozměry: 6,6 x 2,8 x 2,4 cm. Datace: pravěk. (Tab. III:7) 9) Břit polotovaru sekerky. Rozměry: 6,2 x 4,9 x 2,4 cm. Datace: neolit. (Tab. II:6) 10) Plochá sekerka z odlomeným týlem a poškozeným ostřím. Rozměry: 7,7 x 4,3 x 1,3 cm. Datace: neolit. (Tab. II:5) 11) otloukač druhotně upravený ze zlomku kopytovitého klínu. Rozměry: 6,2 x 2,8 x 2,0 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. II:4) 12) Atypický střep z výdutí silnostěnné nádoby. Povrch okrový, přihlazený, měkký. Datace: k. popelnicových polí. Poznámka: nekresleno.

C/ Hon "Šachta", za školou (Tab. XXII:C)

13) kulovitý třík poškozeným povrchem. Rozměry: 7,2 x 6,6 x 6,9 cm. Datace: pravěk. (Tab. III:9) 14) Kulovitý otloukač z valounu břidlice, rozlomený. Rozměry: 4,8 x 4,6 x 2,4 cm. Datace: pravěk. (Tab. IV:2) 15) Zlomek pískovcového brousku hranolovitého tvaru. Rozměry: 5,8 x 2,3 x 1,3 cm. Datace: pravěk ? (Tab. III:5) 16) Zlomek horní prohnuté plochy dvoudílného drtidla. Rozměry: 14,2 x 10,3 x 3,7 cm. Datace: starší pravěk. Poznámka: nekresleno. 17) Hranolovitý polotovar broušeného nástroje, rečentně rozlomený. Rozměry: 13,3 x 2,2 x 1,6 cm. Datace: neolit. (Tab. II:7) 18) Plochá asymetrická sekerka s odlomeným týlem. Rozměry: 6,1 x 3,4 x 1,0 cm. Datace: neolit. (Tab. III:2) 19) Odlomený břit sekerky. Rozměry: 6,0 x 5,9 x 1,3 cm. Datace: neolit. (Tab. IV:5) 20) Týl sekerky, druhotně neupravován. Rozměry: 6,7 x 3,9 x 1,5 cm. Datace: neolit. (Tab. IV:8) 21) Hrubě oštípaný valoun fylitu (část polotovaru ?). Rozměry: 7,3 x 5,1 x 1,5 cm. Datace: neolit. (Tab. III:4) 22) Polotovar broušeného nástroje z valounu břidlice. Rozměry: 16,3 x 6,8 x 5,3 cm. Datace: neolit. Poznámka: nalezeno v roce 1985. (Tab. XIX:5) 23) Diskovité škrabadlo ze silicitu. Rozměry: 2,0 x 2,1 x 0,5 cm. Datace: neolit. (Tab. I:13) 24) Ústěp silicitu.

Rozměry: 2,6 x 1,3 x 0,9 cm. Datace: neolit. (Tab. I:10) 25) Horní část čepelky. Rozměry: 1,7 x 2,1 x 0,2 cm. Datace: neolit. (Tab. I:9) 26) dolní část čepelky s částečně zachovanou kúrou. Rozměry: 2,3 x 1,4 x 0,6 cm. Datace: neolit. (Tab. I:8) 27) Silicitový ústěp beze stop po dalším opracování. Rozměry: 2,2 x 2,9 x 1,2 cm. Datace: neolit. (Tab. I:11) 28) Oboustranný otloukač, druhotně vyrobený z týlové části kopytovitého klínu. Rozměry: 12,3 x 3,5 x 4,2 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. III:6) 29) Jednostranný otloukač ze štěpiny broušeného nástroje. Rozměry: 4,8 x 4,4 x 1,8 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. II:8) 30) Štěpina z břitu a horní podstavy sekery zlomené v oku, ostří i druhá podstava odražená. Rozměry: 7,1 x 2,2 x 1,1 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. III:3) 31) Břit sekery zlomené v oku. Rozměry: 14,4 x 5,2 x 3,9 cm, \varnothing 2,2 - 2,5 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. III:1) 32) Kopytovitý klínek s poškozeným týlem. Rozměry: 13,9 x 2,1 x 1,4 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. III:8) 33) Týl sekery zlomené v oku. Rozměry: 6,0 x 5,5 x 2,9 cm, \varnothing 1,9 - 2,3 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. IV:4) 34) Sekerka lichoběžného tvaru s poškozeným ostřím a týlem. Rozměry: 7,2 x 4,3 x 1,4 cm. Datace: eneolit. Poznámka: zelená břidlice. (Tab. IV:7) 35) Zlomek páskového ucha. Povrch šedočerný, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 3,3 cm x 1,6 cm. Datace: k. popelnicových polí. (Tab. I:12) 36) Atypický střep z nádoby se střední silou stěn. Povrch cihlový, přihlazený, tvrdě pálený. Datace: k. popelnicových polí. Poznámka: nekresleno.

D/ Svah k Bystřici za RCHP (Tab. XXII:D)

37) Břit kopytovitého klínu se stopami druhotných úprav. Rozměry: 12,8 x 2,4 x 4,0 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. V:1) 38) Střep z výdutě amforovité nádoby s odsazením plecí. Povrch hnědočerný, hlazený, tvrdý. Rozměry: 4,9 x 5,7 cm. Datace: k. slezskoplatěnická. (Tab. V:5) 39) Atypický střep ze spodní části nádoby se střední silou stěn. Povrch hnědý, hlazený, tvrdý. Datace: k. slezskoplatěnická 40) střep z výdutě silnostěnné nádoby zdobený na povrchu zlomkem šroubovice. Povrch hnědý, tvrdý, hlazený. Rozměry: 4,6 x 3,0 cm. Datace: mladohradištní. (Tab. I:5) 41) Střep z výdutě nádoby zdobený páskem kolků. Povrch světle šedý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 5,2 x 5,0 cm. Datace: mladohradištní. (Tab. V:2) 42) Střep z okraje nádoby. Povrch světle hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 3,9 x 6,8 cm, \varnothing 18 cm. Datace: mladohradištní. (Tab. V:1) 43) Střep z výdutě zdobený na povrchu kolků a kombinovanou vlnicí. Povrch šedý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry:

5,5 x 4,8 cm. Datace: mladohradištní. (Tab. V:3) 44) Střep z výdutě zdobený zlomkem šroubovice. Povrch šedý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 4,1 x 3,2 cm. Datace: mladohradištní. (Tab. I:4). Poznámka: střep z vnitřní strany plošně odštipnut. 45) Atypický zlomek z podhrdlí nádoby se střední silou stěny. Povrch hnědý, tvrdý, hlazený. Datace: mladohradištní. Poznámka: nekresleno. 46 - 47) Dva zlomky středně silného dna nádoby. Povrch hnědý, tvrdý, hlazený. Datace: mladohradištní. Poznámka: nekresleno. 48 - 54) Sedm atypických střepů z výdutí různých nádob se střední silou stěn. Povrch šedohnědý, tvrdý, hlazený. Datace: mladohradištní. Poznámka: nekresleno. 55-56) Dva atypické zlomky výdutě a dna nádob se střední silou stěn. Povrch hnědočerný, tvrdý, hlazený. Datace: mladohradištní. Poznámka: nekresleno. 57) Hliněný přeslen bikónického tvaru, poškozený. Rozměry: \varnothing 4,2 cm, výška 2,3 cm. Datace: mladohradištní. (Tab. I:6). 58) Kostěné sídlo. Rozměry: 11,2 x 2,1 x 1,4 cm. Datace: mladohradištní. (Tab. I:7).

E/ Hon "Mlaka" (Tab. XXII:E)

59) Železná šipka s tulejkou a plochým břitem. Rozměry: 10,7 x 2,0 x 1,3, \varnothing tulejky 1,6 cm. Datace: středověk. (Tab. V:4).

F/ Les "Svib" (Tab. XXII:F)

60) Plochá lichoběžníková sekerka s poškozeným týlem a ostřím. Rozměry: 7,6 x 4,6 x 0,9 cm. Datace: neolit. (Tab. IV:3) 61) Štěpina týlu sekery rozlomené v oku a podélně. Bez druhotných úprav. Rozměry: 6,6 x 3,2 x 3,1 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. IV:6).

HORÍNĚVES (okr. Hradec Králové)

G/ Poloha "Šachta" u lesíka (Tab. XXII:F)

62) Hliněný přeslen čočkovitého tvaru s drobným poškozením u otvoru. Rozměry: \varnothing 4,2 cm výška 2,0 cm. Datace: pravěk. (Tab. VI:9) 63) Silicitová čepelka s odlomenou terminální částí. Rozměry: 5,0 x 1,5 x 0,5 cm. Datace: paleolit. (Tab. VI:3) 64) Silicitový hrot na obou bocích retušován, na levém boku v terminální části patrný na ostří křemičitý povlak ("srpový lesk"). Rozměry: 3,4 x 1,5 x 0,4 cm. Datace: neolit. (Tab. VI:1) 65) Trapezovitý zlomek z horní části silicitové čepelky. Rozměry: 2,4 x 2,2 x 0,6 cm. Datace: neolit. (Tab. VI:2) 66) Vyrovnávací štěpina ze silicitového jádra. Rozměry: 5,0 x 3,9 x 1,3 cm. Datace: neolit. (Tab. VI:5) 67) Silicitové neorientované jádro. Rozměry: 3,7 x 4,7 x 3,3 cm. Datace: neolit. (Tab. VI:4) 68) Drobný střep z výdutí nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu rytými liniemi. Povrch šedočerný,

leštěný, tvrdě pálený. Rozměry: 2,5 x 2,4 cm. Datace: k. slezskoplatěnic-ká. (Tab. VI:6) 69) Střep z výdutí nádoby se střední silou stěn, zdobené na povrchu kombinovanou vlnicí a šroubovicí. Povrch šedohnědý, hlazený, středně silně pálený. Rozměry: 5,6 x 5,3 cm. Datace: mladší doba hradištní. (Tab. VI:6) 70) Drobný hliněný přeslen plankonvexních podstav zdobený na horní podstavě tence rytou linií. Rozměry: \varnothing 2,2 cm, výška 1,1 cm. Datace: středověk. (Tab. VI:7).

LUŽANY (okr. Hradec Králové)

H/ Poloha "Panská" u lesa "Kopaniny" (Tab. XXIII:H)

71) Hrouda mazanice s otřeným povrchem a otiskem prutu o \varnothing cca 2 cm. Poznámka: nedatováno, nekresleno. 72) Úlomek valounu chalcedonu se zachovanou kúrou beze stop po opracování. Rozměry: 2,3 x 2,6 cm. Datace: nedatováno. (Tab. VII:2) 73) Kulovitý pískovcový třík. Rozměry: \varnothing 6,1 - 6,7 cm. Poznámka: nedatováno. (Tab. XIV:8) 74) Vyšší silicitová čepelka s nepravidelnou fasetací a poškozeným pravým bokem. Rozměry: 4,4 x 2,1 x 0,6 cm. Datace: neolit. (Tab. VII:6) 75) Neopracovaná štěpina valounu břidlice. Rozměry: 5,9 x 3,7 x 1,4 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:1) 76) Štěpina břitu sekerky s odlomenou podstavou bez druhotných úprav. Rozměry: 4,6 x 4,1 x 4,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:2) 77) Štěpina z boku broušeného nástroje druhotně upravena na otloukač. Rozměry: 7,5 x 2,3 x 1,1 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:3) 78) Klínovitý odštěpek břidlice upravený na otloukač. Rozměry: 5,7 x 3,1 x 1,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:4) 79) Štěpina broušeného nástroje bez druhotných úprav. Rozměry: 5,3 x 2,4 x 0,9 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:6) 80) Tenká štěpina břidlice s vyboušeným ostřím. Rozměry: 6,1 x 1,8 x 0,5 cm. Datace: neolit. (Tab. X:7) 81) Štěpina broušeného nástroje druhotně upravená na jednostranný otloukač. Rozměry: 5,9 x 3,9 x 1,8 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:11) 82) Štěpina broušeného nástroje bez dalších úprav. Rozměry: 6,4 x 2,7 x 1,0 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:9) 83) Štěpina břidlice bez dalších stop po opracování. Rozměry: 6,8 x 3,8 x 0,9 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:19) 84) Plochý neopracovaný úlomek břidlice. Rozměry: 13,0 x 4,8 x 2,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:16) 85) Zlomek plochého polotovaru sekerky, pouze hrubě přitesán. Rozměry: 5,6 x 5,1 x 1,3 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:17) 86) Úlomek břidlice bez stop po dalším opracování. Rozměry: 5,9 x 3,3 x 2,1 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:8) 87) Hrubě přitesaný polotovar sekerky. Rozměry: 9,5 x 6,0 x 2,5 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:1) 88) Částečně

přibroušený polotovar sekerky. Rozměry: 8,5 x 5,3 x 1,8 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:2) **89**) Oblázek břidlice beze stop po opracování. Rozměry: 9,7 x 3,9 x 3,1 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:3) **90**) Hrubě přitesaný polotovar sekerky. Rozměry: 8,1 x 3,5 x 1,4 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:4) **91**) Polotovar sekerky. Rozměry: 6,6 x 2,3 x 1,7 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:17) **92**) Štěpina břidlice bez dalšího opracování. Rozměry: 9,4 x 3,1 x 3,0 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:6) **93**) Polotovar sekerky. Rozměry: 6,8 x 3,7 x 1,8 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:5) **94**) Odlomený, pouze hrubě přitesaný břit sekerky. Rozměry: 6,2 x 6,2 x 2,6 cm. Datace: neolit. (Tab. XV:18) **95**) Hrubě opracovaný polotovar sekerky z ploché štěpiny břidlice. Rozměry: 7,0 x 3,5 x 0,9 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:10) **96**) Hrubě přitesaný břit polotovaru sekerky. Rozměry: 5,2 x 3,5 x 1,1 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:12) **97**) Štěpina břidlice beze stop po opracování. Rozměry: 6,9 x 4,9 x 2,5 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:7) **98**) Polotovar sekerky hrubě přitesaný. Rozměry: 7,4 x 4,4 x 1,9 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:13) **99**) štěpina břidlice beze stop po opracování. Rozměry: 4,0 x 3,2 x 1,8 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:15) **100**) Sekerka s poškozeným, částečně odlomeným břitem, patrně otloukač. Rozměry: 8,0 x 4,1 x 1,7 cm. Datace: neolit. (Tab. XIV:5) **101**) Otloukač druhotně upravený z ploché sekerky. Rozměry: 10,9 x 4,1 x 2,0 cm. Datace: neolit. (Tab. XIII:1) **102**) Otloukač z valounu břidlice. Rozměry: 6,2 x 3,7 x 2,5 cm. Datace: neolit. (Tab. XIII:2) **103**) Oboustranný otloukač vyrobený druhotně z ploché sekerky. Rozměry: 6,2 x 4,4 x 1,4 cm. Datace: neolit. (Tab. XII:3) **104**) Oboustranný otloukač z valounu břidlice. Jedna podstava odlomena. Rozměry: 6,7 x 4,2 x 2,6 cm. Datace: neolit. (Tab. X:2) **105**) Oboustranný otloukač vyrobený druhotně z broušeného nástroje. Rozměry: 5,6 x 4,8 x 2,1 cm. Datace: neolit. (Tab. XIII:7) **106**) oboustranný otloukač ze sekerky. Rozměry: 7,5 x 5,3 x 1,3 cm. Datace: neolit. (Tab. XIII:9) **107**) Oboustranný otloukač z valounu břidlice. Rozměry: 7,7 x 4,5 x 2,0 cm. Datace: neolit. (Tab. XIII:11) **108**) Jednostranný otloukač z valounu břidlice. Rozměry: 7,9 x 5,3 x 5,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XIII:12) **109**) Týlová část ploché sekerky. Rozměry: 13,8 x 5,1 x 2,0 cm. Datace: neolit. (Tab. X:3) **110**) Štěpina broušeného nástroje s druhotně vybroušeným ostřím. Rozměry: 5,2 x 2,5 x 0,9 cm. Datace: neolit. (Tab. X:1) **111**) Torzo sekerky s poškozenými podstavami a týlem. Rozměry: 6,5 x 3,1 x 1,0 cm. Datace: neolit. (Tab. X:5) **112**) Břit sekerky s poškozeným ostřím. Rozměry: 6,6 x 5,4 x 2,0 cm. Datace: neolit. (Tab. X:6) **113**) Břit sekerky s poškozeným ostřím. Rozměry: 5,5

x 4,4 x 1,5 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:1) **114**) Týl sekerky z valounu. Rozměry: 6,1 x 6,0 x 2,1 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:2) **115**) Zlomek týlu. Rozměry: 6,8 x 4,1 x 2,1 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:5) **116**) Malá asymetrická sekerka s poškozeným ostřím. Rozměry: 5,8 x 2,4 x 1,0 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:3) **117**) Týl lichoběžné sekerky. Rozměry: 9,5 x 4,1 x 1,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:4) **118**) Břit asymetrické sekerky s poškozeným ostřím. Rozměry: 9,7 x 4,5 x 1,8 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:9) **119**) Lichoběžná sekerka s poškozeným břitem i týlem. Rozměry: 9,9 x 4,8 x 2,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:10) **120**) Týl sekerky s poškozenými boky. Rozměry: 5,6 x 5,7 x 2,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XII:4) **121**) Sekerka s poškozeným ostřím a vyšším elipčítým průřezem. Rozměry: 7,9 x 4,0 x 2,5 cm. Datace: neolit. (Tab. XII:1) **122**) Torzo sekerky s odlomeným ostřím i týlem bez druhotných úprav. Rozměry: 7,4 x 4,5 x 1,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XII:2) **123**) Břit sekerky s úmyslně otupeným ostřím. Rozměry: 6,1 x 4,3 x 1,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XII:3) **124**) Břit sekerky s poškozeným ostřím. Rozměry: 2,6 x 4,6 x 1,6 cm. Datace: neolit. (Tab. XII:7) **125**) Štěpina břidlice beze stop po opracování. Rozměry: 5,8 x 5,0 x 1,6 cm. Datace: neolit. (Tab. XIII:17) **126**) Neopracovaná štěpina břidlice se zachovalou částí původního povrchu valounu (krusta sloučenin železa). Rozměry: 6,3 x 4,4 x 1,1 cm. Datace: neolit. (Tab. XIII:20) **127**) Štěpina břidlice se stopou po řezání. Rozměry: 5,8 x 3,5 x 1,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XIII:19) **128**) Štěpina broušeného nástroje bez druhotných úprav. Rozměry: 5,3 x 2,8 x 0,9 cm. Datace: neolit. (Tab. XIII:6) **129**) Štěpina břitu broušeného nástroje bez druhotných úprav. Rozměry: 5,6 x 4,6 x 1,3 cm. Datace: neolit. (Tab. IX:12) **130**) Štěpina břitu broušeného nástroje upravená druhotně na otloukač. Rozměry: 5,0 x 3,2 x 0,8 cm. Datace: neolit. (Tab. IX:11) **131**) štěpina broušeného nástroje (?) hrubě přisekaná do tvaru sekerky. Rozměry: 6,8 x 3,4 x 0,6 cm. Datace: neolit. (Tab. IX:13) **132**) Štěpina břitu sekerky, týl a bok odlomeny. Rozměry: 5,8 x 3,1 x 1,4 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:6) **133**) Štěpina týlu sekerky. Rozměry: 5,0 x 2,2 x 1,0 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:7) **134**) Torzo sekerky, břit i týl odlomen. Rozměry: 5,1 x 4,0 x 0,9 cm. Datace: neolit. (Tab. XII:10) **135**) Štěpina broušeného nástroje (sekerka?). Rozměry: 5,9 x 5,0 x 1,6 cm. Datace: neolit. (Tab. XII:12) **136**) Poškozený týl sekerky. Rozměry: 5,8 x 4,3 x 1,5 cm. Datace: neolit. (Tab. IX:2) **137**) Plochá sekerka s poškozeným ostřím a odlomeným týlem. Rozměry: 5,7 x 3,8 x 0,8 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:11) **138**) Týlová část sekerky vyrobené z valounu. Rozměry:

5,3 x 2,1 x 1,3 cm. Datace: neolit. (Tab. XII:6) **139** Týlová část sekerky se silně otřelým povrchem. Rozměry: 5,1 x 3,3 x 1,4 cm. Datace: neolit. (Tab. XII:8) **140** Týlová část sekerky s odlomeným břitem. Rozměry: 7,1 x 4,8 x 1,6 cm. Datace: neolit. (Tab. IX:5) **141** týlová část sekerky s odlomeným břitem. Rozměry: 5,7 x 4,2 x 1,0 cm. Datace: neolit. (Tab. IX:6) **142** Týlová část sekerky s odlomeným břitem. Rozměry: 7,3 x 5,7 x 1,8 cm. Datace: neolit. (Tab. IX:7) **143** Plochá sekerka s poškozenými boky. Rozměry: 9,3 x 4,0 x 1,2 cm. Datace: neolit. (Tab. IX:8) **144** Týlová část sekerky s odlomeným břitem. Rozměry: 7,8 x 3,3 x 1,4 cm. Datace: neolit. (Tab. IX:9) **145** Úzká plochá sekerka. Rozměry: 8,2 x 2,2 x 1,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XI:8) **146** Úštěpek břidlice beze stop po opracování. Rozměry: 2,8 x 3,1 x 0,8 cm. Datace: neolit. (Tab. IX:10) **147** Břit nízkého klínu s otupeným ostřím a poškozeným hřbetem. Rozměry: 8,1 x 5,1 x 2,3 cm. Datace: k. lineární. (Tab. X:4) **148** Střep z polokulovité misky z plaveného materiálu s rovným dnem zdobený na povrchu rytými liniemi. Povrch: šedý, otřelý, měkký. Rozměry: 6,8 x 4,5 cm, \varnothing ústí: 15 cm, \varnothing dna: 8 cm. Datace: k. lineární. (Tab. XX:13) **149** Střep z okraje polokulovité misky z plaveného materiálu. Povrch: nezdobený, šedý, hlazený, středně tvrdě pálený. Rozměry: 5,1 x 7,6 cm, \varnothing ústí: 18 cm. Datace: k. lineární. (Tab. XX:11) **150** Střep z výduti nádoby z plaveného materiálu se střední silou stěn, zdobený na povrchu dvěma souběžnými širšími rytými liniemi. Povrch: světle hnědý, hlazený, středně tvrdě pálený. Rozměry: 3,6 x 2,3 cm. Datace: k. lineární. (Tab. XX:12) **151** Střep z výdutě silnostěnné nádoby z plaveného materiálu zdobený na povrchu středně širokými rytými liniemi. Povrch: šedý, hlazený, měkce pálený. Rozměry: 5,7 x 4,8 cm. Datace: k. lineární. (Tab. XX:14) **152** Drobný střep ze vzhůru vytaženého okraje bombovité nádoby. Povrch: světle hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 1,7 x 2,3 cm. Datace: k. lineární. (Tab. VII:1) **153 - 158** Šest atypických střepů z výduti různých nádob plaveného materiálu se střední silou stěn. Povrch: béžový, hlazený, středně až tvrdě pálený. Datace: k. lineární. Poznámka: nekresleno. **159 - 161** Tři atypické střepy z nádob se střední silou stěn. Povrch: cihlový, přihlazený, tvrdě pálený. Datace: k. lineární. Poznámka: nekresleno. **162 - 163** Dva atypické střepy z výduti různých nádob se střední silou stěn. Povrch: šedočerný, leštěný, tvrdě pálený. Datace: k. lineární. Poznámka: nekresleno. **164** Břit sekery upravený na jednostranný otloukač. Rozměry: 6,9 x 4,9 x 3,8 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIV:16) **165** Týl vyššího kopytovitého klínu. Rozměry: 6,4 x

4,2 x 2,9 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIV:18) **166** Štěpina týlu sekery se zachovanou ploškou týla a boku. Bez druhotných úprav. Rozměry: 5,9 x 3,9 x 1,7 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XV:5) **167** Břit sekery bez druhotných úprav. Rozměry: 7,2 x 3,7 x 1,8 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XV:7) **168** Štěpina z břitu sekery druhotně upravené na otloukač. Rozměry: 6,8 x 5,1 x 1,1 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XV:14) **169** Štěpina břitu sekery upravené na jednostranný otloukač. Rozměry: 6,5 x 3,8 x 2,6 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XV:10) **170** Štěpina týlu masivní sekery bez dalších úprav. Rozměry: 5,7 x 6,7 x 1,6 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XV:13) **171** Část týlu sekery bez druhotných úprav. Rozměry: 4,3 x 3,0 x 3,0 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XV:12) **172** Vývrtek se zabroušenými podstavami. Rozměry: výška: 2,7 cm, \varnothing 1,6 - 1,9 cm. Datace: k. vypíchaná. Poznámka: nekresleno. **173** Hrubě přitesaný polotovar sekery. Rozměry: 15,1 x 6,1 x 3,5 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XV:15) **174** Odlomený, hrubě přitesaný břit sekery. Rozměry: 6,7 x 3,9 x 2,5 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIV:9) **175** Plochý odštěpek břidlice s naznačeným vrtáním. Rozměry: 4,5 x 2,8 x 1,1 cm, \varnothing vývrtu 1,2 cm, hloubka: 0,15 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIV:14) **176** Otloukač z týlu sekery. Rozměry: 4,5 x 6,0 x 4,9 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIII:4) **177** Oboustranný otloukač z vyššího kopytovitého klínu. Rozměry: 6,6 x 4,0 x 2,6 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIII:8) **178** Oboustranný otloukač z polotovaru klínu. Rozměry: 7,9 x 2,8 x 3,2 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIII:10) **179** Oboustranný otloukač z těla vyššího kopytovitého klínu. Hřbet druhotně odražen. Rozměry: 7,8 x 3,4 x 2,3 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIII:13) **180** Zlomek polotovaru broušeného nástroje vyšší profilace. Rozměry: 7,8 x 4,0 x 2,7 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. X:9) **181** Zlomek týlu vysokého kopytovitého klínu. Rozměry: 5,8 x 3,1 x 3,6 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. X:11) **182** Štěpina týlové části boku sekery. Rozměry: 9,0 x 2,8 x 3,8 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIII:15) **183** Štěpina boku sekery (?) se stopami druhotných úprav v místě zlomu. Rozměry: 8,0 x 4,1 x 2,0 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIII:14) **184** Štěpina kopytovitého klínu s druhotně přibrušovanou lomovou plochou. Rozměry: 9,9 x 3,0 x 1,7 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIII:16) **185** Štěpina z boku sekery bez druhotných úprav. Rozměry: 6,4 x 3,2 x 1,1 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIII:18) **186** Štěpina boku broušeného nástroje se stopou po vývrtu. Rozměry: 5,1 x 3,2 x 1,3 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIII:5) **187** Týlová část sekery s odlomenou podstavou a

břitem. Rozměry: 8,4 x 4,8 x 2,0 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XII:9) **188**) Týlová část sekery odlomená v oku. Rozměry: 4,3 x 5,4 x 3,6 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XII:5) **189**) Štěpina týlu sekery. Rozměry: 6,4 x 2,9 x 1,6 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XII:11) **190**) zlomek břitu sekery. Rozměry: 6,0 x 3,5 x 2,6 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. IX:3) **191**) Zlomek břitu vyššího kopytovitého klínu. Rozměry: 8,0 x 3,5 x 2,5 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. IX:4) **192**) Šilně poškozená sekerka z krystalického pískovce. Boky, tyl a větší část břitu odlomeny. Rozměry: 9,4 x 4,8 x 1,6 cm. Datace: eneolit ? (Tab. X:8) **193**) Zlomek výdutě džbánu tzv. doprovodné keramiky. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 5,2 x 5,6 cm. Datace: k. zvoncovitých pohárů. (Tab. VIII:5) **194 - 195**) Dva atypické střepy z výdutí různých silnostěnných nádob. Povrch: hnědavý, přihlazený, tvrdě pálený. Datace: latén. Poznámka: nekresleno **196**) Střep z výdutě nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu rytými, různoběžnými liniemi. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 2,8 x 4,4 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VII:12) **197**) Střep z výdutě větší nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu rytými obloučky. Povrch: bílošedý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 6,9 x 4,6 cm. Datace: k. mladohradištní. Poznámka: střep recentně rozlomen na tři části. (Tab. VIII:6) **198**) Střep z výdutě nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu šroubovicí. Povrch: šedý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 5,2 x 5,5 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VIII:10) **199**) Střep z podhrdlí nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu kolky a lineární výzdobou. Povrch: černohnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 4,3 x 6,4 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VIII:7) **200**) Střep z výdutě nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu kolkovanou klikátkou. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 2,7 x 3,9 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VII:10) **201**) Střep z výdutě nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu vícenásobnou vlnicí. Povrch: hnědošedý, hlazený, tvrdý. Rozměry: 2,2 x 2,8 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VII:9) **202**) Střep z výdutě tenkostěnné nádoby zdobený na povrchu šroubovicí. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 3,1 x 3,7 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VII:5) **203**) střep z výdutě tenkostěnné nádoby zdobený na povrchu nepravidelnou mělkou šroubovicí. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 3,3 x 3,4 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VIII:11) **204**) střep z výdutě silnostěnné nádoby zdobené na povrchu otřelou šroubovicí doplněnou pásem drobných kolků. Povrch: šedohnědý, hlazený, tvrdý.

Rozměry: 4,0 x 3,7 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VII:4) **205**) Střep z výdutě nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu šroubovicí. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 4,4 x 5,6 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VIII:4) **206**) Střep z výdutě tenkostěnné nádoby zdobený mírně setřelou šroubovicí. Povrch: hnědý, otřelý, tvrdě pálený. Rozměry: 4,5 x 3,8 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VIII:12) **207**) Střep z rozevřeného okraje silnostěnné nádoby. Povrch: hnědošedý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 7,5 x 4,3 cm, \varnothing ústí: 22 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VIII:3) **208**) Střep z výdutě nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu šroubovicí. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 3,9 x 2,0 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VII:7) **209**) Střep z okraje nádoby se střední silou stěn, na povrchu znatelné pouze technologické rýhy. Povrch: hnědošedý, přihlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 6,8 x 4,8 cm, \varnothing ústí: 19 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VIII:1) **210**) Střep z výdutě nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu šroubovicí. Povrch: šedý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 5,1 x 4,5 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VIII:8) **211**) Střep z okraje nádoby střední síly stěn zdobený na povrchu šroubovicí. Povrch: šedohnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 6,9 x 4,6 cm, \varnothing ústí: 17 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VIII:2) **212**) Střep z výdutě nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu nepravidelnou šroubovicí. Povrch: hnědočervený, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 4,6 x 3,4 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VII:8) **213**) Střep z výdutě silnostěnné nádoby zdobený na povrchu šroubovicí. Povrch: šedohnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 2,9 x 3,2 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VII:11) **214**) Střep z výdutě nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu šroubovicí. Povrch: šedý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 2,5 x 2,2 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. VIII:9) **215 - 217**) Tři atypické střepy z různých nádob se střední silou stěn. Povrch: cihlový, hlazený, tvrdě pálený. Datace: k. mladohradištní. Poznámka: nekresleno. **218 - 224**) Sedm atypických střepů z výdutí různých nádob se střední silou stěn. Povrch: hnědavý, hlazený, tvrdě pálený. Datace: k. mladohradištní. Poznámka: nekresleno **225 - 226**) Dva střepy z výdutě a dna nádob se střední silou stěn. Povrch: hnědavý, hlazený, tvrdě pálený. Datace: k. mladohradištní. Poznámka: nekresleno, otisk podsýpky. **227**) Dno nádoby se střední silou stěn. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Datace: k. mladohradištní. Poznámka: nekresleno, otisk podsýpky. **228**) Zlomek keramického kachle s rostlinným motivem. Povrch: bílooranžový, hlazený, tvrdě pálený.

Rozměry: 6,4 x 3,6 cm. Datace: renesance. (Tab. VII:3) **229**) Olověný přeslen bikónického tvaru se silně navětralým povrchem. Rozměry: \varnothing 2,4 cm, výška: 1,1 cm. Datace: středověk až novověk. (Tab. VII:13) **230**) Zlomek tyčinkového břidlicového brousku. Rozměry: 5,8 x 1,5 x 1,4 cm. Datace: novověk. (Tab. X:10) **231**) Střep z výdutě tenkostěnné nádoby se stopami po odlomeném technologickém výčnělku. Povrch: šedý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 3,7 x 3,8 cm. Datace: novověk. (Tab. VII:14) **232 - 233**) Dvě nožky kuthanu. Povrch: cihlový, hlazený, tvrdě pálený. Datace: novověk. Poznámka: nekresleno.

RAČICE NAD TROTINOU (okr. Hradec Králové)

I/ Hon "Frantov račický" (Tab. XXIII:1)

234) Vyšší silicitová čepelka s bílou patinací. Rozměry: 4,2 x 2,0 x 0,9 cm. Datace: mladý paleolit. (Tab. XVIII:2) **235**) Plochá sekerka s mírně poškozeným břitem. Rozměry: 6,2 x 3,5 x 1,0 cm. Datace: neolit. (Tab. XVI:8) **236**) Břit sekerky s poškozeným levým bokem. Rozměry: 5,9 x 4,1 x 1,0 cm. Datace: neolit (XVI:4) **237**) Břit sekerky s poškozeným ostřím. Rozměry: 6,0 x 5,6 x 2,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XVI:5) **238**) přeražený otloukač z valounu zelené břidlice. Rozměry: 10,4 x 2,5 x 2,2 cm. Datace: neolit. (Tab. XVI:3) **239**) Týlová část polotovaru broušeného nástroje, pouze se stopami po odbíjení. Rozměry: 5,7 x 2,4 x 2,8 cm. Datace: neolit. (Tab. XVI:6) **240**) Silicitové čepelovité škrabadlo s poškozenou pracovní hranou. Rozměry: 4,9 x 2,3 x 0,7 cm. Datace: neolit. (Tab. XVIII:1) **241**) Drobné čepelovité škrabadlo s poškozenou pracovní hranou. Rozměry: 2,9 x 1,8 x 0,6 cm. Datace: neolit. (Tab. XVIII:3) **242**) Silicitový ústěp bez stop po dalším opracování. Rozměry: 3,5 x 2,2 x 0,5 cm. Datace: neolit. (Tab. XVIII:4) **243**) Masivní silicitový ústěp. Rozměry: 3,4 x 4,4 x 1,1 cm. Datace: neolit. (Tab. XVIII:6) **244**) Drobný silicitový ústěp. Rozměry: 1,8 x 1,5 x 0,3 cm. Datace: neolit. (Tab. XVIII:5) **245**) Střep z okraje bombovitě nádoby. Povrch nezdobený, hnědošedý, hlazený, středně tvrdě pálený. Rozměry: 4,9 x 6,3 cm, \varnothing ústí 22,0 cm. Datace: k. lineární. (Tab. V:8) **246**) zlomek břitu polotovaru vrтанé teslice. Rozměry: 4,7 x 3,7 x 1,5 cm, \varnothing vývrtu 1,1 - 1,3 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XVI:1) **247**) Týlová část vrтанého nástroje, zlomeného v oku. Rozměry: 4,1 x 4,3 x 1,8 cm, \varnothing vývrtu 1,9 - 2,0 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XVI:2) **248**) Oboustranný otloukač vyrobený z polotovaru kopytovitého klínu. Rozměry: 9,4 x 3,6 x 3,6 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XVI:7) **249**)

Kónický vývrtek. Rozměry: výška 1,8 cm, \varnothing podstav 1,7 - 2,1 cm. Datace: k. vypíchaná. Poznámka: nekresleno. **250**) Kónický vývrtek. Rozměry: výška 2,0 cm, \varnothing podstav 1,4 - 1,9 cm. Datace: k. vypíchaná. Poznámka: nekresleno. **251**) Kónický vývrtek. Rozměry: výška 2,3 cm, \varnothing podstav 0,8 - 1,3 cm. Datace: k. vypíchaná. Poznámka: nekresleno. **252**) Kónický vývrtek. Rozměry: výška 2,1 cm, \varnothing podstav 1,7 - 1,9 cm. Datace: k. vypíchaná. Poznámka: nekresleno. **253**) Kónický vývrtek. Rozměry: výška 2,4 cm, \varnothing podstav 1,6 - 1,9 cm. Datace: k. vypíchaná. Poznámka: nekresleno. **254**) Sekerka s otupeným ostřím a poškozeným bokem. Rozměry: 7,4 x 5,3 x 2,4 cm. Datace: eneolit. (Tab. XVI:9) **255**) Střep z podhrdlí nádoby se střední silou stěn zdobený na povrchu vodorovně rytou linií. Povrch hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 4,3 x 6,4 cm. Datace: latén. (Tab. V:6). **256**) Střep z okraje soudkovité nádoby s odsazenými plecemi a leštěným hrdlem. Povrch černohnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 5,4 x 6,8 cm, \varnothing ústí 14 cm. Datace: latén. (Tab. V:7) **257-262**) Šest atypických střepů z výdutí různých nádob se střední silou stěn. Datace: latén. Poznámka: nekresleno. **263**) Atypický střep z podhrdlí tenkostěnné nádoby. Povrch šedočerný, hlazený, tvrdý. Datace: latén. Poznámka: nekresleno. **264**) Knoflík kónické pokličky. Povrch okrový, přihlazený, tvrdě pálený. Rozměry: \varnothing 3 cm, výška 2,6 cm. Datace: novověk. (Tab. V:9) **265-267**) Tři nožky z různých kuthanů, na jedné zbytek zelené glazury. Datace: novověk. Poznámka: nekresleno. **268-270**) Tři silicitová křesadla do pušky. Datace: novověk. Poznámka: nekresleno.

J/ Poloha "Záložnice" (Tab. XXIII:J) Sběr 28. V. 1988

271) Zlomek ploché sekerky. Rozměry: 4,7 x 2,7 x 0,8 cm. Datace: neolit. (Tab. XVII:5) **272-273**) Dva atypické střepy z výdutí různých nádob se střední silou stěn. Povrch šedý, hlazený, středně tvrdě pálený. Datace: neolit. Poznámka: nekresleno. **274**) Okraj tenkostěnné bombovitě nádoby z plaveného materiálu. Povrch šedý, otřelý, tvrdě pálený. Rozměry: 4,6 x 2,5 cm, \varnothing ústí 18 cm. Datace: k. lineární. (Tab. XVII:4) **275**) Střep z výdutě nádoby z plaveného materiálu se střední silou stěn, zdobený na povrch rytou, ale otřelou zdvojenou linií střední šíře. Povrch šedý, hlazený, středně tvrdě pálený. Rozměry: 2,9 x 2,6 cm. Datace: k. lineární. (Tab. XVIII:8) **276**) Střep z výdutě nádoby z plaveného materiálu a se střední silou stěn zdobené na povrch středně širokou rytou linií. Povrch šedý, hlazený, středně tvrdě pálený. Rozměry: 4,4 x 3,7 cm. Datace: k. lineární. (Tab. XVIII:7) **277**) Střep z okraje drobné bombovitě nádoby

z plaveného materiálu zdobený na povrchu krokvicí z linie jemných nehtových vrypů. Povrch šedočerný, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 3,2 x 3,4 cm, \varnothing ústí 7,0 cm. Datace k. lineární (šárecký stupeň). (Tab. XVIII:2) **278**) Týl vyššího kopytovitého klínu druhotně upravený na otloukač. Rozměry: 8,0 x 4,0 x 2,8 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XVII:1) **279**) Štěpina z boku kopytovité sekery. Rozměry: 6,6 x 4,2 x 1,0 cm. Datace: k. vypíchaná. Poznámka: nekresleno. **280**) Atypický střep z podhrdlí nádoby větších rozměrů se střední silou stěn. Povrch silně otřelý, původně hnědo okrový, středně tvrdě pálený. Datace: k. popelnicových polí. Poznámka: nekresleno. **281**) Přeslen ze světla zeleného skla. Rozměry: \varnothing 2,4 cm, výška 1,2 cm. Datace: mladší doba hradištní. (Tab. XVIII:10) **282**) Střep z okraje hrncovité nádoby s nezdobeným povrchem hnědo černé barvy, hlazeným, tvrdě páleným. Rozměry: 4,9 x 2,6 cm, \varnothing ústí 15,0 cm. Datace: mladší doba hradištní. (Tab. XVII:6) **283**) Střep z okraje nádoby se střední silou stěn. Povrch hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 3,5 x 6,3 cm, \varnothing ústí 21,0 cm. Datace: středověk. (Tab. XVII:3) **284**) Atypický střep z výdutí nádoby se střední silou stěn. Povrch šedý, hlazený, tvrdě pálený. Datace: středověk. Poznámka: nekresleno. **285**) Atypický střep z výdutí nádoby se střední silou stěn, povrch hnědočerný, otřelý, tvrdě pálený. Datace: středověk. Poznámka: nekresleno. **286**) Hliněný přeslen, na maximální výdutí náznaky jemného rytí. Povrch šedý, hlazený. Rozměry: \varnothing 2,0 cm, výška 1,1 cm. Datace: středověk - novověk. (Tab. XVIII:9) **287**) Hliněný přeslen s olámanou podstavou, povrch nezdobený cihlové barvy. Rozměry: \varnothing 2,2 cm, výška 1,1 cm. Datace: novověk. (Tab. XVIII:11).

SPRÁVČICE (okr. Hradec Králové)

K/ Písník (Tab. XXI - poznámka)

288) Poškozená mamutí stolička, (zachováno 9 lamel). Rozměry: 17,0 x 11,0 x 9,0 cm. Poznámka: přivezena v nákladu stavebního písku. Nekresleno.

ŽELKOVICE (okr. Hradec Králové)

L/ Hon "Nad obcí", u Jonášovy zahrady (Tab. XXIV:L)

289) Břit masivní sekerky. Rozměry: 8,7 x 6,7 x 3,7 cm. Datace: neolit. (Tab. XIX:2) **290**) Vysoká silicitová čepelka se strmě retušovanými boky, bulbus odlomen. Rozměry: 4,4 x 2,2 x 0,6 cm. Datace: neolit (?). (Tab. XVII:9) **291**) Nehtové škrabadlo ze silicitu. Rozměry: 2,6 x 1,9 x 0,6 cm. Datace: neolit. (Tab. XVII:8) **292**) Zlomek oboustranného

otloukače s odlomenou podstavou, vyrobeného druhotně z břitu sekery přeražené v místě vývrtu. Rozměry: 7,3 x 4,7 x 1,0 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XIX:3) **293**) Plochá sekerka vyššího elipsoidního průřezu s poškozeným ostřím a týlem. Rozměry: 8,4 x 5,7 x 2,5 cm. Datace: eneolit. (Tab. XIX:4)

M) Poloha za Synkovými (Tab. XXIV:M)

294) bronzový hrot oštěpu s odlomenou částí tulejky. Rozměry: 7,5 x 3,1 x 1,4 cm. Datace: k. slezskoplatěnická. (Tab. XVIII:12) **295**) Železný plochý hrot šípu s tulejkou. Rozměry: 6,4 x 1,4 x 0,8 cm. Datace: středověk. (Tab. XVIII:13)

N/ Poloha za "Černou" (Tab. XXIV:N). Sběr v květnu 1986.

296) Plochá sekerka s poškozeným týlem. Rozměry: 9,4 x 3,9 x 1,8 cm. Datace: mladý neolit. (Tab. XIX:1) **297**) Střep z okraje masivní silnostěnné nádoby. Povrch otřelý, původně tmavo šedý, hlazený, středně tvrdě pálený. Rozměry: 8,9 x 5,8 cm, \varnothing ústí 27,0 cm. Datace: latén. (Tab. XVII:10) **298**) Střep z okraje nádoby se střední silou stěn. Povrch otřelý, původně šedo černý, hlazený, středně silně pálený. Rozměry: 8,5 x 3,9 cm, \varnothing ústí 18,0 cm. Datace: latén. (Tab. XVII:7) **299**) Tuhový střep z podhrdlí silnostěnné nádoby, zdobené na plecích svislým hřebenováním. Povrch šedočerný, hlazený, středně tvrdě pálený. Rozměry: 4,8 x 3,4 cm. Datace: latén. (Tab. XVII:11).

ŽIŽELEVES (okr. Hradec Králové)

O/ Za domem pana Kráma (Tab. XXIV:O)

300) Bronzová spona s vysokým zachycovačem a obdélnou destičkou zdobenou prořezáváním a rytím. Rozměry: 6,6 x 4,6 x 2,5 cm. Datace: pozdní doba římská. (Tab. VI:10).

P/ mezi Žiželevsi, Želkovicemi a Vrchovnicí (Tab. XXIV:P)

301 - 305) Pět atypických střepů z výdutí různých nádob z plaveného materiálu se střední silou stěn. Povrch: hnědý, hlazený, středně až tvrdě pálený. Datace: neolit. Poznámka: nekresleno. **306 - 310**) Pět atypických střepů z výdutí různých nádob z plaveného materiálu se střední silou stěn. Povrch šedavý, hlazený, středně tvrdě pálený. Datace: neolit. Poznámka: nekresleno. **311 - 313**) Tři atypické střepy z výdutí různých tenkostěnných nádob z plaveného materiálu. Povrch: šedý, otřelý, středně tvrdě pálený. Datace: neolit. Poznámka: nekresleno. **314 - 315**) Dva atypické střepy z výdutí silnostěnných nádob z plaveného materiálu. Povrch: cihlový, přihlazený, tvrdě vypálený. Datace: neolit. Poznámka: nekresleno. **316**) Atypický střep z výdutí silnostěnné nádoby z plaveného

materiálu. Povrch: šedý, hlazený, středně tvrdě pálený. Datace: neolit. Poznámka: nekresleno. 317 - 322) Šest atypických střepů z výdutí různých silnostěnných nádob. Povrch: hnědavý, přihlazený, tvrdý. Datace: neolit. Poznámka: nekresleno. 323) Střep ze dna a spodní části výdutě tenkostěnné nádoby z plaveného materiálu. Povrch: hnědošedý, hlazený, středně tvrdě pálený. Rozměry: 4,0 x 5,7 cm, \varnothing 6 cm. Datace: mladý neolit. (Tab. XX:8) 324) Střep z okraje bombovitě nádoby z plaveného materiálu zdobený na povrchu tenkými různoběžnými liniemi s drobnými notovými značkami. Povrch: šedý, ořelý, měkce pálený. Rozměry: 4,2 x 3,9, \varnothing ústí 16 cm. Datace: k. lineární. (Tab. XX:1). 325) Střep z výdutě silnostěnné nádoby zdobené na povrchu vyštípováním. Povrch: okrovobílý, přihlazený, tvrdý. Rozměry: 5,8 x 3,9 cm. Datace: k. lineární. Poznámka: ostřívo hrubě písčité s drcenými střepy. (Tab. XX:2) 326) Střep z výdutě tenkostěnné nádoby z plaveného materiálu, na povrchu zdobený linií trojvpichu. Povrch šedý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 4,0 x 1,8 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XX:6). 327) Střep z výdutě nádoby z plaveného materiálu zdobený na povrchu dvěma souběžnými liniemi hrubšího dvojvpichu. Povrch: šedý, silně ořelý, měkce pálený. Rozměry: 1,6 x 2,9 cm. Datace: k. vypíchaná. (Tab. XX:3). 328) Střep z maximální výdutě větší nádoby se střední silou stěn zdobený v místě odsazení drobně přisekávanou plastickou lištou a svislými nepravidelnými rýhami na spodní části výdutě. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdý. Rozměry: 4,9 x 6,5 cm. Datace: k. lužická. (Tab. XX:4) 329) Střep z podhrdlí nádoby se střední silou stěn zdobený na plecích rytou vlnovkou a níže širší šroubovicí. Povrch: béžový, hlazený, tvrdý. Rozměry: 3,3 x 3,0 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. XX:7) 330) Střep z podhrdlí silnostěnné nádoby zdobený na plecích nízkými vodorovnými lištami. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdý. Rozměry: 6,4 x 6,4 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. XX:5) 331) Střep z podhrdlí tenkostěnné nádoby zdobené na plecích mělkou šroubovicí. Povrch: hnědý, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 4,3 x 4,6 cm. Datace: k. mladohradištní. (Tab. XX:9) 332) Střep z výdutě nádoby zdobený na povrchu rytou šroubovicí. Povrch: cihlový, hlazený, tvrdě pálený. Rozměry: 3,0 x 3,4 cm. Datace: středověk. (Tab. XX:10)

Sbírka pana Františka Matušky představuje svým složením i charakterem typickou ukázkou amatérské sbírky s jakou se opakovaně setkáváme v pozůstatcích jednotlivých sběratelů. Nápadné je zvláště vysoké procento kamenné industrie představující v souhrnu cca 65% veškerých nálezů (viz

sumační tabulka). Keramika je zastoupena v celé stupnici svého vývoje, převahu však mají zlomky zdobené nebo alespoň výrazné svojí profilací popřípadě velikostí. Absence celých nádob nebo jejich podstatných torz nám jen potvrzuje deklarovanou skutečnost, že sbírka vznikala na základě sběrů a nikoliv výkopů na známých pohřebištích v okolí. Ostatní materiály tj. kov, sklo a kosti mají zastoupení jen nahodilě. Tomuto označení nejlépe vyhovují i nálezové okolnosti položky č. 288 (viz soupis), která jako jediná přesahuje vzdáleností svého naleziště běžný rámec sbírky.

Naopak časové zařazení lokalizovaných předmětů svědčí o vyhraněném zájmu sběratele (viz přehledová tabulka kultur a lokalit). V množství nálezů je patrná značná převaha artefaktů spadajících do staršího pravěku, zatím co středověké předměty jsou (s výjimkou kovových nálezů) zastoupeny jen ojediněle. Tuto skutečnost jen podtrhuje fakt, že sběrateli byly známy četné fortifikované lokality v okolí a některé z nich evidentně navštěvoval například polohu "Na hradě" (k. ú. Velký Vřeštov, okr. Trutnov) - (Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 24 - položka 165). Ze šestnácti poloh rekonstruovatelných z poznámek zanechaných u materiálu byla z dosavadního bádání známá jen polovina. Naleziště v Želkovicích, Žiželevsi, Račicích a především bohatá poloha v Lužanech představují rozšíření našich znalostí v regionu středního toku Trotiny.

Z hlediska kulturní příslušnosti jsou podnětné ojedinělé nálezy paleolitických artefaktů, které mohou signalizovat přítomnost dosud nedoložených stanic v blízkém okolí. Dále pak nálezy doprovodné keramiky kultury zvoncovitých pohárů a laténské střepy opět dokladující přítomnost dosud neznámých sídlišť.

Rozsáhlý neolitický soubor z Lužan (poloha H), který představuje další nález dílny na výrobu broušených kamenných nástrojů. Tímto nálezem se potvrzuje přítomnost sídlišť specializovaných na masovou výrobu broušených nástrojů i na potoce Trotina (náznakem byla již dílna v katastru obce Rodov, okr. Hradec Králové, ta však mohla patřit do polabského pásu nalezišť). Zároveň se tím otvírá pro bádání i další z možných směrů tras, po nichž se na sklonku neolitu dopravovala surovina z krkonošských nalezišť. Soubor kamenných artefaktů, suroviny a odpadu je charakteristický svým vysokým procentem odpadu a polotovarů. Nástroje jsou v něm zastoupeny jen výjimečně, spíše se jedná o jejich druhotně upravované zlomky. Protože dosud nebyl podobný soubor v tomto rozsahu z našeho regionu publikován, zařadil jsem do tabulek i ty předměty, jež se běžně kresebně nedokumentují.

Charakteru sbírky a poněkud i nálezům z okolního regionu se vymyká položka č. 300 (Žiželevs - naleziště O) představující pozdně římskou bronzovou sponu. Z okolí s výjimkou jinak neznámé a dnes již ztracené bronzové spony z Lanžova (tu v r. 1909 předal učitel Sehnal z Lázní Bělohradu do

Fričova muzea v Lázních Bělohradu, kde byla zapsána pod inv. č. 1537) nejsou známy žádné soudobé nálezy. Spona by tak mohla být dávána do souvislosti s pozdně římskou fází pohřebiště v Plotištích, které je od místa nálezu vzdáleno vzdušnou čarou necelých osm kilometrů.

I když sbírka z pozůstalosti p. Františka Matušky zůstala více než z poloviny nelokalizovaná (viz sumační tabulku), představují informace získané při jejím zpracování značnou sumu poznatků z tohoto až dosud ne zcela doceněného území.

Všechny závěry bude ale nutno ještě ověřit odbornou prospekci, vždyt například rozptýl laténské a mladohradištní keramiky v rámci jednotlivých poloh nás nabádají k jisté formě obezřetelnosti.

Nelokalizovaná část sbírky a spolu s ní několik dalších předmětů zůstala i nadále v soukromém vlastnictví (např. Macháčková 1995, 37n).

Literatura:

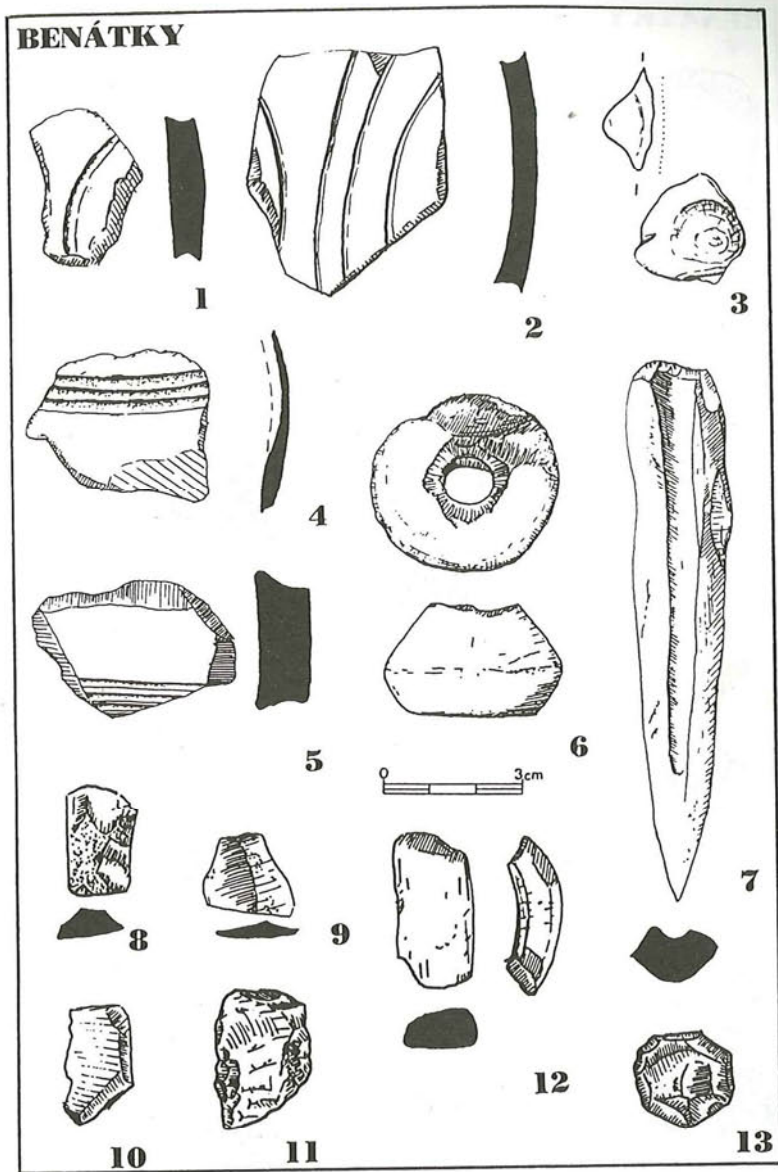
- Bienenberg, K. J. 1785: Versuch über einige merkwürdige Alterthümer im Königreich Böhmen III. Praha.
 Kalferst, J. - Sigl, J. - Vokolek, V. 1987: Přírůstky archeologické sbírky KMVČ 1986, Zpravodaj KMVČ XIV/1, 3-25. Hradec Králové.
 Macháčková, L. 1995: Nové nálezy kultury se šňůrovou keramikou ve východních Čechách, Pojizerský sborník 2, 37-43. Turnov.

Jiří Kalferst: The archaeological collection of Mr. František Matuška. In 1994, the Archaeological department of the Krajské museum východních Čech (Regional Museum of East Bohemia) received an archaeological collection as a part of a bequest of the late Mr. František Matuška. From among the total number of 820 objects, specialists purchased for the Museum collections 332 localized items, mostly prehistoric artifacts coming from 16 sites. New discoveries include several Palaeolithic and La Tène sites, one Bell Beaker culture findspot and a workshop for the manufacturing of Neolithic ground-stone industry. A Late Romano-Germanic bronze brooch is worth mentioning.

Sumační tabulka

předmět	lokalizované	nelokalizované	celkem
broušená industrie	152	105	257
štípaná industrie	23	149	272
drtidla	1	2	3
keramika	141	220	261
kachle	1	6	7
mazanice	1	3	4
přesleny (keramické)	5*	3	8*
sklo	1	0	1
kovové artefakty	5	0	5
kosti a zuby	2	0	2
celkem	332	488	820

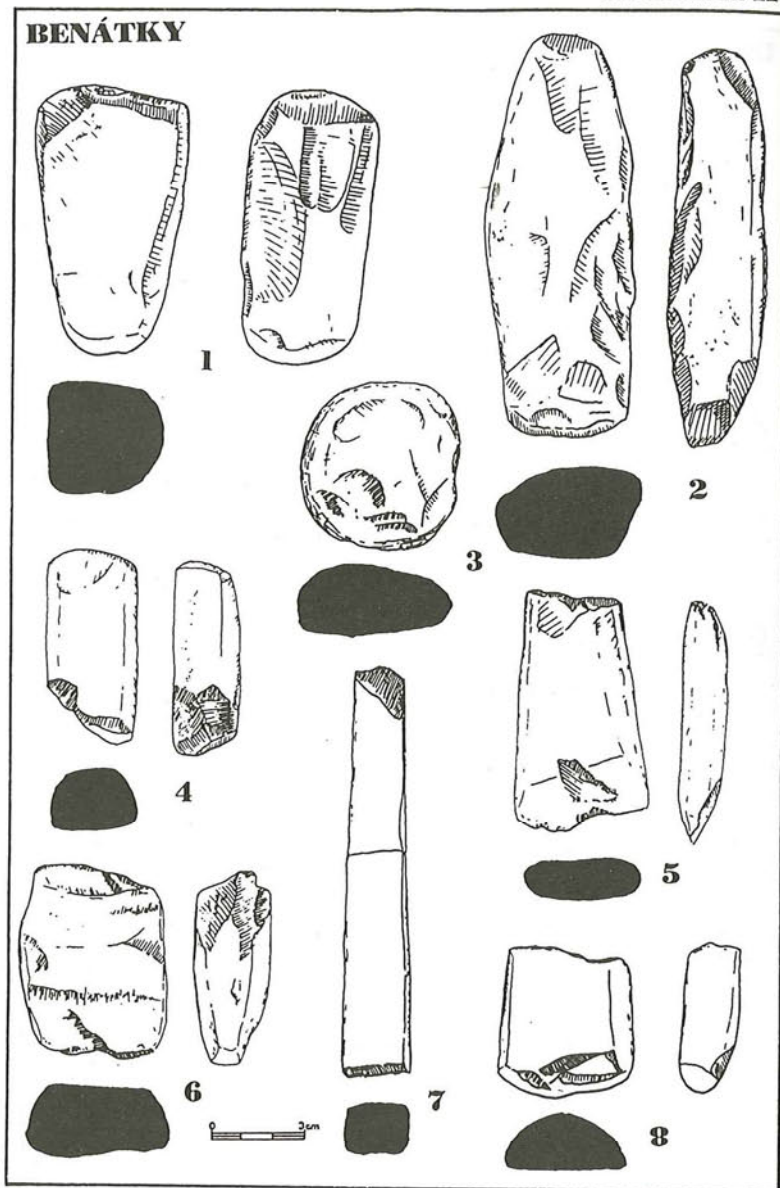
*soubor mimo to obsahuje i 1 přeslen skleněný a 1 přeslen olověný

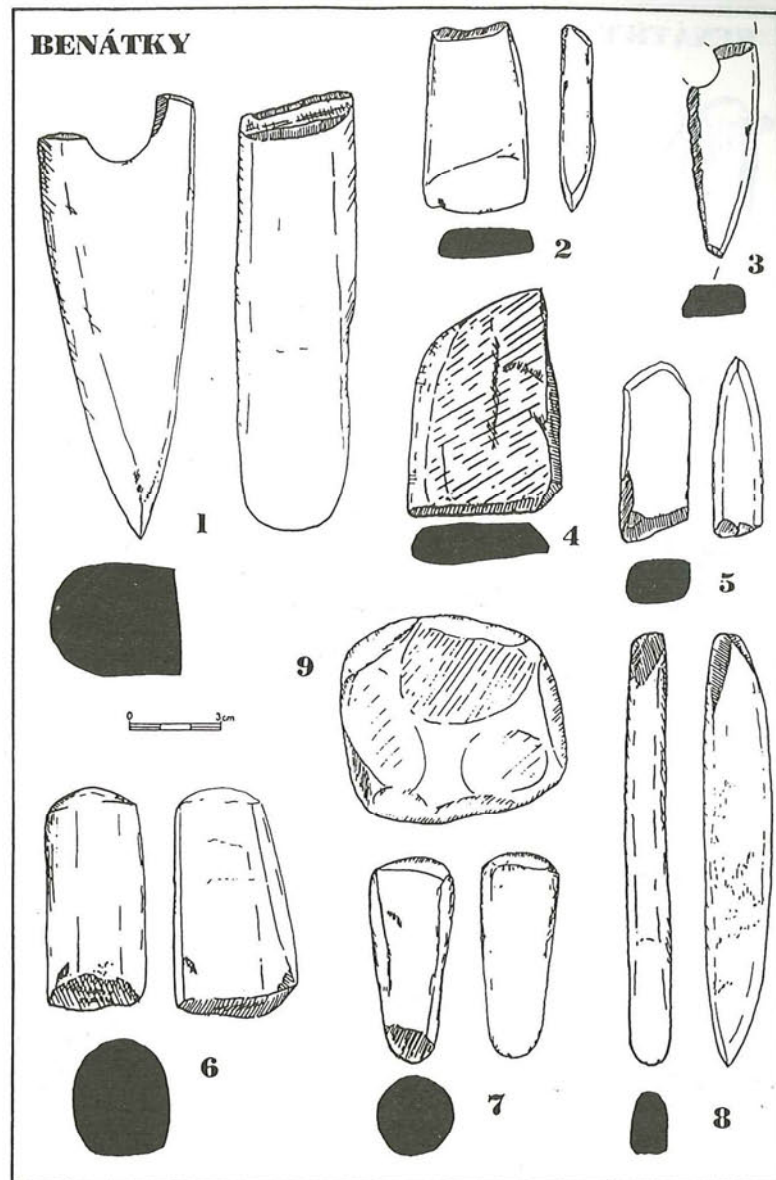
Přehledová tabulka kultur a lokalit

Katastr	lokality	pravěk	paleolit	neolit	lineární k.	vypichaná k.	eneolit	zvoncovité p.	popelnicová pole	lužická k.	slézskoplatěnická k.	latén	doba římská	ml. doba hradištní	středověk	novověk	součet
BENÁTKY	A/ Poloha "Ježera"			2	3	2											7
	B/ Hon "Sachta", u remízku	1	2	2	1	1			1								5
	C/ Hon "Sachta", za školou			11		6	1		2								24
	D/ Svah k Bystřici za RCHP					1					2			19			22
	E/ Hon "Mlaka"													1			1
	F/ Les "Svítě"				1		1										
HOKINĚVES	G/ Poloha "Sachta" u leska	1	1	4							1			1			9
	H/ Poloha "Panská" u lesa "Kopaniny"	3*	73	17	28	1	1					2	32	2	4	163	
RAČICE	I/ Hon "Framov račický"		1	10	1	8	1					9		32	2	7	37
	J/ Poloha "Záložnice"			3	4	2			1					2	4	1	17
SPRÁVČICE	K/ Písmík			1													1
	L/ Hon "Nad obcí", u Jonášovy zahrady				3		1	1									5
ŽIŽELĚVES	M/ Poloha za Synkovými														1		2
	N/ Poloha za "Černou"			1													4
ŽIŽELĚVES	O/ Za domem pana Kráma																1
	P/ mezi Žiželěvsi, Želkovicemi a Vrchovnicí			23	2	2				1				3	1		32
součet		9	3	133	27	52	4	1	4	1	4	14	1	57	10	12	332

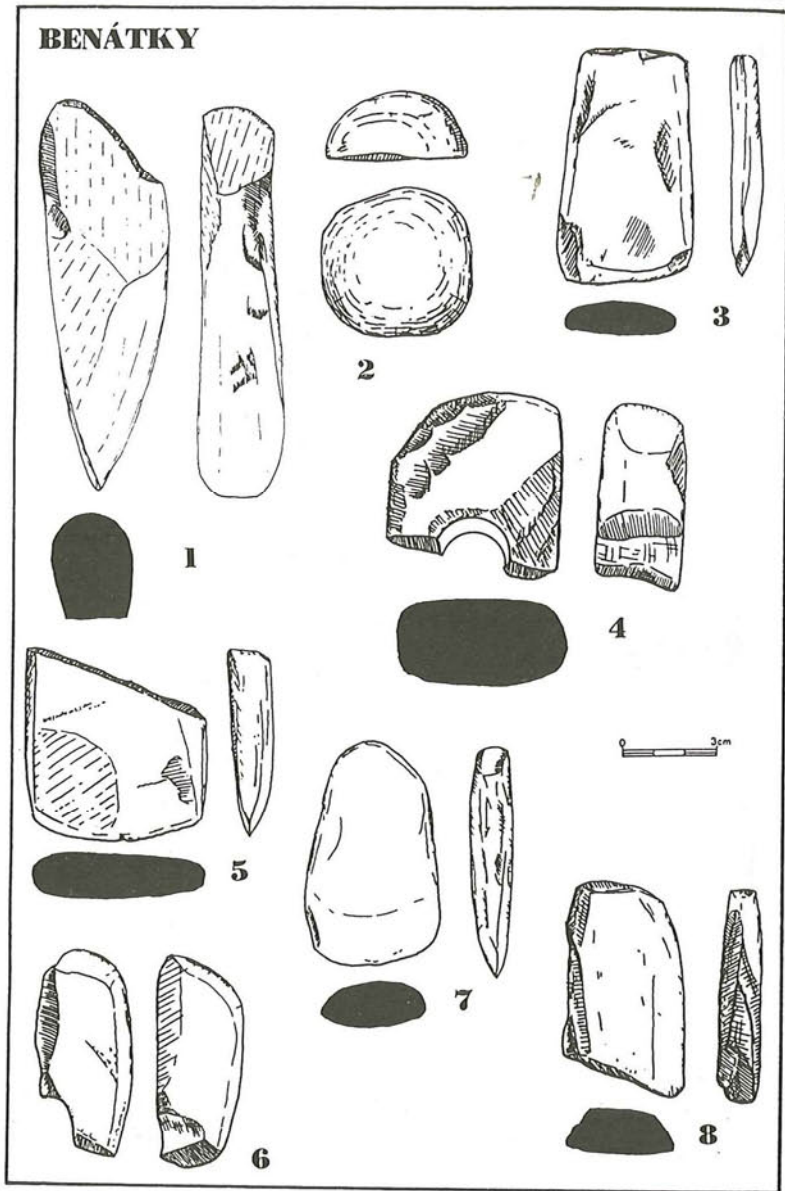
TABULKA II

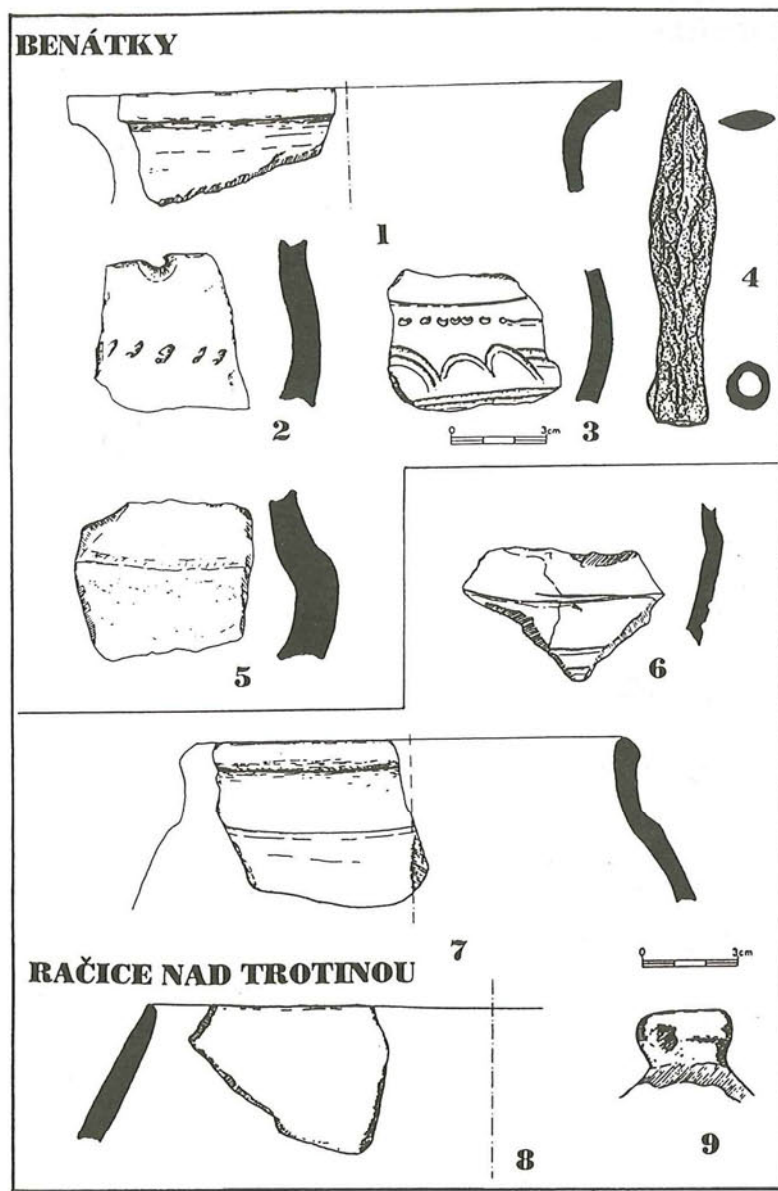
TABULKA III

TABULKA IV

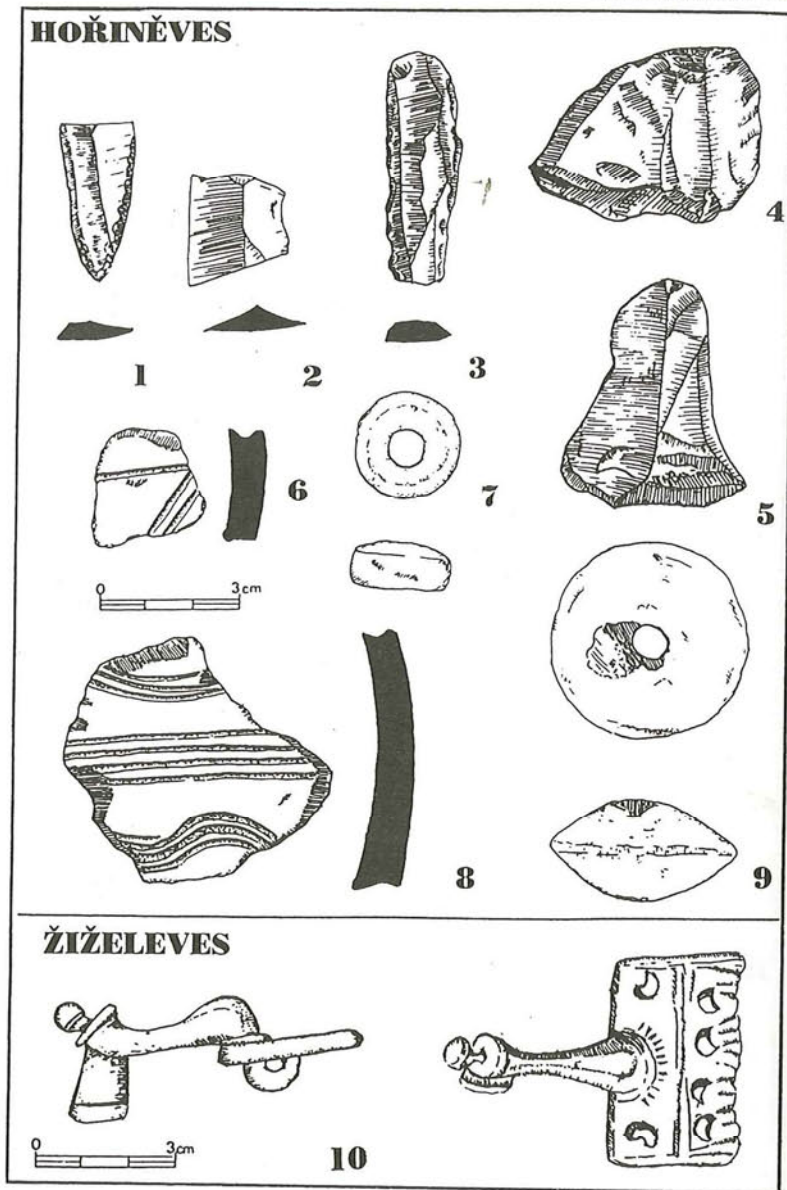

TABULKA V

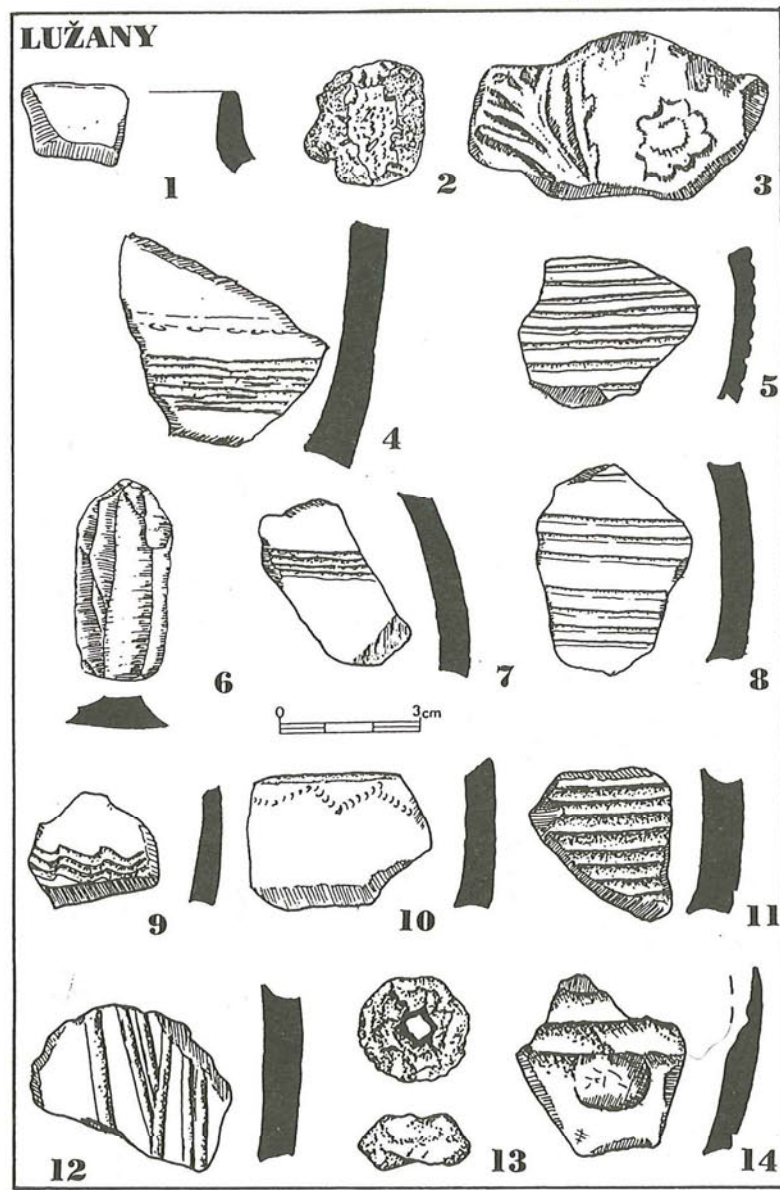

RAČICE NAD TROTINOU

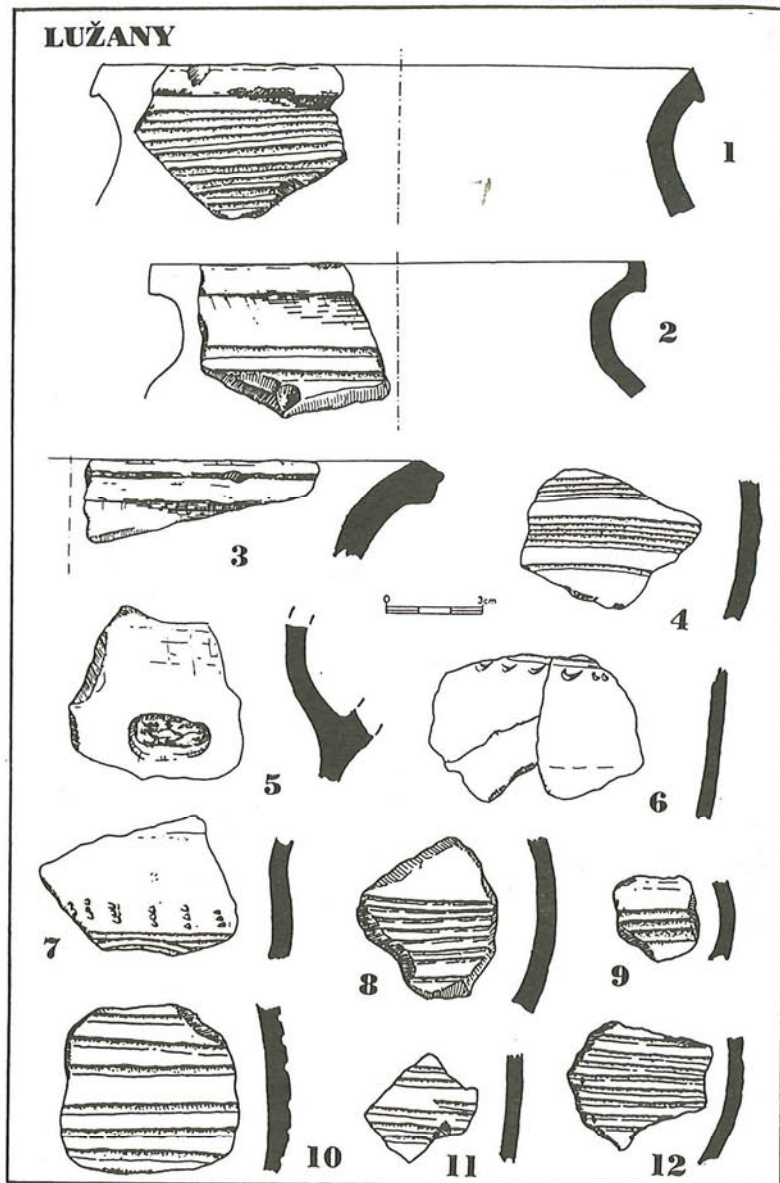
TABULKA VI

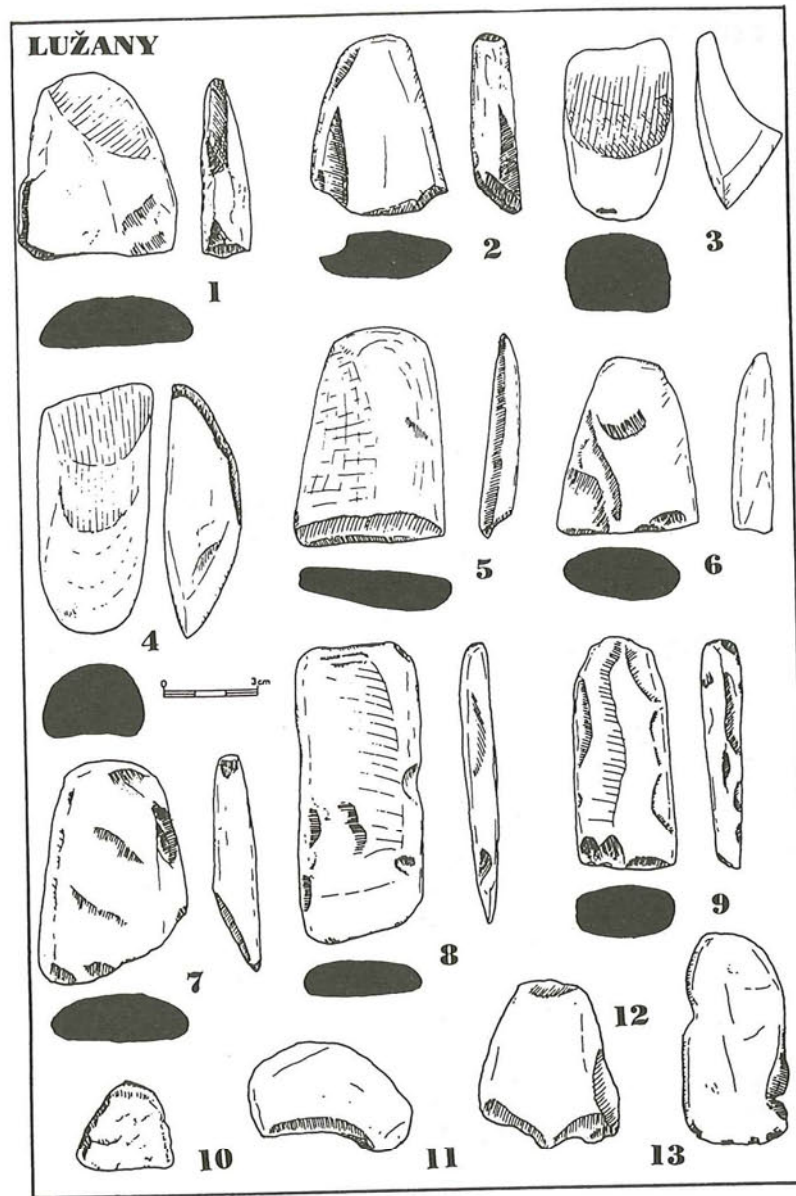
TABULKA VII

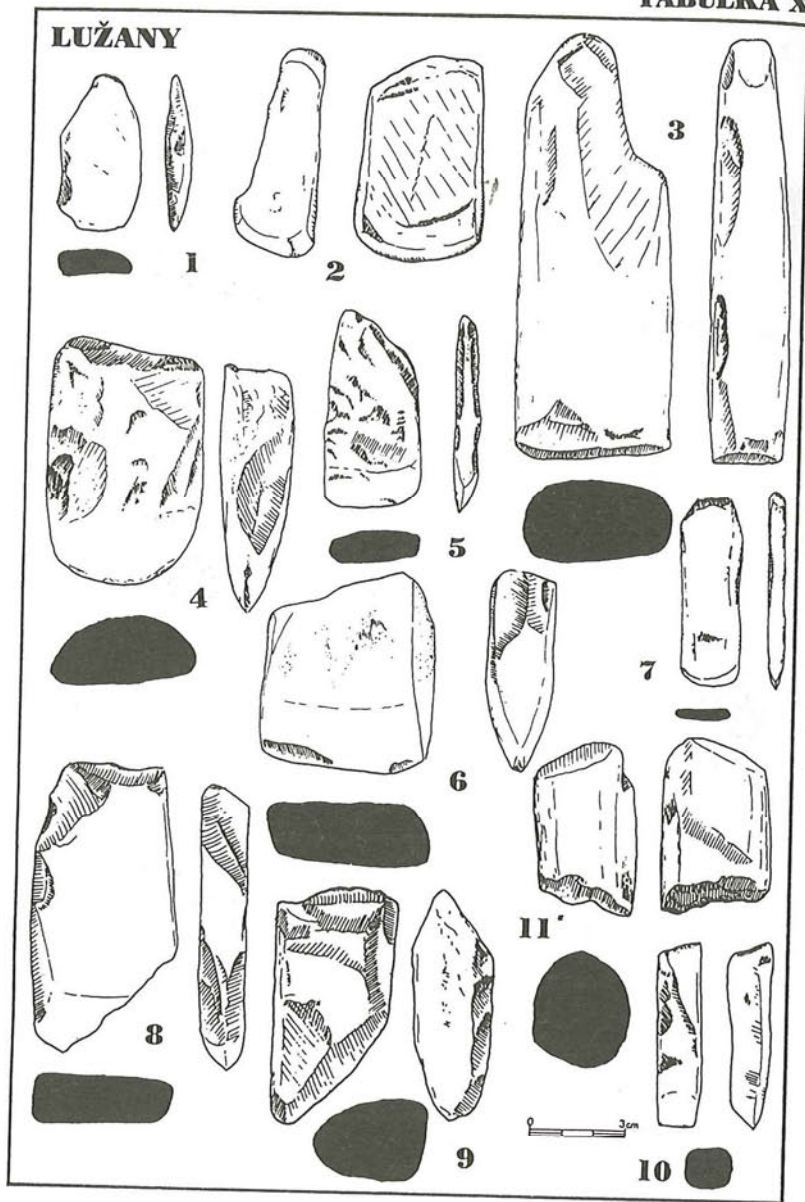
TABULKA VIII

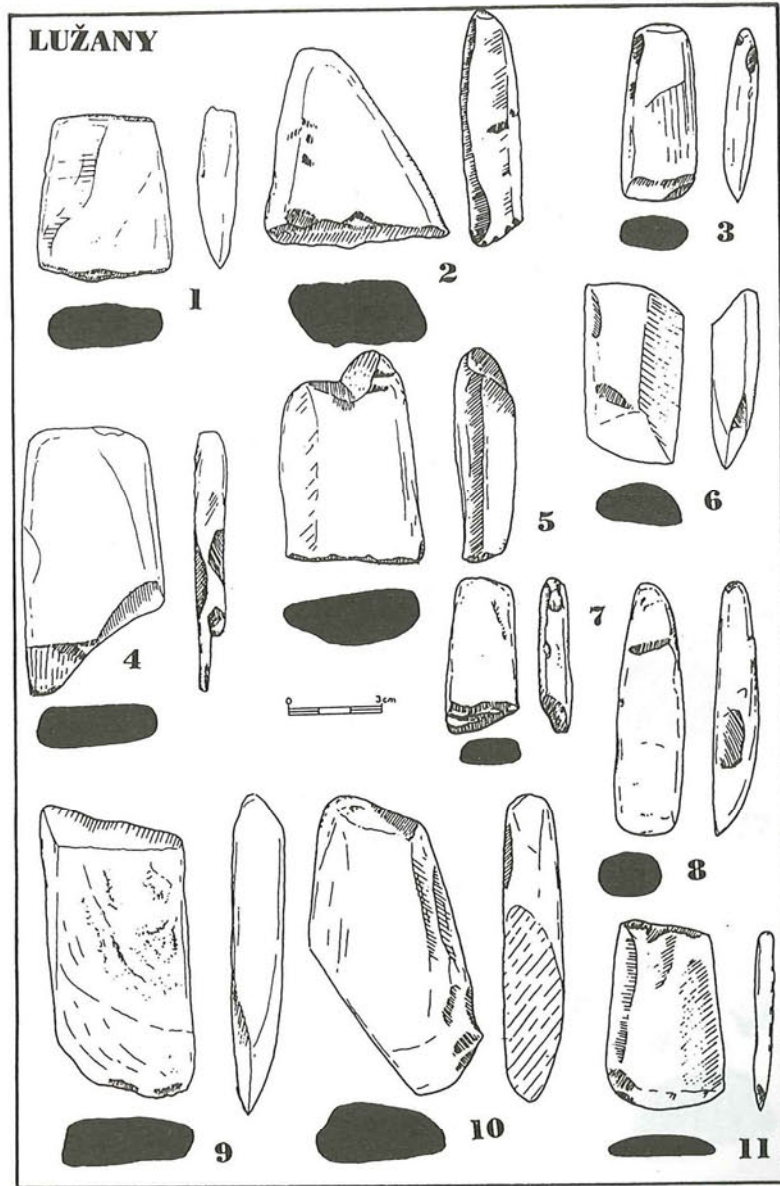
TABULKA IX

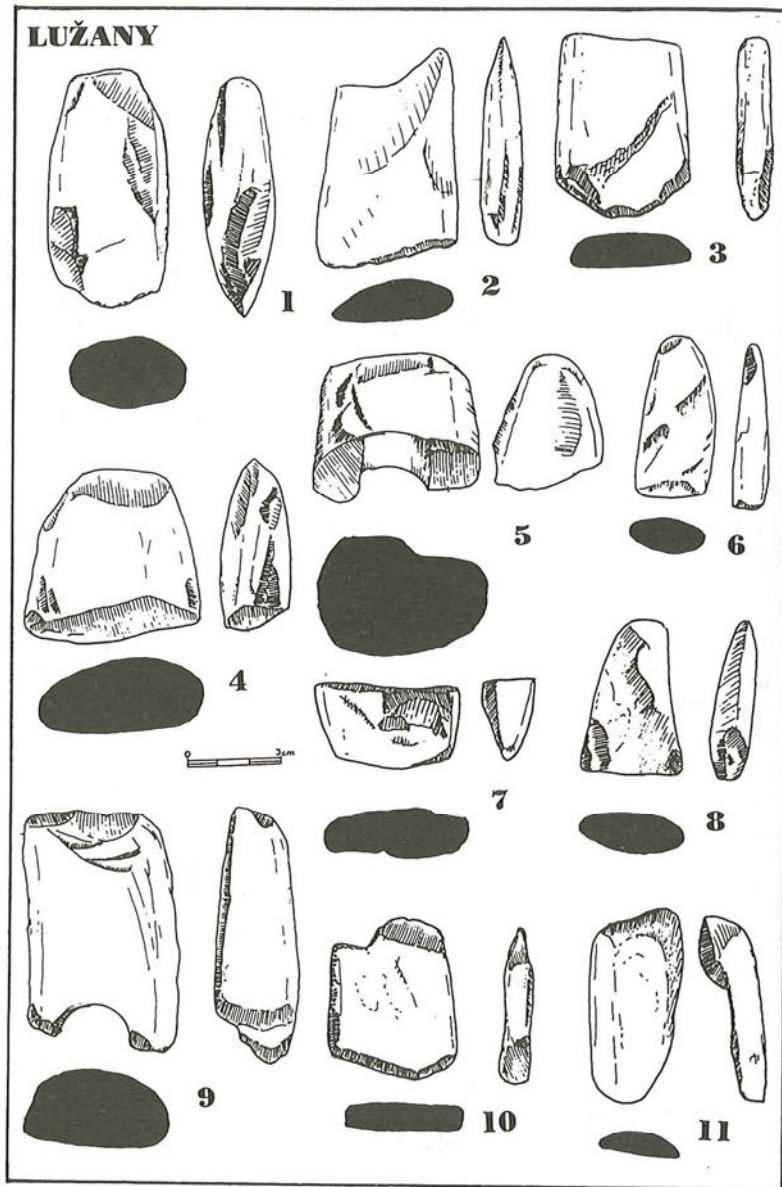
TABULKA X

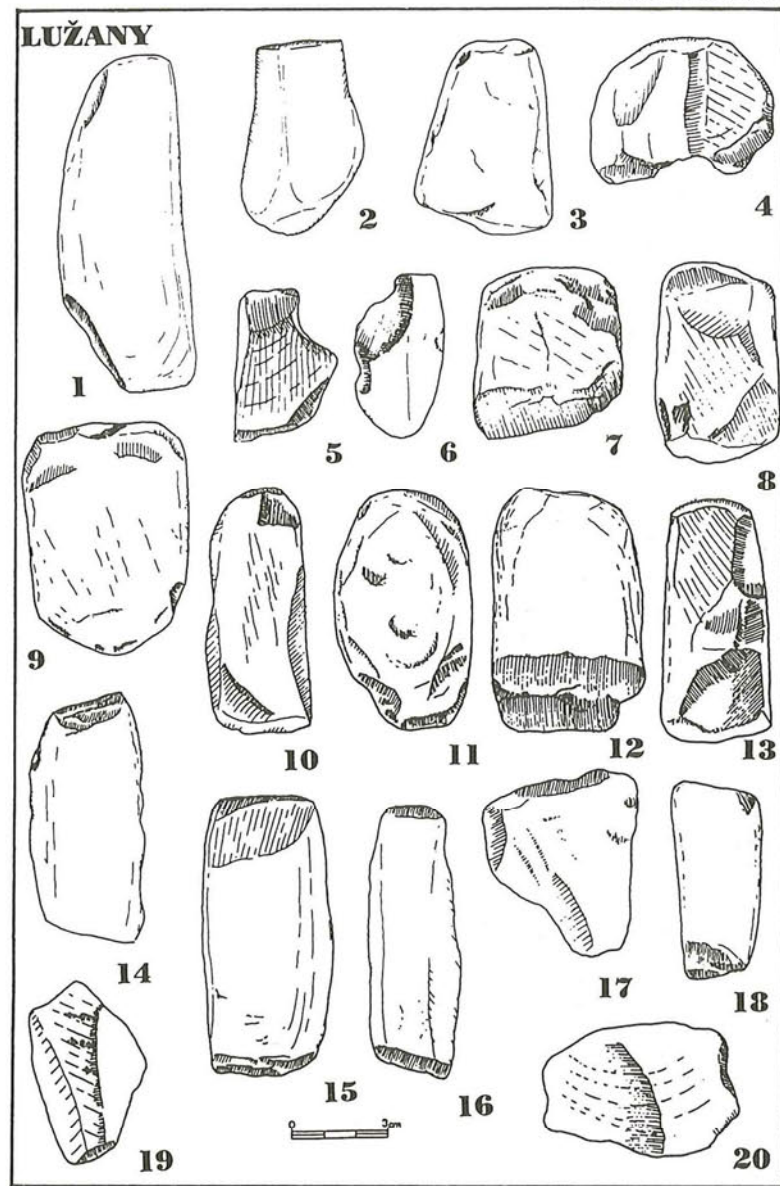
TABULKA XI

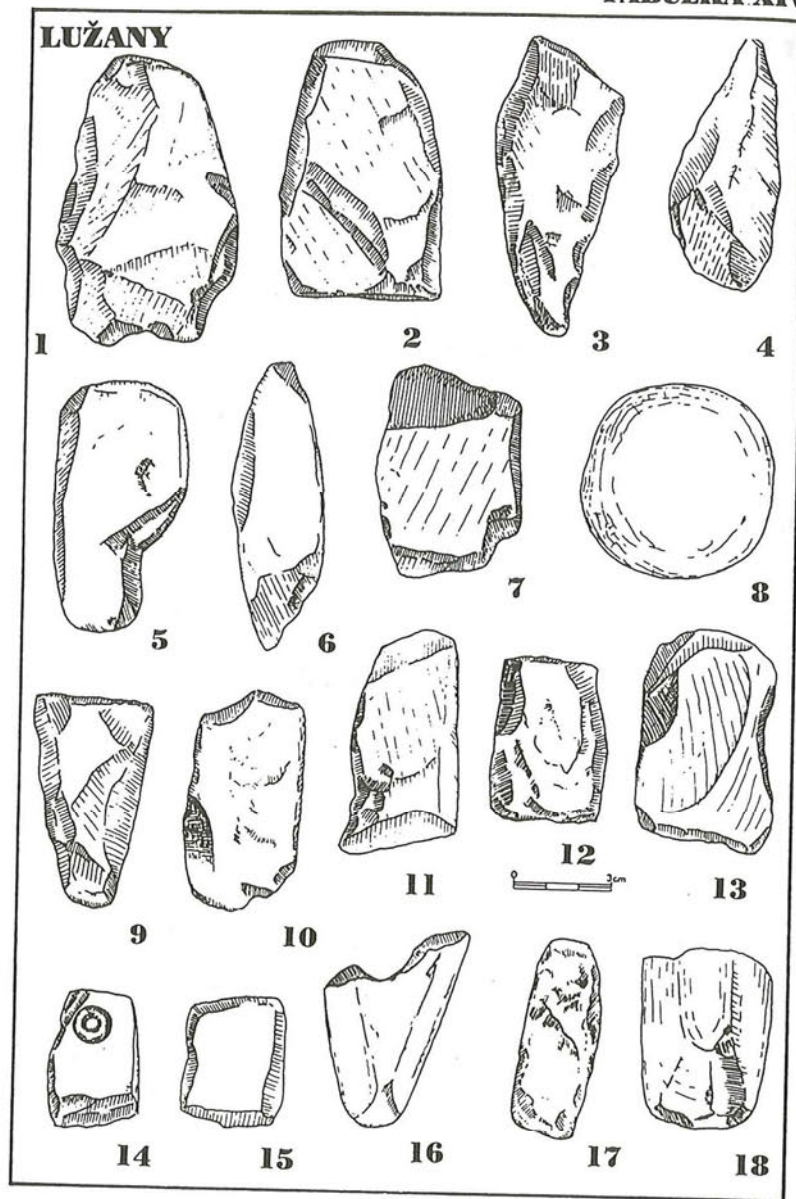
TABULKA XII

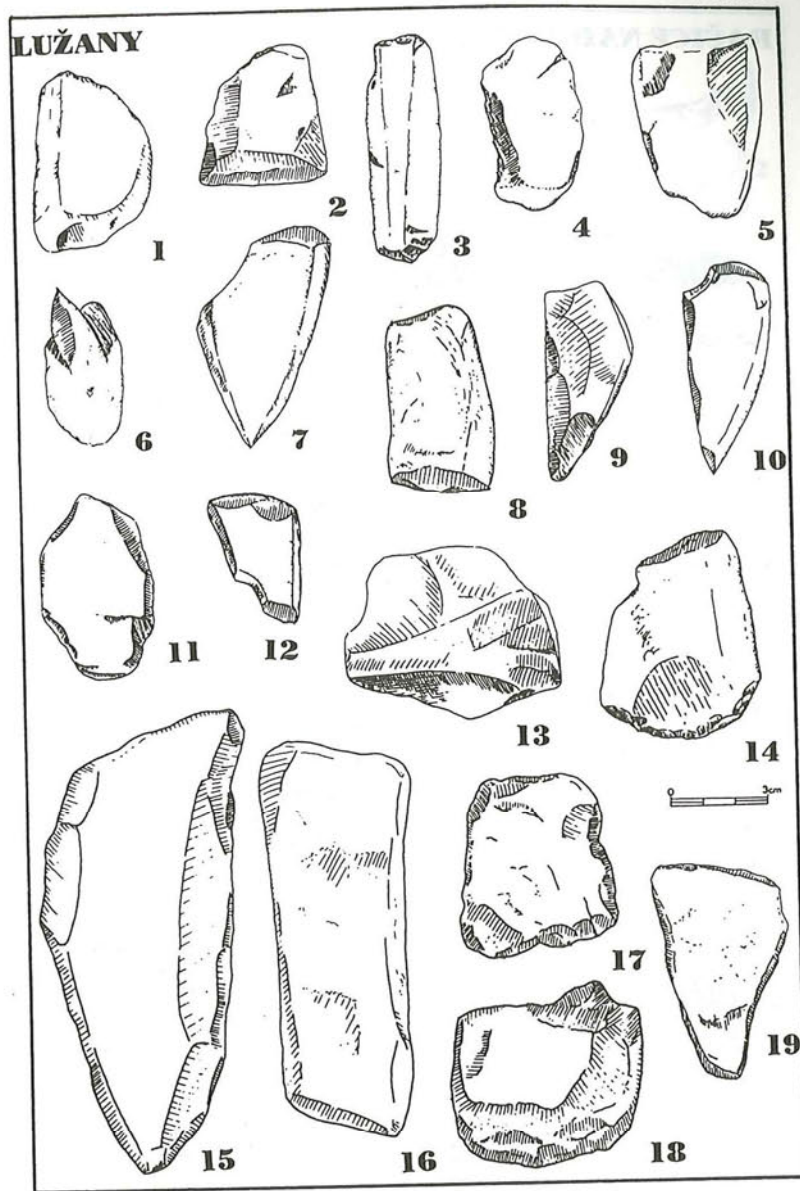
TABULKA XIII

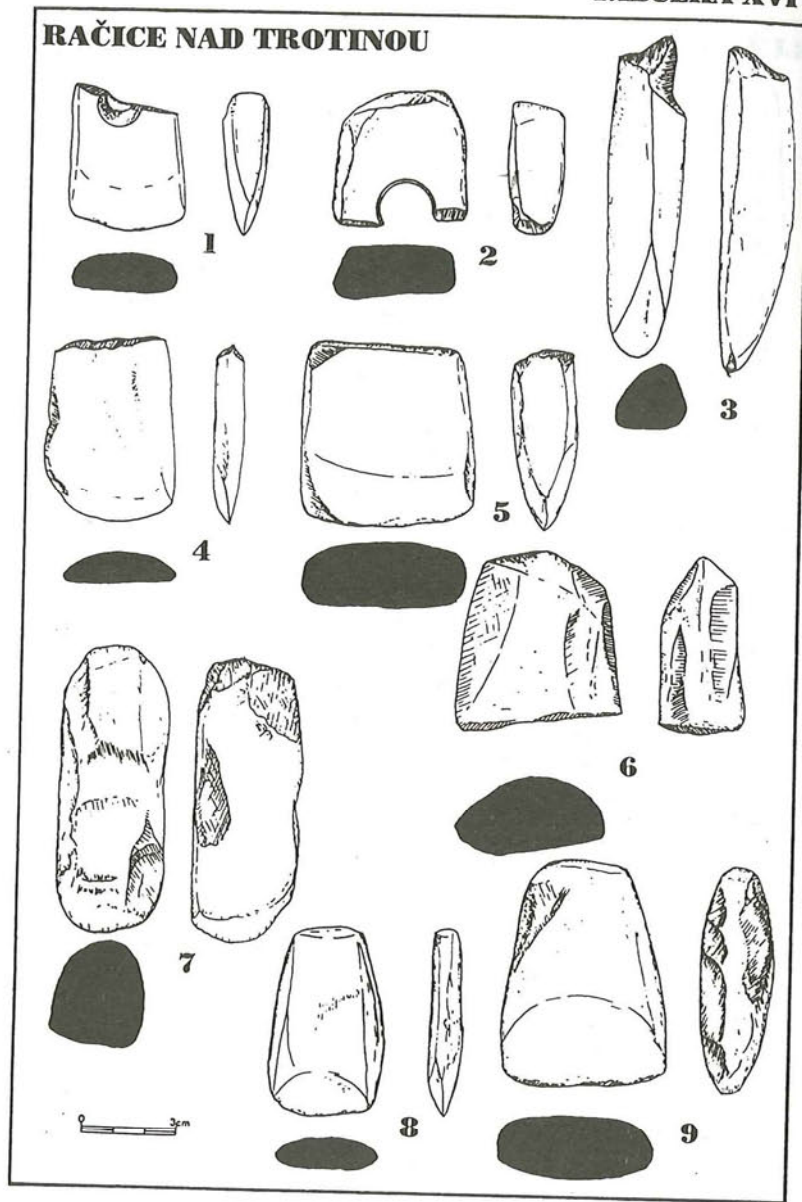
TABULKA XIV

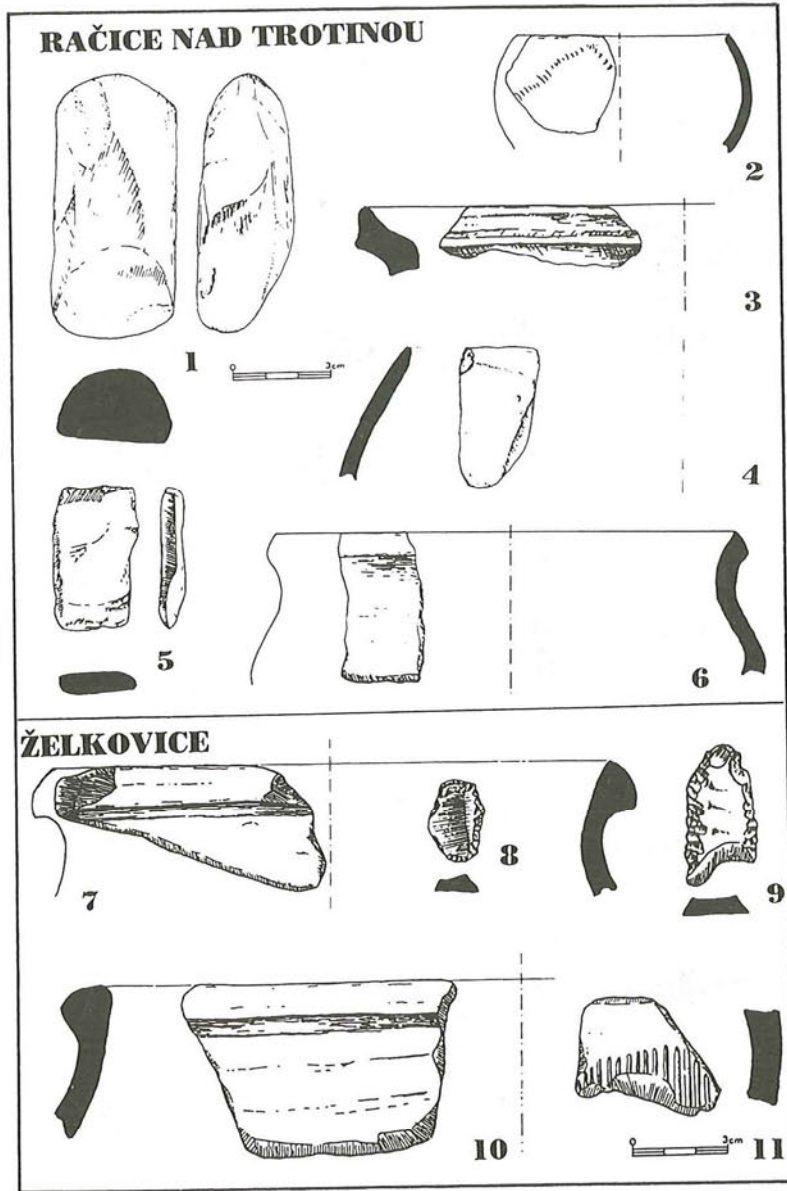
TABULKA XV

TABULKA XVI

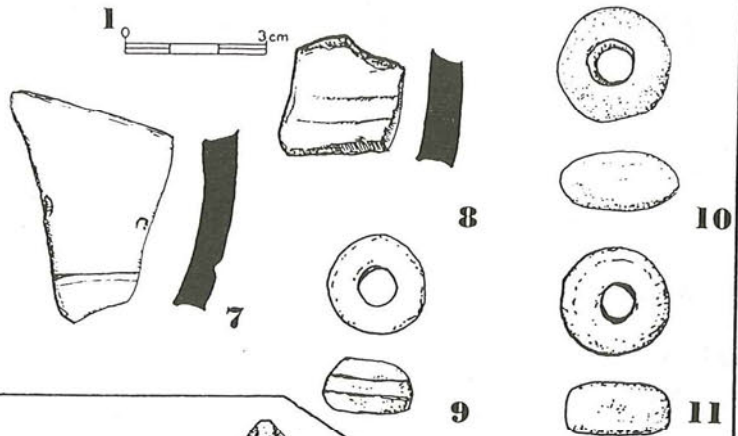
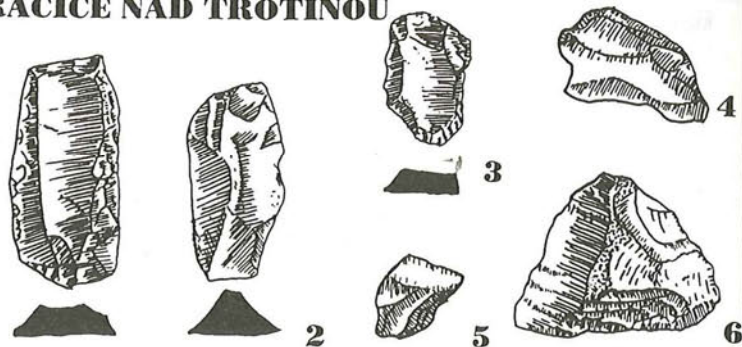

TABULKA XVII

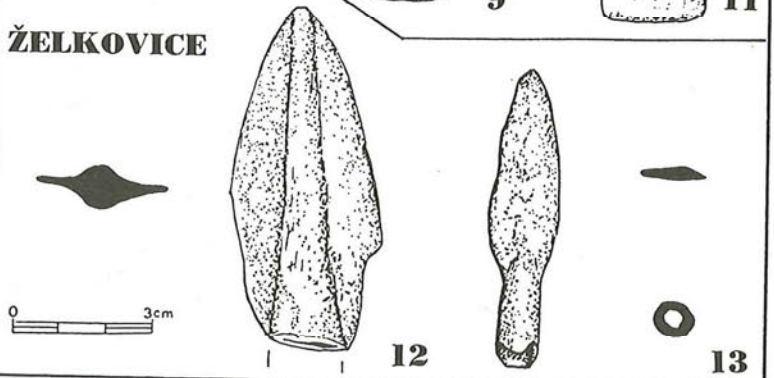

TABULKA XVIII

RAČICE NAD TROUTINOU

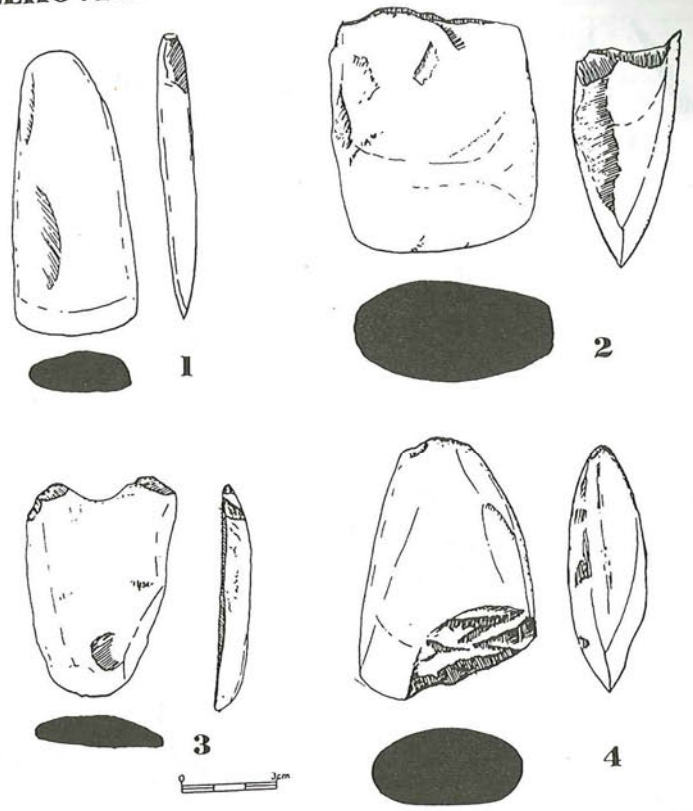

ŽELKOVICE

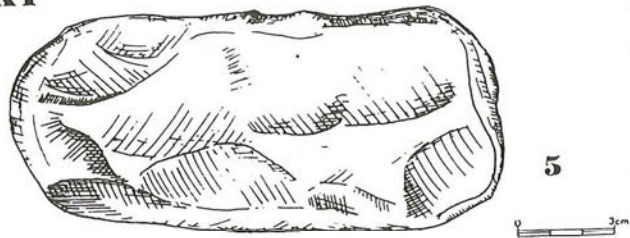

TABULKA XIX

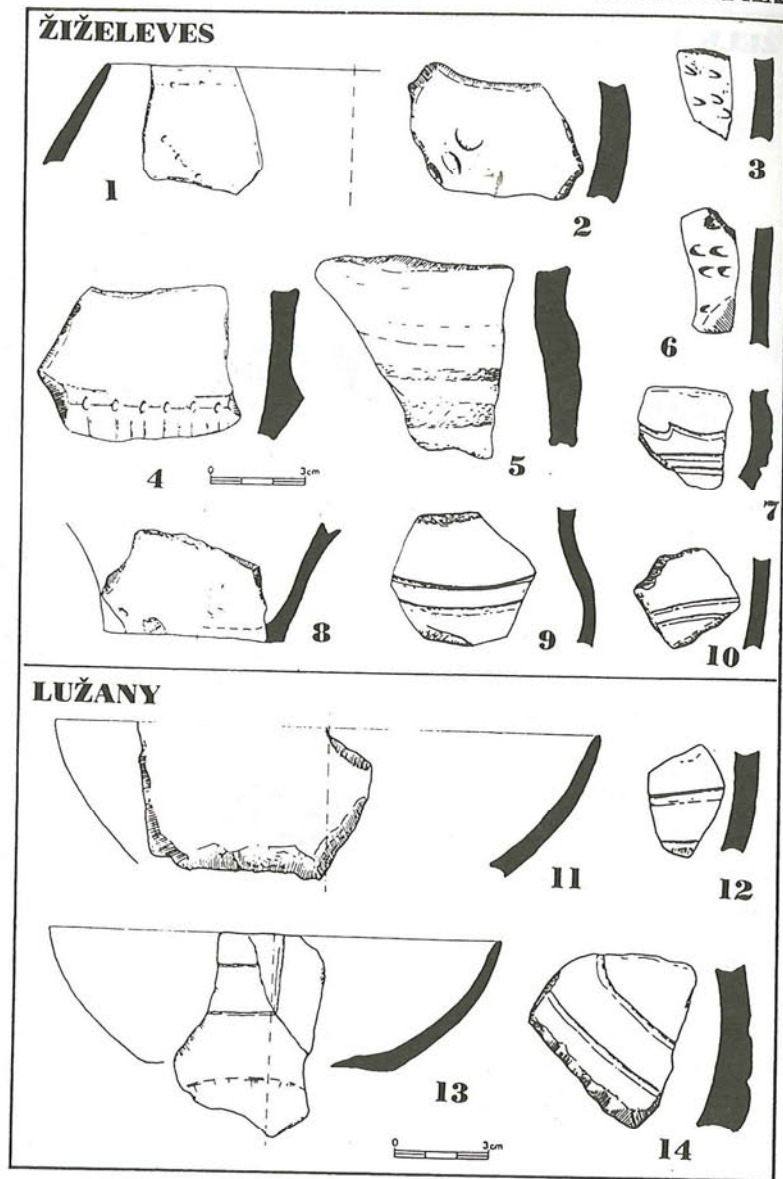
ŽELKOVICE

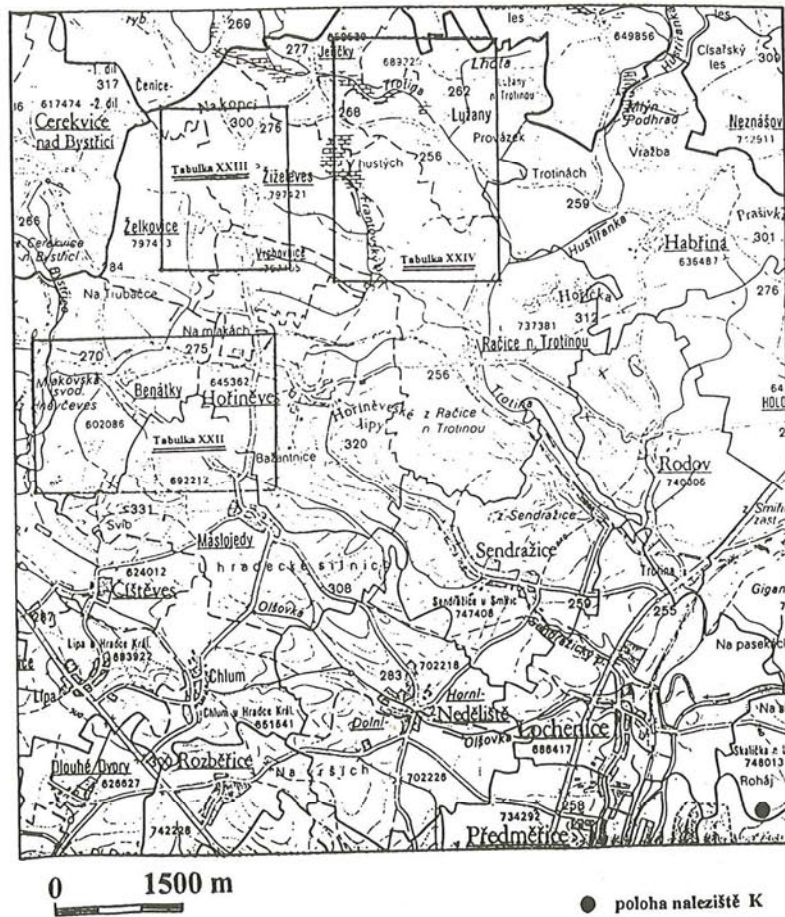
BENÁTKY

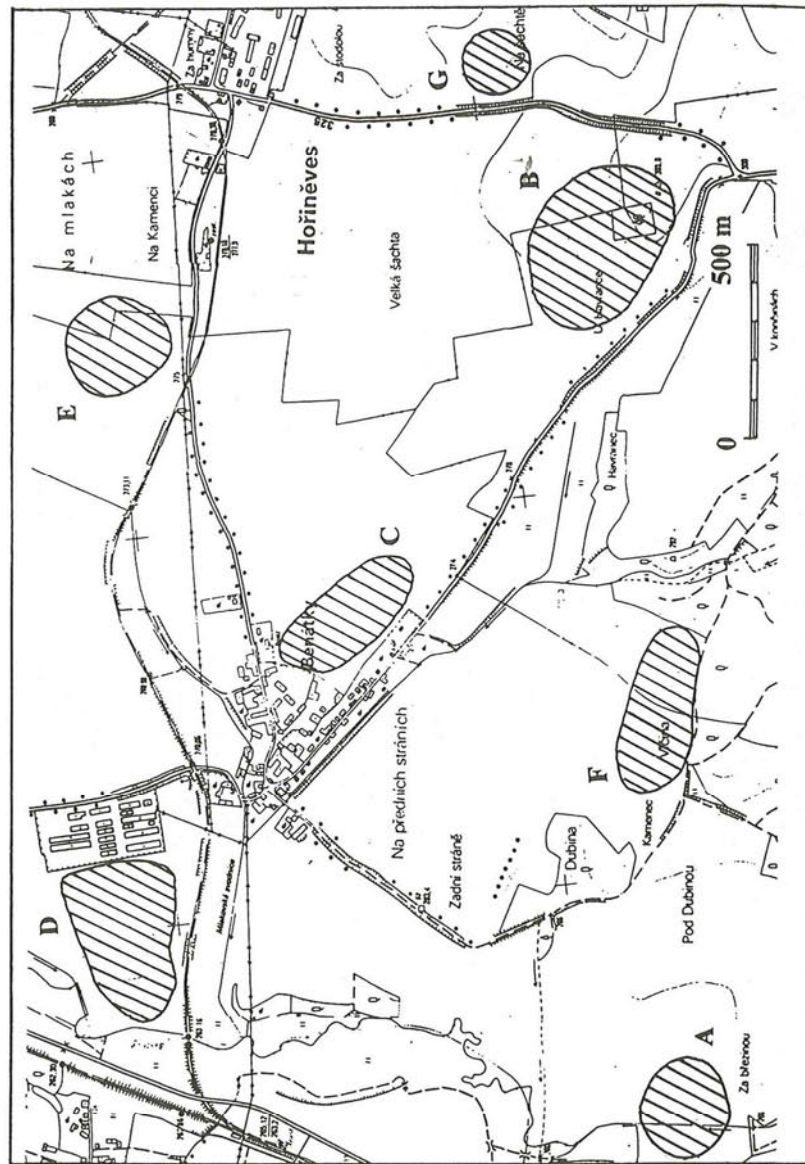
TABULKA XX

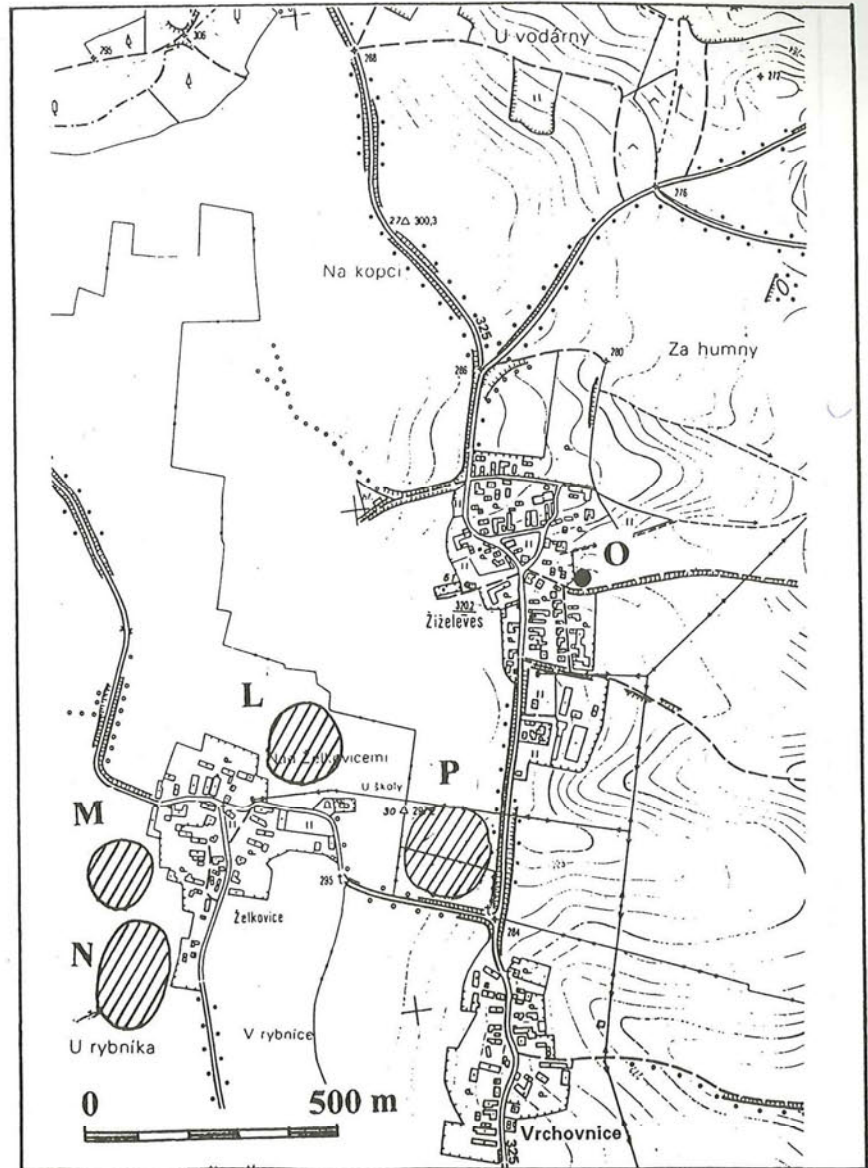
TABULKA XXI

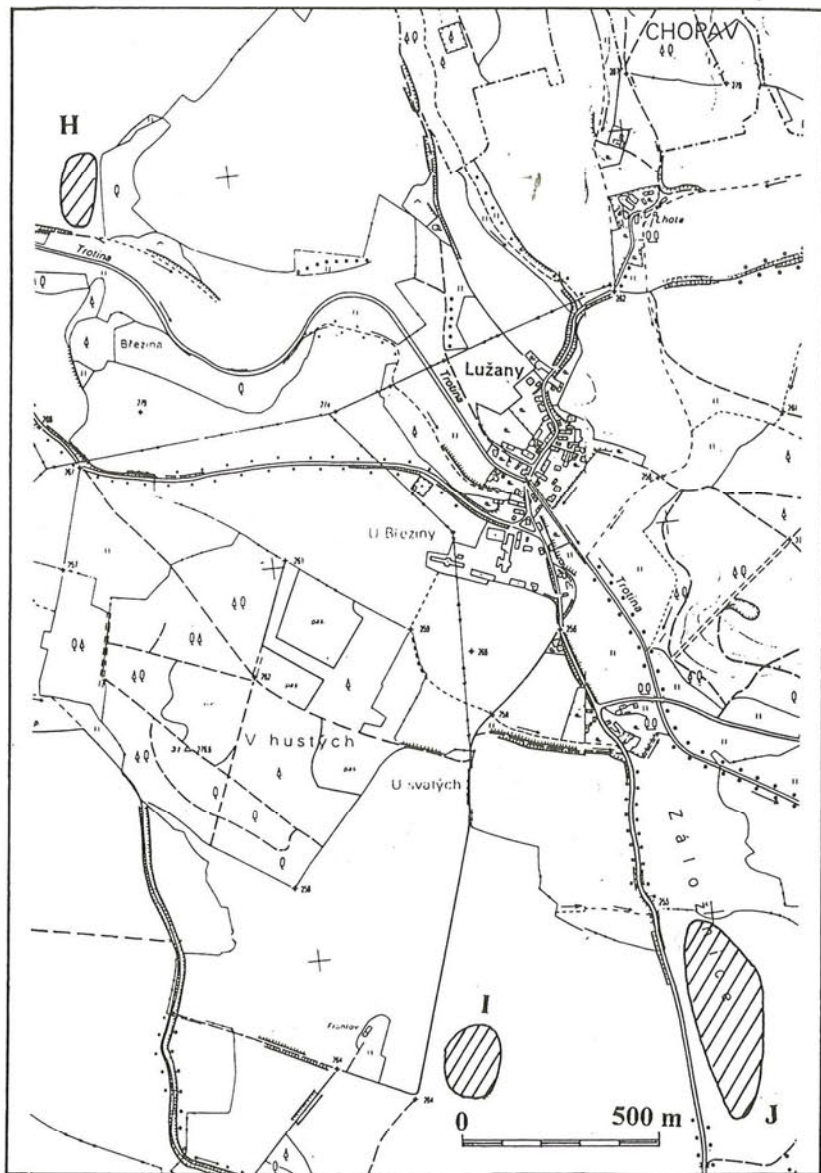

TABULKA XXII

TABULKA X XIII

DRUHÉ SETKÁNÍ ČLENŮ VÝCHODOČESKÉ POBOČKY

Jan Prostředník

Dne 12. 11. 1994 se uskutečnilo druhé setkání členů východočeské pobočky České archeologické společnosti. Schůzky se zúčastnilo celkem 37 osob (včetně přednášejících). V úvodu přítomné informoval dr. V. Vokolek (MVČ Hradec Králové) o změnách ve vedení ČASu. Dále pak následovaly jednotlivé referáty o archeologických výzkumech ve východních Čechách v roce 1994. Toto malé kolokvium zahájil dr. J. Frolík, CSC., (ARÚ AVČR, ÚAPPSC Praha), který zhodnotil výsledky výzkumů feudálních sídel na Chrudimsku (Kostelec u Heřmanova Městce, Sovolusky - Semtěš, hrady Lichnice a Rychemburk, 13. - 14. stol.). Dále vystoupil mgr. J. Prostředník (OMČR Turnov) s příspěvkem o předstihovém výzkumu hradu Dolní Štěpanice na Benecku (13. - 16. stol.) a o výzkumu v areálu johanitské komendy v Českém Dubu (budova johanitského konventu, předjohanitský kostel s apsidou, 12. stol., 16. stol.). O výzkumech v historickém jádru města Jičína pohovořila dr. E. Ulrychová (OMaG Jičín) (Žižkovo nám. - aktivity 16. - 17. stol. - dřevěná vodovodní potrubí; zemnice 2. pol. 13. stol.). T. Čurda (VČM Pardubice) zhodnotil druhou sezónu záchranného výzkumu v Pardubičkách (předlokační kostel (?), kostrové pohřebiště, snad panské sídlo - 13. - 14. stol.). O záchranném výzkumu s pozoruhodnými výsledky v prostorách bývalé židovské synagogy v Rychnově nad Kněžnou (17. - 19. stol.) hovořil dr. J. Kalferst (MVČ Hradec Králové). Dr. J. Šulcová (PÚ Pardubice) seznámila zúčastněné s posledními aktivitami v přípravě novely zákona o památkové péči. Na závěr promluvil dr. V. Vokolek o některých důležitějších výzkumech hradeckého muzea v roce 1994 (ČN banka - Hořická ul., osada ze 13. stol., Osík u Lito-myšle - sídliště neolit, kult. slezskoplatěnická, Karlovice - Čertova ruka, Praděd - neolit - středověk, poslední dva jmenované výzkumy byly prováděny ve spolupráci s turnovským muzeem).

Jan Prostředník: Second meeting of members of the East Bohemia branch. The second meeting of members of the East Bohemia branch of the Česká archeologická společnost (Czech Archaeological Society) took place on 12 November 1994. The meeting was attended by 37 participants including the lecturers. Informations concerning changes in the CAS leadership were fol-

lowed by papers on archaeological investigations of East Bohemia in 1994. The final talk concerning some major operations of the Hradec-Králové museum was given by Dr. V. Vokolek.

RECENZE:

ROCZNIK WOJEWÓDZTWA WALBRZYSKIEGO 1987. Dolnoślaskie towarzystwo społeczno-kulturalne Walbrzych 1988. 193 str., fota a pérovky v textu.

S. 67-78, J. Kasprzak: Zabkowice Slaskie - 700 lat historii. Stručný přehled dějin s důrazem na počátky polské správy města. S. 155-173, A. Styczeń: Bibliografia regionalna. Celkem 335 titulů polské a německé literatury z r. 1980 a doplňky k l. 1978-1979 (bibliografie za léta 1975-77 vyšla v Roczniku 1979 a za léta 1978 a 1979 v Roczniku 1980/86).

ROCZNIK WOJEWÓDZTWA WALBRZYSKIEGO 1988. Walbrzyskie towarzystwo społeczno-kulturalne Walbrzych 1988. 165 str., fota a pérovky v textu.

S. 27-40, K. Oniszcuk: Klodzko - zarys historii. Dějiny města, popis dějin nejdůležitějších památek. S. 121-138, A. Styczeń: Bibliografia regionalna 1981. Celkem 415 titulů polské a německé literatury z let 1981-82.

ROCZNIK WOJEWÓDZTWA WALBRZYSKIEGO 1989-1991. Walbrzyskie towarzystwo społeczno-kulturalne Walbrzych 1988. 200 str., fota a pérovky v textu.

S. 39-50, J. Lodowski-O. Prus: Badania archeologiczne w wojewodztwie walbrzyskim. Přehled výzkumů od pravěku po středověk, seznam základní literatury. S. 51-90, C. Francke: Dzieje zamków województwa walbrzyskiego. Krátký přehled vývoje hradů regionu, katalog 52 lokalit (mapka, 14 převzatých půdorysů, 1 rekonstrukce a 8 fotografií. S. 109-121, Z. Jaworska: Świebodzice - zarys dziejów. Shrnutí dějin města (do r. 1945 Freyburg) a popis hlavních památek. A. Styczeń: Bibliografia regionalna za lata 1983-1985. Celkem 723 titulů polské a německé literatury.

ROCZNIK WOJEWÓDZTWA WALBRZYSKIEGO 1992-1993. Walbrzyskie towarzystwo społeczno-kulturalne Walbrzych 1994. 200 str., fota a pérovky v textu.

S. 53-66, T. Czocher: Niemcza (zarys historii). S. 161-196, A. Styczeń: Bibliografia regionalna za lata 1988-1989. Celkem 757 titulů polské a německé literatury.

Do tohoto čísla přispěli:

PhDr. Jan Frolík, CSc. - Archeologický ústav Praha
mgr. Martin Ježek - Archeologický ústav Praha
PhDr. Jiří Kalferst - Muzeum východních Čech Hradec Králové
mgr. Jan Prostředník - Okresní muzeum Českého ráje Turnov
PhDr. Jiří Sigl - Muzeum východních Čech Hradec Králové
ing. Jiří Slavík - Památkový ústav Pardubice
PhDr. Pavel Rous - Okresní vlastivědné muzeum Havlíčkův Brod
PhDr. Eva Ulrychová - Okresní muzeum a galerie Jičín
PhDr. Vít Vokolek - Muzeum východních Čech Hradec Králové
Doc. PhDr. Vladimír Wolf - Katedra historie VŠP Hradec Králové

Překlad do angličtiny:

PhDr. Petr Charvát, CSc. - Orientální ústav Praha

O B S A H:

J. Kalferst, J. Sigl, V. Vokolek: Archeologické přírůstky Muzea východních Čech v Hradci Králové v roce 1994	3
J. Prostředník: Přehled archeologických výzkumů turnovského muzea v roce 1994	9
E. Ulrychová: Archeologické nálezy získané muzeem v Jičíně v roce 1994	14
J. Slavík: Současné úkoly castellologie v severovýchodních Čechách	21
J. Prostředník: Archeologické nálezy ze sbírek Krkonošského muzea v Jilemnici (okr. Semily)	23
J. Kalferst: Výzkum na staveništi autobazaru v Jaroměři - Dolních Dolcích	36
J. Kalferst: Výzkum na stavbě plynovodu ve Stěžerách	41
J. Sigl - V. Vokolek: Zpráva o průzkumu trasy dálkového kabelu Pardubice - Kolín (úsek Pardubice - hranice býv. Vč. kraje)	45
J. Sigl: Předstihový výzkum v Hradební ulici čp. 14 v Chrudimi v r. 1994	61
J. Frolík: Předběžná zpráva o záchranném archeologickém výzkumu v Komenského ulici čp. 59 v Chrudimi (stavba trafostanice)	73
J. Sigl, V. Wolf: Archeologický výzkum středověkých hradeb v Trutnově	82
E. Ulrychová: Nejstarší městský dům v Jičíně	90
M. Ježek: Výzkum v pardubickém chrámu sv. Bartoloměje	92
J. Slavík: Gotická podoba kostela svatého Mikuláše v Chotči (okr. Jičín)	113
V. Wolf: Ještě o tvrzi v Batňovicích (okr. Trutnov)	117
J. Slavík: Náhrobník z Velké Jesenice (okr. Náchod)	122
P. Rous: Nález středověké keramiky u osady Ovčín u Havlíčkova Brodu	124
J. Kalferst: Archeologická sbírka Františka Matušky	135
J. Prostředník: Druhé setkání členů východočeské pobočky	179
Recenze	181

ZPRAVODAJ MUZEA V HRADCI KRÁLOVÉ Č. 21 - 1995

Vydává Muzeum východních Čech v Hradci Králové.
Toto číslo vychází s finanční podporou
Okresního muzea A. V. Šembery Vysoké Mýto
a Okresních úřadů v Pardubicích, Hradci Králové a Trutnově.

Odpovědný redaktor: PhDr. Jiří Sigl
Grafická úprava: Zdeněk Bláha
Technická spolupráce: Ilona Razimová, ing. Josef Loukota
Náklad 400 výtisků (pouze pro interní potřebu)
Hradec Králové 1995
Tisk: ALDIS Hradec Králové

Adresa redakce:
Muzeum východních Čech, Eliščíno náměstí. 465
500 39 Hradec Králové, tel. 049/234 16 a 234 17

